Jung Myung Lee



Kore Edebiyatı 별을 스치는 바람

Yıldızlara Değen Rüzgâr

Dünya Edebiyatı Roman

Çeviren: S. Göksel Türközü

DK

Jung Myung Lee, 1965 yılında Güney Kore'de doğdu. Kyungpook Ulusal Üniversitesi'nde Kore edebiyatı okuduktan sonra birkaç yıl dergi ve gazetelerde muhabir olarak çalıştı. Popüler bir tarihi kurgu yazarı olan Lee Jung-Myung'un kitapları milyonlarca sattı. Bazı kitapları televizyon dizilerine uyarlandı. Koreli şair ve muhalif Yun Dongcu'nun yaşamöyküsünden ilham alarak yazdığı *Yıldızlara Değen Rüzgâr* adlı romanı *The Independent* gazetesinin Yabancı Kurgu Ödülü'ne aday gösterildi.

YILDIZLARA DEĞEN RÜZGÂR

Orijinal adı: 별을 스치는 바람, The Investigation
© 2016, J. M. Lee
Yazan: Jung Myung Lee
Koreceden çeviren: S. Göksel Türközü
Yayına hazırlayan: Kemal Küçükgedik

Türkçe yayın hakları: © 2024 Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.
Bu kitabın Türkçe yayın hakları Nurcihan Kesim Telif Ajansı aracılığıyla, Barbara J. Zitwer Telif Ajansı'ndan satın alınmıştır.
Literature Translation Institute of Korea (LTI Korea) desteğiyle yayımlanmıştır.

1. baskı / Ocak 2024 / ISBN 978-625-6570-72-6
Sertifika no: 44919

Kapak tasarımı: Geray Gençer
Sayfa uygulama: Yasemin Çatal
Baskı: Yıkılmazlar Basın Yayın Prom. ve Kağıt San. Tic. Ltd. Şti.
15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B Güneşli - Bağcılar - İSTANBUL
Tel: (212) 515 49 47
Sertifika no: 45464

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL
Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16
www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Yıldızlara Değen Rüzgâr

Jung Myung Lee

Çeviren: S. Göksel Türközü

Not:

* Bu bir romandır.
* Kitabın içeriğindeki dönemsel durum ve sistem çeşitli resmi kayıtlara, yer verilen şiirler ise gerçek eserlere dayanmaktadır. Ancak gerçekte var olmuş kişilerin karakterleri ve davranışları kurgusaldır ve kurgusal amaçlarla yeniden oluşturulmuştur. Bu konuda anlayışınıza sığınıyorum.

Prolog

Kaybolmuş şeyler, ateşböceği misali uçuşuyor

Yaşamın bir nedeni olmayabilir. Fakat ölümün belli bir nedene ihtiyacı vardır. Ölümün kendisini kanıtlaması için değil, hayatta kalanlar için. 19 yaşında olduğum o kış, bu gerçeği öğrendim ve şimdiki ben oldum. Savaş bir kum fırtınası misali beni tokatlayıp geçti. Yıpranıp parçalanarak azar azar büyüdüm. Büyümek kutsanmayı hak eden bir olaydır. Bedenin gelişimi, bilginin artışı ve deneyimlerin birikimi... Fakat benim için büyümek, geri dönüşü olmayan bir kayıptan ibaretti. Artık eski halime, dünyanın acımasız olduğu gerçeğini bilmeyen, insanın şeytanlığından bihaber, bir satır yazının sahip olduğu gücü bilmeyen bene geri dönemem.

15 Ağustos 1945'te savaş bitti. Parmaklıklar ardındaki herkes serbest bırakıldı ama ben hâlâ bu hapishanedeyim. Tek fark, eskiden demir parmaklıkların dışındayken şimdi içinde olmam ve giydiğim kahverengi üniformamın kırmızı mahkûm tulumuna dönüşmesi. Mahkûm tulumumun göğsünde kocaman siyah bir numara yazılı: **D29745**

Neden bu parmaklıklar ardına hapsedildiğimi bilmiyorum. Tek tahminim bilmediğim bir vakitte, bilmediğim fevkalade büyük bir olayın kaderimi yerle yeksan edip gittiği. Savaş sıra-

sında Fukuoka Hapishanesi, gardiyan birliğinde bir inzibatken savaşın bitimiyle konuşlandırılan Amerikan askerleri tarafından aşağılık bir savaş suçlusu damgası yiyerek işte bu koğuşa tıkıldım. Yüksek duvarlardan, sivri dikenli tellerden, kalın demirden parmaklıklardan ve soğuk odalardan vücut bulmuş bu devasa canavar, sayılamayacak kadar çok insanın ruhunu sömürdü. Benim ruhumu da yine bu canavar yiyip yutacak.

Parlak gün ışığı karanlık zemine vuruyor. Ahşap zemin sayısız insanın kan, irin, iç çekiş ve inlemeleriyle dolu. İşaretparmağımı uzatarak kare bir kâğıt parçasına benzeyen ışığa bir şeyler yazıyorum. 19 yaşındaki ruhum taze ve canlı mıdır ki? Öyle olmalı. Kaslarım sert, cildim pürüzsüz, kanım yıllanmış şarap gibi kırmızı olmalı zira. Fakat yine de gözlerim fazlasıyla dehşet verici şey gördü.

Pasifik Müttefik Kuvvetler Komutanlığı mahkemesi savaş zamanında esirlere şiddet uyguladığım iddiasıyla beni hapse attı. Savaş sırasında hapishanede görev yapan bir inzibattım ve bu yüzden doğal bir suçlamaydı. Suçsuz olduğumu söylemeyeceğim. Zaman zaman kasten, zaman zaman gayri ihtiyari mahkûmlara şiddet uygulamış olabilirim. Bağırıp çağırmış, vurmuş hatta bir güzel dövmüş de olabilirim. Yani bana düşen, suçumu doğal bir şekilde kabul etmek. Fakat Amerikalı askerî savcının itham etmediği başka bir suçum daha var.

"Hiçbir şey yapmama suçu."

Şeytanların savaş başlatmasını engelleyemedim, kirli savaşı durduramadım ve suçsuz, belki de önemsiz birkaç suç işlemiş insanların saçma sapan nedenlerle ölüp gitmelerini engelleyemedim. Şeytanların çılgınlıklarına sesimi çıkarmayıp suçsuz, masum insanların çığlıklarına kulaklarımı tıkadım.

Aklınıza şöyle bir soru gelebilir. Hiçbir şey yapmamak nasıl suç olabilir? Bir şeyin suç kabul edilmesi için herhangi bir eyle-

min gerçekleşmiş olması gerekmez mi? Bu sorularınıza cevap vermek için yazmayı sürdüreceğim.

Anlatacağım hikâye benimle ilgili bir hikâye değil. Bu hikâye insanın ruhunu tüketen savaş ile suçsuz insanların öldüğü zulme dair bir hikâyedir. Gördüğüm insanlarla insanlıktan nasibini almamış mahluklara dair bir hikâye, en masum insanlar ile en aşağılık insanların hikâyesi. Ayrıca uzayın karanlığını delip geçerek gelen on bin yıl öncesine ait yıldızların göz kamaştırıcılığına dair bir hikâye.

Artık biliyorum. Dünyanın ne kadar acımasız olduğunu ve insanların ne kadar kolaylıkla yozlaşabildiğini. Buna rağmen insan ruhunun ne muhteşem bir güzellikle ışık saçabileceğini.

Umarım bana şeytanın olup olmadığını sormazsınız. Buna kesinlikle cevap verebilirim. Var. Şeytanı gördüm ve size de gösterebilirim. Fakat öyle yapmayacağım. Bunun yerine bana bir umudun var mı diye sormanızı tercih ederim. Aynı şekilde yine evet, var, derim. Ben umudun çehresini gördüm ve bunu da size gösterebilirim.

Bu yazının nerede başlayıp nasıl biteceğini bilmiyorum. Doğru düzgün bitirebilir miyim onu bile bilmiyorum. Ben yalnızca yazmaya devam edeceğim. Amacım asla suçlarımı inkâr etmek ya da şu zavallı hayatımı kurtarmak değil. Zira benim ruhum zaten kurtuluşa erdi.

Bu yazı ne bir arzuhal ne de bir savunma tutanağıdır. Öyle bir yazı nesirden ziyade resmi bir metinden öteye gidemez. Bir metnin ölümcül bir silah olabileceğini biliyorum. Birkaç satırlık cümlelerin birilerini savaş alanına sürüklediğine, hapse tıktığına ve birkaç kelimenin birilerini darağacına sürüklediğine şahit oldum.

Bu yazının kimseyi yaralamasını istemem. Tek dileğim, bu hikâyenin ruhlarımızı kurtuluşa erdirmesi. Eğer öyle olmazsa

bu yazıyı ateşe atıp yok etmem gerekecek. Uzun zaman önce bunun gibi sayısız yazıyı ortadan kaldırdığım gibi.

Benim hikâyem Fukuoka Hapishanesi'nde yolları kesişen iki kişinin hikâyesidir. İçlerinden biri demir parmaklıkların ardına hapsolmuş, diğeri ise demir parmaklıkların dışında onu gözetip korumuştu. Bir mahkûm ve bir gardiyan, biri şair ve biri denetleyici.

Bu dar ve soğuk hücrede onların hayatta kalmayı başardıkları günleri hatırlıyorum. Yüksek ve korkutucu duvarları, güneş ışıklarının vurduğu avluyu, uzun kavakların gölgelerini ve kurtarılması gereken çıplak ruhları...

Avare geldim, avare gidiyorum

Duyduğum bir siren sesiydi. Şafak vakti havayı delip geçen keskin, metalik bir ses. Gardiyanların bekleme odasındaki sert yataktan bir refleksle fırladım. Dışarısı hâlâ karanlıktı. Neler oluyordu? Mahkûmlar mı firar ediyordu acaba? Postalların bağcıklarını sıkarken uzun koridorun ışıkları birer birer yandı. Kulağı tırmalayan siren sesi hoparlörün cızırtılarına karıştı ve telaşlı bir ses duyuldu.

"Tüm gardiyanlar mahkûm yoklaması yapıp bir terslik olup olmadığını derhal rapor etsin. Devriye görevlisi gardiyanlar hemen merkez koridorun girişinde beklesin."

İki vardiya şeklinde yapılan gece devriyesi saat tam 10'da başlamıştı. Uzun koridorun her iki yanındaki koğuşları kontrol edip kilitlemek 1 saat 50 dakika sürüyordu. Saat 12'de, 2'de ve 4'te vardiya değişimleri olurdu.

Aynı ekipte olduğumuz, kırklı yaşların sonunda tecrübeli gardiyan Sugiyama Dozan, bıçakla yontulmuş bir ahşap oyma kadar katı bir adamdı. Gece saat ikide işim bittikten sonra bekleme odasına döndüğümde Sugiyama yatağın ucuna oturmuş, tozluğunun bağcığını sıkıyordu. Devriye sopasını beline takıp tek kelime etmeden bekleme odasından ayrılmıştı. Karanlığın içerisinde kaybolan gölgesi bir hayalet gibi bulanıktı. Uyku

bastırdığı için göz kapaklarım beni uyku bataklığına doğru sürüklüyordu.

Uykulu gözlerimi zorla açarak gardiyan odasına bağlanan ana koridorda koştum. Kırmızı tuğlalı bahçe duvarının ardından bir köpek havladı. Gözetleme kulesinin ışığı mavi bir bıçak gibi karanlığı kesiyordu. Nöbetçi erlerin telaşlı bağırışları duyuldu. Dar koridorun iki tarafından mahkûm tulumu giymiş adamlar donuk gözlerle parmaklıklardan öteye bakıyordu. Mahkûmların gözlerinden bıkkınlık ve kin okunuyordu. Gardiyanlar koğuş kapılarını açarak sayım yaptı. Uğultular ve mahkûmların numaralarıyla çağrılışı sirenlerin sesine karışmıştı. Kendi postallarımdan çıkan ses tarafından kovalanıyormuşum gibi koşmaya devam ettim.

Nefes nefese vardığım üç numaralı koğuş binasının ana koridorunda biri vardı. O âna dek görmüş olduklarım içinde en çirkin haldeydi. Sanki kötü bir rüya görüyordum. Ama bu bir rüya değildi. Rüyanın derinliklerine kaçmayı yeğleyeceğim kadar tüyler ürperten bir gerçekti.

Birinci kattaki ana koridorda koyu kırmızı kan lekeleri belirgince duruyordu. Soğumamış kan damlaları daireler halinde etrafa sıçramıştı. Kan ikinci kattaki koridorun korkuluklarından damlıyordu. O, tavan kirişine bağlı olan iple boynundan asılmıştı. İki yana doğru açık olan kolları korkuluklara bağlıydı. Kan sol göğsünden başlayıp karın ve uyluğundan geçerek ayaklarının üstünü ıslattıktan sonra başparmaklarından yere damlıyordu.

Başı yan yatmış haldeydi ve yüzü bana bakıyordu. Sugiyama Dozan. Üç numaralı koğuş binasında görevli gardiyan. İki saat önce benimle nöbet değiştiren devriye görevlisi. Tüylerim diken diken oldu.

O zamana kadar ölümü hiç düşünmemiştim. Hayatta kalmayı düşünmenin bile güç olduğu günler geçiriyorduk zira. Ölüm 17 yaşındaki birine yakışacak bir şey değildi. O zamanlar elbette Sugiyama'nın ölümünün girdabına kapılıp gideceğimi bilmiyordum.

Onun ölümünü yakından inceledim. Çıplak vücudu kireç gibi bembeyaz ve soğumuş haldeydi. Beyaz alnı, kalın kaşları, çıkık elmacık kemikleri, çökmüş yanakları yüzünden sert hatlı burnu ve keskin çene çizgisi göze çarpıyordu. Üzerine koyu gölge düşen dudakları hiç doğal durmuyordu. Elimle ağzımı kapatıp koridorun köşesine koşarak birkaç kez öğürdüm ve gözlerimden akan yaşları sildim.

Gardiyanlar ana koridorda çırılçıplak asılı olan cesedi öylece bırakıp bırakmamaya bile karar verememiş halde bocaladılar. Ne yapacaklarını şaşırmaktan ziyade yüzlerinde bir korku vardı.

Yüzüne feneri tuttum. Dudakları sımsıkı kapalıydı. Hayır, mühürlenmiş demek daha doğru olur. Alt dudaktan üst dudağa ve yine üst dudaktan alt dudağa uzanan yedi düzgün dikiş izi vardı. Özenli bir dikişti. Köpek sürüsü gibi vahşi mahkûmları tek kelimeyle sindiren o dudaklar artık ne kesin emirler verebilecek ne de küfürler savurabilecekti.

Dişlerim zangırdarken baştan ayağa titreyen bedenime güç vererek kasıldım. Yoksa tüm bedenim vidası gevşemiş, sarkaçlı, büyük bir saat gibi parçalarına ayrılacak gibiydi. Beti benzi atan başgardiyan kekeleyerek cesedi indirip üzerine bir şey örterek revire götürün dedi. Patlamış mısır gibi sıçrayarak ikinci kata çıkan gardiyanlar cesedin boyundaki ipin düğümünü çözdü. Ceset yavaşça yere indirildi.

"Devriye nöbeti kimde?"

Başgardiyan kısa ve net sordu ve etrafına bakındı. Dizlerimin üstünde doğrularak bağırdım.

"Vatanabe Yuiçi! Bu gece devriye nöbeti bende efendim."

Başgardiyan keskin gözlerle bana bakıp bağırarak bir şeyler söyledi. Ne var ki hiçbir şey duymuyordum. Yalnızca ağır uykumu bölen alarm sesi, gözetleme kulesinin sireni, bekçi köpeklerinin havlayışlarıyla ekşi kusmuk kokusu ve karanlığı delip geçen projektör ışıkları birbirine karışmıştı. Suçlunun nasıl girdiğini ve nasıl kaçtığını öğrenmek amacıyla binanın girişini kolaçan eden bir gardiyan koşarak gelip bağırdı.

"Gece boyunca kar ayak bileklerime kadar yağdı ancak karın üzerinde tek bir ayak izi bile yok. Ana binanın etrafında da giriş çıkış izi yok."

Bunları söylemese de tahmin etmek zor değildi. Dışarıdan biri girmiş olsaydı binanın içinde olması gereken erimiş kar suyu ya da ayakkabı izi falan yoktu. Katil nereden gelip nereye gitmişti ki? Korkunç bir rüya görüyor gibiydim.

Eski gardiyanlardan biri omzuma vurarak Dozan'ın geride bıraktığı eşyalarını alıp olay raporunun hazırlanmasını söyleyen başgardiyanın talimatını bana havale etti. Koşarak merdivenlerden ikinci kata çıktım.

İkinci kat koridorunda korkulukların yanında Sugiyama Dozan'a ait gibi görünen kahverengi gardiyan üniforması fırlatılmış duruyordu. Hayattayken o kadar düzenliydi ki düğmelerini iliklemeyi bir kez bile ihmal etmemiş ya da yakasını hiç açmamış biri gibi gelirdi. Üniformanın yakıştığı biriydi. Kim bilir belki de o üniformaya uymuyordu ama üniforma ona çok yakışıyordu. Gardiyan kıyafeti onun derisiydi ve onu çıkarınca bir hiçti.

Üzerinden bir hışımla çıkarıldığı anlaşılan pantolonu ve gömleği ters dönmüş, düğmeler sökülmüştü. Üniformasının sol göğüs kısmını kontrol ettim fakat kesici bir aletle delinme izi yoktu. Katil önce boğmuş, kıyafetlerini çıkarmış, boynun-

dan astıktan sonra sol göğsüne demirden uzun bir kesici alet saplamıştı. Dizleri yıpranmış pantolonu rastgele yere fırlatılmıştı ama pantolon jilet gibi ütülüydü. Bilinçsizce elini ceplerine koyma alışkanlığına engel olmak için cepleri dikilmişti. Mavimsi morlukların olduğu dizlerinde bir şeylere sürtünmüş gibi irili ufaklı yaralar vardı.

Eskimiş gardiyan ceketinin cebine elimi götürdüm. Sıcak bir kuş yuvasına elini uzatan bir çocuk gibi titriyordum. Elime yavru kuş tüyü kadar hafif bir şey geldi. Enine ve boyuna birer kez katlanmış kâğıt Sugiyama'nın sahip olduğu tek şeydi. Kâğıdı açtığımda ortaya düzgünce yazılmış bir yazı çıktı. Küçük bir mahalle oluşturmuşçasına dizilen sözcükler gizemli bir şeyler fısıldıyordu.

İyi Uykular

Avare geldim, avare gidiyorum.
Mayıs ayının çiçekleriyle beni karşıladın.
Bana aşkı fısıldadın, annemse bizi kutsadı.
Lakin dünya hüzne boğuldu ve
Bastığım yollar karla kaplanmış.

Bilmiyordum ki ayrılığın ne zaman geleceğini.
Zifiri karanlıkta bir yol bulup gitmeliyim.
Yalnızım, yol arkadaşım soğuk ayın gölgesi.
Karlı, beyaz kırlarda yürüyorum, hayvanların ayak izlerini takiben.

İster istemez kalsam da herkes sırtımdan itiyor
Yolunu kaybeden köpekler, evinin önünde havlıyor. Aşk bir avarelik.

Eğer bu Tanrı'nın bahşettiği kaderse çekip gitmekten başka çarem yok.
İyi uykular ey sevgili!

Senin rüyanı bölmek, tatlı uykundan uyandırmak istemem
Parmak uçlarımda yürüyerek usul usul kapıyı kapattım.
Odana başımı uzatıp tek cümleyle veda ediyorum, "İyi uykular."
Sana olan sevgimi göreceksin.

Harfleri dikkatlice inceledim. Elinde kalemi tutup sanki yazmaya tereddüt etmiş gibi yayılan mürekkep damlaları, kimi hızla, kimi özenle yazılmış kelimelerdeki acemilik, bastırarak veya hafifçe yazdığı anlaşılan kalem darbelerindeki ufak değişiklikler... Damarımdaki kan akmayı bırakmıştı.

Bu gizemli şiiri acaba kendi mi yazdı? Yoksa başka birinin şiirini mi kâğıda dökmüştü? Hemen ardından zihnimde başka bir soru belirdi. Ya bu el yazısı onun değilse? Ya biri kasıtlı olarak bu kâğıdı onun cebine koyduysa? Eğer öyleyse kim ve neden böyle bir şiiri onun cebine koymuş olabilir?



Sugiyama Dozan'ın ölümü hakkında bir şey söylemeden önce sanırım onun hayatından bahsetmeliyim. Hayatı hakkında pek bir şey bilmiyorum. O üç numaralı koğuşun gardiyanıydı ve ben dört numaralı koğuşta görevliydim. Benim üçüncü koğuşa nakil olmam hepi topu 3 gün öncesiydi. Buraya geçeli daha 3 gün olmuşken gerçekleşen cinayet vakası insana yok daha neler, dedirtiyor.

3 gün boyunca daha yakından gördüğüm Sugiyama Dozan'ın görüntüsü zihnimde parça parça bölünen mozaik

taşları gibi duruyor. Sugiyama ölünce hayalete dönüşmemişti, hayattayken de hayaleti andıran bir şahsiyetti. Onu düşününce aklımda ilk beliren şey hapishanenin merkez koridorundaki akkor lambanın loş ışığı. Rengi solmuş gardiyan üniforması içinde bir elinde mahkûm listesi, koridorda gidip gelirken düzenli ayak sesleri duyulurdu. Mahkûmlar sessizliğe gömülür, dar demir parmaklıkların ardından onu izlerdi.

Yüzü alçıdan heykel gibi cansız ve soğuk, dudakları Ali Baba'nın tılsımlı sözleri unuttuğu mağara misali bir daha hiç açılmayacakmış gibi görünürdü. Çok nadiren aksansız ve tonlamasız boğuk bir ses kurumuş dudaklarından sızardı. Boğazını zorlamasa ya da yüksek sesle konuşmasa da sadece kısık sesiyle bile karşısındakini nasıl yıldıracağını iyi bilirdi.

Sinekkaydı tıraş ettiği çenesi bronz rengindeydi. Kemiği kırıldığından çarpık görünen burnu sağa doğru eğikti. Gardiyanlar burnunu kıran kişi hakkında ortaya onlarca fikir atıyor, her kafadan ayrı bir ses çıkıyordu. Kimine göre burnunu kıran efsanevi solak bir *yakuza*, kimine göreyse Halhin Gol Muharebesi'nde karşı karşıya geldiği 2 metreden uzun bir Sovyet askeriydi... Bir insanın değil de hemen yanında patlayan bombanın şarapnelinin ya da Sovyet askerinin tüfeğinin dipçiğinin neden olduğuna dair tahmin yürütenler de vardı. Ne var ki kırılan burnuyla ilgili kimse kesin bir cevap veremiyordu.

Gözlerine dair ne söylemem gerektiğini bilmiyorum. Ne gözlerini kırptığını ne de kaşlarını oynattığını görmüştüm. Başına iyice geçirdiği gardiyan şapkasının gölgesi gözlerini karanlıkta saklardı. Gözler ruhun aynasıysa eğer aynasının üzerini sımsıkı örtmüştü. Gözünün alt tarafından dudağına kadar inen kırmızımsı yara izi güneşte parlardı. O yara izinin başladığı yeri bilen çok değildi. Belki de gözünün üzerinden alnına kadar uzanıyordu.

O, Fukuoka Hapishanesi'nde üçüncü koğuştan sorumlu hayaletti. Ana koridor ile hücreler arasında gidip gelerek olması gereken yerde olur, yapması gereken işi yapardı. Öylesine ölçülü ve becerikliydi ki kuş bile uçurtmazdı. Yalnızca gardiyanlar değil mahkûmlar bile onun adını bilirdi. Sugiyama Dozan. Hepsi bu isimden korktukları kadar bu ismi aşağılarlardı.

Söylentileri gerçekmiş gibi ballandıra ballandıra anlatarak ilgi çekme niyetinde değilim. Ama onun hakkında illa bir şeyler söylemem gerekirse şu hikâyeyi anlatmam daha iyi olur.

1939 yazında Fukuoka Hapishanesi'ne atandı. Hapishane müdürü, Mançurya Cephesi kahramanının keşmekeş haldeki hapishaneye düzgün bir asker ruhunu aşılayacağını umuyordu. Gardiyanlar istihbarat ağlarını seferber ederek onun geçmişini araştırdılar fakat fazla bir şey öğrenemediler. Asılsız söylentiler ve boş tahminler onun kendine has davranışlarıyla birleşip makul bir hikâyeye dönüşmüştü.

Duyduğuma göre Mançurya'da konuşlanan Kwantung Ordusu'nun 23. Tümeni 64. Alayı'nda beş askerlik bir timin çavuşuydu. Neden savaştığını bilmeden savaştı, silah arkadaşlarının neden öldüklerini bilmeden ölümlerini gördü. Yaylım ateşli silah, zırhlı araç ve süvari gibi mühimmatını seferber eden Moğolistan-Sovyetler Birliği müttefik kuvvetlerine karşı savaşan Sugiyama'nın olduğu zırhlı birlik, Sovyetler'in 9. Mekanize Piyade Tugayı tarafından kuşatılmıştı. Tümen komutanlığı bütün birliklere, bağımsız şekilde kuşatmayı kırmalarını ve doğuya doğru çekilmelerini emretmişti.

Sugiyama, 30 küsur paralı askerle gün boyunca pusuya yattıktan sonra bombardımanın durduğu gece Sovyet tank birliğine baskın düzenledi. İki hafta süren tecrit sonrasında kuşatmadan kurtularak geri çekilen Sugiyama, 30 tank ve 180

uçağın yanarak yok olduğu, ölü ve yaralının 20 bine ulaştığı ateş hattından sağ kalan neredeyse tek kişiydi.

Hikâyenin doğru olup olmadığını bilemiyordum. Emin olabileceğim tek şey Kwantung Ordusu 23. Tümen'in Halhin Gol'de Moğol-Sovyet müttefik kuvvetleriyle savaşa girdiğiydi. Ne kadarı doğru, ne kadarı yalan bilmem ama o zamana kadar hayatta kaldığı bir gerçekti.

Gardiyanlar bizzat şahit oldukları bir sahne gibi tükürükler saçarak onun kahramanlık hikâyesini anlatırlardı. Onun vücudunda yedi tane kurşun izi gördüğünü söyleyen gardiyan da vardı. Bir gardiyan hemen yanında patlayan bomba yüzünden sol kulağının tamamen sağır olduğunu söylemişti. Böğründe hâlâ avuç içi kadar bir şarapnelin saplı olduğunu söyleyen de vardı. Söylentiler, bir türlü ağzını açmayan Sugiyama'nın sessizliği sebebiyle anlatılanların kulağa inandırıcı gelmesine yol açıyordu.

İkinci hikâye ise birkaç gardiyanın bizzat tanık olduğu olaylardı. Fukuoka Hapishanesi'ne geldiğinde henüz iyileşmemiş bir kurşun yarası nedeniyle sağ bacağı hafiften aksıyordu. Tıraş edemediği sakalı kabarık, gözleri bir canavarınkiler gibi parlıyordu. Sugiyama, tecrit edilmiş bu alanı kendisinin yeni savaş yeri olarak görüyordu. Görünürde bir düşmanı olmamasına rağmen o herkesi düşmanı olarak görürdü. Mahkûmların en ufak bir hareketine veya sözüne göz yummadan sopayı sallardı. O zehirli yılan gibi acımasız ve çakal gibi kurnazdı. Mahkûmlar korkudan tir tir titrerdi ve gardiyanlar ise gözüne çarpmamaya çalışırdı.

Birkaç yıl önce mahkûmların çıkardığı isyan vakası onun hapishanedeki ağırlığını bir gecede ortaya çıkarmıştı. Koreli üç mahkûm, öğrencilerin askere alınmasına karşı çıkanları ayartarak hapishane atölyesinin kapısını içeriden kilitlemiş ve karga-

şaya sebep olmuştu. İsyancılar, üç Japon işçiyi rehin alıp savaş esiri olarak kabul edilmelerini talep ettiler.

Üst makamlara bildirilmesi gerekiyordu ama hapishane müdürü öyle yapmadı. Müdür, tuğla duvarların içini kendi nüfuz alanı olarak görüyordu. Sadece olması gereken şeyler olmak zorundaydı ve olmaması gereken şeyler de olmamalıydı. Duvarların içine polisi çağırmak küçük düşürücü bir durumdu. Müdür cephaneliği açtı ve gardiyanlara tüfekleri dağıttı.

Sugiyama işte o zaman ön plana çıktı. Hapishane atölyesine gireceğini ve isyancıları bastıracağını söylediğinde müdür ona boş gözlerle bakmıştı. Üniformasının ceketini çıkardı ve 10 dakika içinde kapı açılmazsa silahla müdahale etmelerini söyledi. Sugiyama girdaba kapılır gibi atölyeye girince sanki hiçbir şey olmamış gibi kapı kapandı.

Müdür duvar saatine baktı. Uzun ve ince saniye iğnesi fileto bıçağı gibi ciğerini parçalıyordu. Beş dakika sonra gardiyanların terden ıslanmış avuçları tuttukları tüfeğin dipçiklerinden kaydı. Müdür içeri girmek için hazırlık yaptı. Can kaybını göze almıştı. Hapishane müdürünün ağzından "Gir!" emri çıkacakken atölyeden gürültülü bir ses yükseldi. İçeriden patır kütür sesler ve belirsiz bir çığlık duyuldu.

Gardiyanlar kapıyı iterek hurra içeri girdiler. Müdür önündeki manzaraya inanamadı. Sugiyama kemerine sopasını sıkıştırmış halde yüksek çalışma masasının üzerinde dikiliyordu. Dediklerine göre, kafaları yarılmış, dudakları patlamış ve göz kapakları şişmiş herifler yerde böcek gibi kıvranıyorlardı.

Bu hikâyenin ne kadarının palavra ne kadarının gerçek olduğunu bilemeyeceğim. Fakat isyancıların rehinleri tuttuğu atölyeye Sugiyama'nın tek başına girdiği gerçekti ve kılına bile zarar gelmeden hayatta kaldığı gerçeği de inkâr edilemezdi. Olay bitince tekrar hapishanede varlığıyla yokluğu bir hale

gelmişti. Onu ilk gördüğümde de sonrasında da o bir hayaletti, ölü biriydi ve sadece söylentilerle var olan bir şahsiyet gibiydi. Ancak öldükten sonra onun varlığı netlik kazandı.

İşte ancak o zaman hakkında hiçbir şey bilmediğimi fark ettim.



Fukuoka Hapishanesi'nin ana girişi, üç metre yüksekliğinde büyük bir demir kapı ve yedi metrelik tuğla bir duvarla çevrelenmişti. Kırmızı tuğlalarla örülü ana bina, başı kuzeye doğru duran, kollarını iki yana açarak yere uzanmış bir insanı andırıyordu.

Kyuşu'da küçük bir bölge hapishanesi olan Fukuoka Hapishanesi, üç yıl önce ulusal bir hapishaneye terfi etmişti. Pasifik Savaşı başlayınca Japonya koca bir kargaşa çanağına dönüşmüştü. Savaşa karşı çıkan aydınlar ile suçlular güvenlik güçlerinin ulaşamadığı her yerde taşkınlık yapıyorlardı. Hapishane ek binalarla hızla genişletildiyse de akın akın gelen mahkûmlarla başa çıkmak için aşırı yetersizdi. Özellikle her fırsatta baş gösteren Japon karşıtlarını tecrit etmek için ayrı bir tesise acilen ihtiyaç vardı. O sıralar ayrı bir ada olan Kyuşu'daki Fukuoka Hapishanesi uygun bir tesis olarak akıllara gelmişti.

Cezaevi yetkilileri, yukarıdan gelen talimatlara göre araziyi genişletti ve tesisi büyüttü. Ana binada müdür odası da dahil olmak üzere idari birimler vardı. Özel muameleye ihtiyacı olan Japon mahkûmlar ayrı bir bina şeklindeki 1 numaralı koğuşta tutuldu. Hafif ceza yemiş Japon suçlular 3 numaralı koğuşun batısında yer alan 4 ve 5 numaralı koğuşlarda kalıyorlardı. İdare binasının sonunda sağlı sollu bulunan 2 ve 3 numaralı koğuşlar Koreli mahkûmlara tahsis edilmişti. 2 numaralı koğuşta

muhtelif suçlular, cinayet ve soygun gibi azılı suçlularının yanı sıra uzun süreli mahkûmlar da barındırılırdı. Özellikle 3 numaralı koğuşta Japonya'da tutuklanan Japon karşıtı düşünce suçluları ve idam mahkûmları bulunuyordu.

Ek binalarla büyüme çabaları devam etti ama hapishane memleketin her köşesinden akın akın gelen mahkûmlar yüzünden zor durumdaydı. Özellikle 3 numaralı koğuşta olayların ve sorunların ardı arkası kesilmiyordu. Açlık grevleri devam ediyor, sık sık şiddet olayları gerçekleşiyor ve peş peşe infazlar yapılıyordu. Koreliler kötü ve azılı suçlu olarak sınıflandırıldığı için onların başında iri kıyım ve en güçlü genç gardiyanlar görevlendiriliyor, bütün emirler sopayla şiddet uygulanarak gerçekleştiriliyordu.

Müdürün odasına girdiğimde yoğun bir sigara ile maun masanın kokusu burun deliklerimi sızlattı. Açık pencereden sabahın temiz havası giriyordu. Duvarda Japonya imparatorunun kraliyet mührü basılmış onur belgesinin altında Savaşan Devletler Dönemi'ne ait armanın işlendiği bir sancak ile Yükselen Güneş Bayrağı yan yana asılı duruyordu. Ahşap vitrinde uzun bir hançer ve parlayan bir tabanca vardı.

Seyrek saçlı müdür otuz santimetre kadar olan sopayı sanki vücudunun bir parçasıymış gibi rahatça salladı. Güzelce ütülenmiş kestane rengi üniformasının pantolonu jilet gibiydi ve göğsündeki madalya parlıyordu.

Odada bir erkek şarkı söylüyordu. Güçlü ve karizmatik olmasına karşın yalnızlık kokan bu ses hapishanedeki bütün yapılanları bağışlıyor gibiydi. Kırmızı çuha serili masanın üstündeki gramofonda siyah bir plak dönüyordu. Göz kamaştıran sabah güneşi, tavanla birleşen şık pencere çerçevesi, ses sanatçısının karizmatik sesi ve gülümseyen orta yaşlı adam...

Müdürün odası, zaman ve mekânın akışından tamamen bağımsız bir sığınak gibi geldi. Böylesine zarif bir mekânın, soğuk tuğla binanın bir köşesine saklanmasına inanmak mümkün değildi. Müdür iğneyi kaldırınca gramofonun cızırtısı kesildi. Bakımlı bıyığını okşarken kulaklarında uğuldayan müziğin tadını çıkarıyor gibiydi.

"Üçüncü koğuş gardiyan biriminden inzibat Vatanabe Yuiçi, size rapor vermeye geldim!"

Sopayı eline alan müdür iki bacağına güç vererek ayağa kalktı. Artık zarif klasik müziğin tadını çıkaran orta yaşlı bir beyefendi değildi, alçı bir heykel kadar soğuk hapishane müdürü kimliğine geri dönmüştü. Müzikten mest olmuş tebessümü dondu ve hafif kapalı gözlerinden soğukluk yayıldı.

"Ölen gardiyan hakkındaki olay raporuysa haberim var. Çoktan başgardiyandan duydum..."

Rahat duruştan hazır ola geçerek düşündüm. Olayın ayrıntılarını biliyorsa beni neden çağırsın ki? Nedeni basitti. Sugiyama ile son nöbet değişimi yapan bendim. Yaşarken onu en son gören tanık olduğum anlamına geliyordu bu. Genellikle son görgü tanığı aynı zamanda en güçlü şüphelidir. Titreyen dudaklarımı durdurmak için dişlerimi sıktım.

"Öğrenci asker miydin?"

Şahin pençeleri kadar keskin olan müdürün sesi beni bir tarla faresi gibi yakalayıp köşeye sıkıştırdı. Müdür beni son tanık olarak mı düşünüyordu acaba? Yoksa en güçlü şüpheli olduğumu mu? Dimdik, hazır ol vaziyette cevap verdim.

"Evet efendim. Üç numaralı Kyoto Lisesi edebiyat şubesi öğrencisiydim."

"Ne kadar da şanslıymışsın! O dönem askere alınan arkadaşlarının hepsi güneydeki cepheye götürülmüş olmalı. Sense burada kalmış, üstelik askeriyeye değil de hapishaneye atanmışsın demek."

Müdürün imalı bakışları üst düzey bir askerin ya da hükümette yetkili bir akrabamın torpil yapıp yapmadığını soruyormuş gibiydi. Fakat askeri dağıtımlara müdahale edebilecek kadar güce sahip ne bir akrabam ne de bir tanıdığım vardı bildiğim kadarıyla. Müdür kısaca devam etti.

"Olayla sen ilgilensen iyi olacak."

Bana cenaze işlemlerini halletmemi mi emrediyordu? Yoksa cinayeti üstlenerek olayı örtbas etmeye mi çalışıyordu? Öyleyse güney cephesine gitsem daha iyi olurmuş. Çünkü orada ne kadar çok düşman askeri öldürürsen o kadar kahraman ilan ediliyordun. Fakat burada adam öldürürsen katil oluyordun. Kendimi zorlayarak zar zor birkaç kelime ettim.

"Cinayet söz konusu olduğundan emniyetin üst makamlarına rapor edeceğim."

Müdür başını sallayarak şahininkilere benzeyen gözlerle beni süzdü.

"Doğru, normal prosedür o. Fakat bu Fukuoka Hapishanesi'nde normal prosedür uygulanamaz. Çünkü burası Japon Adaları'ndaki en tehlikeli mikropların toplandığı yer. Güney cephesi ya da Mançurya cephesinde düşmanla savaşılır ama burada mikroplarla savaşmak zorundayız. Mikroplara sağduyuyla yaklaşamayız. Böyle azılı suçlularla bırak emniyeti, orduyu bile seferber etsen baş edilemez. Burada meydana gelen şey aslında bir savaş. Buradaki işleri halledip kontrol edebilecek bizden başka kimse yok. Demem o ki işe yaramaz polislerden bahsetmeyi artık bırak!"

Naif başlayan konuşması sert ve hararetli bir vaaza dönüşmüştü. Verebilecek bir cevabım yoktu. Müdür acımasız bir emirle vaazını bitirdi.

"Bu soruşturmayı sen üstlen. Hangi pislik, niye Sugiyama Dozan'ı öldürmüş, ortaya çıkar."

Gizli bir anlaşma öneren tüccar misali ekledi.

"Şimdi hemen başgardiyan odasına gidip gerekli şeyleri

iste! Başgardiyan araştırmayı rahat yapabilmen için sana yardımcı olacak. Gerekli belgelerin yanı sıra, tanık ifadesi gerekirse mahkûmlarla birebir görüşme ve sorgulama gibi... Yeni bir şey öğrenirsen derhal rapor et!"

Postallarımın topuklarını birbirine vurarak hazır ol vaziyette donup kaldım. Fakat nereden başlamam gerektiğini bilmiyordum. İlk yapmam gereken asker selamı verip dönerek odadan çıkmaktı.

Gardiyan odası 2 ve 3 numaralı koğuşların ayrıldığı ana binada, idari birimdeydi. Uzun koridor sonundaki ahşap kapının ardında gardiyan odası ve mahkûm bekleme odası vardı. Hapsedilenlerle onları kontrol edenler, mahkûmlarla gardiyanların tarafsız bölgesiydi. Gardiyan odasının iç tarafındaki köşede kontrplak duvardan derme çatma bir başgardiyan odası vardı. Başgardiyan odasının yerine tam oturmayan kapısını açıp girdim. Paslanmış sobanın üstündeki çaydanlıktan gelen suyun kaynama sesi duyuluyordu.

Başgardiyan dar alınlı, bezgin ifadeli bir adamdı. Kısacık kesilmiş saçları seyrek, sesi sertti. Seyrek kaşlar ve yassı burun kemiği, beyaz ve solgun yüz... Ellisine merdiven dayamış başgardiyan çok daha yaşlı görünüyordu. Tüm ömrünü kahverengi üniformasına hapsolarak geçiren, hayatının sonuna gelmiş insanlarla uğraşmak zorunda kalan başgardiyan peşinden bir şey kovalıyormuşçasına gergin görünüyor, bir şeyleri kaybetmemek için çaba sarf ediyor gibiydi.

"Demek nihayetinde böyle oluverdi."

Kendi kendine mi konuşuyordu yoksa bana mı söylemişti emin değildim ama cümlesindeki tonlamada, sesinde ve nüansında üç farklı anlam vardı. "Nihayetinde" ifadesi en başından beri böyle olması kaçınılmazdı, anlamı taşıyordu. "Oluverdi" ifadesi böyle olmasının adil olmadığını düşündüğü ve bu olayın gerçekleşmesini istemediği anlamına geliyordu. İki ifade

çelişki içeriyordu. Böyle olmasını istemiyordu ama böyle olmasının kaçınılmaz olduğunu söylemesi, olacakları bildiği halde engellemediği anlamına geliyordu. "Böyle" kelimesinden kastı ise Sugiyama'nın ölümüydü.

"Sugiyama'nın öldürüleceğini biliyor muydunuz?"

Başgardiyanının yüzüne şeffaf bir perde inmiş gibiydi. Adam dosya yığınından çıkardığı 3 numaralı koğuşa ait gardiyan raporlarını masanın üstüne fırlattı. Parmaklarını yalayarak sayfaları hızlı hızlı geçti.

"Bir gün o adamın başına bir şey geleceğini düşünen tek kişi ben değilimdir. Amma velakin böyle korkunç bir şeyin olacağı aklımın ucundan bile geçmezdi..."

Bu söz Sugiyama'nın ölümünün nedensiz olmadığı anlamındaydı. Ölmesini gerektirecek kadar kötü bir suçu mu vardı acaba? Belki de önemsiz bir ayrıntıydı bu. Zira bazı insanlar suçlu olduğundan değil de bir başkasının işlediği suçtan dolayı öldürülürdü. Savaş denilen korkunç suçtan bahsediyorum. Müdüre sordum.

"Gardiyan Sugiyama ne halt yemiş?"

Özellikle "Sugiyama Bey" ya da üçüncü tekil şahıs zamiri "O" yerine "Gardiyan Sugiyama" dedim. Kişiye yönelik tüm duygulardan arınarak zerre kadar acıma ya da iyi his barındırmayan "halt yemek" ifadesiyle aramızda yeterince bir mesafe olduğunu ortaya çıkarmış oldum. Başgardiyanın tavrı yumuşadı.

"Halhin Gol Muharebesi'nden sağ salim dönen Sugiyama, savaş alanında edindiği alışkanlıklarından bir türlü kurtulamadı. Mahkûmlara, düşmana davranır gibi davranıyor, çatışmadaymış gibi onları yönetiyordu. Gerçi bunu birilerinin yapması gerekiyordu. İşini hakkıyla yaptığını söylemek de mümkün elbette. Burada mahkûmlar itaatkâr gibi görünür ama akılları arkandan saldırma düşüncesiyle doludur. Sugiyama onlar gibi bir canavara dönüşmüştü."

Pencerenin ardında cılız iğ ağacının dallarına vuran rüzgâr ıslık çalıyordu. Sobanın üstünde kaynayan çaydanlığın sesi kesildi. Sobadaki ateş sönmek üzereydi. Başgardiyan kibirli ifadesini değiştirmeden bağırdı.

"Bu olay sadece bir gardiyanın ölümü değil. Savaş başladı demek. Şerefsizler savaş ilan ediyor!"

Kahrolası savaş! Benden annemi ve babamı çalıp götüren savaş. Başgardiyan devam etti.

"Katil burada bir yerde. 3 numaralı koğuş göründüğünden farklıdır. Suçluların en azılıları, en korkunçları orada. Koreliler, hainler, komünistler... Daima kan kokan bir lağım. Diş gösterip birbirlerini ısırır, kendi etlerini bile koparıp yerler. Dikkatli olmazsan sonun belki de zavallı Sugiyama gibi olur."

Başgardiyanın damarlarından nefret ve kibir akıyordu. Sobadaki kömür çatırdıyordu. Düşman hattına zorunlu iniş yapan bir pilot misali hem elim ayağıma dolanmış hem de yönümü kaybetmiştim. Yine de hiçbir şey yapmadan duramazdım. Nereye olursa olsun koşmalıydım. Müdürün fırlattığı çalışma raporu dosyasını hemen kaptım. Bu dosya maktulün çalışma geçmişini teyit edebileceğim tek belgeydi.

Artık sayfaları kopmaya yüz tutmuş eski çalışma raporunu açtım. Tatlımsı kâğıt kokusu, keskin mürekkep kokusu ve hoş ağaç kokusu etrafa yayıldı. Bu uzun zamandır hasret kaldığım kitapların ve cümlelerin kokusuydu. 1 Aralık, 2 Aralık, 3 Aralık... Çalışma raporu 22 Aralık'ta bitiyordu. Arkasındaki boş sayfalar açıkça onun ölümüne tanıklık ediyordu.

Gardiyanların çoğu, fazlasıyla can sıkıcı işleri ve raporları "vukuatsız bir gün" şeklinde birkaç kelimeyle kısaca özetlerdi. Hatta buna bile üşenirlerse bunun yerine "aynı" anlamına gelen "同(dong)" ideogramını büyükçe yazarlardı. Ancak Sugiyama raporlarında bir önceki günle neredeyse aynı konuları bile biraz farklı şekillerde yazmıştı.

Ölümünden bir gün önceki gece devriyesi raporunda "Toplam 48 koğuşta 349 mahkûm uyuyor. Devriye saati gece 2-6 arası. Toplam 348 adımla 3 numaralı koğuş binasının koridorunda gidip gelindi. Birçok soğuk algınlığı hastası ve tüm vücudunda morluklar ve kırıklar olan bir hasta" diye yazılıydı. Ondan önceki günün raporunda ise "Sabah 2'den 6'ya kadar, 48 koğuşta uyuyan 346 mahkûm izleme penceresinden kontrol edildi. Soğuk algınlığı hastalarının artışı tam gaz devam ediyor. Morlukları ve kırıkları olan hastanın iyileşmesi yavaş" yazılıydı.

Göze çarpan nokta her gün bahsedilen morlukları ve kırıkları olan hastaydı. O hastanın kim olduğunu ve neden yaralandığını merak ettim. Raporun sayfalarını tek tek çevirdim. 13 Aralık raporunda bir ipucu vardı.

"28. koğuş, 331 numaralı mahkûm. Emirlere uymama ve itaatsizlik nedeniyle sopayla müdahale edildi. Kendinden geçince ilk yardım için revire götürüldü. Başının tepesi de dahil olmak üzere bütün vücudunda morluklar var, el bileği ve kaburga kemiğinde kırık şüphesi."

Sugiyama sopayla dövülenlerin durumlarını aksatmadan rapor ediyordu. 331 numaralı mahkûmun hapishane kayıtlarına göz attım. Adı: Çö Çisu. Suçu: komünizm eğitimi, hükümeti devirme ve önemli kişilere suikast girişiminde bulunma, iç savaş planlama. Müebbet hapse mahkûm edilmişti. Bu mahkûm acaba Sugiyama'nın ölümüne bir cevap verebilecek miydi? Bilmiyorum. Çünkü Sugiyama öldüğü sırada bütün mahkûmlar koğuşlarda kilit altındaydı. Uyanık olup dolaşanlar sadece fareler ve gardiyanlardı. Tüm vücudunda morluklar ve kırıklar olan bir mahkûm koğuşta kilitli olmasına rağmen birini nasıl öldürebilirdi ki?

Buna rağmen Sugiyama'nın ölümü hakkında sorgulayabileceğim tek kişi 331 numaralı mahkûmdu.

Yüksek tuğla duvarın karanlık gölgesinin altında Sugiyama'nın üniformasında bulduğum notu çıkarıp açtım. Yıpranmış ve kenarları kıvrılmış kâğıt parçası Sugiyama'nın vücut ısısını hâlâ koruyor gibi geldi.

Kâğıdı çevirdim ve arkasındaki yazılara baktım. Siyah mürekkeple "3 numaralı koğuş mektup kabul ve gönderim şefi" yazılıydı. "27 Mart 1942. Gelen 14 mektup. Giden 5 mektup." Alttaki çizelgede ise gönderenlerin adı, adresi ve alıcıların hükümlü numarası yazılıydı.

Düşüncelerini düzenlemek için tereddütle yazılan ilk harflerdeki mürekkebin koyuluğu hataya tahammülü olmayan temkinli bir karakteri, acemi ama kesintisiz yazım tarzı ise kuvvetli eylem gücünü gösteriyordu. Aslında insanlar kişiliklerini el yazısı aracılığıyla itiraf etmiyor muydu?

El yazısının biçimi, ana hatları ve konumu sadece yazarın ruh halini ve arzusunu değil, aynı zamanda o anki atmosferi de anlatır. Harflerin yatık yazımı ve sertliğinde gizlenen ruh hali, soru işareti, tırnak işareti, nokta gibi noktalama işaretlerinde saklı duygular, harfler ve satırlar arasındaki aralığın genişliği ve darlığında görünen psikolojik durum, hatta bembeyaz boş kâğıt bile yazı yazmamış biri hakkında bir şeyler söyler.

Dil, bana ruhların iç yüzünü gösteren bir pencereydi ve hayatın sırrını cümleler sayesinde anlardım. Ağzımızdan çıkarken patlayan ya da sürtüşen ünsüz harflerin gizemini biliyorum. Aynı zamanda akıcı bir şekilde süzülen ünlülerin şiirselliğini de biliyorum. Bunlar karışıp, sürtüşüp, birbirine çarparak sesin tonu, anlamı ve atmosferi meydana getirir.

Eğer öyleyse, Sugiyama'nın cebindeki şiir onun ölümü hakkında bir ipucu verebilir mi? Belki de bu mümkündür. Dil, hayatımızı yorumlayabiliyorsa, ölüm hakkında yorum yapamayacak değil ya!

Harfler ve noktalama işaretlerinde gizlenmiş Sugiyama'yı bulmak için kendimi zorladım. Sonuçta hiçbir şey anlayamadım. Üç belgedeki el yazısında birbirinden tamamen farklı iki el yazısı buldum. Rapordaki yazı ile kâğıttaki mektup şefinin yazısı tamamen aynıydı. Eksiksiz ve özgüven doluydu. Fakat kâğıdın diğer tarafındaki şiir sanki mahcubiyet dolu gibiydi, tereddütle yazılmıştı.

Ön yüzdeki, duygulardan arınmış resmi kayıtlarla arka yüzde kendini gizleyen şiir, tek bir bedende buluşan ikizler gibi kendisiyle çelişiyordu. İkisi aynı kişi miydi? Ya da başka birisi Sugiyama'nın el yazısını mı taklit etmişti? Eğer öyleyse bu kâğıt parçası neden onun cebindeydi ki?

Aşağıya damlamadan önce kalpte biriken şeyler

Hapishane duvarlarına karanlık çökmüştü. Her gün bu saatlerde bir yerlerden belli belirsiz bir piyano sesi geliyordu. Kimin çaldığını bilmesem de baştan çıkarıcı piyanonun melodisini ben de mırıldanıyordum. Revirin olduğu yakındaki binadan loş bir ışık yayılıyordu. Işığı, daha doğrusu piyanonun sesini takip ederek gayri ihtiyari yürümeye başladım.

Ses revirin olduğu binanın boş toplantı salonundan geliyordu. Sanki bir şeye takılmış gibi durdum ve pencereden içeri baktım. Kuyruklu piyano kızıl günbatımında yelkenlerini kabartmış bir gemi gibi kasvetli karanlıkta dimdik duruyordu. Bir müzik aleti değil de sesle inşa edilmiş devasa bir tapınak gibiydi. Sıralı sütunlar, sütunlardan aşağı doğru akan kıvrımlar, detaylı ve ince ince işlenmiş süslemeler...

Piyanonun başında beyaz kıyafetli bir kadın oturuyordu. Kadın piyanonun tuşlarına her dokunduğunda büyük siyah müzik aletinden kulağa hoş gelen sesler çıkıyordu. Parmakları tuşların üzerinde su damlası gibi sekip meraklı kuşlar gibi uçuyordu.

Ne kadar zaman geçmişti? Piyanonun sesi karanlıkta kaybolup çalmayı bitirdiğinde kadın sırtını dikleştirip pencereden

dışarıya baktı. Büyülenmiş gibi ona yakından baktığımda hayalet değil de gerçek bir insan olduğunu anladım. Beyaz kıyafetine bakılırsa revirde çalışan bir hemşire olmalıydı. Güzel yüzü porselen kadar pürüzsüzdü ve saçları kehribar rengindeydi. Yuvarlak alnı, ince kaşları ve ufak gözleri gizemli bir hava veriyordu. Yanakları kızarmıştı ve hafif aralanmış dudakları nedenini bilmediğim bir merak uyandırıyordu.

Hemen yanına gitmek istedim ama aynı zamanda perişan halimi göstermek de istemiyordum. Hemşire ağzında tuttuğu tokayla kepini saçına tutturdu. Piyano kapağına yansıyan yüzüne baktıktan sonra elindeki vizite dosyasıyla hızlı adımlarla salonun çıkışına yöneldi. Her adım attığında beyaz eteği havalanıyordu. O gider gitmez salon tamamen karanlığa gömüldü.

Farkına bile varmadan önce revir binasına girdim, koridoru geçerek toplantı salonun kapısına ulaştım. Kapı sanki beni bekliyormuş gibi gıcırtı bile çıkarmadan açıldı. Loş karanlıkta sessizce bekleyen müzik aleti, bir dev kadar sarsılmaz ve bir kadın kadar narindi. Adım adım parlak siyah yaratığa yaklaştım. Siyah ve beyaz tuşlar, damarları görünen ahşap iskelet, güçlü kasları andıran sağlam teller...

Gayri ihtiyari tuşlara dokunan parmaklarıma dalgın dalgın baktım. Donmuş ve çatlamış elimin üstü, kirli tırnaklar... Bu kadar kirli parmaklarla da ses çıkarılabilir mi? Bir tuşa çekinerek bastım. Duru sesle birlikte, gergin yüreğimde bir tel titreşti. Gözlerimi kapattım.

"Sol sesi."

Akıntıya karşı yüzüp suyun üstüne zıplayan bir ayu balığı gibi parıldayan bir sesti. Bakışlarımı öylece tuşlarda mı tutsam yoksa sesin geldiği yöne mi çevirsem bilemedim. O zaman kadına bakmış mıydım? Yoksa bakmadım mı...?

Parlak ampul ışığının altında dikildi. Sımsıkı kapattığı dudakları somurtuyordu ama beni suçlayacak gibi değildi. Göğsüne bastırdığı siyah muayene dosyası, beyaz hemşire üniformasıyla belirgin bir tezat oluşturuyordu. Parmakları beyaz, uzun ve narin, tırnakları kansız ve solgundu, üzerinde beyaz lekeler vardı. Ne zamandır beni izliyordu ki?

"G notası da denir. Sayı olarak 5 numaralı nota. Sağ elin beşinci parmağı olan serçe parmağının çıkardığı ses. Tüm notalarla uyum sağlayan seslerin arabulucusu. Ruhsuz, karanlık, pes sesi ile hassas, kırılgan tiz sesleri bağlayan bir asma köprü diyebiliriz."

Beni baştan aşağı süzdü. Utandım. Toz toprak içindeki üniformam, rüzgârdan mahvolmuş cildim ve çatlamış dudaklarım, uzun süre yıkanamadığım için sefil halim... Hafifçe gülümsedi. Küçümseyen bir gülüş müydü yoksa halime acımış mıydı? Bir demir kadar keskin, sert ve ağır sözler ağzımdan çıkıverdi.

"Özür dilerim. Sahibi olmayan bir odaya girerek izinsizce bir eşyaya dokunduğum..."

Cümleyi tamamlayamadığım için zihnimin derinliklerindeki noktayı bulmak için avare avare dolaştım. O, toplantı salonunun sahibi olmadığını söyledi ve nota sehpasında unuttuğu nota defterini aldı. Cesaretimi topladım, kekeleyerek konuşmaya devam ettim.

"Az önce çaldığın... bestenin adı ne? Sanırım bir yerde duydum ama hatırlamıyorum."

Cevap vermek yerine gözlerimin önünde nota defterini açtı. Şarkının ismi en üstte yazıyordu.

"Die Winterreise."

"Almanca, 'kış yolculuğu' anlamına geliyor. Bu, Alman şair Wilhelm Müller'in şiirlerinden Schubert koleksiyonu."

"Kış yolculuğu..."

Ben de onun ardından mırıldandım. Açıklamaya devam etti.

"Hayatın yalnızlığı ve aşkın acısıyla ilgili bir eser, şarkı sözü olmadan piyano ile yeterince harika. Piyano icrası, sanatçının şarkısını süslemekten ziyade tüm atmosfere yön veren bağımsız müziktir. Ancak Schubert'in tüm eserleri piyano ve sanatçı birbirlerine eşlik ettiğinde mükemmel oluyor. 'Piyano ve sanatçının eşsiz düeti' mi desem."

"Güzel zamanlar gelince sizin piyano icranız da birinin şarkısıyla birlikte mükemmel bir düet halini alacaktır, değil mi?"

Ben böyle deyince bir an bile tereddüt etmeden cevap verdi.

"Şarkıyı Bay Yasujiro Marui söyleyecek. O, Tokyo İmparatorluk Üniversitesi Konservatuarı'nda profesör ve birçok plak yayınlamış, Japonya'nın en iyi tenorudur. 'Kış Yolculuğu' şarkısını kendine has bir yalnızlık hissi vermek ve kasvetli bir ortam yaratmak için kasten bariton ses aralığıyla, tonunu alçaltarak söylemiştir. Doğuştan tenor ses tonuyla kalın bariton ses aralığını harmanlayarak Schubert'in şarkılarının bir numarası oldu. Gelecek yılın şubatında Fukuoka Hapishanesi'nde Marui Hoca, Asya kıtasında barış için bir konser vermeyi planlıyor. Uyum ve barış sağlamak için düzenlenen konserin amacına uygun olsun diye usta bir piyanist yerine hapishane çalışanları arasından biri seçildi. Bu yüzden her fırsatta pratik yapmam gerekiyor."

Belli belirsiz gülümseyince görünen düzgün dişleri beyaz piyano tuşlarını andırıyordu. "Schubert" veya "konser" kelimelerini duyduğum andan beri her nedense kalbim hızla atmaya başlamıştı. O zamana dek "hapishane konseri" denilen etkinliği ne biliyordum ne de aklımın ucundan geçmişti. Düşünmemin bile mümkün olmadığı kelimelerdi.

Gerçi benim gibi düşük seviye bir inzibat nereden bilebilirdi? Bilmesine de gerek yoktu.

"Ben, İvanami Midori."

Esnek soprano ses tonu su damlası gibi sıçrayarak kalbime işledi.

"Benim... adım Vatanabe... Yuiçi."

Başıyla onaylayarak, bomboş parke zeminde ilerleyerek kapıdan dışarıya çıktı ve gözden kayboldu. Siyah rugan ayakkabıları yere her değdiğinde ritmik bir ses çıkarmıştı. Parlayan çakıl taşları birer ikişer göğsümde birikiyor gibiydi. Az önce onun dikildiği boş yere bakarak mırıldandım.

"İvanami Midori..."

Adı kulağıma güzel bir şarkıymış gibi geldi.

İnzibatların kulübesi ana binanın batısına kurulan geçici bir yapıydı. Kulübeye döndüğümde ışıklar kapanmış, inzibatlar kütük gibi uyuyordu. Koridorun ortasında gürül gürül yanan kömür sobası ışıldıyordu. Yalpalayarak, tanımadığım kimselerin kokularının sindiği uyku tulumuna girdim. Uzun bir gündü. Sugiyama'nın ölümü, elime geçen hiçbir şey olmadan dolanıp durduğum bir gün, bilmeceye benzeyen şiir ve şüpheli bir el yazısı... Uzun bir rüya mı görüyordum acaba? Eğer öyleyse uyanmak istiyordum. Ben Sherlock Holmes değilim ki, üst düzey bir dedektif hiç ama hiç değildim. Ne bu korkunç cinayeti çözecek yeteneğim ne de suçluyu yakalayacak bir yöntemim vardı.

Tavandan sac çatının üzerindeki karı rüzgârın süpürüp atma sesi geldi. Karanlıkta yeniden anımsadım. Kehribar rengi, salondaki sıcak hava, devasa piyano, beyaz kıyafet giymiş genç kadın... Elimi göğsüme koyunca eskimiş gardiyan üniformasının iç cebindeki katlanmış kâğıdın dokusunu hissettim.

"Avare geldim, avare gidiyorum. Mayıs ayının çiçekleriyle beni karşıladın. Lakin dünya hüzne boğuldu ve bastığım yollar karla kaplanmış."

Sugiyama bu şiiri kendi mi yazmıştı? Yoksa başka birinin şiirini mi kâğıda geçirmişti? Hangi seçenek olursa olsun, dayak atmayı alışkanlık edinmiş, şiddet yanlısı bir gardiyanla uyuşmuyordu. Öyleyse bu şiir katilin bıraktığı bir ipucu muydu? Neden kendi öldürdüğü adamın cebine anlaşılması mümkün olmayan bir şiiri katlayıp koysun ki? Bu soruların hiçbirine cevap veremezdim ancak şiirde bir sırrın saklı olduğundan emindim.

Kulaklarımdan silinmeyen piyano melodisi tekrardan aklıma geldi. Bir adamın umutsuz ve yıkıcı aşkı. Şiir ve şarkı tıpkı bir anneden doğan ikizler gibi birbirine benziyordu. Melodi şiiri hafifçe sarıyor, şiir melodiyle uyum sağlıyordu. Herhangi birinin önceliği olmadan şiir, şarkı ve piyano sesi birbirine karıştı. Şarkının sözlerine eşlik edercesine ahenkli ses yığını altın rengi peçka sobanın ışığında belli belirsiz görünüp kayboldu.

Zihnimde aynı anda üç kişinin yüzü canlandı. Ölen Sugiyama, hapishane müdürü ve piyano çalan Midori. Belki de şiir, şarkı ve piyano bu üçünü birbirine bağlayan bir zincirin halkalarıydı.



Savaşın hayatlarımızı paramparça etmediği dönemde ve dünyanın keskin dişleriyle hayatımı parçalamasından önce, günlerim Kyoto'nun kenar mahallesindeki çatı katı olan müstakil bir evde başlardı. Annem evin yakınındaki nehir kenarında küçük bir sahaf işletiyordu.

Kalın kitaplarla dolu duvarlar, talihsiz savaş haberlerinden beni ve annemi koruyordu. Sağlam kitap rafları hem ses geçir-

mez bir duvar hem de yalıtkan görevi görüyordu. Ne esnafların nefret dolu konuşmaları ne geçit töreni yapan askerlerin postallarından çıkan ses ne de kış gecesinin soğuk havası yüz binlerce kitap sayfasının arasından içeri sızabiliyordu. Hınca-hınç dolu kitap raflarının oluşturduğu labirentin ortasında ben dönemin isyankârlığından ve gelecek günlerin belirsizliğinden kendi kendimi korudum. Günlerim kitap tozları ve kâğıdın kekremsi kokusunun çevrelediği eski ahşap kitaplıklar arasında son buluyordu.

Düşük rütbeli bir asker olan babam üç sene önce askeri akademiye başvurmuştu. Yaşından dolayı başvurusu reddedildi fakat sonra canını dişine takıp azmetti ve Mançurya Askeri Akademisi'ne girdi.

Gideceği günün şafağında, annem ve ben babamın peşinden Kyoto Tren İstasyonu'na gittik. Rüzgârda hafifçe uçuşan kar tanelerinin ötesinde sırtına askeri çantasını takan babamın arkadan görüntüsü ahşaptan oyulmuş bir oyuncak askere benziyordu. Tüm bedeni buz kesilmiş babam, bacaklarındaki eklemler kırılmış gibi yürüyordu. Beyaz buharlar çıkartan siyah trenin çarklarında büyük ve kalın buz sarkıtları sallanıyordu. Babamın yorgun ve açlıktan bitkin düşen yüzündeki sakalları yer yer buz tutmuştu. Babamın kirpikleri uzundu, tıpkı benim kirpiklerim gibi.

"Yuiçi, annene yardımcı olmalısın!"

Babamın cümlesi parçalara ayrılarak ağzından çıkan beyaz buhara karıştı. Kara trenin çıkardığı düdük sesi, ıslık sesleri, postal sesleri ve kadınların ağlama sesleri, askeri marşın içinde kaybolup uzaklaştı. Babam yürüyerek demirden siyah canavara bindi.

Babam gittikten sonra annem küçük bir dükkân kiraladı. Kitap raflarını yerleştirip beyaz demir tabelayı asarken birkaç

saç teli annemin alnına düştü. Ben kelebek desenli bir saç tokası aldım. Babama verdiğim son sözü tutmak istediğim için.

Kitapçının girişindeki masa, üzerindeki yoğun kıvamlı tutkal, sert kâğıt ve ipek kumaşla tam teşekküllü kitap hastanesiydi. Annem yırtılan kitap kapaklarını tutkalla yapıştırır, kopanların yerine sert mukavva geçirirdi. Sert kapaklı kitapların açılan dikiş yerlerini onarıp kopan kitabın arka kapağını ipek kumaşla kapatarak işini tamamlardı. Kurtarılamayacak kadar mahvolmuş veya sayfaları kopmuş kitaplar orada ömrünü tamamlardı.

Ölen kitaplar bir evde ya bir çıra işlevi görür ya kış gecelerinde közlenen tatlı patatesleri koymak için kesekâğıdı olur ya da sürekli burnu akan küçük çocuklar için peçete yerine geçerdi. Fakat kitaplar ölse de cümlelerin hayatta kaldığını ben iyi biliyordum. Fakir bir lise öğrencisi közlenmiş tatlı patates kâğıdında yazan Platon'un cümlelerini okuyacak, oğlunun burnunu silen bir baba Dumas'nın cümlelerinin çekimine kapılıp sümüklü kâğıdı geri açacaktı zira.

Her gün şafak vaktinde çıkar, annemle birlikte soğuk havayı soluyarak kitapçıya giderdik. Kilitli cam kapıyı açtığımızda gece boyunca karanlıkta odaya çöken kitapların ağır kokusu burnumun direğini sızlatırdı.

Öğleden sonra dersim bitince kitaplardan yapılmış beşiğe dönerdim. Müşterileri karşıladığımız ön taraftaki tezgâh annemin bölgesiydi. Ben tezgâhın arkasındaki dar kitap raflarının arasında yeni gelen kitapların en arka sayfasına bizim dükkânın kaşesini basardım. Çiftliğindeki buzağıların poposunu kızgın demirle dağlayan bir kovboy gibi. Kitap tozları yüzünden hapşırıp, kitapların keskin sayfaları parmaklarımı kesip, başımı kitap raflarının sert köşelerine çarpsam da mutluydum.

Türlerine ve konularına göre kitapları düzenleyip en çok okunan kitapları tezgâhın ön tarafına dizince her biri birer

dünya oluverirdi. Cümlelerden oluşan farklı farklı dünyalar benim yaptığım düzene göre yan yana raflarda dururdu. Tolstoy'un denemeleri ve Dostoyevski'nin *Suç ve Ceza*'sını aynı rafa koyarken, sararmış *Othello*'yu *Kral Leo*'nun yanına taşırken, sadece bana ait olan, kendi düzen ve kurallarıma göre oluşturduğum evrenin tanrısı olurdum.

Bir süre sonra sadece kokusundan bile kitabın ne kadar eski olduğunu anlar, içindekiler kısmına şöyle bir göz atsam bile içeriğini kavrayabilir olmuştum. Tıpkı sadece kabuğun rengi ve dokusundan meyvenin olgunluğunu ve şeker oranını anlayabilen bir çiftçi gibi. Cam kapıyı açıp içeri giren insanların yalnızca yüz ifadelerine baktığımda bile ruhlarının desenini zihnimde canlandırabiliyordum.

Çoğu zaman müşterilerin istediği kitabı çıkarırdım ama bazen ölesiye istedikleri kitabı vermediğim de olurdu. Kimseyle paylaşmak istemediğim kitaplar, sonsuza kadar kendime saklamak istediğim kitaplar vardı. *Malte'nin Biyografisi,* renkli *Gogh Resim Kitabı, Notre Dame'ın Kamburu*... Hayal kırıklığına uğramış halde dönüp giden müşterilerin arkasından bakarak suçlulukla birlikte sevdiğim kitabı korudum diye heyecan verici bir rahatlama hissederdim.

Rafların arka taraflarında kitaplardan bir labirent uzanıyordu. Sayısız sayfanın arasındaki sayısız ara sokak beni cezbediyordu. İhtilal arifesinde Paris'in kanalizasyonlarına saklandığım da oldu, kan donduran Sibirya'nın karında bir kadınla buluştuğum da. Kahramanlar ve tanrıların topraklarına ayak bastığım da oldu, kovulan bir prensin hapsedildiği uzak bir adaya gittiğim de.

Kitaplar hiç gitmediğim bir şehir gibi cezbediciydi. Muazzam bir zihnin sütunları, cümlelerin yolları, anlaşılması güç ifadelerin labirentleri, karman çorman hecelerin sokakları. Ke-

limeler bütün eşyaların sergilendiği dükkânlara benziyordu ve noktalama işaretleri eski bir sülalenin arması gibi parıldıyordu. Cümlelerin yapısı sessizce nefes alıyor, kelimeleri duyulur duyulmaz şekilde fısıldıyordu.

Uzaktaki Gımgak Tapınağı'nın çatısı altın renginde parlayıp batıdaki gökyüzü kehribara boyanınca gerçek hayata dönerdim. Karanlık, kare pencerenin pervazına kadar yükseldiğinde annem cam kapıyı kapatırdı.

Eve geldiğimizde annem yalnız hissediyor gibi gelirdi. Annemi yalnız hissettirmek istemediğimden sürekli bir şeyler anlatırdım. O gün satılan kitabın türünü sorar, nasıl birinin satın aldığını sorar, kitabın içeriğini sorardım. Annemin cevapları şaşılacak kadar ayrıntılı olurdu. Çok eskiden okuduğu, pek ilham almadığı kitapların, okumak istediği halde şimdiye kadar okuyamadığı kitapların, okuduğu ama unuttuğu kitapların hikâyeleri...

Arada bir güler, arada bir başını salladı. O gülüş boş bir gülüştü. Farkındaydım. Annemin yalnızlığını teselli edemeyeceğimi ve yorgunluğunu alamayacağımı. Böyle zamanlarda göğsümden babamın bırakıp gittiği sigara, ter ve belli belirsiz hüznün kokusu yayılırdı.

Kum üzerine çizilmiş bir resim gibi babamın yüzü zamana yenik düşerek yavaş yavaş yok oldu. Babamdan tek bir mektup bile yoktu. Artık ne onun mektubunu ne de kendisini bekliyordum. Babamı unutmuştum. Unutulmak istemiyorsam önce benim unutmam gerekiyordu. Yüzde birlik mucizeyi bekleyerek hayatımın yüzde doksan dokuzunu heba etmek istemiyordum.

Annem yalnız hissediyordu ve bense üzgündüm ama o kadar da mutsuz değildik. Kitaplardan inşa ettiğimiz kalemiz her şeyden korunabileceğimiz mutlak güvenli bölge ve sığınağı-

mızdı. Ve Mançurya'daki savaş alanına kendi ayaklarıyla giden babamın bize bıraktığı hayatın bedeliydi. Ben bu gerçeği uzun zaman sonra öğrendim. Bunu hiç bilmeseydim daha az üzülürdüm, daha az canım yanardı. Ama zaman ya çok geç gelir ya da çok erken. Her zaman çok erken karşımıza çıkan aşk yüzünden, çok uzun süre görüşemediğimiz biri yüzünden ve çok geç öğrendiğimiz bir gerçek yüzünden canımız yanar.

Bir göktaşının altında tek başına yürüyen adamın sırtı

Ertesi günün sabahında başgardiyan kepini kaşlarına kadar indirmiş halde beni karşıladı. Üniformanın verdiği güçle de olsa saygınlığını vurgulamak isteyen başgardiyan, tek başına olmadığı müddetçe asla kepini çıkarmazdı. Kep onun boyunu uzun gösterir, genişlemeye başlayan alnını gizler, cansız gözlerine ve yassı burnuna makul bir otorite havası verirdi. Sobanın üstündeki çaydanlıktan bir bardak çay doldurup gülümseyerek uzattı.

"Bir şeyler bulabildin mi?"

Kütük kadar sert bir sesle, rapor edebileceğim özel bir durumun olmadığını söyledim. Kepinin siperliğini düzelterek, "Senin gibi genç bir öğrenci asker için kolay değil tabii. Ama kendi işin olduğunu düşünüp sonunu görmekten başka bir çaren yok" dedi.

İçtenlik barındıran sözlerinde keskin bir iğneleme saklıydı. Bana güvenmekte zorlanıyordu. Kim bilir belki de hiç inanmıyordu. İç cebimdeki katlanmış kâğıdı çıkardım ve sehpaya koydum.

"Ölen gardiyanın iç cebinden bu kâğıt çıktı. Üzerinde anlaşılmayan dizeler var."

Bir bana, bir sehpadaki kâğıda bakan başgardiyan içten bir kahkaha attı.

"Tahmin ettiğim gibi... Huylu huyundan vazgeçmez."

Fazlasıyla tedirgindim. Merakımı fark eden başgardiyan kayıtsızca konuşmasını sürdürdü.

"Sugiyama bir kitap kurduydu. Cümlelerin arasında yolunu kaybeden bir köpek gibiydi."

Söylediği bu sözün iki farklı anlamı vardı. Sugiyama'nın kitapları sevmesi. Ancak kitapların ona hiçbir anlam ifade etmemesi. Başgardiyan merakımdan zevk alıyormuş gibi sinsi sinsi gülümsedi.

"O aynı zamanda 3 numaralı koğuşun denetleyicisiydi."

Denetleyiciliğin nasıl bir görev olduğunu biliyordum. Kulağa hoş gelse de denetleyicinin arka odada duran yaşlı adamdan başka bir şey olmadığını... 3 numaralı koğuşa gönderilmeden önce çalıştığım 4 numaralı koğuşta altmışına merdiven dayamış, yaşlı bir gardiyan denetleyiciydi. Dişli mahkûmlara güç yetiremediği için yaşına hürmeten ona verilen makamdı. Gün boyu küçücük denetleme odasında boş boş otururak uyuklardı. Tek yaptığı öğleden sonra iki civarı posta işlerinden sorumlu erin ilettiği mektupları okumaktı. Lakin işinin ehli bir gardiyan olan Sugiyama nasıl olur da arka odada sadece mektupları karıştıran bir denetleyici olurdu? Başgardiyan kendisini haklı çıkarmak ister gibi devam etti.

"3 numaralı koğuş Fukuoka Hapishanesi'nde bile özel bir yer. Buradaki haşerat sürüsü gibi kaynayan Koreli sürüsünün yanında senin çalıştığın 4 numaralı koğuştaki suçlular beyefendi kalır. O tip heriflerin yazışmalarını denetlemek için denetleyicinin de onlar kadar korkunç, onlar kadar aşağılık, onlar kadar gözü kara olması gerekir. Sugiyama yalnızca mükemmel bir gardiyan değil aynı zamanda mükemmel bir denetleyiciydi."

"Yazıyla arasına duvar ören birinin mükemmel bir denetleyici olduğunu mu söylüyorsunuz?"

Sesim itiraz eder gibi çıkmıştı.

"Okuma yazmayı yeni öğrenmişti. Kör cahil olduğundan mükemmel bir denetleyici olabildi."

"Doğru düzgün okuma yazma bilmeyen biri nasıl olur da mükemmel bir denetleyici olabilir?"

Sobanın üzerinde çaydanlıkta kaynayan suyun sesi başgardiyanın sesine karışarak fokurdadı. Başgardiyan boğazını temizleyip açıklamaya başladı.

"3 numaralı koğuşa Koreliler akın edince özel bir denetleme yöntemine ihtiyaç duyuldu. Korelilerin düşünme tarzı Japonlardan farklıdır. İlk önce hapishaneye Japonca yazılmayan mektupların girişi yasaklandı. Buradan giden mektuplar da çıkan mektuplar da sadece Japonca olmak zorundaydı. Elbette ki Korelilerin yazdığı Japoncayı, Japoncayı iyi bilmeyen birinin denetlemesi iyi olurdu. Demek istediğim, Japoncaya alışkın olmayan Koreliler gibi okuyup yazarsan, şüpheli ifadeleri ve cümleleri çok daha iyi tespit edebilirsin."

"Sugiyama gibi bir kara cahil biçilmiş kaftanmış öyleyse."

"İlkokulun kapısının eşiğinden bile geçmemiş Sugiyama'nın anlama kabiliyeti ve öğrenme yeteneği inanılmazdı. Yazı konusunda cin gibiydi. İnanılmaz bir heves ve hızla Japonca öğrendi. Cümleleri ölçüp biçme kıstasında sarsılmaz prensiplere sahipti. Çünkü çoğu insanın aksine cümleleri okumak yerine, yasaklanmış kelimeleri ve ifadeleri içgüdüsel olarak ayırt edebiliyordu. İkiden fazla anlamı olan karmaşık cümle yapılarının gözünden kaçma imkânı yoktu."

Başgardiyan başını iki yana sallayarak anlatmaya devam etti.

Pearl Harbour'ın bombalanmasından sonra denetim bir gereklilik değil, bir mecburiyet haline geldi. Savaş giderek şiddetlenirken ve toplumda kargaşa artarken, çeteler ve isyancılar, ellerinde bıçak ve benzinle sokaklarda dolaşıyordu. Emniyet güçleri Japonya karşıtlarını yakalamak için geniş çaplı bir operasyon başlattı. Japonya'nın her yerinden Japon karşıtı Koreliler ve isyankâr yabancı öğrencileri yakaladı ancak bağımsızlık hayali Tokyo sokaklarında ve üniversite bölgelerinde hayalet gibi gezip dolaşarak yayılmaya başladı.

Emniyet güçleri düşünce suçlularını tutuklarken onların yazdığı mektuplara, yazılara, bildiri ve kitaplara, belgelere ve hatta kişisel senetlere el koydu, hain düşünceleri ve yozlaşmış zihinleri ise etkisiz hale getirdi. Ceza onanınca, müsadere eşyaların listesi yapılarak hep birlikte kutulara konup hapishaneye gönderildiği için onlar sadece bedenleriyle değil ruhlarıyla da birlikte mahkûm edildi.

Denetleme birimini kuran müdür, Sugiyama'ya denetleyici olarak seçildiğini bildirdi ve Japonca öğrenmesi için özel talimat verdi. Sugiyama, okuyup yazan çok sayıda gardiyan varken yazı yazmasını bile bilmeyen kendisinin neden denetçi olduğunu sorguladı.

Hem yazmayı bilmiyor hem de içi nefretle dolup taşıyordu. Sayısız insanı savaş alanına sürükleyen emirler, ne için savaştığını bile bilmeyen insanları ölüme götüren bildiriler, güçsüz ve zayıfların yüreğini ateşe verip küle çeviren bilmem ne -izmler, onun için dünyayı yozlaştırmaya yarayan araçlardan başka bir şey değildi. Ne var ki bir asker için verilen emir, anlaşılması gereken bir şey değil, yerine getirilmesi gereken bir görevdi. Sugiyama eline müsvedde bir kâğıt aldı ve bilmediği harfleri özenle yazmaya başladı.

Denetleme biriminin binası 3 numaralı koğuşun yanında bağımsız olarak inşa edilmiş, küçük, geçici bir yapıydı. Daha önce

işkence ve infaz odası olarak kullanılmış ancak ek binaların ilerisine darağacı ve kurşuna dizme alanını da içeren büyük çaplı bir infaz bölgesi eklenince burası boşaltılmıştı. Gündüz saatlerinde bile kasvetli ve ürkütücü bir hava yayıyor, bu da orayı can sıkıcı denetleme binasına ayırmak için mükemmel bir yer kılıyordu.

Sugiyama sabahtan akşama kadar orada dut yapraklarını kemiren ipekböcekleri gibi siyah harfleri yiyordu. Orası onun yalnız olduğu savaş alanıydı ve düşmanları da mahkûmlardı. Bozgunculuğu âdet edinmiş komünistler, yüksek mevkideki devlet adamlarına suikast düzenlemeye çalışan teröristler, hükümeti devirmeye çalışan anarşistler, hırsızlar, haydutlar, dolandırıcılar...

Mektupları, belgeleri, notları ve günlükleri karıştırıyor, kelimeler arasında isyana teşvik eden anlamlar arıyor, satırlar arasındaki boşluklarda yasaklanmış kelimeler buluyordu. Tepeleri ve vadileri geçerek, çalılıkları ve lağımları didik didik araştıran bir keşif eri gibi, sadece yazının anlamını ve işlevini değil, aynı zamanda barındırdığı duygu ve hisleri de araştırıyordu. Tek bir kışkırtıcı sözcük, tek bir şüpheli cümle bile gözünden kaçmıyordu.

Kırmızı kaleminin ucunda cümleler kırpılıyor, paragraflar kesiliyordu. Sözcüklerin kullanımı, cümlelerin uzunluğu veya ifade gücü ne olursa olsun katı ölçütleri bir milim bile ihlal ediyorsa ona kırmızı damgayı basıyordu. Yaptığı eylemin ne olduğunu bilmiyor, öğrenmek için de uğraşmıyordu. Yazışmaları denetledikten sonra el konulan eşyaların kutularını seri numarasına göre sınıflandırıp raflara diziyordu. Mahkûmlar infazla ya da kazara ölünce, onlara ait yazılı her şeyin olduğu kutular da birlikte yakılırdı.

Ne silah sesi ne silah dumanı ne de çığlıkların olduğu terk edilmiş tecrit odasındaki savaşının, tam yedi yıl üç ay boyunca verdiği tüm şiddetli savaşlardan daha değerli olduğunu hisse-

derdi. Düşman askerleri gibi sürekli akın eden kitap ve yazılı kayıtların arasında güçlü imparatorluğu yıpratan, masum halkı galeyana getiren düşmanları aradı.

Başını kaldırdığında batıya bakan avuç içi büyüklüğündeki pencerede günbatımı kırmızıya boyanmış olurdu. Sonra yine kâğıt ve mürekkep dünyasına kaçardı. Tekrar kafasını kaldırdığında yıldızların mavi ışıkları pencereye yansırdı. Bir müddet kâğıtlar ve sayfalara daldıktan sonra başını kaldırınca pencereden sızan şafak ışıklarını görürdü. Ancak o zaman kan çanağına dönmüş gözlerini ovuşturarak soru işareti ve noktalar arasında kısa süreliğine gözlerini yumardı.

Gün doğunca sabaha kadar bulduğu anarşist kitapları çöp fırınına taşırdı. İmparatorluğun sırtına yapışıp asalak gibi kanını emen ve ülkeyi yiyip bitiren belgelerin alev alev yanarak küle döndüğünü seyrederken içi rahatlardı. Direnişçilerin köylerini ateşe verir gibi, inatçı hainleri idam etmiş gibi onları küle çevirirdi. Bu kendi tarzında verdiği dingin bir savaştı. Sadece bir düşmanın değil, binlerce, milyonlarca görünmez düşmanın ve vatan haininin kökünü kazıması gereken, isyan tohumlarını ortadan kaldırması gereken görünmez bir savaş.

Başgardiyan, pantolonunun ceplerini şöyle bir karıştırdı ve birden bir şey çıkardı. Kalın avucunun içinde parlak bir çakmak görünüyordu.

"Sugiyama'dan geriye kalan bu. İhtiyacın olacağından sende kalsın."

Başgardiyan çıkarttığı bir sigarayı dudaklarına yerleştirerek böyle dedi. Çakmağın gerekeceği iş ne olabilir ki? Başgardiyan sigarasından uzun bir nefes çektikten sonra sözlerine devam etti.

"Sugiyama olmadığından denetleme işleri aksadı. Ne mektupları denetleyecek biri ne de yığın halindeki uygunsuz yazılı

ürünleri ayıklayacak biri var. Bir süreliğine mektupları, kitapları, vesaireyi denetleyip yakmaktan sorumlusun!"

Başgardiyan sigaranın yanıp beyaza dönen küllerini silkeledi. Çakmağa ihtiyacın olacak derken neyi kastettiği anlaşıldı. Sevinmem mi gerekiyor, rahatsız olmam mı bilemedim. Kendi elleriyle oğlunu öldürmek zorunda kalan İbrahim'e dönüşmüşüm gibi bir hisli.

"Gardiyanlar içinde göreve uygun benden daha tecrübeli birçok insan var. Ayrıca denetleme işini hiç bilmiyorum."

"Askeri siciline bakılırsa askere alınmadan önce edebiyat şubesi öğrencisiymişsin. Üstelik Japon İmparatorluğu adına düzenlenen ulusal kompozisyon yarışmasında ödül almışlığın da varmış. Yazıların ardında saklı anlamı tahmin ederek satır aralarında gizlenmiş sırları yorumlama ve anlamlarını analiz etme yeteneğine sahipsin. Gardiyanlar arasında yazı konusunda bu kadar iyi olan başka biri var mı?"

Başgardiyanın söylemediği gerçeği sanırım anlamıştım. Nasıl balıklar suyun içinde yaşıyor, aslanlar çayırlardan ayrılamıyorsa, gardiyanların da kendilerine ait dünyaları vardı. Mübadeleler, denetlemeler, gözetlemeler, kıskançlıklar, komplolar ve de gizli anlaşmalar yoluyla daha yüksek bir konuma yükseldikleri kendine has besin zinciri. Bütün gün izbe bir odaya tıkılıp kalarak mahkûmların mektuplarını gözden geçirmek isteyecek bir gardiyan yoktu. Başgardiyan herkesin can sıkıcı bulduğu, kimsenin yapmak istemediği işi bana yüklemeye çalışıyordu. Fakat ben de aynen berbat şekilde ölen denetleyicinin hayaletinin dolanıp durduğu denetleme odasına gitmek istemiyordum. Çakmağı sıkıca tutarak konuşmaya başladım;

"Denetleyicinin ölümüyle ilgili sonuçlandırmam ve araştırmam gereken şeyler var."

"Sana katili bulmanı söylemedim. Böyle bir şeyin oluru yok! Yalnızca biri bu vakayı hapishane duvarlarını aşmadan önce tamamlarsa yeter. Yüksek rütbeli dedektifler haftanın her günü gelip gitmemeli yani. Ama denetleme işi farklı. Bu kesinlikle senin yapman gereken iş."

Başgardiyan cinayet olayını hiç umursamıyor, benim bir şeyleri aydınlatmamdan ziyade ortaya çıkartmamamı ister gibi duruyordu. Belki de bir edebiyat öğrencisi olarak denetleme işine uygun olduğum için değil, denetleme işine haddinden fazla odaklanıp cinayet olayını düşünmeye vakit dahi bulamamam için beni seçmişti. Müdürün olayı bana emanet etmesinin gerçek sebebi bu olabilir miydi? Hem olayın hapishane duvarlarını aşmaması hem de hapishane içerisinde bile önemli bir olay olarak ele alınmaması için. Olayı tamamen önemsiz ve gereksiz bir şeymiş gibi göstermek ve böylece sonunda hiç yaşanmayan bir olay haline getirmek. Bu olayı bu yüzden mi bana vermişlerdi? Gardiyan sözlerine devam etti:

"Denetlemenin kuralları basit! Japonca yazılmayan mektupların giriş çıkışının mümkün olmadığını söylememe gerek yok. Ne yapacağından emin olamıyorsan kayıtsız şartsız ateşe at! Son sayfasına kadar yakıp yok et. Anladın mı? Anladıysan derhal denetleme odasına marş marş!"

Başından beri bir seçim hakkım yoktu. Emirlere uymak tek seçenekti. İçten içe ölü Sugiyama'yı suçluyordum. O ölmeseydi böyle bir yükü üstlenmeyecektim.

Denetleme birimine bağlanan koridordaki ağır, ahşap kapıyı açarak Sugiyama'nın tamamen tecrit edilmiş dünyasına adım attım. Dar ve uzun koridorda gündüz vaktinde bile insanın gölgesi görünmüyordu. Denetleyicinin haricinde kimsenin kullanmaya yanaşmayacağı, ıssız bir koridordu. Loş karanlıkta epey bir süre ilerledikten sonra sorgu odasının eski kapısı göründü.

Kilidi açıp kapıyı ittiğimde eski bir ahşap masa ve iki sandalye gözüme ilişti. Sugiyama burada sopasını sallayarak isyana teşvik eden yazıları yazanları ve isyankâr kitapların sahiplerini sorgulamış olmalıydı. Odanın bir tarafında deriden bir demir sandalye vardı. Basit bir sandalyeden ziyade işkence sandalyesine benziyordu.

Kapıyı hızla kapatıp kilitledim. Sorgu odasının yanındaki arşiv odası, savaş sırasında yapılacak ulusal eylem yönergesi, seferberlik için gereken malzeme ve mühimmatları artırma rehberi ve imparatorluk halkının görevlerini vurgulayan eğitim kitapları vesairenin bulunduğu bir hapishane kütüphanesi işlevi görüyordu.

Denetleme odası, sırayla sorgu odası ve arşivi geçince çıkan koridorun en dibindeki odaydı. Büyük ve ağır kilidi açıp kapıyı ittiğimde, burnuma kâğıt ve kuru mürekkep kokusu geldi. Birden fiziksel bir açlıktan ziyade dayanması zor olan manevi açlık hissettim. Yıllanmış küf kokusunu ve havada uçuşan kitap tozlarını şiddetle arzulayan bir insandım. Ruhum, beyaz kâğıt üzerinde kıvrıla kıvrıla giderek siyah mürekkepli sayfaları kemiren bir ipekböceği gibi uyumak istiyordu. Yan yana dizilmiş kitaplıkların dar aralarında rüyadaymışçasına yürüdüm.

Dökülen mavi mürekkebin lekelediği eski ahşap masanın üzerinde denetlemede kullanılan araç gereçler gözüme çarptı. Bıçak, makas, büyüteç, okuma gözlüğü ve cımbız, yasak kelimelerin üzerini çizmek için kullanılan siyah kalemler, kalem kutusu, Japonca sözlük, İngilizce sözlük, Hanca sözlük ve Sugiyama'nın bizzat derlediği Kore dili kelime defteri. Raflarda eski belgeler dosyalar halinde diziliydi. "Arşiv Kitapları Listesi", "Edebi Eserler Listesi", "Denetleme Raporları", "Yakılan Belgeler Listesi"...

"Denetleme Raporları"nı açtım. Sugiyama denetleme raporunun içeriğini titizlikle yazmış ve sorun olacak kısımları işaretlemişti. "Yakılan Belgeler Listesi" ortadan yok olan kitapların, yazarların ve şairlerin isimlerini içeriyordu. Turgenyev'in "İlk Aşk" ve "Babalar ve Oğulları", Nathaniel Hawthorne'un "Öykü Derlemesi" ve Dante'nin "İlahi Komedyası"...

Sugiyama'nın kitap adlarının üzerine çizdiği kırmızı çizgi, ölü kitaplardan damlayan kan izlerine benziyordu. Yakılan eserler arasında Koreli bir pirinç tüccarının veresiye defteri de vardı. Yakılmasının nedeni "çözümlenemeyen sayıların sonsuz tekrarı" idi. Başgardiyan, "Savaş zamanında basılan her ürün devletin çıkarlarına aykırı belgelerdir" demişti. Bu cümle, devlet adı verilen canavarın kitaplardan ne kadar nefret ettiğini ve korktuğunu gösteriyordu. Tüm otoriteler ve sistemler kitaplardan korkmuş ve kitaplara düşman olmuştu. Kitap yüzünden mahvolan ülkeler, azledilen hükümdarlar ve sürgüne gönderilen soylular ne kadar çoktu, kim bilir.

Masanın yanında iki postacı çantası vardı. Birinde mahkûmların gönderdiği kartpostallar,[1] diğerinde ise dışarıdan gelen mektuplar vardı. Gönderilenlerin çoğu ihtiyaç duyulan şeylerin gönderilmesini isteyen kartpostallardı. Gerçi hiç kimse istediği şeylere doğru düzgün ulaşamıyordu. Hem hapishanede hem de dışarıda aynı ölçüde malzeme sıkıntısı yaşanıyordu.

Ben sorun oluşturabilecek ifadeleri kalın bir fırçayla işaretleyip kartpostalları bir çantaya toplayarak denetleme işimi sürdürdüm. Alçak masanın çekmecesini açtığımda bir tomar dosya gördüm. İpini çözüp kapağını çıkarttığım dosya bir yıl öncesinin günlük çalışma kaydıydı. Bir an aklımdan bir fikir geçti.

---

1 Mahkûmların gönderdiği kısa, açık, zarfsız mektuplar. (ç.n.)

Üniformamın iç cebinden yıpranmış kâğıt parçasını çıkardım. Kırışık müsvedde kâğıdının bir yüzünde çekmecedeki dosyanın imha tarihinden bir gün öncesi yazıyordu. Bir şeyden artık emindim. Bilmeceye benzeyen bu şiiri, Sugiyama bizzat kendisi yazmıştı. Dosyayı çevirince mavi mürekkeple yazılmış şiir gözüme çarptı.

İtirafname

Yeşil paslı bakır aynada
Yüzümün hâlâ yansıması
Hangi krallıktan kalan miras ki
Bu denli kepaze?

İtirafımı bir satırda özetleyeyim.
- Tam yirmi dört yıl bir ay
Nasıl bir mutluluk arzusuyla yaşadım ki?

Ya yarın, ya ertesi gün, ya da herhangi bir gün
Yine bir satırlık itirafname yazmalıyım.
- O zamanlar, o genç yaşta
O utanç verici itirafta neden bulundum?

Her gece kendi aynamı
Avuçlarımla, ayak tabanlarımla sileyim.

İşte o zaman aynada gördüm
Bir göktaşının altında tek başına yürüyen
Üzgün adamın sırtını

İğne ucu kadar sivri kalem darbeleri, insana saplanan ölümcül bir silah gibiydi. "Paslı bakır ayna", "krallığın mirası", "utanç verici itiraf"... Kafam fırtınalı bir gece denizi gibi karanlık, ürkmüş ve karışmıştı. Harika şiirler yazamasam da çok şiir okumuştum. Tek mısralık şiir dilinden şairin kokusunu alabiliyor, tek satırlık yazıdan yazarın düşüncelerini tahmin edebiliyordum. Bu şiiri yazan gizemli şair de kimdi? Sugiyama ile ne tür bir ilişkisi vardı?

"Tam yirmi dört yıl bir ay" ifadesi, şiiri Sugiyama'nın yazmadığını kanıtlıyordu. Çünkü Sugiyama Fukuoka Hapishanesi'ne geldikten sonra yazmayı öğrenmişti. Ama neden bu şiiri kâğıda yazıp çekmeceye koymuştu ki? Cebinden çıkan şiirle bu şiirin ne gibi bir ilişkisi olabilirdi ki?

Bir ipucu bulmak için şiiri ilk mısradan başlayarak tekrar okudum. Ancak mükemmel yapıdaki şiirsellik benim acemi çözümlememe engel oldu. Sakin kalmaya çalıştım ama şiirden taşan duygusal güç beni sarsmıştı. Sonra iki mısradaki ifadeler aklıma takıldı.

"Tam yirmi dört yıl bir ay", "O zamanlar, o genç yaşta o utanç verici itirafta neden bulundum?"

Şiiri yazan her kimse, bu şiiri 24 yaşının ilk ayında yazmış ve o dönemde utanç verici bir harekette bulunmuştu. Bulmam gereken kişi oydu.

Kitaplığın ötesindeki koridor karanlığa gömülmüştü. Yanmaya başlayan gözlerimi ovuşturdum.

Ertesi gün öğleden sonra, üç mahkûma ait olan ürün listesinden on iki kitap seçtim ve onları el arabasına yükledim. Bunlar arasında idam edilmiş bir mahkûma ait *Romeo ve Juliet* ile bir Stendhal romanı, iki komünist ideoloji kitabı ve içeriğini bilemediğim, Kore dilinde yazılmış altı kitap vardı.

Yeni ele geçirilen yasaklı kitapların muhafaza edileceği kitap raflarında yer açabilmek için, ölen mahkûmların kitaplarıyla daha önce el konulan, isyankârlık barındıran kitapları düzenli olarak ayıklamak gerekiyordu. Ölen mahkûmların müsadere eşyaları, muhafaza süresini geçen idari belgeler ve bir yıldan eski günlük çalışma kayıtlarının kural gereği yakılması gerekiyordu.

Kitapların yakıldığı oda, denetleme odasından yaklaşık elli metre uzaktaydı. El arabasından on kitap ve imha edilecek belgeleri indirdim ve önceden hazırlanmış yakılacaklar listesiyle yakılan kitapları karşılaştırdım. Listeyle yakılanlar arasında herhangi bir anormallik yoktu.

İdam alanına doğru yönelen bir infaz memuru gibi gönülsüz adımlarla ilerleyerek buz gibi soğumuş halde kurbanlarını bekleyen fırına yaklaştım. Kapağı açınca küller hızla havalandı, yanmış kâğıt ve mürekkebin kekremsi kokusu yayıldı. İstem dışı öksürmeye başladım.

Ancak öksürüklerim uzun bir süre sonra zar zor kesilince çakmağı çakıp titreyen alevine baktım. *Romeo ve Juliet* zehir ve hançer yüzünden değil, bu alev yüzünden ölecekti. Stendhal'in yüce ruhu bile bu küçücük alevde yok olacaktı. Hatta tanımadığım Koreli yazarlar bile...

En üstteki kitap kapağının Kore dilindeki başlığına dikkatle baktım. Kitabın adı mavi alevlerin altında titriyordu.

Bek Sok Şiir Derlemesi <Geyik>.

Bir şairin ruhunu yok etme günahını ben nasıl temizleyebilirdim? Kore dilini bilmediğime şükrettim. Zira okuyabiliyor olsaydım o kitabı asla yakamazdım. Gözlerim kapalı, ilk sayfayı yırtarak yaktım. Fırına şiir derlemesini atınca alevler kenarlardan başlayıp içeriye doğru yanmaya devam etti. Yuvarlak ve köşeli Kore harfleri alevlerin içinde büzüştü.

Çıplak ruhumu teselli eden Stendhal'ı, Shakespeare'i, *Romeo ve Juliet*'i, Julien Sorel'i alevlerin içine ittim. On iki kitap havaya yükselen dumanla ortadan kayboldu ve geriye bir avuç kül kaldı. Hâlâ göz kırpan korlara elimi uzattım. Son nefesini veren kitapların sönmeyen sıcaklığı henüz tazeydi. Ufalanmış yazılar, ölmüş kelimeler, devrik heceler...

Uzun süredir tuttuğu nefesi bırakan bir balina gibi hızlı hızlı solurken aklıma kazıdım. Yakma işinin bir denetleyici olarak benim doğal görevim olduğunu ve yakılan kitapların muhaliflerden ele geçirilen karşıt görüşlü kitaplar olduğu gerçeğini.

Masum kelimelere ve cümlelere bakan bir bekçi olmak isterdim ama yalnızca kitapları yakma emrini yerine getiren bir infaz memuruydum. El konulan kitapları okuyabilirdim fakat onları yakmak zorunda kalan da bendim. Bu benim şansım mıydı yoksa şanssızlığım mı?

Sorgu

Sorgu odası dar ve karanlıktı. Oda ekşi küf kokuyordu ve ortadaki eski ahşap masanın üzerinde kan lekeleri vardı. Başımla işaret ederek 331 numaralı Çö Çisu'yu sandalyeye oturttum. Sert ahşap sandalye buz gibi soğuktu. 331 numara, kırık kemikleri kaynadığından mıdır nedir sakin gözlerle bakıyordu ve sorgu odasına da alışkın gibiydi.

Parıldayan gözleri bana çocukken Kyoto'da gördüğüm Korelilerin gözlerini hatırlattı. Onlar ister çocuk ister yetişkin olsun, buz gibi gözlerle dik dik bakar ve sanki bir şeyler kaybeden birileri gibi etrafa bakınırlardı. Acaba neyi kaybetmişlerdi? Büyüyünce anladım ki onların kaybettiği şey kendi ülkeleri, hatta ondan da öte kendi benlikleriydi.

"331 numara!"

Sesim kendimi bile korkutacak kadar keskindi. Kaba bir tavırla karşılık verdi.

"Benim adım 331 numara değil, Çö Çisu."

"Kore adını değil, sana verilen Japonca ismini söyle."

"Öyle bir ismim yok."

Ağzının kenarındaki alaycı gülümsemeyle sözüne devam etti.

"Japonca bir isim gerekiyorsa, bana istediğiniz şekilde seslenebilirsiniz. Mesela hükümlü numaramın son rakamı bir

olduğundan bana Japonca İçiro diyebilirsiniz. Mahkûm sıralamasına göre de oyabun yani elebaşı olduğumdan yanlış bir isim olmaz."

Haksız sayılmazdı. Çünkü İçiro aynı zamanda ailenin en büyük erkek evladı anlamına gelen bir isimdi. Gereksiz tartışmalarla vakit kaybetmek yerine direkt konuya girdim.

"13 Aralık'taki yaralanma olayından bahset."

Sanki sorunun amacını anlamak istercesine büyük gözbebeklerini döndürdü.

"Önemli bir şey değil. El bileğim çatladı, alnım yarıldı ve biraz kanadı sadece."

"Senin için önemsiz olabilir ama benim için öyle değil. Neden diye soracak olursan, seni köpek gibi döven gardiyan tam da 22 Aralık'ta öldü."

Hiçbir rahatsızlık belirtisi göstermiyordu.

"13 Aralık... O gün de mahkûmlar tek sıra halinde hapishane atölyesine geçtiler. Ben yeterince tembellik edip hücrede kaldım. O gardiyan gözetleme penceresini açtı ve 'Neden dışarı çıkmadın?' diye bağırdı. Biraz üşüttüğümü söylediğimde hücreye girdi ve sopasıyla alnıma vurdu. Kafam yarılmıştı ama on gün boyunca tek kişilik hücreye tıkıldığımdan işten kaytarmış oldum ve bu da benim işime geldi."

İfade vermeye ciddi bir tonla başlamıştı ama sonrasında espri yapacak kadar rahatladı.

"Ölmesine şaşırmadınız demek."

"Şaşırıp korkmam mı gerekiyor? Onu ben öldürmedim ki şaşırıp korkmam için bir sebep olsun."

Söylediklerinde mantık payı vardı. Hiç kimsenin reddedemeyeceği bir gerekçesi vardı zira. Cinayetin meydana geldiği saat 2 ile 4 arasında diğer hapishane binalarından uzakta, kusursuz bir şekilde gözetlenen tek kişilik bir hücreye kapatıl-

mış haldeydi. Ona 22 Aralık ile alakalı soru sormak, Fukuoka Hapishanesi'nin çelik zırh kuşanmışa benzeyen güvenlik sistemi hakkındaki şüphe duymanın yanı sıra müdür ve başgardiyanı sorgulamak olurdu. Avını elinden kaçırmış acemi bir av köpeği gibiydim.

"331 numara! Benim merak ettiğim şey 22 Aralık'taki olay değil, doğrudan senin nasıl biri olduğun."

İki elini tulumunun kollarının içinde birleştirip belini doğrultarak arkasına yaslandı. Bileklerindeki kelepçe ışıldadı. Soğuk bir tebessümle konuştu.

"Nasıl bir adam olduğumu ben de uzun zaman önce unuttum."

Bu sefer huzursuz olan bendim. Dosyasını açıp konuşmaya başladım.

"Gerçek adın Çö Çisu! Yaşın kırk iki. Kore Yarımadası, Gesong'lusun. 17 yaşında polis karakoluna saldırı, Japon esnaflara şiddet, Japon dükkânlarına kundaklama denemesi suçlarından sabıkan var... 22 yaşında molotof kokteyli ile Gesong Karakolu'nu ateşe verip hemen Mançurya'ya kaçmışsın."

Benim sabırsızlığıma şeffaf bir cam bardağa bakar gibi dikkatlice bakıyordu. Aceleyle devam ettim.

"Kayıtlara göre tekrar ortaya çıkışın dokuz yıl önce Tokyo'nun merkezinde. Ueno Parkı'nda yapılan Japon İmparatoru'nun doğum gününü kutlama etkinlikleri alanına bomba bırakırken olay yerinde tutuklandın. Bombanın tutukluk yapması sayesinde müebbet hapis cezası alarak Tokyo Hapishanesi'ne atıldın. Oradaki Koreli mahkûmların Fukuoka Hapishanesi'ne gönderilmesine dair İçişleri Bakanlığı'nın çıkardığı yasa gereği buraya transfer edildin. 7 yıl boyunca 16 kez kaçmaya teşebbüs edip 27 kere toplamda 348 gün hücre cezası aldın."

Yıpranmış bir kitabı masanın üstüne fırlattım. Onun el konulmuş eşyaları arasındaki tek kitaptı. Oldukça dikkatli olduğundan yüksek rütbeli polislere yakalanması durumunda delil olmasından kaygılandığı için saklandığı yerde başka tek kitap bırakmamıştı. Ancak hem okunması hem de elde bulundurulması yasak olan bu kitap, sahip olduğu tek kutsal kitaptı. Fare idrarıyla lekelenmiş kitabın kapağındaki başlık belli belirsiz görünüyordu.

Komünist Manifesto, Karl Marx.

Yüzü patladı patlayacak bir yanardağa benziyordu. Kaşlarını çattığından alnı kırışmış, göz kenarları kızarmıştı ve soğuk gözlerle bana ters ters bakarak konuştu.

"O gardiyanın öldüğü saatte ben tek kişilik hücredeydim."

"Bu bir mazeret olamaz. Eğer herkesten uzun zaman burada olan ve bu hapishaneyi iyi bilen sensen, hayalet gibi tek kişilik hücreden kaçabilecek yöntemi bilmemene imkân yoktur zira. Üstelik Sugiyama sopasıyla senin kemiklerini kırıp alnını yardığı için geçerli bir sebebin de vardı."

Yüzünde belli belirsiz, hafiften bir gülümseme belirdi.

"Sugiyama mı demiştin? Onun hakkında neler bildiğimi anlatayım, ister misin?"

Oltaya gelmiş bir balık gibi atladım. Ne biliyordu? Ve ne gizliyordu?

"Sugiyama Dozan hayatı boyunca bir asker olarak yaşadı. Ancak nihayetinde zayıf bir insan olarak öldü" dedi.

Bana göre daha güçlü ve daha çok şey bilen sinsi birisiyle karşı karşıyaydım. Gittikçe hırslanıyor, altta kalmak istemiyordum.

"Dikkatli ol. Her neyin peşindeysen ortaya çıkaracağımı bil."

Hafifçe gülümseyerek kısaca sordu.

"Nasıl?"

"Ben... cümlelerinden seni kitap gibi okuyacağım."

Kaşlarını kaldırarak sanki saçmalamışım gibi güldü.

"Saçma sapan konuşan birisi daha varmış demek. Yazdıklarından insanın içini okuyacağı zırvalığı sadece Hiranuma delisine ait sanıyordum."

Kulak kesildim. O dört heceli ismi kafama kazıdım. Hiranuma.

Denetim odasının karanlığı ve ıssızlığı kitapların nefesini barındırıyordu. El konulan kitap listesinin olduğu dosyada hükümlü numaralarıyla buraya getirildiği tarihler karınca yazısı gibi küçücük harflerle yazılmıştı.

Kitaplar demir parmaklıklar ardına tıkılmış mahkûmlar gibi karanlık içinde hapsedilmiş duruyorlardı. Hugo, Tolstoy, Stendhal, Cervantes.... Harflerin içine sığınan bu yazarların nefesleri sayfalar arasında yaşamaktaydı ve ruhları kitapların içine yerleşmişti. Kâğıt onların teniyse, mürekkep onların kanı ve cilt ipi onların bağ dokusuydu.

Ben Kyoto'daki dükkânda, tozla kaplı rafların arasında onlarla tanışıp onların tesellisini dinleyerek büyüdüm. Onlardan ayrıldıktan sonra öksüz kaldım. Ruhum yolunu kaybetti ve hayallerim karanlığın içinde oradan oraya savruldu.

Getirilen eserlerin listesini üç-dört sayfa çevirince Hiranuma Dozu'nun kayıtları karşıma çıktı. Hükümlü numarası 645. 645 numaralı müsadere kutusunu karıştırırsam bir şey çıkacağından emindim. 600'lü kutuların yer aldığı raflara doğru ilerledim. Rafların üstünde hükümlü numaralarını gösteren etiketli kutular tozla kaplanmıştı. Fakat bir tek 645 numaralı kutunun tutma yeri, el izi bulaştığı için parlıyordu. Birisi sık sık kutuyu alıp açmış izlenimi uyandırdı. Bu kadar sık ve serbestçe el konulan eşyalara bakabilen denetleyiciden başka kimse olamazdı. Kafamın içi kazan gibi kaynıyordu. Hiranuma Dozu'nun gardiyan Sugiyama'nın ölümüyle bir ilgisi olabilir miydi?

Müsadere kutusunu açınca en üstte onun kişisel bilgilerinin yazılı olduğu belgeyi gördüm.

Hiranuma Dozu

1917 yılında Mançurya, Gando bölgesi, Hvaryong kasabası, Myongdong köyü doğumlu. 1932 yılında Incin Ortaokulu'na girdikten sonra 1935 yılında üçüncü sınıfa geçtiğinde Pyongyang Sungşil Ortaokulu'na nakil oldu. Okul, Şinto mabedi açmayı reddettiği için kapanınca Yongcong'a geri döndü. 22 yaşına bastığı 1938 yılında Yonhi Yüksekokulu'na girdi. 1942 yılında Japonya'ya geçerek Rikkyo Üniversitesi'nde İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne girdi. Aynı yılın sonbaharı Kyoto Doşişa Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne geçiş yaptı. Temmuz 1943'te düşünce suçlusu olarak yüksek rütbeli bir polis tarafından tutuklandı ve Şimogamo Polis Karakolu'nda alıkonuldu. 22 Şubat 1944'te, aleyhine dava açılarak Kamu Düzenini Korunma Yasası'nı ihlalle suçlandı ve iki yıl hapis cezası mahkeme kararıyla onandı.

Hakkındaki suçlamalara bakarsak, toplumu kaosa sürükleyen diğer Japon karşıtı unsurların çoğuna benziyordu. Müsadere eşyalarının listesini açtım. Dostoyevski *Suç ve Ceza*, André Gide *Dar Kapı*, Baudelaire'in şiir kitabı *Kötülük Çiçekleri*, Paul Valéry, Francis Jammes ve Rainer Maria Rilke'nin şiir kitapları...

Tanıdık yazarların ve şairlerin adlarını yüksek sesle heceledim. Bu isimler karanlık göğsümde yıldızlar gibi titreşerek parıldıyordu. Kalbim, çekiçle vurulurmuşçasına küt küt atıyordu. Hiranuma'nın müsadere kutusunda on beş on altı kitap vardı. İstisnasız hepsinde el izleri görülüyordu ve köşeleri aşınmıştı. Kutunun en üstündeki kitabı aldım. Rainer Maria Rilke'nin *Malte Laurids Brigge'nin Notları*'ydı.

Damarlarımda kan hızla dolaşmaya başladı. Bir gün savaş bittiğinde tekrar Rilke okuyabilmeyi ümit etmiştim. Tanrı dileğimi zamanından önce yerine getirmiş, hatta bir mucize gerçekleşmişti. Çünkü savaş bitmese de Rilke'yi okuyabilecektim.

O sırada sayfaların arasından bir şey hafifçe yere düştü. Sararmış kâğıt parçasını dikkatlice yerden aldım. Kâğıtta yazan şiiri yavaş yavaş okumaya başladım.

Otoportre

Dağın yamacından dönüp çeltik tarlasının kenarındaki metruk
kuyuyu tek başıma buluyor, sessizce dibine bakıyorum.

Kuyunun içinde ay parlak, gökyüzü bulutlu, mavi beyaz bir
rüzgâr esiyor
ve sonbahar var.

Ve bir de adam.
Nedense içimde adama karşı bir nefret uyanıyor, dönüp uzaklaşıyorum.

Uzaklaşırken düşününce adama acıyorum.
Kuyuya dönüp baktığımda adam hâlâ orada.

Nefret hissi tekrar uyanıyor, uzaklaşıyorum.
Uzaklaşırken düşününce adama karşı özlem duyuyorum.
Kuyunun içinde ay parlak, gökyüzü bulutlu, mavi beyaz bir
rüzgâr esiyor,
sonbahar var ve eski bir anı misali o adam.

Makinelerin büyüklüğü hayranlık ve saygı uyandırır. Vidalar, zemberekler, çarklar ve küçük demirler... İyi yapılmış bir makine insan ruhuna hizmet eder. İncelikli saatler ve iplik eğirme makineleri, otomobiller ve uçaklar insanı amaçları doğrultusunda cesaretlendirip, arzuları harekete geçirip yaşamları değiştirdi. Bu şiir de bir İsviçre saati kadar kusursuzdu. Küçük demirler yerine sözcüklerden meydana gelmiş bir makine. Vidalar, zemberekler, çarklar, kranklar ve supap yerine heceler, sözcükler, cümleler ve çok sayıda noktalama işaretinden oluşan bu makine, şaşırtıcı bir hassasiyetle çalışıyor ve saat, otomobil yahut iplik eğirme makinesinin sunduğu rahatlık ve konforun ötesinde bir tatmin hissi veriyordu.

Elimdeki şiire boş boş baktığım an aniden Sugiyama'nın çekmecesinde bulunan "İtirafname" adlı şiir aklıma geldi. "Otoportre" ve "İtirafname", tek yumurta ikizleri gibi birbirine benzeyen iki şiirden de aynı koku duyuluyordu. Sakin bir içe bakış, insanın kendisiyle çatışması, dönemin karmaşası, pamuk ipliğine bağlı ince bir umut...

"Kuyu" ve "Bakır Aynaya" bakan "Adam" narsistik benliğin ortak simgeleriydi ve umutsuzluğun yerini umuda bıraktığı yapı da benzerdi. "İtirafname"deki "paslı bakır ayna", "üzgün adam" ve "Otoportre"deki "terk edilmiş kuyu" ve "nefret duyduğundan uzaklaştığı adam" dizelerinde görünen umutsuzluk son mısrada "üzgün adamın arkadan görüntüsü"nün yansıdığı "ayna" ile "eski bir anı misali adam"ın olduğu, "mavi beyaz rüzgâr"ın estiği "kuyu" denilen arzuyla yer değiştirmişti.

Sadece iki şiir okumuştum ama şairi tanıdığımı sanıyordum. Sanki uzun zamandır tanıdığım bir arkadaşımmış, kalabalık bir sokakta bile onu bulabilirmişim gibi geliyordu. Hatları simetrik bir yüz, uysal ama tutku barındıran dudaklar ve her an aynaya ve kuyuya yansıyan berrak göz bebekleri.

Bunlar Hiranuma'nın kendi yazdığı şiirler miydi? Yoksa Sugiyama başkasının şiirlerini mi kâğıtlara yazmıştı?

Bunları öğrenmek istiyorsam onunla görüşmeliydim.

Sorgu odasının kapısı sessizce açıldı ve 645 numara içeri girdi. Keskin hatları olan yüzü kasvetli ortamla tamamen uyumsuzdu. Alnı, asker tıraşı ve düzgün kaşları nedeniyle daha da düz görünüyordu. Epey çekik gözleri derin bir kuyuyu andırıyor, düz burnu hem narin hem de sert görünüyordu. Uçuk çıkan dudağında sonradan kazınmış gibi duran bir tebessüm vardı. Suratındaki ifadeyle hayallere dalmış gibiydi. Bu kadar masum gözlere ve huzurlu bir gülümsemeye sahip biri neden böyle bir yere gelmek zorunda kalmıştı acaba?

Dosyayı tekrar açıp sicilini kontrol ettim. Kore Bağımsızlık Hareketi ile alakalı olan Kamu Düzeni ve Güvenliğinin Korunması Yasası'nın ihlali. Belki de bu suç bile sayılmazdı. Eğer bu bir suçsa, bütün Korelilerin hapishanenin demir parmaklıklarından içeriye tıkılması gerekirdi. İlk konuşan ben değil, o idi.

"Siz de suçunuz olmadığı halde buralara sürüklendiniz demek."

İtiraz etmek istedim ama yapamadım. Zira savaş denen canavarın bana yakışmayan asker üniformasını giydirerek buraya kadar sürüklenmeme sebep olduğu doğruydu. Yapmam gereken şeyin onu okumak olduğunun farkına vardım.

O, "siz" değil "siz de" demişti. Siz demiş olsaydı suçsuz yere buraya sürüklenenin başkası değil ben olduğum anlamına gelirdi. "Siz de"nin "de"si, benim haricimde başkalarının da sürüklendiğine, onların da suçsuz olduklarına yönelik iki gerçeği ifade ediyordu. Bu kendi masumiyetine dair bir savunma mıydı? Öyle olsa bile bir faydası yoktu. Ben bir yargıç değil, sadece düşük rütbeli bir inzibatım çünkü.

"Her mahkûm masum olduğunu söyler. Azılı katil ya da kurnaz bir dolandırıcı da olsa ya başkalarının oyununa geldiğini ya da sadece sarhoş olduğunu söyler. Ama suçsuz yere hapse atılan kimse yoktur. Siz Edmond Dantes iseniz orasını bilemem gerçi" dedim.

"Edmond Dantes" ismini duyunca gözleri parladı. Kavga başlatacakmış gibi karşılık verdi.

"İnsanoğlunun günahlarına karşılık bir kartal tarafından karaciğeri yenen Promethus da var."

Afallamıştım ama aynı zamanda heyecanlanmıştım da. "Monte Kristo Kontu"nu ve Yunan mitolojisini okuduğu anlaşılıyordu. Aynı kitapları okumuş, aynı yazar ve başkarakteri tanıyor ayrıca aynı hatıraları paylaşıyorduk.

"Promethus ateşi çalmıştı. Kim için neyi çaldığının önemi yok. Hırsızlık cezalandırılmalıdır" dedim.

"Güçsüz ve saf olmak da mı suç? Mercedes'i sevdiği halde Mondego, Danglars ve Villefort'un komplosunu önleyemeyen Edmond Dantes gibi."

O bir cevap beklemiyor, daha ziyade kafasının içinde hapsolmuş karakterleri yani Dumas, Edmond Dantes, Mondego, Danglars, Villefort ve Mercedes'i konuşmak istiyor gibiydi.

"Masum ve güçsüz olmak suç değildir ama suça mazeret gösterilebilir. Çünkü kendini koruyamayanı kimse koruyamaz."

Ülkelerini koruyamayan Korelilerin suçlu olduğuna dair söylediğim iddiamı onaylar gibi başını salladı. Gözlerinden, kabul etmek istemediği halde benim sözlerimi onaylamaktan başka çaresi olmamasının getirdiği hüsran okunuyordu. Ona fırsat vermeden tuzağa çekmem gerekiyordu.

Üniformamın üst cebinden iki kâğıt çıkardım ve masanın üzerine koydum. "Otoportre" ve "İtirafname" yazan acemi el

yazısının mürekkebi dağılmıştı. Yüzünde hem korku hem de şaşkınlık belirdi.

"*Malte Laurids Brigge'nin Notları*'nın sayfaları arasında 'otoportre' başlıklı şiirin olduğu bir kâğıt vardı. Senin eşyaların arasından çıktığı için kesin sen yazmışsındır değil mi?" dedim.

"Polis tarafından el konulduğu doğru ancak kitabı bir sahaftan satın almıştım. Birçok kişinin elinin değdiği bir kitapken, benim yazdığım bir şiir olduğu sonucuna nasıl varabilirsiniz?"

"Dil bir insanın toplamıdır. Bir insanın kullandığı dil onun parmak izi gibidir. Doğumu, gelişimi, anıları, geçmişinin hepsini içinde barındırır. 'Otoportre' ve 'İtirafname' tek yumurta ikizleri gibi. Eğer 'Otoportre'yi sen yazdıysan 'İtirafname' şiirinin de senin olduğu kesinleşir."

"İki şiir aynı kişiye aitse, bunu mantık çerçevesinde ispatlayın!"

Sözcüklerimle hazırladığım tuzağa adım adım ilerliyordu. Belki de ben onun tuzağına düşmüştüm. Konuşmaya başladım.

"Otoportre'nin ilk dizesindeki 'metruk, 'tek başıma', 'sessizce' gibi ifadeler ve İtirafname'deki 'paslı, 'gece', 'tek başına' gibi sözler, şairin yalnızlık duygusuna alışmış biri olduğunu gösterir. 'İtirafımı bir satırda özetleyeyim' veya 'Sessizce dibine bakıyorum' ifadeleri onun suskunluğunu gösterir. Kendinden nefret edip acırken, özlediği 'Otoportre'nin başkahramanı ile hayatın ağırlığını tamamen kabul eden, krallığın paslı kalıntılarını tüm vücuduyla temizleyen 'İtirafname'nin başkahramanı, yönünü kaybedip hüsrana uğrasa da umutsuzluğa kapılmayan bir insandır. Krallığın kepaze mirası ise onun bir Koreli olduğunu ortaya koyuyor."

Sanki derin bir kuyuya bakıyormuş gibi anlaşılmaz bir ifadeyle öylece gözlerime baktı. Ancak epey zaman geçtikten sonra sabırsızlığımı azarlayarak kendisini savunmaya geçti.

"Ben sadece hapishaneye tıkılmış bir mahkûmum. Şiiri yazanın ben olduğumu düşünüyorsanız, bunu kanıtlamanız gerekir."

Bu cevabı bekliyormuş gibi şöyle dedim.

"İtirafname şiirini senin yazdığına dair kesin bir kanıt var. 'Tam yirmi dört yıl bir ay' şairin şiiri yazdığı andaki yaşı. Şair o zamanlarda neden İtirafname'yi yazsın? Hangi olay yüzünden pişmanlık duyuyor olabilir ki?"

Bu, cevap beklediğim bir soru değil, sorgulamaydı. Hapishane kayıtlarına göre, iki yıl önce Kore'deki Yonhi Yüksekokulu'ndan mezun olduktan sonra Tokyo'daki Rikkyo Üniversitesi'ne girmek için Japonya'ya gelmişti. 1942'nin başlarında tam olarak yirmi dört yaşındaydı. 'Tam yirmi dört yıl bir ay' dizesini yazdığına göre, şiirin kendisine ait olduğunu itiraf etmekten başka çaresi yoktu. Geriye sadece neden pişmanlık duyduğunu ve neyi itiraf ettiğini ortaya çıkarmak kalmıştı. Sorguya devam ettim.

"Korelilerin Japonya'ya yasal olarak gelebilmeleri için seyahat izin belgesine ihtiyaçları var. İnsan kaçakçılığı yapan gemilere de binilebilir ama yabancı öğrenciysen mutlaka seyahat izin belgenin olması gerekiyor. Seyahat izin belgesi alabilmen için adını değiştirmen lazım. Japonca bir isim alman şart. Hiranuma Dozu! Korece adın 'Eski krallığın kalıntısı' idi ve 'paslanmış bakır aynada görünen kepaze yüzüm' dizesi ise Japonca ismini ifade ediyor. Seyahat izin belgesi almak için vazgeçmek zorunda kaldığın asıl adından dolayı pişmanlık duyduğuna eminim."

Çıplak geçmişten kaçan bir kaçak gibiydi. Gözleri bitkin düşmüş, yüzü kaskatı kesilmişti ve sesi boğuk geliyordu. Çatlamış dudaklarını diliyle ıslatarak;

"Japonya'ya gelmeden önce yazdığım bir şiirden ibaret. Hiçbir yerde yayımlanmamış olduğu halde bir şiir yazdım diye mi beni suçluyorsunuz?" dedi.

"Şiir yazmak suç değildir."

Gözleri "İyi de şimdi bu şiir neden sorun oldu?" der gibiydi. Cevap verdim.

"Çünkü bu şiir bir cinayet olayıyla doğrudan bağlantılı. Üç gün önce öldürülen gardiyanın çekmecesinden 'İtirafname' adlı bir şiirin olduğu bir kâğıt çıktı. Şair, 'Otoportre' şiirini yazanla aynı kişi. Senin şiirini neden bu kâğıda yazdığını ve bu şiirin onun ölümüyle ne ilgisi olduğunu... Bunları bilmeliyim."

Sisin içinde dikilmiş duruyor gibiydi. Ne mesafeli ne de gergin, bomboş göz bebekleri. Dudaklarına dövme gibi işlenmiş bir tebessüm.

Bir çocuk nasıl asker olur?

Başgardiyanın odasındaki kömür sobası sıcaklığını koruyordu. Damarlarımda dolaşan kan ısınınca yorgun vücudumu rahatlattı. Başgardiyan ona verdiğim denetleme defterine üstünkörü baktı ve onay kutucuğuna mührü bastı. Ne söylemem ve ne söylememem gerektiğini kafamda toparladım.

"Şey... Gardiyan Sugiyama vakası vardı ya."

Ağzımdan, tam kapanmayan kapıdan çıkan gıcırtı gibi bir sesi çıktı.

"Ne olmuş Sugiyama'ya? O adam dirilip geri falan mı döndü yoksa?"

Başgardiyan bıkkın bir ifadeyle kulağını kaşıdı. Az önce söylediklerimi kulağından çıkarmak istiyor gibiydi.

"Ölümünden önce üstünde taşıdığı şiirin ipuçları ufak ufak ortaya çıkıyor."

Kulağından çıkardığı kepeğe üfledi. Şiir müsveddesinin cinayetle ne ilgisi olduğunu sorar gibi bir ifadesi vardı. Belki de haklıydı. Çünkü yazarının meçhul olduğu birkaç satırlık karalama, cinayete dair bir ipucu olamazdı.

"O olayda özellikle ortaya çıkacak hiçbir şey yok. Denetleme işine odaklansan iyi edersin!" dedi.

"Soruşturmadan dolayı denetleme işimi ihmal etmeyeceğim. Denetleme defterine bakarsanız görevimi aksatmadan

yerine getirdiğimi anlarsınız. Sadece cinayetin nedenini ve onu ölüme götüren koşulları ayrıntılarıyla öğrenmek istiyorum."

"Eğer durum buysa revirden gönderilen otopsi raporuna bakman yetmez mi?"

"Basit bir otopsi raporuna bakarak anlayamayacağımız noktalar var. Revire gidip adli tıp uzmanıyla görüşerek ölüm nedenini ya da ölüm şeklini araştırsam..."

Başgardiyan elinde tuttuğu katlanmış gazeteyi masanın üstüne atarak bağırdı.

"Başından büyük işlere kalkışıyorsun. Revirin ne tarafta olduğunu biliyor musun bari? Kyuşu İmparatorluk Üniversitesi, Tıp Fakültesi araştırma ekibinin sabahlara kadar araştırmalarına yoğunlaştığı kutsal bölgedir orası. Otopsi odası ve araştırma ofisi, gardiyanların da izinsiz giremedikleri birinci derece güvenlik tesisidir anlayacağın! Senin kafana göre girip çıkabileceğin bir yer değil!"

Başgardiyan ciddiydi. Tüm ömrünü bir teşkilata adayan kişileri harekete geçiren şey teşkilatın hiyerarşisi ve boyutuydu. Ortaya yem atarcasına karşılık verdim.

"Cinayet vakasını soruşturma emrini bizzat müdürümüz verdi. Gardiyan Sugiyama'nın günlük çalışma raporlarına dayanarak 331 numaralı mahkûmu sorguya çektim. Sugiyama tarafından ciddi şekilde şiddete maruz kaldığından kemiklerinde kırık ve çatlaklar oluşan Çö Çisu adındaki mahkûm."

Başgardiyanın asılan suratından şüphe ve merak okunuyordu.

"Herif kendini döven gardiyana kin beslediği için mi öldürdü demek istiyorsun?"

"Bundan emin olmak için revire gidip adli tıp uzmanıyla yüz yüze görüşmem ve cesedi de titizlikle kontrol etmem gerekiyor."

Başgardiyan hoşnutsuz bir ifadeyle, istemeye istemeye revire giriş için izin belgesine mühür bastı.

Revir, ana binanın sağ tarafında olan iki katlı binaydı. Ana binaya uzun koridorla bağlı olduğu için tek bir bina gibi görünüyordu ama tıpkı birbirinden farklı iki dünyaya benziyordu. Revir koridorunda ter ve pislikten yayılan iğrenç koku yerine havada tentürdiyodun keskin kokusu dolaşıyordu. Bu koku yüzünden hafiften başım döndü. Başımın dönmesini, sanki o temiz ve kutsal dünyaya girebilmem için bedenimin ödemesi gereken bir bedel gibi hissettim.

Revir binasının inşasına, Fukuoka Hapishanesi'ne tüm ülkedeki suçluların nakledilmesiyle birlikte başlanmıştı. Öncesinde hapishanede böcek gibi kaynayan suçlular ile isyankârlar ölse bile dert edilmiyor, revire ihtiyaç da duyulmuyordu. İdari binanın bir köşesinde sadece sembolik olarak bulunan tek odalı revirde doğru düzgün tıbbi teçhizat bile yoktu. Sağlık ekibi hepi topu altmışına merdiven dayamış yaşlı bir doktor ve 40 yaşlarında bir hemşireden ibaretti. Görev dedikleri de genellikle idam, hastalık, şiddet ve kavgada ölenlerin cesetlerin icabına bakmaktı. Ölüm döşeğindeki kişileri yaşatacak ve acı çekenlerin acısını dindirecek, hastaları iyileştirecek tıbbi uygulamaya ihtiyaç yoktu.

Kyuşu Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin profesörü Morioka'nın hapishane bünyesinde bir revir binası inşasına öncülük etmesinden sonra bu durum değişmişti. Profesör, yeni ameliyat teknikleriyle üst üste başarılara imza atarak tıp camiasında dikkatleri çeken bir cerrahtı. İnsanların üzerinde olumlu bir izlenim bırakıyor, çevresindeki herkesle iyi anlaşıyordu. Cömert bir hayırsever olmasının yanı sıra müzik, resim, tiyatro ve edebiyat alanında derin bir bilgiye sahip olduğundan Kyoto'nun yüksek sosyetesindeki entelektüellerdendi.

Üniversiteden ayrılıp hapishanede çalışmayı tercih etmesi kimsenin tahmin edemediği bir olay olarak akıllarda kalmıştı. Basın da Hipokrat'ın ruhunu devam ettirdiğini düşündüğü bu kararı manşetlere taşınmıştı. "Üniversite hastanesi yetenekli doktorlarla dolup taşıyor ama mahkûmların da tedavi olmaya hakkı olduğunu düşünüyorum. Dolayısıyla bana ihtiyaç duyan insanların yanına gideceğim" demişti. Sadece tedavi için değil, hastalığı ortadan kaldırma ve tedavi sürecinin geliştirilmesi için gereken araştırmaların yürütülmesi konusunda da elinden geleni yapacağını vurgulamıştı.

Yaklaşık on uzman doktor, yirmi küsur stajyer, yirmi araştırmacı ve yirmiden fazla hemşireyle bir sağlık ekibi oluşturdu. Profesör Morioka atandığında sadece müdür ve gardiyanlar değil, 3 numaralı koğuşun mahkûmları da onu coşkuyla karşıladı. Soğuk, açlık ve dayak yüzünden acı da çekseler, Kraliyet Üniversitesi doktorlarından tedavi alabilecekleri beklentisi onları umutlandırmıştı zira.

Ana binaya ek olarak inşa edilen revirin ışıklandırması her şeyi beyaz ve ışıltılı hale getirmişti. Burada rengi solmuş mahkûm tulumu veya iç karartıcı gardiyan üniforması göremezdiniz. Onun yerine metal çerçeveli ve gül desenli ahşap gözlük takmış doktorlar ve göz kamaştırıcı beyaz önlük giymiş hemşireler yoğun bir şekilde gidip geliyorlardı.

Otopsi odası revirin bodrum katının en sonundaki odaydı. Sugiyama'nın cesedi boş otopsi odasının ortasındaki metal masanın üstünde dümdüz yatıyordu. Cesedin bazı yerlerinde kimi koyu kimi daha açık renkte morluk ve çürükler görülüyordu. Bir morluğun üstünde başka bir morluğun olduğu yerler de vardı. Sadece bir tane koyu morluğun olduğu omzunun derisi yırtılmış ve kürek kemiği kırılmış gibi sarkıyordu. Normal, bildiğimiz bir sopadan ziyade hem esnek olmayan hem sert

hem de sivri uçlu metal bir aletle dövülmüşe benziyordu. Rengi kararmış, nasır tutmuş diz bölgesinde sürüklenmekten kaynaklanan yaralar görülebiliyordu ve kırık kafasının arka kısmında kan pıhtısı kuruyup kabuk bağlamıştı. Beyaz ölü derili dudakları muntazam dikilmişti. Dikişleri yırtık ciltli kitapların iplerini diken annemi hatırlatacak kadar düzenli ve tertipliydi.

Masanın arkasında yüzünde cerrahi maske olan bir doktor ayakta dikilmiş duruyordu. Otopsi odası ve morg sorumlusu araştırma biriminin başkanı Şinsuke Eguçi'ydi. Ben asker selamı verince nemini sildiği elini uzattı. Kırklı yaşlarının başlarındaki beyefendi, maskesini çıkardı ve otuz iki dişini göstererek güldü. Önlüğün altında beyaz gömleğin yakaları hafifçe belli oluyordu. Savaş acıları yaşayan erkeklerin daha yaşlı görünmesi doğaldı fakat korkunç bir savaştan kaçıp buraya gelmesinden dolayı, belki de göründüğünden beş yaş daha yaşlıydı. Güler yüzle kapıdan çıktı, idam infazına katılanlar ya da cenazeyi almaya gelen aileler için hazırlanmış bekleme salonuna yöneldi. Kolayca okuyabilmem için masanın üstüne otopsi dosyasını açıp bıraktı.

"Ölümün başlıca sebepleri, başın arka tarafına aldığı darbeden kaynaklanan kafatası çatlağı ile beyin kanaması. Baygın haldeyken tüm vücuduna künt bir aletle darbe alma izi var."

Pürüzsüzce yankılanan sesi, aklını ve otoritesini ve aynı zamanda entelektüel üstünlüğünü ortaya çıkarıyordu. Yavru ceylan, bir aslan hırıltısı duysa bile ânında kuyruğunu kıstırıp kaçması gerektiğini bilir. O da yavru ceylan gibi gözü korkmuş görünen bana nazikçe bakarak, beyaz bir kumaşla cesedi örtüp lavaboya giderek ellerini yıkadı. Serin havada rahatsız edici kan kokusu vardı.

"Künt bir alet derken neyi kastettiğinizi söyleyebilir misiniz?"

"Gardiyanların taşıdığı sopaya benzer bir şey. Morluk ve çürüklerin yerleri sopanın girintili çıkıntılı şeklini almış, kafatası yarığında kalan künt alet izinin çapı sopa ile uyuşuyor. Asıl ölüm nedeni göğsüne saplanmış metal bir alet. Sivri ve uzun bir alet kalbine saplanmış. Delip dışarı çıkmamış, tamamen vücudunun içine gömülmüş."

Sapsız kesici aletler hapishanede çokça bulunan bir nesneydi. Mahkûmlar yalnızca küçük bir demir parçası görseler bile en önce düşündükleri şey bir insanı öldürmekti. Bir kaşığı bükerek, keskinleştirerek bir ölüme sebep oluyorlar ve paslanmış demir parmaklıkları keserek bir silah haline getiriyorlardı. Kendilerini içeri hapseden dikenli telleri ikişerli şekilde üst üste koyup bükerek etki gücünü artırıp ucunu sivrilttikten sonra elbiselerinin kollarına saklayıp dolaşıyorlardı.

"Ceset boğazına halat dolanmış halde ikinci kat koridorunun merdiven korkuluklarından sarkıtılmıştı."

"Boynundan asılması ölümüyle doğrudan bağlantılı değil."

"Zaten ölmüş birinin boynundan asıldığını mı demek istiyorsunuz?"

Saydam gözlüklerinin ardından bana bakıp başını olumsuz anlamda salladı. Cevap veremiyordu ve cevap vermek de istemiyor gibiydi. Tekrar sordum.

"Dudakları iğne iplikle dikmek tam olarak ne anlama gelir acaba?"

Bu sefer de aynı açı ve aralıkla kafasını iki yana salladı. Kafa sallamasıyla ima ettiği şey, cevabı bulması gereken kişinin o değil benim olmamdı. Otopsi sonucu ortadaydı ama dağınık ipuçları bir araya gelerek tek bir resmi oluşturamıyordu.

Otopsi odasından çıkıp revirin koridorunda yürüdüm. Her şeyin bembeyaz parladığı bu yerden hemen kendimi dışarı atmak istedim. Burası benim gibi birine uymuyordu. Ben ru-

tubetli ve karanlığa gömülmüş gri alana, günah işleyenlerin olduğu yerlere yakışan bir adamdım.



Büyük şeyler biz farkında olmadan yaklaşır. Yıl 1941, diğer günlerden hiçbir farkı olmayan 18 Aralık sabahı. Tramvay zilini çalarak yoldan geçerken, Kimonolu kadınlar hızlı adımlarla yürüyor ve erkekler sinirli bir ifadeyle yola bakıyordu.

Benim bile haberim olmadan kaderimin değiştiği gerçeğini bana ileten kişi, o gün öğleden sonra sahafa gelen bir üniversite öğrencisiydi. Sabahtan beri radyoda aynı içerikte özel bir haberin durmadan yayınlandığını söyleyince sahafın yanındaki elektrikli aletler satan dükkâna koştum. Cam kapının önünde insanlar kalabalık bir halde toplanmıştı. O kargaşa arasından insanı dehşete düşüren bir ses duyuldu.

"Bu sabah saat altıda İmparatorluk kara ve deniz kuvvetleri komutanlıkları Batı Pasifik'te Amerika ve İngiltere ordusuyla savaşa girmiş bulunmaktadır. Deniz ve hava kuvvetleri Hawaii'deki Pearl Harbour Limanı'na ani bir hava saldırısı gerçekleştirerek Amerikan güçlerinin filosunda yer alan donanma gemilerine büyük çapta zarar vermiştir."

Dükkândan çıktığımda başka birine dönüşmüş, haberleri dinlememiş eski halimden tamamen farklı biri olmuştum. Sokaktaki adamlar öfkeyle çenelerini sıkarak boşluğa bakıyorlardı. Yumruk büyüklüğündeki yazılar gazeteden fırlayarak tüm gücüyle yüzüme yüzüme vuruyor gibiydi.

"İmparatorluk, İngiltere-Amerika'ya Harp İlan Etti", "Hava Kuvvetleri Honolulu'yu Bombaladı", "Pearl Harbour'da İki Amerikan Gemisi Batırıldı" ...

Savaş döneminde doğup büyüyen benim gibi biri için savaş yadırganacak bir olay değildi. Mançurya'da, Çin'de, Pasifik'te bir savaş bitmeden diğeri başlıyordu.

Fakat bundan öncekilerden tamamen farklı olan bu yeni savaş, vahşi pençeleriyle halkın boğazını sıkıp canına kastediyordu. Eskiden adı küçük okul olan ilkokulların adı halk okulu olarak değiştirildi ve erkekler askeri üniformaya benzeyen sivil takımlar giymeye başladı. Gizli toplanmalar yasaklanıp karneyle dağıtılan tayın sistemine geçildi. Omuk[2] fabrikası askeri besin sağlama merkezi oldu, terzi dükkânları askeri üniforma atölyelerine dönüştürüldü. Çocuklar evlerin altını üstüne getirip demir adına ne varsa alıp hepsini okula götürdüler. Onlar, küçük çivi başlarının mermi olup düşmanın kalbini deleceğine inanıyorlardı. Sokakların köşe başlarında hava saldırılarına tedbir amaçlı kum çuvallarından sığınaklar yapıldı. Tramvay hiçbir şey olmamış gibi kum çuvallarının arasından gidip geldi.

Radyo papağan gibi durmadan Pasifik'in her yerinden gelen zaferlerin haberlerini naklediyordu. Myanmar Yangon, Endonezya Surabaya, Hollanda Doğu Hint Adaları... "Zafer gününe kadar dişimizi sıkalım" sloganı kulaklarda çınladı. Büyük bir hevesle zaferi ve zafer haberinin peşinden özel olarak verilecek erzak yardımını bekledim. Erzak kutusundaki şeker, soya fasulyesi ve bisküviler savaştan yorulup külrengine dönen yüreklerimizi kırmızı ve sarı renkleriyle boyadı.

Askeri lise taliminde öğretmenler canlılıkla emirlerini yağdırarak okulun her yerini dolaştılar. Yanaşık düzen eğitimi ve acil yardım tekniği ile başlayan askeri talim dönem sonuna doğru süngü becerisi ile nişancılık, Amerikan uçaklarını ayırt

2 Kılçıksız balık ve baharat karışımı ile hazırlanan bir tür balık pestilidir. Japonya ve Kore sokaklarında satılan bir atıştırmalıktır. (ç.n.)

etme tekniği ile her çeşit bombanın sesine ve duman rengine göre tahliye eğitimiyle devam etti.

Ayak bileklerimize taktığımız tozlukları gün boyunca çıkarmazdık. Ön cepheye giden üst sınıflardan askerlerin zorlukları beraber aştığı bir savaş. Ne zaman olursa olsun cepheye koşarak gidebileceğimiz, gitmemiz gerektiğini düşündüren azim. Her an için okul formamızın asker üniformasına dönüşebileceğini, dahası öyle olması gerektiğini düşünüyorduk fakat hakikaten böyle bir şeyin meydana geleceği aklımızın ucundan geçmemişti. Kyoto İstasyonu Meydanı'nda askere giden üst sınıflardan abilerimizi coşkuyla uğurlarken bu durumun benim başıma geleceğini hayal bile etmemiştim. Biz gerçek savaşı sadece savaş oyunları kadar bilen, kıkır kıkır gülen, dünyanın gerçeklerinden bihaber çocuklardan fazlası değildik. Fakat kader hepimize eşit davrandı.

Yaz tatilinden bir gün önce, henüz on yedi yıllık hayatımın ortasında kırmızı sevk belgesi, hava saldırısında önüme atılan bir bomba gibi elimde patladı. Annemin sahaf dükkânında raflar arasında çömelmiş oturarak Oliver Twist'e dalmışken. Cam kapının tık diye açılırken çıkardığı sesi hatırlıyorum. Adımı söyleyen birinin sesini de.

"Vatanabe Yuiçi!"

Alçak ve kasvetli ses tonu güpegündüz daldığım düşlerime girdi. Sanki tatlı uykumdan uyanmış gibi kitabımı kapattım ve sendeleyerek rafların arasından çıktım.

Üniformalı postacı bana göz ucuyla şöyle bir baktı, başını posta torbasına gömdü ve bir mektup destesini karıştırdı. Bakışlarını benden kaçırmaya çalıştığını anlayabiliyordum. Kaç erkek çocuktan bakışlarını kaçırması gerekmişti, kim bilir? İnfaz ânını bekleyen bir idam mahkûmununkine benzeyen, kaçılması da kurtulması da mümkün olmayan bir tuzağa yaka-

lanmış yavru hayvanınkine benzeyen, geri durmalı mı yoksa karşıya geçmeli mi karar veremeyen, ne yapacağını şaşırmış gözler.

Postacı uzun bir süre sonra ifadesiz yüzünü çantasından kaldırıp mühürlü bir mektup ile ıstampayı uzattı. Başparmağımı ıstampaya basıp posta alındı kâğıdına parmağımı bastım. Postacı ne benimle ne de annemle göz teması kurdu ve tahta bir oyuncak gibi arkasını dönüp gitti. Zarfın içinde üç kelimeden oluşan "İmparatorluk Genelkurmay Karargâhı" başlığının olduğu kırmızı bir sevk kâğıdı vardı.

Sevk Tarihi: Şova Dönemi,[3] 18. yıl 27 Mart, 06.30

Toplanma Noktası: Kyoto İstasyon Meydanı'nın Doğu Tarafı

20 harf bile etmeyen, şarapnel parçası kadar küçük yazılar, bir cümle bile oluşturmayan karakterler yakama yapışmış, boğazımı sıkıyordu. O zaman anladım savaş alanında ölen tüm askerlerin bir cümlelik hükümle öldürüldüğünü. İnsanları öldüren şey ne mermiler ne de bombalardı. Dünyayı cehenneme çevirip insanları öldürmeye bir satır yazı yetiyordu. Birkaç kelime, sayılar ve noktalama işaretleriyle erkek çocuklar asker olup savaş alanına giderek harbe katıldılar. Onlar kurşunlar ve süngülerle, kulak zarını patlatan sesler eşliğinde acı bile hissedemeden ölüp gittiler.

Elimdeki Dickens'ın kitabını, ölümden değil cümlelerden korktuğum için düşürdüm. Yere düşen Dickens güçsüz görünüyordu.

"Ah."

---

3 25 Aralık 1926 ile 7 Ocak 1989 tarihleri arasını kapsayan Japonca dönem adıdır. (ç.n.)

Cansız bir nesne gibi ayakta duran annem, belli belirsiz bir ses çıkardı. Ciltli kitapları iplikle diken annemin başparmağında kırmızı kan toplamıştı. Annem dikiş dikmiyor, çaresizlik karşısında yıkılmamak için tüm gücünü harcıyordu.

Teslim olduğum gün sabaha karşı, asker tıraşlı saçlarını ovuşturarak savaş alanına benden çok önceleri giden babam geldi aklıma. Babam tahta bir asker kadar ince ve sertti. Her zamanki gibi kara tren dumanı tütüyordu ve askeri bando askeri marşlar çalıyordu. Asker olmaktan ne korkuyor ne de haksızlığa uğradığımı hissediyordum. Ben yalnızca her şafak vakti sahafın ağır kepenklerini tek başına açamayacak kadar ufacık olan annem için endişeleniyordum.

Askeri eğitimden sonra Fukuoka Hapishanesi'nde inzibat olarak görevlendirildim. Yüksek duvarlar, keskin dikenli teller ve soğuk parmaklıklar geleceğimi kuşattı. Gençliğim kahverengi bir inzibat üniforması içine hapsedildi, tıpkı mahkûmların kırmızı mahkûm tulumu içine hapsolması gibi. Kitaplardan, yazılardan, cümlelerden tamamen kopmuştum. Hiçbir kitaba izin verilmiyor, bir sayfalık ilanlar bile sıkı bir şekilde kontrol ediliyordu. Okuyabileceğim şeyler arasında sert ve resmi emirler dışında hiçbir şey yoktu ve yazmam gereken tek şey devriye günlüğüydü.

Tek bir cümleye bile aç olan ben basılı olan her şeyi okudum. Hapishane ile ceza kayıtlarını, emirname ile idari belgeleri ve tabii ki bina tabelaları ile kapılardaki isim levhalarını açgözlülükle okudum. Ama bunlar duygu uyandırmayan cümleler, kuru ekmek çiğnemek gibi yetinilmesi gereken ölü yazılardan ibaretti. Ruhum daima açtı. Yaşayan cümlelerle buluşmak, onlarla hasbihal etmek istiyordum. Sıcak buharı tüten, nemli dokulu, taze, pişmiş cümleler. Ama bu, savaş zamanı askerlerine uygun olmayan bir lükstü yalnızca.

Bir rüyadaymışım gibi kendi ayaklarımla savaşın içine yürüdüm. Rüya mı gerçek mi açık bir şekilde bilmiyordum ama umutsuzca geri dönmek istiyordum. Savaş biter bitmez askeri üniformamı çıkarmak, okul forması giymek ve Stendhal okumak istiyordum. Ne var ki savaşın ne zaman biteceğini de bitip bitmeyeceğini de bilmiyordum.

Sonunda savaş bittiğinde üniformamı çıkardım. Ama üzerime giydiğim kıyafet okul forması değil, mahkûm tulumu oldu.

Kumpas

Giyim atölyesi, uzun süreli hüküm giymiş usta mahkûmlar ya da şansı yaver giden mahkûmlar için bir sığınaktı. Üniformaları onarmak, giysilerin bakımını yapmak ya da boyamak kolay işler olmasa da kapalı bir alanda çalışabilmek gerçeğiyle bile konforlu olduğu için yapmaya değerdi. Bu mahkûmlar orada el arabasıyla bir şeyler taşıyıp, boyama yapıp, dikiş dikerken talihsiz yeni mahkûmlar dışarının soğuğunda çalışmaktan dolayı sıkıntı çekiyorlardı. Açık alanda çalışmak zorunda kalan mahkûmlar donmuş bedenlerini zorla hareket ettirerek tuğla yapmak, sırtlarında taşımak, el arabasıyla bir şeyler götürüp getirmek, donmuş toprağa kürek sallamak zorundaydılar.

İş zamanı konuşmak yasaktı ve bir saniyeliğine de olsa gözünü işten ayırsan yapılacak işler dağ gibi yığılırdı. Çalışma kurallarını ihlal edersen gardiyanlar seni sopayla hırpalarlardı. İnsanlar işkence görerek, donarak, hastalanarak veya dövülerek öldüler. Cesetleri on gün boyunca muhafaza edilirdi. Ölüm haberini alan aileler eğer cesedi almaya gelmezlerse cesetler kadavra olarak bağışlanırdı. Tek arzuları bu iğrenç yerden sağ salim çıkmaktı ancak ne var ki kaçmayı başaran hiç kimse de yoktu. Alçak bir tepede kimi kimsesi olmayan kişilere ait bir

mezarlık oluştu. Savaş şiddetlendikçe ve mahkûm sayısı arttıkça mezarlık da genişledi.

Öğleden sonra saat 4'le 5 arasındaki açık alan izni tek özgür zamandı. Çalışmaktan bitip tükenen mahkûmlar serinleyen havanın peşinden güneşin vurduğu duvar dibine akın etmişti. Hemşeri olmaları, aynı soyadına sahip olmaları, eğitim amaçlı buraya gelen öğrenciler olmaları veya hiçbiri değilse bile Koreli olmaları nedeniyle bir araya gelen mahkûmlar komplo kurarmış gibi fısıldaşarak durmadan muhabbet ettiler.

Hapishane avlusundaki uğultu pazar yeri gibi curcunaya dönüşüp şiddetlenince gardiyanlar gerildi. Nöbetçiler avludan gözlerini ayırmadan makineli tüfeklerine mermi sürdüler. Ben duvarı takiben yürüyerek güneşin vurduğu duvarın dibinde toplanan 331 numaralı mahkûmun çetesini inceledim. Hepsi istisnasız sorunlu tiplerdi. Yumruklaşmayı alışkanlık haline getirmiş ve çete kavgasında da tereddüt etmeyen bu mahkûmlar hapishanedeki bir diğer otoriteydi.

Mahkûmların gardiyanlara saldırması alışılmadık bir durum değildi. Sopa ve hücre hapsi riskini bile göze alarak hedefledikleri bir gardiyanın başını belaya sokarlardı. Sevmedikleri gardiyanların çalışma saatlerinde kavga çıkarttıkları da sorumlu işçilerin makinelerini bozarak üretimi sekteye uğrattıkları da olurdu. Ben yaklaşınca çete üyeleri birden fısıldaşmayı kestiler. Sopayı tuttuğum elime güç vererek bağırdım.

"Ben inzibat Vatanabe Yuiçi. Sugiyama cinayet vakasından sorumlu müfettişim, bu yüzden işbirliği yapın."

Adamlar beni baştan aşağıya süzdüler. Alnı kelleşmeye başlamış 156 numaralı rıhtım işçisi Yi Mano alaycı biçimde konuştu.

"Müfettiş gelecek denince ben de yüksek rütbeli bir polis falan sevk edilir sanıyordum ama yeniyetme bir öğrenci asker mi görevlendirmişler?.. Her neyse, biz hiçbir halt yemedik."

On sene önce Şimonoseki'ye kaçak yolla giriş yapan bu mahkûm, üç sene önce Tokyo'da rıhtım işçilerinin gerçekleştirdiği şiddet eylemlerinin lideri olarak yedi yıla çarptırılmıştı. İşi planlayan ve yapan Japon işçilerdi ama okuma yazması olmadığı için tüm sorumluluğu üstüne almıştı. Yavaş yavaş ve dikkatlice adamları inceledim. Aralarından biri yere tükürdü ve bir diğeri tırnaklarındaki pisliği çıkartırken kayıtsız rolü oynuyordu. Bunların bir şeyler sakladığı belliydi. Zira bu hapishanede bir şeyler saklamayan kimse yoktu.

"Bir halt yediniz falan demedim. Ama ileride bir şeyler yapabilirsiniz de. Kavga, dövüş, zorbalık, kural ihlali ve hücre hapsi almak gibi şeyler sizin uzmanlık alanınız" dedim.

Çö Çisu'yla beraber bomba olayına bulaşıp içeri giren 954 numaralı Gim Göngpil kurnaz bir ifadeyle karşılık verdi.

"Öğrenci askersen yirmi yaşını dolduralı çok olmamıştır... Çocuğun teki cinayet vakasını mı soruşturuyormuş?"

Onlar beni her türlü yolla evcilleştirmeye çalışıyorlardı. Korkutuyor, pışpışlıyor, yanağıma vuruyor ve avutuyorlardı. Yüzüm alev alev yanmıştı. Hemencecik sopayı kavrayıp alınlarına hızla vurmak istedim. Kırık gözlük camının ardında fareye benzeyen gözleri parlayan 397 numara Gang Myongu beni avuturcasına konuştu.

"Gardiyanın ölmesi üzücü ama bizimle ilgisi olmayan bir iş bu. Bu yüzden bizi rahat bırak."

Rikkoyo Üniversitesi Hukuk Bölümü çıkışlı biri olarak toplumda kargaşaya sebep oldu diye hapse atılan Gang, Sugiyama'nın dayağıyla kafası yarılan bir mahkûmdu.

"Size bir şey yapmayacağım, korkmayın. Ama katili kesinlikle yakalayacağım."

Her biriyle hafızama kazır gibi tek tek göz teması kurdum. Yi Mano, gözlerini kırparken yarım ağız gülümsedi.

"Kanıtın olmadan suçu bize atmayı düşünme bile. O adamın ölümüne dair bir bilgim yok ama bildiğim tek bir şey var. O da adamın ilahi cezasını aldığı. Sonunun aynı olmasını istemiyorsan düşüncesizce öne çıkma."

Tüm hayatını rıhtımda hamallık yaparak geçirdiği için, içgüdüsel olarak mürekkep yalamış insanlardan nefret ediyordu. Yüz ifademden mürekkep kokusu mu almıştı acaba? Yutkunarak karşılık verdim.

"Beni tehdit mi ediyorsun?"

"Eğer korkuyorsan tehdittir, değil mi?"

"Ağzından çıkanlara dikkat etsen iyi olur. Seni müfettişlik yetkimle hücreye tıkabilirim zira."

Adamlar keskin sözlerim karşısında birbiri ardına kayıtsızca gözlerini devirerek ne dediğimi bile umursamadılar. Yi Mano, kararmış dudaklarını büzerek yumruğuyla kaslı göğsüne pat pat vurdu.

"O zaman öyle yap. Gözlerim kapalı bir hafta dayanabilirim. Sopa atsan da olur. Kafamı yarsan bile bir haftada iyileşir nasıl olsa."

Kafasını ileri uzatarak sopayla vurmamı bekledi. Öfkeyle ona dik dik bakıyordum ama sopayı sıkı sıkı tutan elim titriyordu. Sopayı kemerimden çıkardığım an, kaldırdığım an, ona savurduğum an, ona karşı kaybetmiş olacaktım. Köpek gibi dövülerek hücreye atılmak isterdi ama ben Sugiyama değildim. Sopa ne bir amaç ne de bir araç olabilirdi.

O anda grubun dikkati uzaktaki bir adama çevrildi. Geniş göğsünde görünür halde "331" yazan, normal birinden bir kafa boyu daha uzun, iri yarı adam. Çö Çisu, yağan karı umursamadan yoluna devam etti. Koğuş binaları arasından, nöbetçi kuleleri arasından, koğuş binası ve dış duvar arasından, dış duvarın bir köşesinden diğer köşesine kadar... Duvarın sonuna

ulaşan Çö Çisu, tekrar çetesinin olduğu yere döndü. Yi Mano yüksek sesle sordu.

"Söyle bana, Yoldaş Çö! O lanet olası gardiyanı kim öldürdü sence?"

Çö Çisu'nun vücudundan hafif kan kokusu yayılıyordu. Kızaran burnuna dokunarak şöyle karşılık verdi.

"Kimin öldürdüğü önemli değil. Kimin hayatta kaldığı önemli."

Bu cümle, Yi Mano ve diğerleri için değil, benim duymam için söylenmişti. Çö Çisu cümlesini tamamladıktan sonra duvarın ötesinden göğe baktı. Duvarın köşesinde yüksek bir nöbetçi kulesi vardı. İki nöbetçi er ve gerçek mermiyle dolu bir makineli tüfek. Geceleri otomatik olarak bir yörünge çizerek hapishanenin her yerini aydınlatan 2000 voltluk bir projektör. Keskin gözleriyle mavi gökyüzünü değil, koğuş binalarının konumunu ve yapısını, duvarın yüksekliğini ve nöbetçi kulelerinin aralıklarını inceliyor gibiydi. Sanki muhafızlar onu gözetlemiyordu da o muhafızları gözetliyordu.

Akşam güneşi titreşerek son ışıklarını yayıyordu. Adamlar yavaş yavaş seslerini yükseltti ve sohbet daha da hararetlendi. Bir müfettiş olan benim varlığımı umursamadan kendi aralarında tartıştıkları da birbirlerine hak vererek uzlaştıkları da oldu. Uzun bir borazan sesi duyuldu. Açık hava süresi dolmuştu.

"Herkes dağılsın!" diye bağırdım.

Adamlar sallana sallana koğuşlara yöneldiler. Yıpranmış ayakkabılardan dışarı taşan ayaklar, çatlayan ve çürümeye başlayan ayak tırnakları, çatlamış ve yarılmış topuklar. Gardiyanlar otlayan sürüleri kontrol eden çoban gibi mahkûmları saymakla meşguldü. Mahkûmlar düdük sesiyle birlikte anlaşılmayan Korece bir şeyler mırıldanarak çalışma atölyelerine koşuşturdular.

Yan yana yürüyen Çö Çisu çetesinin mahkûm tulumları gözüme çarptı. Tulumlarının paçaları diğerlerinden farklı olarak bilekleri görünecek kadar kısaydı. Hepsinin diz kısmı aşınmış, kiminin salkım saçak olmuştu. Alışkanlık olarak sık sık birinin önünde diz çöküyor olmalıydılar. Hepsine diz çöktüren kim olabilirdi?

Gardiyan odasına geri döndüm ve dosyaları taradım. Aradığım belge, geçen 1 yıla ait hücre hapsi alanların ve hapis süresinin yazıldığı hücre hapsi kayıtlarıydı.

Hücre hapisleri için kullanılan bina, 3 numaralı koğuş binası ile mezarlık arasındaki alçak tepede bulunan yıkık dökük beton bir binaydı. Kalın demir kapıları sıkıca kapatılmış dikdörtgen odalar, bir yetişkin yattığında omuzlarının neredeyse iki duvara değeceği kadar dardı. Eni 1 metreye boyu 2 metreden küçük olan oda yazın hamam gibi yanar, kışın buzhane gibi donardı.

Yemek olarak günde sadece yarım pirinç topu ve yarım kâse soya fasulyesi çorbası *döncang* veriliyordu. Hepsi tıpış tıpış kendi ayağıyla girerdi ama çoğunun cesedi sazdan hasırlara sarılmış halde çıkardı. Kendi ayakları üstünde zar zor çıkanların bile günlük hayata dönmeleri en az iki hafta sürerdi.

"Hücre kayıtlarında katilin adı var mı bari? Seni aptal! Gerçek suçlunun kim olduğu önemli değil. Koreli herifleri kayıtsız şartsız, birer birer eşek sudan gelinceye kadar döversen kendiliğinden öterler zaten. Dayağa yiğitlik olmaz."

Geçen bir yıl boyunca hücreye atılanların hükümlü numaralarını, gittikleri tarihleri ve kaç gün kaldıklarını incelerken başgardiyan bana bakarak sertçe azarladı. Kendi işlemediği bir cinayeti itiraf mı edecekti? Etse bile bu bir itiraf değil de yalan olmaz mıydı? Hücre kaydından başımı kaldırmadım.

Sonunda eziyet çekecek olsam bile, kayıtları kontrol ettikten sonra eziyet görmeliydim. Başgardiyan şüpheli bir bakışla devam etti.

"Bakılacak pek bir şey yok. Baş belası Koreli heriflerin isimleriyle dolu. 397, 156, 331, 543, 954, 645..."

Başgardiyan bıyık altından gülüyordu.

"O adi heriflerin isimlerini ezbere biliyorum. Gang Myongu, Yi Mano, Çö Çisu, Çö Çolgu, Gim Göngpil, Hiranuma Dozu!"

İlk defa duyduğum Kore isimlerini art arda sayan başgardiyan, yere tükürüp ekledi.

"Hepsi tıpkı tatildeymiş gibi bu zorlu hücre hayatının tadını çıkardı. En az üç, en fazla on beş gün gide gele hücrenin kapısını aşındırırlardı. Ama domuz kadar ahmak bu herifler nalları da dikmiyorlar."

Hücre kayıtlarında yazılı numaraları parmağımla göstererek konuştum.

"Fakat geçen ağustosta sözleşmişler gibi iki hafta boyunca bütün hücreler bomboşmuş."

Başgardiyan sahte bir gülüşle kayıtsızca karşılık verdi.

"O zamanlar yazın en sıcak günleri olduğundan doğal ki bu."

"O denli şiddete eğilimli insanlar neden o en sıcak dönemde uysallaşmış olabilirler?"

"En sıcak dönemde hücrenin ekspres trenle ölüme gitmek olduğunu bilerek kendilerine dikkat etmiş olmalılar, seni ahmak çocuk!"

"Sıcak havalarda hücreden kaçınmayı akıl edenler hareketlerini normalde de kısıtlayabilirdi ama bu garip değil mi?"

"Garip olan ne!"

"Kasıtlı olarak hücreye girmek istiyorlarmış gibi girip çıkıyorlardı."

"O odayı görsen böyle düşünmezsin. Hücre sağlam bir adamın bir hafta bile dayanamayacağı, zorlu bir yer. Ücra bir mezarlığın yanında olduğundan gardiyanlar bile o çevreye gitmeye çekindikleri için sıklıkla sahte devriye raporları yazarlar anlayacağın. Hem o pislikler neden hücre cezasını seçsin ki? Orada bal kavanozu falan mı saklı sence?"

Başgardiyan öfkeyle bağırdı.

"Bal kavanozu olmasa da bir şeyler saklıyorlardır belki de. Her halükârda hücreyi aramak zorundayız."

Cümlemi daha bitirmeden oradan ayrıldım. Hücre binası sekiz adet hücre ile küçük bir nöbetçi kulübesinin olduğu, sefil bir binaydı ama kalın duvarları surları anımsatıyordu. Dağın yamacından her rüzgâr esişinde kara köknar ağacı bir hayvan gibi sesler çıkarıyordu.

Başgardiyan nöbetçi kulübesinin kapısını aniden açıp içeriye girdi. Sobanın ateşi sönmüş ve üst üste kalın pamuklu içlik giymiş yaşlı gardiyan çömelmiş duruyordu. Soğuktan bitkin haldeki yüzü mavileşmişti ve nöbet vardiyasını bekleyen gözleri kan çanağına dönmüştü. Başgardiyan bağırdı.

"Hücre devriyesi! Binanın kapısını aç!"

Yaşlı gardiyan telaşla ayağa kalkınca belindeki bir deste anahtar birbirine çarparak ses çıkardı. Hücrelerin demir kapıları kalın bir sürgü ve iki adet kocaman kilit ile kilitlenmişti. Gardiyan ağır hareketlerle kilidi ve sürgüyü açtı ama kalınlığı on santimetre kadar olan demir kapıyı yaşlı haliyle açabilmesi zordu. Koridora girdiğimizde iki taraflı dörder hücre göründü. Gardiyanın bir hücreyi aniden açmasıyla kötü kokular burnumun direğini sızlattı. Çürümüş yemek kokusuna da dışkı ile idrar kokusuna da benzeyen bu kötü kokular birbirine karışarak iğrenç bir hal almıştı.

Kolumla burnumu tıkayarak ilk hücreye girdim. Dışarıdan iki metre gibi görünen hücrenin eni, içine girdiğimde yalnızca

yarısı kadardı. Çünkü yandaki hücreyle arasında çakıl ve kumla doldurulan kalın bir çift katlı istinat duvarı vardı.

Bir hücreden çok bir insanı boğarak öldürmek için yapılmış bir tuzağa benziyordu. Badana bile yapılmamış duvarları yoğun lekelerle kaplıydı ve kararmış zemin ter, kusmuk ve irin yüzünden ıslaktı. Duvarlarda ve tavanda tırnak izleri, rengârenk lekeler bulunuyordu. "順 (Nezaket)", "愛 (sevgi)" gibi Hanca ideogramlar, anlaşılmayan Kore harfleri ve "28, 27, 26, 25..." gibi yan yana yazılmış çetele sayıları bulunuyordu.

İç kısmında, bel hizasında ahşap bir bölme vardı ve bir tarafı insanların girip çıkabilecekleri şekilde açıktı. Bölmenin arkasına bakıp burnumu tıkayarak geri çekilince yaşlı gardiyan anahtar destesini şıngırdatarak kıs kıs güldü.

"Orası tam bir bok çukuru delikanlı. Mahkûmlar lazımlıklarını kendileri getirir ve burada işlerini görür, hücre cezası bitince de onu taşıyarak çıkarlar. Domuzdan farksız Korelilerin sıçtığını da gardiyanlar temizleyemez ya."

Derin bir nefes aldıktan sonra bölmenin arkasına doğru baktım. Hücrenin zeminiyle aynı yükseklikte ahşap bir kapak vardı. Kapağın ortasında yuvarlak bir delik, ön tarafında da bir tutacak vardı. Bir elimle burnumu kapattım, diğer elimle tutacağı kaldırdım. Diz boyu derinlikte olan çukurda pis sudan ıslanmış tahta ayaklar vardı. Üzerine tahtadan yuvarlak lazımlığın yerleştirildiği bir ayaklık. Duvarda başparmak kalınlığında demir ızgaralı, avuç içi büyüklüğünde bir havalandırma deliği vardı.

Demir kapıdan çıktığımda güneş göz kamaştırıyordu. 331 numaralı mahkûm Çö Çisu ile 645 numaralı mahkûm Hiranuma ve hücreye giren çıkan kişilerin bir şekilde bağlantılı olduğu aşikârdı. Hücre binasından köşeyi dönünce sert rüzgâr yüzüme çarptı. Dağın tepesinden esen kum fırtınası yüzünden

gözüme kum kaçtı. Yaşlı gardiyan gözlerimden birini kapattı, uzun bir süre üfledi, sonra kızarıp yanan gözüme bakarak şöyle dedi.

"Dağdan esen gereksiz rüzgâr gerçekten dört mevsim başımızın belası. Rüzgârla taşınan çok miktarda kum ve toz bina duvarlarının altında birikiyor ve mahkûmlar ayda ikişer çuval kum toplamak zorunda kalıyorlar."

Beynimde ansızın bir ışık yandı. Nasıl bir ışık olduğunu hatırlayamayacağım kadar hızlıydı. Gayri ihtiyari bağırdım.

"Bütün hücrelerin kapısını açın."

Gözlerini kırpıştıran yaşlı gardiyan telaşlanarak koridordan koşmaya başladı. Uzun süredir kilitli olan hücrelerin kapıları gıcırdayarak açıldı. Rastgele bir hücreye koşup girdim ve hela tahtalarını kaldırdım, diz boyu derinlikteki çukura atladım. Pat! Boş alanın titremesi ayak parmaklarıma kadar ulaştı. Belimden sopayı çıkarıp helanın kenarını kazıyınca ortaya küçük bir oyuk çıktı. Gözlerimi kısarak parmaklarımı oluğa sokup ittirdim. Toprak, ağaç kökü ve taş kokusunun birbirine karıştığı rutubetli bir hava yayıldı. Ayaklarımın altındaki boş delikte karanlık bir dehliz açıldı. Yaptığım şeye ben bile inanamamıştım.

Güçlü bir siren sesi duyuldu. Soluk soluğa koşup gelen müdürün yüzü ayaklarımın altındaki dehliz gibi bomboştu. Ben lağım kokan dehlizi el feneriyle aydınlattım. Yer altı tüneli dar ve uzundu. İçerisi boğucuydu çünkü neredeyse hiç hava yoktu, o kadar dardı ki emeklemek zorunda kalmıştım. Karanlıkta yaklaşık beş dakika mı sürünmüştüm? Dehlizin sonunda yıpranmış tahta kaşıklar, yassı taşlar, kırılmış pilav kâseleri ve kırık parçalar dağınık haldeydi.

"Herifler köstebekten farksız."

Arkamdan emekleyen başgardiyan homurdandı. Geri geri emekleyerek hücreye döndüğümde hava kararmıştı. Projektör

ana binanın ve koğuş binalarının çatısının, dış duvarların üzerine vuruyordu. Devriye sayısı iki katına çıkarıldı ve gözetleme kulesine de gardiyan yerleştirildi. Başgardiyan ve ben üstümüzü başımızı bile temizleyemeden müdürün odasına çağrıldık.

"Sayım sonucuna göre kaybolan bir mahkûm yok. Tüneli kazan herif hâlâ burada."

Başgardiyan terden sırılsıklam olmuş alnını koluyla sildi. Müdür ona kızgın gözlerle baktı.

"Sorun kaçıp gitmeleri değil, heriflerin tünel kazmaları! Eğer bu yaptıkları ortaya çıkarsa ne olur, bilmiyor musun?"

Müdür öyle bir bağırdı ki ağzındaki tüm dişleri göründü.

"Biliyorum efendim. Sugiyama'yı kimin öldürdüğünü bulacağım ve tüneli iz bırakmadan dolduracağım."

"Sugiyama'yı öldüreni bulacağım mı dedin sen? Nasıl olacakmış o!"

Müdür kemerindeki kılıcı kavradı. Başgardiyan telaşlı bakışlarla beni işaret ederek,

"Genç ama kafası zehir gibi çalışıyor. Fare deliğini bulup altını üstüne getirmekte büyük rol oynadı" dedi.

Müdür, yarısı ağarmış bıyıklarıyla oynayarak bana baktı. Durum raporu ver anlamında sözsüz bir emirdi bu. İçgüdüsel olarak ağzımı açtım.

"Cinayeti araştırırken daha önceden Sugiyama tarafından ciddi şekilde darp edilen mahkûm Çö Çisu'yu gözlemledim. Yediği dayak cinayet sebebi olarak yeterlidir diye düşünerek inceleme yaparken, herifin emrindeki çete üyelerinin tulumları gözüme çarptı, dizlerinin çok aşınmış olduğunu fark ettim. Liderlerinin önünde diz çöktükleri için olabileceğini düşündüm ama onun da tulumu aynıydı. Hapishane kayıtlarını kontrol ettim ve hepsi sıklıkla hücre cezası almış. Cehennemden farksız olan hücre binasına gönüllü olarak gidip gelmişler yani.

Hem gizli kapaklı bir şeyler yapmak için engel teşkil etmediğinden, hem de sessiz sakin olduğundan tek kişilik bir hücre biçilmiş kaftan. Üçra bir köşede olması ve kalın çift duvarları yüzünden kontrol konusunda da ihmale açık bir yer zira."

Müdür yarı şaşkın, yarı meraklı bakışlarını sertçe yukarı kaldırdı.

"Heriflerin orada tünel kazdığını nasıl anladın peki?"

"Hücre binası dağın kuvvetli rüzgârının estiği bir yolun üzerinde. Hücre binasının gardiyanı dağdan esen rüzgârla bina duvarının altına kum biriktiğini söyledi. Hücre duvarında demir parmaklıklı küçük bir pencere vardı. Delilleri ortadan kaldırmak için her rüzgâr esişinde tünelden çıkarılan toprak o küçük pencereden dışarı atıldı. Duvarın altına yığılan toprak ve kum dağdan uçarak gelmedi, yerden kazıldı yani."

"Lazımlığın konduğu yerde bir yeraltı tüneli ne anlama geliyor peki?"

"Hela devriye gezenlerin bile kontrol etmeyeceği bir yer. Yüzde bir ihtimalle gardiyanlar hücrelerin altını üstüne getirseler bile kenef deliğine bakmazlar. Herkesin kaçındığı pis bir yer olduğundan nispeten yakalanma kaygısı yaşamamışlardır."

Başgardiyan yeniden kazandığı özgüvenle lafımı kesti.

"Gardiyan cinayeti ile hücreden firar girişimi birbirinden bağımsız olaylar değil. O aşağılık köstebekleri hemen yakalayıp size bildireceğim."

Başgardiyan bana tekrar bakıp gözlerini kıstı. Korkumu savuşturmak için sesimi yükselttim.

"Sugiyama'nın aşırı zorbalığına karşı mahkûmlar hep derin bir kin besliyordu. Sugiyama ise bazı mahkûmları mercek altına almıştı. İçlerinden biri olan Çö Çisu, firar planlarını fark ettiğini anlayınca da Sugiyama'yı ortadan kaldırdı."

Müdür, "O halde Çö Çisu denilen o herif mi suçlu?" diye sordu.

"Bu henüz sadece bir tahminden ibaret. Sorgulanması ve itiraf ettirilmesi gerekiyor."

Cevabım karşısında müdür elinde tuttuğu kılıcı sıkarak bağırdı.

"O halde hemen onu yakalayıp icabına bakın!"

Ölümün yeniden tasarımı

Sorgu odasının zemini su basmış gibi ıslaktı. Odanın ortasında korkuluk biçiminde bir işkence askısı ve ahşap bir tabure vardı. Bir tarafında büyüklü küçüklü pense ve manivela, zincirler ve kesici aletler görünüyorken diğer tarafta da su dolu bir çimento küveti vardı. Etraf paslanmış demir ve kan kokuyordu.

331 numara anadan üryan halde işkence askısına iki kolu bağlanmış duruyordu. Ezilmiş gözkapağından kan akıyordu ve pranga yüzünden ayak bileği kabuk tutmuştu. Kollarına kadar uzanan lastik eldivenli sorgu memuru Çö Çisu'nun üstüne su döktü. Çö Çisu'nun çenesinin zangır zangır titrediğini duydum. Sopa havaya her kalktığında ağzından bir inilti çıkıyordu. Morluklar, yaralar ve kan lekeleri bedenine kazınmıştı.

Sorgu memuru sarı dişlerini göstererek güldü. Kendisi de darmadağın ettiği bu insanla aynıydı. Evine gittiğinde küçük oğluna sarılan bir baba, sıkıntılı mutfak rafını tamir eden bir koca ve kibar bir komşu; şimdi de tıpkı kendi gibi bir baba, koca ve komşuyu döverken gülüyordu. Onun güldüğü gerçeğine inanamamıştım.

"Elinden geleni yap bakalım. Yeterince icabına baktığımdan kolaylıkla ötecektir."

Adam palto düğmesini ilikleyip merdivenlerden çıkarken böyle dedi. Mahkûmun o yokken az da olsa kendini güvende hissedip nispeten yumuşak başlı ve acemi görünen bana her şeyi anlatacağını ima etmişti. Benim rolüm uygun bir anda sahneye çıkıp memurun zahmetli bulduğu rapor yazma işiydi.

Sorgu memurunun odadan çıktığından emin olunca askıya bağlı makarayı çözdüm. 331 numara kumdan bir kale gibi yere devrildi. Geniş omuzları iyice çökmüş, kemiklerinden çatırdama sesleri gelmişti. Sandalyeye kadar sürükleyip oturtunca o patlayan kaşlarını çattı. Mahkûm tulumunu omuzlarına geçirdiğimde göz bebekleri titredi. Ben vaka dosyasını açtım ve kurşunkalemin ucunu sivrilttikten sonra sordum.

"331 numara! Ne kadar uzun süre tünel kazdın?

Nereden bakarsan bak aptalca bir soruydu. Cevabı ağzından çıkarmamak için 24 saatlik işkencelere dayanmamış mıydı? Ben cevabı beklemek yerine kürekle birkaç topak kömürü sobaya atıp çakmağı çaktım. Zayıf ateşin sıcaklığı onun ıslak suratında gezindi. Ne zaman, hangi soruyu sormam gerektiğini düşündüm. Düşüncelerimi okuyormuşçasına önce o konuştu.

"Aceleci olmaya gerek yok. Nasıl olsa o iş yattı ve geriye benim ölmem kaldı. Ondan önce kalan tek iş itirafım olsa gerek. Ölmeden önce birisine itiraf etmek zorundaysam bunu sana yapmam daha iyi de olabilir ha."

Bitkin ve sefil haldeki mahkûmun boğuk sesi inlermiş gibi çıkmıştı.

"Pestilin çıkana kadar dayak yerken sımsıkı kapadığın ağzını neden şimdi açasın ki?"

"Sen beni cümlelerden okudun. Hapishane kayıtlarında benim komünist olduğumu, hücre kayıtlarında ise benim hücre müdavimi olduğum gerçeğini okudun. Kimsecikler böylesine

delice bir şeyi tahmin bile edemezdi fakat hücrede tünel kazdığım gerçeğini de ortaya çıkardın. Zira komünistler gerçekleştiremeyecekleri hayalleri kuran delilerdir. Bunları beceren sensen benim şartımı kabul edeceksindir."

"Şart mı? Ben sadece bir inzibatım. Pazarlık yapacaksan benimle değil, başgardiyan yahut müdürle yap."

"Onların ilgilendikleri tek şey beni öldürmek fakat sen bana ve bu hapishanenin hikâyesine ilgi duyuyorsun. Öyle değil mi?"

Sözlerinin yakıcılığını boğazımda hissettim. Sakin olmam gerektiğini kendi kendime telkin ederek konuştum.

"Bende seni kurtarabilecek güç yok."

"Kurtarılmayı dilemiyorum. Sen sadece benim dediklerimi kaydet. Tek bir kelime bile çıkarmadan, ekleme de yapmadan. Elbette benim dediklerime inanmayabilirsin. Belki yalan da olabilirler sonuçta. Fakat kendine göre yorumlarsan olmaz. Benim ifademi olduğu gibi yazman yeterli."

"Öyle yapmamı gerektiren ne ki?"

"Burada gerçekleşen şeyleri birileri kayıtlara geçmeli. Bir gün savaş bitip bu hapishane iz bırakmadan yok olsa bile burada neler yaşandığını herkes öğrenebilsin diye."

"Muhafaza süresi geçen belgeleri yok etmek kuraldır. Sonsuza dek kalan kayıt diye bir şey yoktur."

331 numara kafamı göstererek rahat bir gülümseme takındı.

"Oraya kazınan kayıtlar kaybolmaz. Bu hapishanenin duvarları yıkılıp belgeler yansa bile kayıtlar senin hafızanda kalır. Bu yüzden savaş bitip bu hapishane yok olsa bile sen ölemezsin!"

Gözleri şimşek gibi ışıldadı. Duraksadım. O güvenilmez bir adamdı ve bir ihtimal güvensem bile onun gerçek maksadını anlamam mümkün değildi. Onun gerçekleri söyleyeceğini

düşünmüyordum ve gerçekleri söylese bile belki de ben kullanmak istediği bir yemden ibarettim. Benim kafa karışıklığımı umursamıyormuş gibi konuştu.

"Yedi yıl, bu lanet hapishaneye geleli yedi yıl oldu."

Bu bir hikâyeydi. Çakıllı yolda takır tukur ilerleyen bir el arabasını andıran adamın hikâyesi. Kovalanan, kaçan ve saklanırken kapana kısılan bir adamın hayatı. Dünyayı patlatacak bombayı kucağına alıp düşman şehrine saklandığı halde düşmanın aksine kendi hayatını patlatan bir teröristin hikâyesi.

Masadan bir kurşunkalem aldım. Sararmış rapor kâğıtları yazıya susamışçasına onun hikâyesini bekliyordu.

"Buraya geldiğim günden itibaren firar etme hayali kurmaya başladım."

Onun söylediklerini kovalıyormuşçasına kalemim kâğıdın üzerinde hızla ilerledi. Kapalı gözlerini açtı.

"Ölümden kaçmak için toprağı kazdım ama kazdığım şey ölüme giden yoldu."



331 numara Temmuz 1938'de Fukuoka Hapishanesi'ne geldi. Suçları, toplumun önde gelen figürlerinden birine suikast girişimi ve isyan komplosuydu. Hayatının yarısını ağır yükle dolu bir el arabası gibi takur tukur kovalanarak, diğer yarısını ise kilit altında kalarak geçirdi. Defalarca resmi binaları kundakladığı için polis tarafından kovalanırken, yirmi yaşına girdiği sene Tümen Nehri'ni geçti. Mançurya bozkırları, Koreliler için bir ütopyaydı. Gittiği yerde de ne sıcak bir yuva ne de tarım yapacak toprak vardı ama en azından hem hükümetle emniyetin baskısından hem de Japon tüccarların zorbalıklarından kaçabilmişti.

Şenyang'daki Kore köyüne yerleştikten sonra içki ve kumar masalarını dikizleyerek serserilik yapmaya başlamıştı. Elinde dövüşmekten başka bir vasfı olmadığından, doğuştan sahip olduğu yüksek sesi ve ağzı bozukluğuyla kavga dövüşün eksik olmadığı kargaşa ortamında yeteneklerini sergilemişti. Birikmiş alacaklarını tahsil etmesini isteyen meyhane sahibi kadından, dükkânın parasını alıp kaçan işçiyi yakalamak isteyen pirinç tüccarına, aldatan karısının sevgilisini öldürmesini isteyen zengin tüccarlara kadar bir sürü insan ona deste deste para verdi. O piyasada işi düşen herkes onun hem müşterisi hem de kurbanıydı.

Kısa bir süre sonra, kumar masasını dikizlerken yanına fare gibi küçücük gözleri olan bir adam yanaştı. Adamla meyhanenin köşesinde birkaç saat içen Çö Çisu, hemen pılısını pırtısını toplayarak adamın peşinden gitti. Onun olması gereken yer bu bataklık değildi.

İki gün boyunca yürüdüler ve içi kürklü palto giyen yirmi küsur adamın bağırıp çağrıştığı dağda bir mağaraya vardılar. Her şeyini Japonlara kaptıran, huzursuzluk ve açlıktan bitap düşmüş, saçı sakalı birbirine karışmış adamlardı. Japonlar arazilerine el koyduğu için tarlaları ellerinden gitmiş, öşür vergisi yüzünden ellerindeki pirinci, tahılı, malını mülkünü, karısını, anadilini ve memleketini kaptırmışlardı. Japonları öldürebilmek için her şeyi yapmaya hazırlardı. Sorun, şimdiye kadar tek bir kişiyi bile öldürmemiş olmalarıydı.

Gür sakalı yüzünden asıl yaşından on yaş fazla gösteren adam, kendisini ne bir yere mensup ne de bir yerle bağlantısı olan, Japon karşıtı gerilla çetesinin lideri olarak tanıttı. "Japon karşıtı gerilla grubu" diye göstermelik bir ad takmış olmalarına rağmen, aslında savaş yardımı bahanesiyle Koreli tüccarlardan zorla para koparan haydut çetesiydi. Çetenin ağzı iğrenç kokan lideri, belalı bir ayyaştan başka bir şey değildi.

Çete lideri, çetesini Şenyang'daki en iyi örgüt haline getirecek olan Çö Çisu'nun yumruklarına ve asilliğine imrenmişti ama çok geçmeden zeki bir av köpeği değil de vahşi bir kurt yavrusunu mağaraya getirme aptallığını gösterdiği için kendini suçladı. Çok geçmeden Çö Çisu, liderin otoritesini tehdit eden merkezi bir figür haline geldi. Çaresizlik içindeki çete lideri Kwantung Ordusu'ndaki bir casusa yalan istihbarat sızdırdı. Çö Çisu denen herifin çeteyi ayarlayıp Kwantung Ordusu'nun Şenyang'daki karargâhına ani bir saldırı yapacağını ve onun icabına bakmalarını söyledi.

Kwantung Ordusu'nun 1. Taburu askerlerinin postal sesleri vadide yankılandı. Tabur komutanı, askerlerini harekete geçirmek yerine Çö Çisu'nun çetesiyle birlikte kendi ayaklarıyla dışarı çıkıp dağdan inmelerini bekledi. Karşılıklı meydan okuma sıkıcı şekilde devam etti. Engebeli arazi yapısı Çö Çisu'dan yanaydı. Askerler nihayet mağaraya çıktıklarında çetenin sığınağı bomboştu. Kayalıklardan yukarıya tırmanan çete çoktan vadinin dışına çıkmıştı.

Şenyang'dan yirmiden fazla adamıyla ayrılan Çö Çisu, Primorski Krayı'na kaçtı. Geceleri dağları aşıp gündüzleri gazellerin altına saklanarak uyuyan bir dağ hayvanı misali bir hayat sürdüler. Bütün zorlukların sonunda Primorski Krayı'na vardıklarında çete on dört kişiye inmişti. Soğuk, açlık ve dağ hayvanları onları yutmuştu.

Ölmelerine ramak kalmışken Rus komünist gerillalarla karşılaştılar ve onların çatısı altında küçük bir örgüt kurdular. Orada Karl Marx'la tanışan Çö Çisu, kapsamlı fikirlerle donanmış silahlı bir komüniste dönüştü. Doğuştan gelen savaşma yeteneği, sınıfsal mücadele teorisiyle birleşince ışık saçmaya başlamıştı.

Altı ay sonra onun liderlik ettiği birlik, Kwantung Ordusu'nun ikmal birimine ani baskın düzenledi, tedarik trenini ele geçirdi

ve komutanlarla subaylarını öldürdü. Primorski bölgesi onun toprakları haline geldi ama aç bir aslana benzeyen Çö Çisu için bu yeterli değildi. Daha fazla düşman, daha güçlü rakipler ve daha şiddetli savaşlar arzuladığından Vladivostok'a yöneldi. Çürümüş sebzelerin ve balık kokusunun burun direklerini sızlattığı kaçakçı gemisinin sintinesinde üç gün dayandıktan sonra, ışıkların yanıp söndüğü Tokyo Körfezi'ne indi.

Tokyo'da da komünist örgüt yabancı öğrenciler merkezinde bir ararot sarmaşığı gibi yayılmıştı. Ne var ki buradakiler sadece kitaplarda komünizmle karşılaşmış, solgun yüzlü, gözlüklüler tayfasından ibaretti. Geceler boyu mücadeleyle ilgili kitapları ezberlemişler ama bunu Japon heriflere karşı nasıl uygulayacaklarını bilmiyorlardı. Yalnızca öfkelerini yatıştırabiliyor, nasıl hareket edeceklerini bile bilmiyorlardı. Onlar için komünizm, onlarca kez düşündükleri halde harekete geçemedikleri kısır bir fikirden, yüzlerce kez tartıştıkları halde pratiğe dökemedikleri boş bir teoriden öteye gidemiyordu.

Çö Çisu, kitapların devrimin ayağına takılmış bir pranga, ortadan kaldırılması gereken tehlikeli bir madde olduğundan emin olmuştu. Onun için yazı, binlerce yıldır zayıfları ezmek için kullanılan bir araçtan ibaretti. Parası olanlar, hukuk kitaplarını kullanarak parası olmayanları hapse attı ve tefeciler alacaklı defterleri aracılığıyla fakirleri sömürdü. İdareciler halkın kanını emmek için kralın fermanını kullandılar. Çö Çisu, Tokyo'daki yabancı öğrencilerin toplantısına katılarak onların çıtkırıldımlıklarıyla alay etti ve asıl kitapların ortadan kalktığı dönemin Barış Saltanatı Devri olacağını haykırdı.

"Duvarlarını kendi yazılarıyla ördükleri hapishanelere kendilerini kilitleyen aydınlar, çok fazla düşüncesi olduğu halde eli kolu bağlı, hareket bile edemeyen mürekkep yalamışlar. Japon heriflerinin amacı budur. Entelektüel kisvesi altında hareket bile

edemeyen kitap kurtları yaratmak. Dünyayı değiştirecek bilgiye sahip olan ama bunu yapacak elleri ve ayakları olmayan böcekler dünyayı altüst etmek isteseler de tiksindirici bedenleriyle sürünmekten başka yapabilecekleri hiçbir şey yok."

Harekete geçen Çö Çisu, Tokyo bölgesinde komünist bir örgüt kurdu. Kısa bir süre sonra, Tokyo şehir merkezinin farklı yerlerinde kundaklama ve bürokrat, bankacı ve savunma sanayi işletmesinin yöneticisine yönelik bir dizi saldırı düzenledi. Emniyet yetkilileri, bu olayların Tokyo'ya sızan komünistlerin işi olduğunun farkında değildi. Toplumun huzursuzlaşmasıyla artan şiddet olayları ya da para ve mala yönelik soygunlar olarak görülüyordu.

Japonya'ya gelişinin 3. yılında en iyi eserini planladı. Rayından çıkan her şeyi tekrar yerine oturtacak tek bir saldırı. Plan 29 Nisan'da, İmparator'un doğum gününde, Ueno Parkı'nda, generaller ve içişleri bakanının yanı sıra diğer bakanların da katıldığı, kutlama yapılacak etkinlik alanına bir bomba atmaktı.

Yardımcısı, askerlik celbi geldikten sonra kaçan Rikkyo Üniversitesi Kimya Mühendisliği'nde okuyan Koreli öğrenci Gim Göngpil'di. Bu öğrenci yuvarlak gözlük takıyor, tipik bir entelektüel havası yayıyordu. Çö Çisu onunla temasa geçip ev yapımı bomba yapıp yapamayacağını sordu. Gim Göngpil, karşılığında saklanma yeri temin etmesini talep etti. Zorunlu askerliği reddeden bir Koreli uzun süreli hapis cezasından kaçamayacağı için bu yol onun tek kurtuluşuydu.

Gim Göngpil gecelerini Çö Çisu'nun bulup getirdiği barut ve patlayıcılarla ilgili kitapları hatmederek geçirdi. Bomba yapmayı anlatan bir kitap yoktu ama yaklaşık on beş kitap okuduktan sonra kafasında barutun yapısı, fünye mekaniği ve alevleri güçlendirme düzeneği konusunda teorik bir altyapı oluşturmuştu. Çö Çisu basit deneysel araçlar ve gerekli kimya-

sal malzemeleri buldu. 28 Nisan tarihine kadar ne olursa olsun kesinlikle bomba yapmak zorundaydılar.

Gim Göngpil birkaç gün sabahlara kadar uğraştıktan sonra yapılacak bomba eyleminden tam iki gün önce Çö Çisu'ya iki adet bomba verebilmeyi başardı. Eylem biter bitmez ona Mançurya'ya kaçması için para ve bir güzergâh ayarlayacaktı. Ancak ne var ki Çö Çisu'nun attığı bomba patlamadı. Olay yerinde tutuklandı ve kaçabilmek için bir kuruşu olmadığından Japon adalarında başıboş halde dolanan Gim Göngpil de polis tarafından enselendi.

Savcı, Çö Çisu için idam cezası istemişti fakat mahkeme onu müebbet hapis cezasına çarptırdı. Çö Çisu'ya uzun süre acı çektirmek ve sefil bir hayat yaşamanın ne kadar ıstıraplı olacağını öğretmek istemişlerdi. Bir de onun acıya yenik düşüşünü görmek. Ne var ki insan iradesinin sefil bir hayata karşı ne kadar dayanıklı olduğunu bilmiyorlardı.

Başarısızlığın sebebi Gim Göngpil'in yaptığı patlamayan bombaydı ancak Çö Çisu ne Gim Gönpil'i suçladı ne de patlamayan bombayı. Hata patlamayan bombada değil, Gim Göngpil'in okuduğu kitaptaydı. Gim Gönpil'in hatasıysa, dünyayı sadece birkaç kitapla değiştirebileceğini düşünmesinin pervasızlığıydı. Pervasız olmak cezalandırılacak bir şey değildi. Çünkü yalnızca bu aşırı derecede can sıkıcı hapishanede hayatının geri kalanını geçirecek olması bile onun için yeterli bir cezaydı.

Sugiyama Fukuoka Hapishanesi'ne geldiğinde, Çö Çisu bunu içgüdüsel olarak fark etmişti. Mançurya'dan vücuduna üç kurşun ve dört şarapnel yemiş halde dönerek kendi nüfuz alanına giren bu davetsiz misafirin kendisi gibi kokan ve aynı şekilde yaşayan bir canavar olduğu gerçeğini anlamıştı. Birbir-

lerinin bedenlerinden, terk ettikleri Mançurya'nın kum fırtınasının kokusunu almışlardı. Yüksek duvarlarla çevrili bir hapishanede kendi nüfuz alanları için savaşmak zorundaydılar.

Sugiyama en geç üç günde bir Çö Çisu'yu sorgu odasına çağırdı. Nedeni gayet basitti. Soruya alçak sesle cevap verme suçu, toplanma zamanına geç kalma suçu, gardiyana dik dik bakma suçu yahut gardiyana doğrudan bakmama suçu. Sopayla Çö Çisu'nun göz kapaklarını yırtmış, alnını yarıp dişlerini kırmıştı. Çö Çisu çektiği acıya açılamayan gözleriyle baktı. Elindeki yegâne silah sabırdı.

"Nasıl ölmek istersin?"

Sugiyama yerde yuvarlanmakta olan Çö Çisu'nun ensesine ayağıyla bastırdı. Çö Çisu kırık dişlerini göstererek gülümsedi.

"Ölmek gibi bir niyetim yok. Ölürsem yenilmiş olurum."

Çatlamış dudaklarının arasından bu ufalanmış sözler dökülmüştü. Sorgunun ardından onu hücre hapsi bekliyordu. Hücre bir tabut kadar karanlık ve sessizdi. Aradan üç gün geçti. Yırtılan göz kapakları iyileşti ve zonklayan morlukları geçti. Bir gün hücrede kötü kokudan boğulacakmış gibi olduğundan pencereye yaklaştı. Helanın altındaki havalandırma deliğinden içeri hafif bir esinti girmişti. Parmaklıkları tuttu ve bu hoş kokuyu içine çekti. Yumuşacık genç sürgünlerin kokusu, büyümüş bahar otlarının kokusu, yavru dağ kuşlarının tüylerinden gelen koku. Bu hayatın kokusu, umudun kokusuydu.

Bir hafta sonra hücreden çıkan Çö Çisu, göz kamaştırıcı ışığın altında yürürken düşündü. Savaş yöntemini değiştirmeliydi. Sadece sabırlı olmak yeterli değildi. Bir şey yapmak zorundaydı. Ama ne yapacaktı? Ne yapılabilirdi ki?

Yaptığı ilk şey, zayıf bedenini güçlendirmek oldu. Parmaklıklara asılarak barfiks çekerek, çömelip kalkma egzersizi yaparak ve şınav çekerek kaslarını çalıştırmaya başladı. Açık hava

saatinde avlunun her köşesini adımlayarak kalp ve akciğerlerinin dayanıklılığını artırdı.

On beş günün sonunda tekrar bir canavar olmuştu. Bir mahkûm arkadaşını yumruklamış ve Japon gardiyana saldırmıştı. Onu bekleyen pis kokuyla dolu hücreydi. Bir hafta sonra, çatlamış dudaklarıyla balgam tükürerek hücreden çıktı. Evcil bir kedi kadar sakin görünüyordu, lakin gizlediği pençeleri hâlâ keskindi. Üçüncü hücre hapsinden çıkarken, firar denen yeni bir girişimle hapishaneyi altüst etti.

İlk firar girişimi, kendisini gözetleyen gardiyanı iterek duvara doğru rastgele koşarak olmuştu. İmkânsız olduğunu bile bile hapishane duvarını tırmanmaya çalışırken, hemen ardından gelen gardiyanın sopası tarafından yere serilmişti. Firar girişiminden çok beceriksizce yapılmış bir oyuna benziyordu. Firar girişimi demek bile anlamsızdı ama cezası ağırdı. Kendisine verilen ceza on günlük hücre hapsiydi.

İkinci denemesinde, gece mesaisine gönüllü olmuş ve atölyeden ayrıldıktan sonra gözetimin zayıf olduğu arka taraftaki duvarı aşarken yakalanmıştı. Mesaisi bitip evine giden müdür çabucak geri dönmüş ve başgardiyanın beti benzi atmıştı. Firar girişimini kendi otoritesine karşı bir meydan okuma olarak gören müdür, yarı ölü halde sorgu odasına getirilen Çö Çisu'yu bizzat sorgulamıştı. Her ne kadar başarısız olsa da Japonya'nın en iyi merkez hapishanesinden firar girişimi bile hayatının sonu olabilirdi. Ancak idam cezası yerine Çö Çisu, birer hafta, on beşer gün hatta birer ay hücreye gönderilmeye başlandı.

Garip olan, sıradan insanların tahammül edemeyeceği bu zorlu hücre yaşamına rağmen her seferinde oradan kendi ayaklarıyla yürüyerek çıkabiliyor oluşuydu. Daha da garip olan ise, dayanıklılığını zar zor toparlamış olmasına rağmen bu firar girişimlerini üçüncü, dördüncü ve beşinci kez tekrar tekrar yapıyor oluşuydu.

Gittikçe değişen firar girişimleri güzel kurgulanmış bir temsil ya da akrobasi gibi eğlenceli hale gelmişti. Fakat temsiller her zaman başarısızlıkla sonuçlandı ve seyircilerin alay konusu oldu. Çalışma atölyesinde yapılan tuğlaların yüklendiği askeri kamyonete gizlice atlayıp bindiğinde neredeyse hedefine ulaşacaktı. Ta ki muhafızlar hapishanenin ana kapısından zar zor çıkan kıyafet yığını yüklü kamyoneti durdurana kadar. Üç yüz metre kadar uzanan dar lağım borusunda sürünerek kaçma girişiminde de neredeyse başarılı olacaktı. Ta ki çıkışa otuz metre kala zehirli gazdan dolayı bayılana kadar.

Derken onunla gardiyanlar arasında karşılıklı sözsüz bir etkileşim ortaya çıktı. Onun hücreden çıkmasının üzerinden on beş gün geçince gardiyanlar önce davranırlardı. Daha büyük bir sorun çıkarmadan önce önemsiz bir kural ihlalini bahane ederek yeniden hücreye gönderirlerdi. Gardiyanlar onun vahşi davranışlarını önceden önleyebilir ve o da dayaktan kaçınabilirdi. Hücrenin boş olduğu günlerden ziyade dolu olduğu günler daha çoğalmıştı.

Çö Çisu hem saat kadar dakik hem de mevsim gibi durağandı. O ve çetesi kovana girip çıkan balarıları gibi sırayla hücreye gidip geldi. Belirli aralıklarla tekrarlanan hücre hapislerini kâle alan kimse yoktu. Ancak Sugiyama, Çö Çisu'nun bakışlarından bir şeylerin kokusunu sezmişti. Ne zaman patlayacağı bilinmeyen saatli bomba gibi Çö Çisu'nun bedeninde tik tak eden saat sesini duymuştu.

Bir gün Sugiyama, Çö Çisu'yu sorgu odasına çağırdı. Birkaç gündür tıraş olamayan Çö Çisu'nun çenesinde sert sakal vardı. O, yaşlı biri kadar zayıf görünse de güçsüz değildi. Sugiyama bir sigara uzattı. Sigarasından derin bir nefes çeken Çö Çisu aniden öksürdü.

"Sigara içmeyi de mi unuttun yoksa? Merak etme. Eğer her şey planına göre ilerlerse yakında sigara içmekten bıkacaksın."

Çökmüş göz kapaklarının altından Sugiyama'nın gözleri parıldadı. Çö Çisu'nun boynundaki şahdamarı hızla atmaya başladı. Bu gardiyan, bir av köpeğinin burnuna sahipti.

"Ne demek... istiyorsun?"

"Soruları sadece ben sorarım. Sen sadece cevap ver!"

Sugiyama sopayla masaya vurdu. Tak sesi Çö Çisu'nun bu hapishanede yaşadığı tüm zamanları paramparça etti. Sugiyama'nın soğuk sesi duyuldu.

"Ne zamandan beri bu haltı yediğini sormayacağım. Neden o tüneli kazdığını bile bilmek istemiyorum."

Çö Çisu başından aşağı kaynar sular dökülmüş gibi hissetti. Av köpeğine benzeyen bu herif tüneli mi bulmuştu? O, zar zor sakinliğini geri kazandı. Sugiyama'nın tüneli bulması iyiydi zira her şerde bir hayır var denecek kadar vardı. Başka bir gardiyan yüz elli metrelik tüneli bulsaydı hemen acil durum alarmına basardı. Ancak Sugiyama dünyanın kendi etrafında döndüğünü düşünen bir herifti. Çö Çisu nefesini toparladı.

"Acil durum alarmına bassaydın ya da üstlerine rapor etseydin daha kolay olacak bir işi neden karmaşık hale getiriyorsun ki?"

Sugiyama sigara dumanı uzun uzun üfledi.

"Alarma bastığım ya da başgardiyanın odasının kapısını açtığım anda bu olay elimden çıkar. Hapishanenin tüm gardiyanları olay yerine üşüşür. Tüm gözetleme kulelerindeki makineli tüfekler hücreyi nişan alır, projektörler bütün hapishaneyi aydınlatır, bekçi köpekleri dillerini uzatarak senin kokunu takip eder. Sonuç belli. Sen ya tüfekle vurulur ya da köpek sürüsü tarafından parçalanır ya da yakalanıp asılırsın."

Sugiyama seyirci olmak istememişti. İstediği şey doğru ve adil bir savaştı. Kaçmak isteyen adam ile yakalamak isteyen adam. Firar etmek isteyen adam ile ona engel olmak isteyen adam. İki insan arasında değil de köpekle köpek arasındaki kavga.

Çö Çisu, "Benim hayatımı bağışlayacak mısın?" diye sordu.

"Senin hayatını bağışlamak gibi bir niyetim yok. Sadece benim değil de başka bir herifin elinde öldüğünü görmek istemiyorum. Savaş bitene kadar kafana göre ölemezsin."

Uzaktan ağır parmaklıkların sürgülenişi duyuldu. Çö Çisu'nun dudakları taş gibi sertleşmişti. Sugiyama ağır ağır konuşmaya devam etti.

"Sen her şey bitti diye düşünebilirsin ama savaş asıl şimdi başlıyor. Kendi kazdığın sıçan deliğini kendi ellerinle doldur, iğne ucu kadar boşluk bırakırsan olmaz. O zaman bu olayı ikimizin arasında bir sır olarak tarihe gömerim."

Tavandaki lambanın ışığı soğuktu. Onlar şeffaf bir balıkçı ağına takılmış balık gibiydiler. Çö Çisu, yarın bu vakitlerde de hâlâ hayatta kalır mıyım acaba diye geçirdi içinden.

"Artık çok geç. Tünelden çıkan tüm toprak rüzgârla uçup gitti ve doldurulacak toprağı bulmanın bir yolu yok."

"Bok çukuruna tünel kazmış bir adam ne yapamaz ki! İster toprağı ağzında taşı, istersen başka bir tünel kaz, toprağı taşıyıp getir umurumda değil. Ama hapishanenin dış duvarına yönelen tünelin bir metresine bile göz yumamam. Senin yanında köstebek yandaşlarını da toptan kimsesizler mezarlığına göndereceğim."

Çö Çisu'nun tüyleri diken diken olmuştu. Hücreye nöbetleşe girerek tünel kazan adamlarını teker teker gözünün önüne getirdi. Sugiyama devam etti.

"Bunu yapmak istemiyorsan köstebek yuvanı kazmaya devam et de hapisten çık. Sen kazanırsan özgürlüğüne kavuşursun ama ben kazanırsam, olduğun yere geri dönersin, böylelikle adil bir savaş olur. Yıl sonuna kadar ikisinden birini yap. Ya tüneli doldur ya da kaç. Ne olursa olsun, yıl sonunda bu hapishanede sirenler çalacak, firari mahkûm için çalan bir siren veya tüneli bulan bir gardiyanın acil durum sireni."

Hücre hapsinde çalışmaya gönüllü olan Sugiyama, Çö Çisu'yu yakından izliyordu. Çö Çisu'nun onu öldürmeye karar vermesi bu olaydan üç ay sonrasıydı. Sugiyama'nın gözetimi o zamana kadar devam etti, tünel tamamlanamadı ve kaçış mümkün olmadı.

Çö Çisu, 1944 yılının son gününde projektör ışığının altında vücudunun kurşunlarla parçalanarak arı kovanına dönüştüğü bir kâbus gördü. Tek bir yol vardı. O herif yok olursa tünelin varlığını bilen ortadan kalkmış olacaktı. Köşeye sıkışmış bir farenin kediyi ısırması kolay değildi ama imkânsız da değildi.

Çö Çisu tünelin bir noktasından itibaren yeni bir tünel kazmaya başladı. Yeni tünelin yönü hapishanenin dış duvarlarına değil, kimsesizler mezarlığına doğruydu ve bu yüzden firar amaçlı olmaktan ziyade mevcut tüneli doldurmak için toprak çıkarmak amaçlı gibi görünüyordu. Çalışmaya devam ederken Çö Çisu, Sugiyama'nın devriye saatlerini ve hareketlerini titizlikle gözlemledi. Birbirlerini izlerken mezarlığa bağlanan tünel nihayet tamamlandı.

Çö Çisu, Sugiyama'nın gece devriyesi saatini fırsat bilip tünelden mezarlığa gitti. Mezar deliğinden yukarı tırmanarak, üzerinde gömü numarası olan bir kazık çıkardı ve hücre binasının köşesine saklanarak bekledi. Ardından, devriye güzergâhını takip ederek hücre binasının köşesini dönen Sugiyama'nın omzuna kazıkla bir darbe indirdi. Bir kemik kırılma sesi geldi. Sivri biçimde bilenmiş bir kaşığı Sugiyama'nın boğazına dayadı ve ana binaya doğru sürükledi. Ay ışığının bile olmadığı bir geceydi. Sugiyama gökyüzünün o heriften yana olduğunu düşündü.

Ana binanın demir parmaklıklı kapısından geçerek köşeyi dönünce idari bölgeye giden yan kapıya vardılar. Sugiyama omuz eklemindeki acıya katlandı, bir deste anahtar çıkarıp yan

kapıyı açtı ve geçit boyunca ilerlediler. İkili veya üçlü demir kapılarla korunan idari bölgenin koridorlarında in cin top oynuyordu. Ana binaya vardıklarında merdivenleri tırmandılar. Bıçağın değdiği Sugiyama'nın ensesinden yere yapışkan kan damlıyordu.

"Kuralları çiğnediğim için özür dilerim. Ama başka yolu yoktu."

Sugiyama başını salladı. Evet, savaşta kural falan yoktur. Öldürmezsen ölürsün, tek kural budur. Çö Çisu Sugiyama'nın boynunu çevirip sıktı. Sugiyama kırılan omuz kemiği yüzünden bir kez bile karşı koyamadı ve son nefesini verdi. Çö Çisu, Sugiyama'nın belinden çözdüğü bir halatla onu korkuluğa bağladı ve cinayet silahını göğsüne sapladı. Ustalığı, maharetli bir kasabın sığır etini elden geçirişi kadar hassas ve titizdi.

Sükûnetle ana binadan uzaklaşan Çö Çisu, mezarlığa yöneldi. Gözetleme kulesinin mavi ışıkları karanlığı aydınlatıyordu. Ancak gündüz vaktinde bile hiç kimsenin ayak basmadığı mezarlığı aydınlatmıyordu.

Çö Çisu sessizce mezar deliğinin içinde kayboldu.



Çö Çisu zihnindeki tüm anıları canlandırmaya çalışmaktan yorulmuştu. Bu hem Koreli bir mahkûmun firar girişiminin başarısızlık hikâyesi hem de bir Japon gardiyanın ölümüne tanıklıktı. İtiş kakış yazdığım sorgu kâğıtlarının üstüne kalemi koyup ellerime üfledim. Donmuş parmak uçlarımı hissetmiyordum bile. İçim ürperdi. Ellerimi koltukaltlarımda bir süre beklettikten sonra tekrardan kalemi elime aldım.

"Mezarlık ya da hücre binasının yakınları daha rahat olacakken neden onu ana binada öldürdün?"

Dudaklarının bir tarafı yukarı doğru seğirip kalktı. Tüylerim diken diken oldu. Bu sefer soğuktan değil, korkudan... O ise benim korkumdan zevk alıyormuşçasına yavaş yavaş konuştu.

"Benim amacım onu öldürmek değil, hapisten kaçmaktı. Kaçış yolum olan tüneli korumak için onu öldürdüm. Mezarlık ya da hücre binasının yakınlarında cinayet yaşansaydı herkes orayı altüst ederdi. Fakat idari bina ve koğuşların arasındaki lobi yeraltındaki tünele en uzak olan hapishanenin merkeziydi."

Gözleri hem beni suçluyor hem de boyun eğmiş gibi görünüyordu.

"Bir sorum daha var. Ameliyat iğnesi ile ipi nasıl buldun?"

"Bu hapishanede bulamayacağım bir şey mi var sanıyorsun? Bizim çocuklar arasında cin gibi el becerisi olan yankesici de, hemşirenin aklını alacak dolandırıcı da, laf ebesi de var. Neyse ki muazzam bir revirimiz olduğundan bir tane dikiş setini cebe atmak çocuk oyuncağı anlayacağın."

"Bir cerrahtan aşağı kalmayacak o incelikli dikişin senin marifetin olduğunu mu söylüyorsun?"

"Savaş alanında elimden her iş gelirdi. Hem askerdim hem kaçak, hem aşçıydım hem cenaze levazımcısı hem de cerrahtım. Her zaman karşımda düşman, arkamda kovalayanlar vardı, karnım açtı, birileri ölüp gidiyor, birileri yaralanıyordu."

İfadesinde mantığa ters düşen bir şey yoktu. Gerekçe de, koşullar da, kanıtlar da gayet açıktı. Soruşturma içeriği gereğince yargılama bile olmadan asılacaktı. İyi de neden bana işlediği suçun tüm hikâyesini anlatıyordu? Onun söylediği gibi gerçekleri kaydettirmek için mi? Yoksa başka bir komplo için mi?

Dört sayfalık sorgu kâğıdındaki Çö Çisu'nun ifadesini tek sayfada toparladım. Onu firara götüren dürtü ve kurduğu tezgâh, tünel kazma ve yakayı ele verme vs. firar girişimi ile gardiyan cinayetine uzanan suçları kayda almıştım. İtiraflarını

olduğu gibi yazmıştım ancak ne var ki soruşturmanın doğru olduğundan emin değildim. Yazdığım her şey gerçek olsa bile yazılmayan gerçekler varsa şayet bunun doğru bir kayıt olduğunu söylemek mümkün olmazdı.

Soruşturma tutanağında onun kaçak yaşadığı hayatından da, öldürdüğü kişiye olan sevgi ve nefretinden de bahsetmedim. Sugiyama'nın tüneli fark ettiği zamanı da, tüneli doldurması için Çö Çisu'ya fırsat vermesini de yazmadım. Soruşturma tutanağını Sugiyama Dozan'ın tüneli keşfi ve 331 numaranın sırrını korumak için onun canını almasını anlatan basit bir neden sonuç ilişkisine dayanarak bitirdim. Son derece özensiz bir rapordu fakat bu bile onun asılması için yeterli bir sebepti.

Sonraki işlemler tahmin ettiğim gibi ilerledi. Çö Çisu ana binadaki idam hücresine tıkıldı ve tünel, ellerine kazma kürek verilen mahkûmlar tarafından kapatıldı. Bir sayfalık raporla vaka neticelenmiş oldu.

Ama benim kafamın içinde hâlâ cevap bulamamış sorular vardı. Çö Çisu neden bu kadar ısrarla firar etmek için uğraşmıştı acaba? Başarısız olacağını bildiği halde, başarısız olduğunda bunun korkunç sonuçlar getireceğini bile bile neden hayatını bu işe adamıştı? Bunca defa firar girişiminde bulunduğu halde hapishane müdürü neden onun yaşamasına izin vermişti?

Üç gün sonra müdüriyete çağırıldım. Orada başgardiyan ve asayişten sorumlu gardiyan, soruşturma birimi, idari birim ve sağlık biriminin yöneticileri toplanmıştı. Hapishane müdürü bizzat benim inzibat kepime onbaşı rütbesi taktı. Tüneli keşfetme ve cinayet vakasını soruşturma hizmetine karşılık bir onurlandırma ve birinci sınıf bir terfiydi.

Bir kişi öldürülmüş, diğer kişi ölüm cezasına çarptırılmış ve bir diğeri ise onurlandırılmıştı. Kafam allak bullak olmuştu.

Bir piyano ve düşmanları

Oditoryum günbatımına boyanmıştı. Piyanonun başındaki Midori ağırbaşlı bir rahibeyi andırıyordu. Piyano onun parmaklarının ucunda bir ruhu varmış gibi gülüyor, ağlıyor, sevinip üzülüyordu. Çaldığı melodiyi bir zamanlar bir yerlerde duyduğum hissine kapıldım, hiç yabancı gelmedi. Ne zaman olduğunu, nerede olduğunu düşünürken Midori arkasına baktı. Bakışlarından kaçınarak aklıma gelen bestenin bir kuplesini gayri ihtiyari mırıldandım. Şaşırtıcı derecede onun çaldığı besteyle benzer bir melodiydi.

"Schubert'in Ihlamur Ağacı. Kış Yolculuğu beste dizisinden bir beste, Marui hocanın repertuvarında da var."

Cümlesini tamamladıktan sonra tuşlara bastı. Sugiyama'nın öldüğü günün sabahı müdüriyette duyduğum işte o şarkıydı. Kasvetli adının manasını, hüzün veren hassas melodisinin neyi ima ettiğini, çatırtıyla kırılıyormuş hissi uyandıran Almanca kelimelerin anlamını merak ederek sordum.

"Birkaç gün önce müdüriyette duydum da Almanca sözlerini anlayamadığım için daralmıştım."

"Schubert'in besteleri sert Almanca telaffuz ve erkeksi ses rengi bir araya geldiğinde o müthiş havasını dinleyenlere yansıtabilir. Özellikle Wilhelm Müller'in şiir dizisine melodinin

eklendiği Kış Yolculuğu eseri anadilin hissiyatı olduğu gibi yaşatılırsa anlaşılabilecek bir bestedir."

Başka bir beste çalmaya başladı. Hem alçak tonda hem de hüzünlü bir parça. Saçını ortadan ne kadar düzgün ayırdığına gözüm takıldı. Ritmik şekilde oynayan omuzlarına günbatımı yansıyordu. Bakışlarını sabitlediği nota sehpasındaki nota kâğıdının başlığına gizlice baktım. Anlamadığım Almanca başlığın altında "İyi Uykular" yazıyordu.

"İyi Uykular, Kış Yolculuğu'nun ilk parçası."

Bunu söylediği an, zihnimde öldüğünde Sugiyama'nın cebinden çıkan şiirin adı canlandı. Piyanonun melodisine ayak uydurarak bilmeceye benzeyen cümleleri tekrarladım.

"Avare geldim, avare gidiyorum... lakin dünya hüzne boğuldu ve bastığım yollar karla kaplanmış."

Tuşların üzerindeki ellerini birden kaldırdı. Dönüp bana bakan gözlerinde korku göllenmişti. Onun korktuğu gerçeğinden ben de korkmuştum. Neden korkmuştu acaba? Korkusunun sebebi bir şeyler biliyor olmasından olabilirdi. Ne biliyor olabilirdi ki? Yüz ifadesi benim Almanca şarkı sözlerini nasıl bildiğimi sorar gibiydi. Yüzümü ekşiterek konuşmaya başladım.

"Ölen gardiyanın cebinden bu şiirin yazılı olduğu bir kâğıt çıkmıştı. Lakabı Azrail olan şiddet yanlısı bir gardiyandı."

Parmaklarını sıkarak yumruk yaptı ve bana öfkeyle baktı.

"Onunla ilgili gelişigüzel konuşmayın. Siz onun hakkında hiçbir şey bilmiyorsunuz."

Dilim damağım kurumuştu. Sugiyama hakkında ne biliyordu acaba? Onun bildiklerinin ölümüyle bir ilgisi var mıydı ki? Kötü şöhret sahibi bir gardiyanla bir tür ilişkisi olduğu, onun ölümüyle bir bağlantısı olduğu gerçeğini nasıl anlamam gerekiyordu? Kafamdaki karışıklığı saklamak için yağ gibi üste çıkarak sesimi yükselttim.

"Böyle diyorsunuz ama peki siz ne biliyorsunuz?"

Heyecandan kızardığımı çaktırmak istemediğimden arkamı döndüm. Arkamdan bir gürültü geldi. Hem büyük bir hayvanın haykırışına hem de yüksek bir binanın yıkılışına benzeyen bir ses. İster istemez arkamı dönüp baktığımda iki elini tuşların üzerine bastırmış, ayakta dikiliyordu. Dağınık saçlarının arasından nemli kirpiklerini ve kızarmış burnunu gördüm.

"O şiddet yanlısı bir gardiyan değildi" dedi.

Beynimde ağır bir "A" sesi yankılandı. Aklıma Sugiyama'nın ölümüyle ilgili gerçekleri kayıt altına alacağıma dair Çö Çisu'ya verdiğim söz geldi. Çö Çisu ölümü göze alıp her şeyi anlatmıştı ama ben hâlâ gerçekleri bilmiyordum. Gerçekler şöyle dursun, açıkçası hiçbir şey bilmiyordum. Yapabildiğim yegâne şey soru sormaktı.

"Sugiyama nasıl biriydi?"

Bilmek istiyordum. Sugiyama Dozan'ın ölümünü ve hayatını. Midori de yine her şeyi biliyor olamazdı. Biliyor olsa bile her şeyi söyleyemezdi. Söylese bile ben anlayamazdım. Yine de bilmek istiyordum. Çö Çisu'dan dinleyemediğim Sugiyama'nın hayatını. Tutanağa yazamadığım onun gerçeklerini.

Günbatımının daha koyu izler bıraktığı pencerenin dışında dokunsan ufalanacak bir karanlık çöktü. Midori bilmeceye benzeyen karanlığı izledi.

"Sugiyama Dozan hassas bir kişiydi. Müziği biliyor, şiirden anlıyor, hayatı seviyordu."



Hassas adam Sugiyama Dozan'ı öldürmek için delice bir dönemdi. Daha çok kan istenilen dönem. Daha çok nefret ve daha çok ölüm istenilen dönem. Adam savaş denilen hapisha-

ne içinde asker üniforması denilen tek kişilik hücreye tıkılıp ölmüştü.

Midori'nin, Sugiyama'yla tanışması iki yıl önceye dayanıyordu. Bir kış sabahı hapishaneye giren genç kadın Fukuoka Hapishanesi'nde yenice kurulan revire Kyuşu İmparatorluk Üniversitesi, Tıp Fakültesi Hastanesi'nden tayin edilen bir hemşireydi. Fakültenin araştırma merkezinde patoloji uzmanlarından oluşan araştırma ekibi, tüm gün İngilizce tıp kitaplarını derinlemesine inceliyor, laboratuvarda gözlerini mikroskoptan ayırmadan araştırmaya odaklanıyordu. Bu tür çabaların sonucunda tıbbi teknikler gelişmiş, çığır açan yeni ilaç geliştirilerek on binlerce insanın hayatı kurtarılmıştı. Katliam çağında hayatın sorumluluğunu alan Kyuşu Üniversitesi tıpçılarından biri olması gerçeği genç hemşire için bir gurur kaynağıydı.

Yine de genç kadının duyduğu gururla alakasız bir şekilde hemşirelik görevi savaş meydanındaki askerlik kadar zor ve ağır bir işti. Her gün durup dinlenmeksizin iki vardiyalı çalışırken sık sık pestili çıkardı. Genç kadının Sugiyama adını duyması hapishane revirinde işe başlamasından on beş gün kadar sonraydı.

"Sugiyama, o bir it oğlu it. O şerefsiz tam bir kasap. İnsan olsun hayvan olsun ayırt etmeksizin hareket eden her şeyi durmadan döver. O adi herif dövecek bir şey bulamazsa kendi kafasını bile kırar."

Alnı yarılmış Japon bir mahkûmun uçuklamış dudakları arasından bu cümleler çıkmıştı. Birkaç gün sonra Japon gardiyan balon gibi şişmiş parmağını tutarak telaşla geldi. Midori gardiyanın çatlamış eline bandajla ateli sabitleyerek yaranın nasıl oluştuğunu sordu. Gardiyan bandajın sıkıca sarılı olduğu parmağına bakarak burnundan soludu.

"Koreli herifler kendi aralarında dalaştılar. Sugiyama bir Korelinin alnına vurdu ve yere yığılan herifi eşek sudan gelin-

ceye kadar patakladı. Koşup engellemeye çalıştım ama ancak benim elime vurunca burnundan soluyarak geri çekildi. Ben olmasaydım o Koreli nalları dikmişti."

Yine Sugiyama'nın adını duymuştu. Eşek sudan gelinceye kadar dayak yiyen mahkûma ne olmuştu acaba? Tek kişilik hücrede kırılmış kemiklerini tutup oradan oraya yuvarlanıyor mudur acaba? Midori birdenbire fark etti. Hiçbir Koreli mahkûmun revire geldiğini hatırlamıyordu. Onlar neden hiç revire gelmiyordu acaba? Amelelik ve açlıktan mustarip olduklarından bedenleri demirden olmadığı sürece gardiyanlara nazaran yaralanmaları daha kolaydı.

Koreli mahkûmlara tıbbi tedavi uygulanmasına izin verilmiyordu. Gardiyanlar özel bir durum olmadığı sürece yaralı Korelileri revir yerine tek kişilik hücreye yollardı. Midori, Japon gardiyanın parmağına sardığı bandajın düğümünü makasla kesti. Gardiyan yılışık bir tavırla sırıttı.

"Sugiyama'ya teşekkür etmem gerekecek. Onun sayesinde sizin gibi güzel bir hemşire hanımla tanıştım diye yani."

Bunun sonrasında da Midori, Sugiyama'nın adını sık sık duydu. Omuz kemiği paramparça olmuş bir mahkûm ve dudağı yarılmış gardiyan onun bir canavar olduğunu söylemişti. Yarıklar, kırıklar, yaralar, Sugiyama'nın sertliğini, gaddarlığını, merhamet nedir bilmezliğini açık ve net anlatıyordu. Başkalarının acısını umursamayıp kendi nefretini dünyaya yayan bir adam. Hapishanelerin olmasını gerektiren asıl sebep işte böyle tiplerdi. O adam parmaklıkların dışına değil parmaklıkların içine kapatılmalıydı.

Midori'nin Sugiyama'yla bizzat karşılaşması eski bir piyano yüzündendi. Her hafta pazartesi sabahı revir binasındaki konferans salonunda 200'ü aşkın gardiyanla 60 küsur doktor

ve hemşire yerini alırdı. Tüm Japon halkının, imparatorluğa ve imparatora olan sevgilerinin kenetlendiği sabah etkinliği saatiydi. Milli marş Kimigayo'nun koro halinde söylenmesiyle başlayan etkinlik "İmparatorumuz, çok yaşa" diye üç kez bağırılmasıyla sona ederdi.

Derin saygıya dair korkunç baskıya rağmen, Midori sabah etkinliği yapıldığında hep ön saflarda dururdu. Kürsüye eski bir mobilya gibi konmuş piyanoya yakın olmak içindi. Sabah etkinliği boyunca Midori pek de ahım şahım olmayan piyanodan gözünü alamazdı.

Bir gün sabah etkinliği bittikten sonra Midori piyanoya yaklaşıp kapağını açtı. Parmak uçlarıyla tuşların tozunu silerken düşündü. Gerçekten ses çıkar mıydı acaba? Nasıl bir ses çıkardı ki? Çekinerek tuşlardan birine bastı. Pes bir G sesi çıkan insanları ayak bileklerinden kavradı. Midori başka bir tuşa bastı. Bu sefer berrak F sesi duraksayan insanların omuzlarına pat pat vurdu. İnsanlar kalabalığın uğultusunda bir sonraki notayı bekledi.

En nihayetinde Midori'nin iki eli tuşların üzerine yerleşti. Bir kozadan ipek ip çözülürcesine notalar akmaya başladı. Genç bir hemşire piyanonun müziğiyle kekeleyerek şarkı söyledi.

"Neşeli yerden bana gel desen de..."

Şarkı sözleri sakince salona yayıldı. Çarpık dönem, aykırı hayaller, kurumamış gözyaşları ve çığlıklar bir anda kaybolmuştu. İnsanların her biri kendi özlemini dillendiriyor, dudaklarının her biri kendi memleketini barındırıyordu. Uzak Hokkaido'da karısını bırakıp gelen gardiyan, Nigata dağ köyündeki yaşlı annesini hatırlayan inzibat, Tokyo'daki evinde akşam yemeği yiyen ailesini düşünen stajyer...

"Ah, aşk benim evim. Neşeli yerden bana gel desen de benim dinleneceğim yer küçük evim, sadece benim evim."

Şarkı bitmişti ama insanlar yerlerinden kımıldayamadılar. Epey bir süre sonra gardiyanlar koğuş binalarına, doktorlar laboratuvara, hemşireler servise döndüler. Midori'nin arkasından yaklaşan başgardiyan aniden sesini yükselterek,

"Ne yapıyorsunuz? Ülkesi uğruna kendini feda etme kararlığıyla Kimigayo söylemeniz gereken zamanda 'Neşeli evim' de nerden çıktı..." dedi.

Ancak o zaman Midori kendisinin ne yaptığının farkına vardı. Orijinali "Home, Sweet Home!" olan bu şarkı düşman ülke Amerika'nın şarkısıydı. O sırada hızlı adımlarla yürüyormuşçasına müdürün kısa ve güçlü ayak sesleri yaklaştı.

"Bu bir mucize. Bu eski piyanoyu atmadığımıza çok sevindim. Eğer atsaydık, bugünkü gibi bir performansı dinleyemeyecektim."

Hapishane müdürü, düzgün kesilmiş bıyıklarını kıvırarak meraklı gözlerle onun adını ve bölümünü sordu. Gür, kıvırcık saçları özenle taranmış bir beyefendi yaklaştı. Altın rengi kravatın üzerine beyaz bir önlük giyen başhekim Morioka, onun yerine konuştu.

"Kendisi, revir hemşiresi İvanami Midori Hanım. Daha ilkokula başlamadan piyano çalmaya başlayan ve Kyuşu Piyano Yarışması'nda ödül almış bir piyano dâhisidir. Çin-Japon Savaşı sırasında, Kara Kuvvetleri'nde ikinci komutan olarak görev yapan babası vefat edince piyano çalmayı bırakmak zorunda kalmış ancak hâlâ oldukça yetenekli."

Müdür çok sevindi ve iç çekişe benzeyen bir hayranlık gösterisinde bulundu. Başhekimin sözleri kendisinin gıpta ettiği her şeyi içeriyordu. Elit bir müzik aletine sahip olunabilen ekonomik özgürlük, müziğin tadını çıkarabilen bir entelektüellik, uysal bir kişilik ve modern güzellik. O denli sahip olmak istediği ama taklit etmekle yetinmek zorunda kaldığı şeyler.

Piyano, hapishaneye on sene önce gelmişti. Çin-Japon Savaşı başlamadan önce Fukuoka henüz huzurlu bir şehirken, yabancı iş adamlarının, akın ettiği şehir adeta bir şölen gibi hareketliyken... Müziğe âşık olan Amerikalı tüccar Stevenson, kasvetli hapishanede müziğin yankılanmasını istemişti. Piyanoyu getirdiği gün Stevenson liderliğindeki amatör koro küçük bir konser de vermişti. Bu, en saldırgan, en vahşi insanların toplandığı hapishane ile en güzel sese sahip olan müzik aletinin uyumsuz bir kombinasyonuydu.

O günden sonra, Stevenson'ın bağışladığı piyano karanlık konferans salonunun bir köşesine terk edildi ve tozla kaplanmaya başladı. Rutubet, toz, böcekler ve fareler piyanoya saldırdı. Teller orijinal sesini kaybetti ve notalar birbirine girdi. Hatta o sıralar "Ses bile çıkarmayan bu iğrenç aleti kırıp içinden çelik telleri çıkaralım" diye öneride bulunan bile olmuştu. Bu şekilde on yıldır sessizce duran piyano şimdi ses çıkarmıştı. Bu öylesine bir ses de değil hoş bir müzikti. Sanki konuşamayan çocuğunun bir anda dilinin çözüldüğünü görmüş gibi duygulanan müdürün içi içine sığmıyordu. O sırada arkasından sert ve kulak tırmalayan bir ses duyuldu.

"Ne vasat bir ses!"

Müdür şaşkınlıkla arkasına dönüp baktı. Bir adam eğilmiş, piyano tuşlarına hoşnutsuz bir ifadeyle bakıyordu. Geniş ve güçlü omuzlar, kısacık kesilmiş saçlar ve yanağında uzun bir yara izi. Midori piyanonun kapağını kapatıp ayağa kalkarak "Performansımı beğenmediyseniz özür dilerim" dedi.

"Vasat olan performansınız değil. O nedenle özür dilemenize gerek yok. Performansınızı eleştirmeye hakkım yok, böyle bir niyetim de yok zaten."

Müzikten zerre kadar anlamayan bir hödüğün yaptığı saygısızlık karşısında müdür, bodur ama sağlam bedenini dikleştirerek bağırdı.

"Sugiyama! Sen müzikten ne anlarsın ki böyle konuşuyorsun?"

Sugiyama adını duyar duymaz Midori'nin tüyleri diken diken oldu. Bu, sayısız kemiği kıran ve etleri parçalayan caninin adıydı. Sugiyama baltayla bir ağacı kesiyormuş gibi kaba bir tonda karşılık verdi.

"Evet, müzik hakkında hiçbir şey bilmiyorum ama sesler hakkında biraz bilgim olduğunu söyleyebilirim."

"Sesler hakkında mı? Sen ne biliyorsun ki?"

Sugiyama cevap vermek yerine piyanoya yaklaştı ve bir elini tuşların üzerine götürdü. Müdür şaşkın gözlerle bir sonraki hareketini izledi. Aynı anda iki tuşa birden bastı. İki güçlü nota yayıldı. Daha sonra beş parmağıyla beş ayrı tuşa bastı. Ağır ve güçlü notalar konferans salonunu doldurdu. Gözlerini kapattı, her bir notanın gücünü ve yankısını hissettikten sonra "Bu piyano sesini kaybetmiş" dedi.

Yalan! Eğer bu piyano bozuksa "Home! Sweet Home!"u salondaki herkesi büyüleyecek kadar harika bir şekilde çalamazdı. Müdür gözlerini iri iri açarak bağırdı.

"Son on yıldır bu piyanoya elini süren olmadı. Hiçbir tuşuna dahi basılmadığı halde sesinin bozulduğunu mu söylüyorsun?"

"Piyanoya hiç dokunmamak, pervasızca çalmaktan daha kötüdür. Ahşaba sızan nem yüzünden yankı yayılmıyor. Yaylar esnekliğini kaybetmiş ve teller de büküldüğü için doğru sesi çıkaramıyor. Doğru düzgün ses çıkaramayan bir piyanonun ölüden bir farkı yoktur."

Müdür umursamazmış gibi bir tavır takınarak sırıttı.

"Sugiyama, sapasağlam piyanoya bozuk muamelesi yaparak ondan kurtulmaya çalışma sakın. Nitekim on yıldır terk edilmişken anca bugün gerçek bir müzisyenle buluştu."

Müdür, Midori'ye nazik bir ifadeyle baktı. Piyanonun bir kenara bırakılıp seyredilecek bir mobilya değil de ancak basıldığında ve çalındığında canlanan bir enstrüman olduğunu bilmiyordu. Tam on yıldır el sürülmeyen piyanoya, piyano bile denilemeyeceğini de... Midori sağ başparmağı ve serçeparmağıyla aynı anda iki tuşa bastı. Pes G notasıyla tiz G notası birbirine karıştı. Ardından Midori, "Bunlar tam olarak bir oktav aralıklı seslerdir. Ama benim çaldığım G notası siyah tuş. Yani G değil G#. Asıl G notası yaklaşık yarım ton alçalmış ve aynı zamanda yankısı da düzensiz. Gevşek tellerin tonu biraz bozuk ve titreşim de istikrarsız" dedi.

Müdür hoşnutsuz bir ifadeyle Sugiyama'ya dönüp bağırdı.

"Peki, sen bu piyanonun durumunu nasıl anladın?"

"Askere gitmeden önce piyano dükkânında çalışırken akortçunun çalışmalarını göz ucuyla bir süre izlemiştim."

"Bu piyanoyu tamir edebilirsin, öyle değil mi?"

Bu tamir edip edemeyeceğime dair sorulmuş bir soru değildi. Daha çok hemen tamir etmesi için bir emirdi.

O akşam Sugiyama konferans salonunun zeminine çeşitli metal araç gereçlerle dolu deri bir çanta açtı. İrili ufaklı pense ve İngiliz anahtarı, birkaç parça da kalın ve ince deri parçası vardı. Değer verdiği bir hayvan gibi yalnız piyanoyu okşadı. Tek kelime etmeden üzerindeki örtüyü kaldırınca piyanonun ahşap iskeletinden hafif bir orman kokusu yayıldı. Paslı teller, toz ve fare sidiğiyle lekelenmiş taban, yırtık pırtık çekiç kafa keçesi... Bu piyano değil sefil bir aletti.

"G notasını çal bakalım."

Sugiyama'nın tekdüze sesi kırık kırık çıkmıştı. Midori tuşa bastı. Sessizlik, insan sesi ve piyano sesi dönüşümlü olarak konferans salonunda süzülüyordu. Cıvataları deri bir parçayla

sarıp telleri penseyle sıktı. Yüzündeki ifade ve bakışları, hastasının göğsüne stetoskop dayayıp odaklanmış bir doktorun ya da umutsuz bir hastanın ameliyat hazırlığını bitirmiş bir cerrahın kararlılığını çağrıştırıyordu. Neşter yerine pense tutan Sugiyama yürüyemeyen hastayı yürüten, göremeyen bir hastanın görmesini sağlayan, ölmek üzere olan hastayı yaşatan bir doktor gibi görünüyordu.

Midori, "Şimdi daha iyi oldu. Sesler doğru çıkıyor ve uyumlu gibi görünüyor" dedi.

Ne var ki Sugiyama'nın yüz ifadesinden hâlâ içine sinmeyen bir şeyler olduğu anlaşılıyordu.

"Aciliyetinden dolayı şimdilik temel sesleri uydurmaya çalıştım ama akort cihazına ve malzemelere ihtiyacımız var. Çekiç ve akort tornavidası, yaylı ayarlama tığı, paslı telleri değiştirmek için çelik teller, zamk, balmumu ve cila..."

Konuşmasından tüm bunları bulamayacağına dair kaygı ve huzursuzluk hissediliyordu. Pirinç, un, şeker gibi günlük ihtiyaçların bile kameye bağlı olduğu kıtlık ve ölüm çağındaydılar. Satın alacak kimsesi olmayan piyanolar ya en dip odalarda ve çatı katlarında saklanmış ya da terk edilmiş halde toz içindeydiler.

"Şehir merkezindeki piyano dükkânına gitsem iyi olur. Belki bir akort cihazı bulabilirim."

Ucu sivri ve ucu geniş penseleri, ince demir çubukla deri kayışı tek tek çantasına koydu. Midori'nin, bir pensenin şekline benzeyen bir izi tedaviye gelen hastaların morarmış tırnaklarında görmüşlüğü vardı. Sırtlarında da az önce çantaya konan deri kayışla kamçılanmış gibi kalın yaralar vardı.

Sugiyama'nın kötü şöhretini net bir şekilde hatırlayan Midori hem korkmuş hem de heyecanlanmıştı. Piyanonun doğru akorunu bulabilecek tek kişi oydu ve aynı zamanda çaresiz mahkûmlara acımasızca şiddet uygulayan bir gardiyandı.

Hangisi onun gerçek yüzüydü? Sorguya çeker gibi "Bu gereçleri aslında nerede kullanıyorsunuz?" dedi.

Sugiyama'nın asılan yüzü parlak piyano kapağına yansıdı. Midori bu gereçlerin kullanım amacını biliyordu. Bu aletler sorgu odasında direnen Japon karşıtı isyankârları hizaya getirmek için kullanılan aletlerdi.

Sugiyama vicdan azabı çekersem asla olmaz diye kendi kendine yemin etmişti. Eğer bu aletler bükülen bir şeyi çözmek, eğilen bir şeyi düzeltmek için kullanılıyorsa asıl amacına hizmet etmiş olmuyor muydu? Onarılması gereken ister insan olsun, ister piyano.

"Bilmesen de olur. Her birimiz kendi işimizi yapıyoruz. Ben insanları döverim, sen benim dövdüğüm insanları tedavi edersin. Ben piyanoyu akort ederim, sen benim tamir ettiğim piyanoyu çalarsın."

"Peki, sizin yaptığınız iş ne?"

"Komünistler, milliyetçiler, anarşistler... dünyayı kurtardıklarına inananların ama dünyayı kirleten heriflerin çürük kafalarını temizlemek benim işim. Bu yüzden benim işime karışma."

Sugiyama acımasızca gülerek Midori'yi karanlık salonda bırakıp çıktı. Her bir adımında çantasındaki demirler şıkır şukur ses çıkarıyorlardı.

İki gün sonra Sugiyama şehir merkezine gitti. Merkezdeki piyano dükkânı uzun zaman önce kapanmışa benziyordu. Bir süre kapıyı çalınca kapı açıldı. Sahibi kel, bıyıklı ve üzeri tozla kaplı bir piyano misali çaresiz görünüyordu. Dudakları beyaz, kuru ve ölü deri hücresiyle kaplıydı. Sugiyama bir akort cihazı ve malzeme almak istediğini söyledi. Sahibi boşvermişlikle deponun kapısını açtı ama tekrarlanan kamusal ve askeri el koymalar yüzünden kullanılabilecek nerdeyse hiç malzeme

kalmamıştı. Sugiyama sanki hırsızlık yaparmışçasına birkaç gereç ile malzemeyi eline aldı ve külrengi yolda yürüyerek hapishaneye geri döndü.

Midori konferans salonunda bekliyordu. Sugiyama hiç konuşmadan piyanonun gövde kapağını açtı. Çok sayıda ahşap ve metal parça, yüzlerce somun ve düzinelerce tel, içinden geçen kirişler ve katmanlı tahtalar ortaya çıktı. Piyano sadece ses çıkaran bir makine değildi. Ahşap ve metalden, keçe ve deriden yapılmış canlı bir varlıktı. Zaman piyanonun en büyük düşmanıydı. Teller gevşeyince ses seviyesi azalır, armoni bozulur ve sesi karmaşık hale getirirdi. Nemden şişen tuşlar eskisi gibi olamaz veya ses çıkaramazdı. Sugiyama sanki kuru ince bir dal kırılıyormuş gibi bir sesle konuştu.

"Herhangi bir notaya bassan da olur. Bir bas bakalım."

Midori "Beni Memleketime Gönder"[4] adlı parçayı çaldı. Parça pırıltı, pürüzsüzlük, solgunluk, gökkuşağı, yaz yağmuru gibi kelimeleri hatırlattı ve akıllara kehribar rengini getirdi. Sugiyama tereddütle genç kadına baktı. Düz alın ve burun, klavyeye dönük bakışlar, dimdik omuzlar ve düz sırt. Klavyenin üstünde uçuşan bir kelebeği andıran genç kadın aklına yeni gelmişçesine sordu.

"Akort tekniği bir iki günde ya da bir ayda öğrenilemez. İyi bir akort cihazı olmadan sesleri akort etme yeteneğinize bakılırsa, bunu sadece izleyerek öğrendim diyemezsiniz."

Sugiyama ateşe dokunup da yanmış gibi aniden şaşırdı. Midori onun ateşten değil de hatıralardan yandığını düşündü. Sugiyama gözlerini paslı tellerden ayırmadan cevap verdi.

"Hayatımı sürdürebilmek içindi. Yumruklaşmayı bırakıp zenginlerin parasını tırtıklayarak yaşamak istiyorsan, piyano hiç de fena sayılmaz."

---

4 Carry Me Back To Old Virginny. (ç.n.)

Midori bunun bir yalan olduğunu anlamıştı. Sırf para kazanmak isteyen hiç de bu kadar karmaşık bir ifade kullanmazdı. Notaların adını yüksek sesle tek tek söyleyişinde, piyanoya karşı duyduğu sevgi yatıyordu. Tüm sinirleriyle notaya odaklanarak icracının zihnini okudu ve bozuk sesleri buldu. Akort etmeye daldığında, ifadesi para değil, en iyi sesi arayan bir zanaatkârın ifadesiydi. Parlak piyano kapağına yansıyan zayıf yüzü bir çocuk kadar saf görünüyordu.

Piyano yavaş yavaş zarafetine kavuşup sesler renk kazanınca, en çok sevinenler müdür ve başhekim Morioka oldu. Ne zaman Sugiyama'yı piyano başında uğraşırken görse, müdürün içini kemiren şüpheyi silememesi bir gerçekti. Hakikaten de bu adam şu sefil aleti hayata döndürebilecek mi acaba?

Sonunda yapacağına inanarak başını salladı. Buna inanmak zorundaydı. Kendi tedavi tekniklerine inanmayan bir doktor kimseyi kurtaramazdı zira. Müdür, yeniden hayata dönen piyanonun sesini hayal ederek coşkuyla konuşmaya başladı.

"Midori Hanım'ın mükemmel icrasıyla, pazartesi günkü sabah toplantıları da dahil olmak üzere tüm resmi etkinliklerde bu piyanoyu değerlendirebileceğiz."

Ne olumlu ne de olumsuz bir tepki veren başhekimin yüzü temkinli görünüyordu. Müdür gözlerini dikerek onun cevabını bekledi. Başhekimin yanıtı beklenmedikti:

"Sadece hapishanenin pazartesi toplantılarında değerlendirirsek şu değerli piyano ve sanatçıya yazık olur. Şu piyano ve hemşire Midori'nin daha büyük bir sahneye ihtiyacı var. Bir konser vermeye ne dersin?"

Başhekimin ses tonu o kadar güçlüydü ki müdür hemen ikna oldu ve etkilendiğini gösterircesine başını salladı.

"Kesinlikle haklısın. Ama o kadar iyi bir hapishane olmadığı için, koşullar doğru düzgün prova yapmaya müsait değil..."

Başhekim müdürün sözlerini yumuşak bir sesle kesti.

"İşte bu yüzden Fukuoka Hapishanesi en uygun yer değil mi? Ülkenin dört bir yanından yakalanan azılı suçluların ve isyankârların ininde, barış için dua etmek amacıyla bir konser düzenleniyor. Bu çorak hapishaneyi güzel müzikle yeşerteceğiz. Tokyo'dan ünlü bir ses sanatçısını davet edip yerli ve yabancı kalburüstü konukları ağırlayacağımız bir konser. Ne düşünüyorsun?"

Müdür külrengi hapishanede müziğe hayat verecek iddialı projeyi ışıldayan gözlerle dinledi fakat hemen şüphelerini dile getirdi.

"Alışılmışın dışında sanatsal bir görüş. Ama ünlü bir ses sanatçısı böyle bir hapishaneye gelir mi ki?"

Başhekim usul usul piyanoya doğru yürüdü. Müdür garip bir duruşla arkasından gitti. Başhekim kendinden emin bir sesle müdürün şüphelerini giderdi.

"Ses sanatçısı Marui Bey'i tanıyorsunuz, değil mi? Hemşire Midori'nin tam destekçisi ve onun yeteneğine değer vererek birkaç kez Tokyo'da eğitim almasını önerdi."

Başhekim, Midori'ye dönerek devam etti.

"Midori Hanım! Fukuoka Hapishanesi Barış Konseri planını doğrudan müdüre rapor edersin. Bu proje, müdür beyin iznini gerektiren bir iş."

Midori piyano taburesinden kalkarak,

"Sugiyama Bey akort etmek için elinden geleni yaptı ancak gerekli bazı araç gereçler ile kimi parçaları bulması mümkün olmadı. Şehirdeki tüm piyano dükkânlarını altını üstüne getirdi ama bulamadı. O zaman, Tokyo'daki Marui Bey'in belki de ricamızı karşılıksız bırakmayacağı aklıma geldi. Haddimi aşarak eski piyanoyu kurtaracak bazı akort aletleri ve parçaları istemek için mektup gönderdim" dedi.

"Sonra? Ne oldu? Marui Bey'den bir cevap geldi mi?"

Müdür aceleyle sordu. Genç kadın başını salladı.

"Evet. Tokyo'dan araç gereç takımı, yedek parçalar ve yeni teller geldi. Piyano canlandığında kesinlikle kendisinin seslendireceği 'Kış Yolculuğu' eserine eşlik etmek istediğimi söyleyince olumlu yanıt verdi. Marui Bey memnuniyetle kabul etti."

Müdür dudaklarının etrafına dolanan gülümsemeye engel olamadı. Japonya'nın en iyi ses sanatçısının mahkûm kaynayan bu hapishanede konser vereceğine inanamıyordu. Eğer bu gerçekleşirse, buna bir mucize konseri demek daha doğru olurdu. "Fukuoka Hapishanesi Uluslararası Barış İçin Müzik Festivali"nin propaganda etkisi çok büyük olacak. Hapishane içindeki konser haberi, savaş ve kıtlıktan bitap düşen ülkeyi derinden etkileyecek. Bu anlamlı etkinlik sayesinde merkezi hükümetin üst düzey yetkilileri, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri komutanları ve milletvekilleri çağrılabilecek. Devlet erkânının gözüne girerse İçişleri Bakanlığı'na da seçilebilecek. Şimdiki gibi savaş dönemleri askerlerin dünyasıdır ancak savaş biterse bürokratların dönemi başlayacak. Konser, onu gücün merkezi olan İçişleri Bakanlığı'na götürecek. Bu düşüncelerle heyecanlanan müdürün çene kasları harekete geçti.

"Bir an önce konser çalışmalarına başlarsak iyi olacak."

Müdür tozla kaplanmış piyanonun önünde selam verirken neredeyse yerlere serilecekti. Fukuoka sosyetesinde tanınmış biri olan başhekimle birlikte bir proje yürüttüğü gerçeği bile onun için büyük bir fırsattı. Hapishane müdürü, başhekim, hemşire Midori ve gardiyan Sugiyama'nın kendi kariyerinde yükselmesi için sağlam basamaklar olduğundan emin oldu. Onun için bu derece önemli piyanoyu durmaksızın sevgiyle okşadı.

Midori sözlerini bitirdikten sonra çalmaya başladı. Parmakları tuşlar üzerinde sektikçe tuşlar çekici itip yükseltiyor, çekiç telleri titretiyor, teller de ses panosuna vuruyordu. Sesler birbirine eklenip karışarak karanlığa, kuru havaya yayılıyordu. İçimde yaşama ümidi, biriyle el ele tutuşma isteği, birini sevme arzusu yükselmişti. Gayri ihtiyari piyanonun melodisine uyarak şarkı söylemeye başladım.

"Beni memleketime gönder..."

Piyano sesi meddücezir misali yüreğimi süpürüp geçti. Notalar ve sesler, esler ve bağlantılar etrafımı doldurdu. Teselli bulduğum gerçeğini açıkça hissettim. Üzüntüm geçiyor, ruhum şifa buluyordu. Bataklık gibi bir dünya olsa da tüy kadar bir umuda bağlanmak istiyordum. Çalmayı bitirdikten sonra ona "Sugiyama neden sonuna kadar 'İyi Uykular' şiirini sakladı acaba?" diye sordum.

Cevabı duymak istiyordum ama duymaktan da korkuyordum. Saçlarını eliyle toplayarak karşılık verdi.

"Şiiri her zaman göğsünde saklar, öyle dolaşırdı. Sadece göğsünde saklamaz, şiiri severdi ve her şeyini şiire adamıştı."

Sesi kısılmış gibi çıkan sözleri üzerinde düşünülmüş gibiydi. Kalbimdeki akort edilmemiş teller uyumsuz bir ses çıkardı. Şiiri seviyor muydu yani? Cümleleri katledip kelimeleri boğarak kitapları ateşe veren biri? Gözümde canlandırdığım gardiyanın alevlenen gözlerinin üzerinde bir yüz belirdi. Bir zamanlar Doşişa Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencisiyken şimdi Fukuoka Hapisanesi'nde bir mahkûm olan Hiranuma Dozu.

O bir şeyler biliyor olmalı. Belki de her şeyi biliyordur.

Öleceğim âna dek göğe karşı...

Yakılanların kayıtlı olduğu deftere göre Hiranuma Dozu'ya ait kitap ve yazıların ilk ateşe verildiği tarih onun Fukuoka Hapishanesi'ne geldiği 8 Nisan 1944'tü. Listede bana yabancı olan Kore dilinde isimler Hanca yazılmıştı. Gim Yongnang, Bek Sok, Yi Sang, Cong Ciyong... Yan tarafta kimi Hanca, kimi Katakana ile yazılmış kitap adları gözüme çarptı. *Yongnang Şiir Derlemesi, Cong Ciyong Şiir Derlemesi*... Liste çoğunlukla şiir derlemelerinden oluşuyordu ve *Cümle* adında bir Kore dergisi, ayrıca İngilizce bir kitap da bulunmaktaydı.

Bir sonraki yakılma 9 Nisan 1944 yılında gerçekleşmişti. Sıra numarasına göre şiirler sıkışık şekilde yazılıydı. (1) "İlk Şiir", (2) "Şafak Sökene Kadar", (3) "Çarmıh", (4) "Bir Başka Memleket", (5) "Yıldız Saydığım Gece"...

Numaralar 19'a yani, "Kolay Yazılan Şiir"e kadar ilerliyordu. Açıklamalar sütununda "Toplam 19 adet, henüz yayınlanmamış şiir derlemesi 'Gökyüzü, rüzgâr, yıldızlar ve şiir' yakında yayınlanacak" diye yazıyordu. Onun altında 20'den 49'a kadar sıra numarası devam ediyordu. Açıklamalar kısmında Sugiyama'nın acemi el yazısını gördüm.

Kyoto, Şimogamo Polis Karakolu'nda bir tutuklu tarafından Japoncaya çevrilmiştir. Sorgulama sorumlusu Dedektif Gorogi'den.

Defter şu altı gerçeği anlatıyordu. Birincisi, siyasi suçlu Hiranuma Dozu, Kyoto Şimogamo Karakolu'nda tutuklandı. İkincisi, o zamanlar tutuklama ekibi onun evinde bulunan düzinelerce sakıncalı kitaba ve kendi yazdığı şiirlere el koydu. Üçüncüsü, sorguda ona Korece yazdığı şiirlerini Japoncaya çevirttiler. Dördüncüsü, 50 küsur şiirden 19'u kendi seçimiyle şiir derlemesine dahil edilmiş olmasına rağmen kitap basımında başarısız olup muhafaza ettiği taslaktı. Beşincisi, geriye kalan şiirler Tokyo ve Kyoto vs. Japonya'da yazdığı şiirler olmalıydı. Altıncısı, Sugiyama onun yazdığı eserleri sınıflandırmış, Korece 20 küsur kitabı ateşe verip daha sonrasında şiirlerin tümünü yakmıştı.

Sugiyama Dozan ve Hiranuma Dozu. Bu ikisi "şiir" denilen halka ve "kitap" denilen ortak paydada buluşuyordu. Sugiyama denetleyiciydi ve Hiranuma bir şairdi. Sugiyama, Hiranuma'yı mahvetmiş, Hiranuma, Sugiyama'ya kin beslemişti. İkisi yazının ışığı ve gölgesinde, kelimelerin siyah ve beyazında, cümlelerin başı ve sonunda zıt düştüler. Peki ya, nasıl olur da denetleyici gardiyanın cebinden ve çekmecesinden nefret ettiği şiirler çıkmıştı? Şiir bu ikisini ne şekilde bağlamış olabilir? Cevabı bulmak için Hiranuma'yı sorgulamam gerekti.

645 numaralı mahkûm eskimiş ahşap sandalyeye sırtını dimdik yaslayıp oturdu. Rutubetten lekelenen beyaz duvar onu zayıf gösteriyordu. Gereğinden fazla büyük mahkûm tulumu yüzünden daha da cılız görünüyordu. Fakat ben de ondan farksızdım. O parmaklıkların iç tarafında, bense dışındaydım ama ikimiz de bu devasa hapishanede tıkılı haldeydik. Hızlı hızlı dosyayı karıştırırken kayıtsızmışım gibi davransam da gergindim. Gergin hissetmesi gereken ben değil, o diye kendi kendimi avuttum. Benden önce o sordu.

"Katil yakalandı mı?"

Soru işareti kaburgalarım arasına saplanan bir hançer gibiydi. Sorgulayan kişi bendim ama sürüklenmekteydim. Terli kepimi çıkarıp doğruyu söylemeye karar verdim. Gerçeği söylemeden gerçeği duyamayacaktım.

"Çö Çisu denilen zattı. Firar teşebbüsü fark edilince gardiyanı öldürdü."

Başını anlarmışçasına salladı. Tıraşsız burun altı ve çenesine gölge düşmüştü. Göz kapağındaki morluk sarıya dönmüştü.

"Katil yakalandığına göre benden daha ne duymak istiyorsun ki?"

Sözlerini, sözden çok beni etkisiz hale getiren bir silah gibi hissettim. Ruhuna yaklaşmaktan geçtim onu kırıp parçalayabileceğimi bile sanmıyordum. Ama sopayla değil cümlelerle ona boyun eğdirip gerçeği ortaya çıkarmalıydım. Düşüncelerimi toparlayıp kararlılıkla konuştum.

"Çünkü gerçek ve doğru birbirinden farklıdır."

Yüz ifademi inceleyip mırıldandı.

"Gerçek ve doğru..."

Onun el konulmuş kitaplarından Rilke'nin şiir kitabını hatırlayarak sormaya başladım.

"Rilke'nin bir gül dikeni yüzünden öldüğü bir gerçek ama doğru değil. Gül dikeni battıktan sonra vücuduna mikrop yayan septisemiden öldü ama asıl ölüm nedeni gül dikeni değil lösemiydi ki uzun zamandır lösemiden mustaripti. Ortaya çıkan gerçeklerin arkasında doğru olan bir şey daha var. Kendi yazdığı mezar taşında 'Gül, ey saf çelişki, nice göz kapağının altında hiç kimsenin uykusu olmamanın sevinci' yazıyor. Bu cümle belki de gülün güzelliğinin ve kokusunun ardındaki sırra atıfta bulunuyordur."

Yüz ifademi, nefes alışverişimi ve bakışlarımı, bir kitaptaki yazı ve satır aralarını okur gibi dikkatle inceledi. Şiirsel

sembolleri anlamak sadece okumakla mümkün değildir. Çünkü şiiri okumadan, öğrenmeden ve sevmeden vezindeki saklı anlam okunamaz. Söylediklerim benim de kesinlikle böyle bir varlık olduğum gerçeğine dair bir itiraftı. Şiirleri vasıtasıyla Hiranuma Dozu denilen varlığı okumaya çalışırken ben de onun tarafından okunuyordum. Sorgu memuruna has sert ses tonuna zorla da olsa geri döndüm.

"Sugiyama Dozan senin şiirlerini neden gizlice alıp yazmış olabilir?"

Soğuk bir ifadeyle başını iki yana salladı. Söyleyemem, söylemeyeceğim diyen inatçı bir ifadeydi bu. Mezar çukuruna nemli toprak atarmış gibi hayal kırıklığına uğrayan yüzüme baka baka "Ortaya çıkan gerçeği kabul et. Doğru herkese acı çektirmekten başka bir işe yaramaz" dedi.

Attığı nemli toprağı silkelercesine başımı iyi yana salladım. Gözümün önündeki duvar ince beyaz bir kâğıt gibi dalgalanıyordu. Soğuk hava keskin mineral kokuyordu.

"Doğruymuş gibi paketlesen de yalan yalandır. Sadece görüneni bilmek, hiçbir şey bilmemekten daha tehlikeli."

Yüreğimdeki cümleleri okumuş gibi uzun bir süre duraksadı ve sonra ağzını açtı.

"Sugiyama Dozan hakkında ne bilmek istiyorsun?"

"Hayatını."

"Ölümünü değil mi?"

"Ölümünü anlamak için hayatını bilmem lazım. Nasıl yaşadığını bilmeliyim ki neden öldüğünü anlayayım."

"Neden ben peki? Hayatını merak ediyorsan gardiyan arkadaşlarına sorman daha hızlı olmaz mı?"

Bu ortamdan olabildiğince en kısa sürede kurtulmak istiyor gibiydi. Cevapladım.

"Onun gerçek iç dünyasını gören tek kişi sensin. Cümleler ruhun derinlerini gören aynalardır."

Bir kuyunun dibine bakarmışçasına yüzüme baktı ve zamanın öylece akıp geçmesine izin verdi. Epey bir süre sonra sakin bir sesle, "O bir şairdi. Tanıdığım kadarıyla en mükemmel şair" dedi.



Sugiyama Dozan bir şairdi. Fakat ilk başlarda öyle olduğu söylenemezdi. Hatta tam tersiydi. Kana bulanmış sopasını sallayarak hapishanenin her köşesinde balgam çıkarır gibi küfürler savuran, şiddet yanlısı bir gardiyandı. Yazıdan nefret eder, yazıyla bir şeylerin başarılabileceğine inananları hor görürdü. Hiranuma Dozu da böyle hor gördüğü biriydi.

Hiranuma, 1944 baharının başlarında Fukuoka Hapishanesi'ne geldi. Diğer 14 adamla birlikte avluya adım attığında, 40 yaşını geçmiş, orta yaşlı birine benziyordu. Yorgunluk ve korku yüzünde yaşlılık lekeleri gibi büyümüştü ve gözleri boş bakıyordu. Sıfıra vurulan kafası güneşten yanmış, ince asker üniformasının altında belli olan eklemleri şişmiş, çorapsız topukları yarılmış ve soğuktan donan ellerinin arkası çatlamıştı.

Önüne serilen hayatın gerçeğini buğulu gözlerle seyretmişti. Gözünün önünü kaplayan dikenli teller, demir parmaklıklar, kalın çelik kapılardı. O zamana kadar neden buraya geldiğini anlamamış gibiydi. Onu buraya getiren sadece birkaç satır cümle, birkaç sayfa belgeden ibaretti. Yasaklanmış Korece şiirler, polis raporu, savcı iddianamesi ve hâkim kararı gibi şeyler.

Bitkin bedenini usul usul hareket ettirerek yüksek saat kulesinin gölgesinden ve soğuk tuğla duvarların yanından geçti. Dezenfeksiyon odasına gidince bedeni baştan aşağıya beyaz toz ilaçla kaplandı. Kıyafet odasına geçince daha önce birilerinin giydiği yıpranmış tulumlar dağıtıldı. Aldığı tulumu giyen

mahkûmun buradan sağ salim çıkıp çıkmadığını merak ederek uzun bir koridordan geçip küf kokusunun yayıldığı yabancı ve dar dünyanın içine doğru yürüyerek girdi.

3 numaralı bina, 28. koğuş.

O gece buruşturulmuş bir kâğıt misali koğuşun bir köşesine çömelip umutsuzluğa kapılmamaya çalıştı.

Birkaç gün sonra açık hava saatinde, güneş vuran 3 numaralı binanın duvarının altı mahkûm kaynıyordu. O sırada bir yerlerden ince ve akıcı bir ıslık sesi duyuldu. Sugiyama belinden sopayı çıkararak dönüp sesin geldiği yöne doğru baktı. Boş tepede birisi duruyordu. Sugiyama'nın içgüdüsel olarak hızlanan adımları bir anda koşmaya dönüştü.

"645 numara! Burada tek başına ne işler peşindesin?"

Nefes nefese kalan sesinde sivrilik vardı. Islık sesi aniden durdu. Gencin ense kökünü hedef almış sopa, kürek kemiğini kırmak üzereydi.

"Islık çalmak da mı suç?"

Gencin sesi manzaranın içinde batan bir tortuya benziyordu. O, Sugiyama'nın hor gördüğü her vasfa sahip biriydi. Kamu güvenliği yasasını ihlal eden, azılı düşünce suçlusu ve mürekkep yalamış bir yazar müsveddesi. Sugiyama, üzerinde kanın kuruyup kaldığı sopayla gencin çenesini kaldırdı.

"İyi dinle. Burası Fukuoka Hapishanesi ve ben Sugiyama Dozan. Bu yüzden ıslık çalmak da yok, şiir yazmak da."

"Peki, ne yapabilirim?"

"Ne yapabilirim diye değil, ne yapamam diye sorman daha doğru olur."

"O zaman ne yapamam?"

"Tam da şu an senin yapmak istediğin şeyi!"

Karakarga sürüsü havalanarak gri gökyüzünde yükseldi. İnsan kalbinin ne hapsedilebildiğini ne de koparıp atılabildiği-

ni ima eden, bir yazara yakışır bu karşılığı verirken gencin sesi, rüzgârda hışırdayan bir ağaç yaprağı gibiydi. Sugiyama'nın boğazında bir öğürme kabarıverdi.

Yazarlardan tiksinirdi. Çaresizce böbürlenen bu insanlar etkileyici belagatleriyle başkalarının alınteri ve gözyaşları üzerinden geçiniyordu ve içi boş şiirler falan mırıldanan aciz insanlardan öteye geçemiyorlardı.

"Sizin gibi yazar müsveddeleri solucanların kum tükürmesi gibi yalan ve bal damlayan sözler saçarlar. Ama burada bu mümkün değil. Çünkü burası Fukuoka Hapishanesi ve ben Sugiyama, gözlerimi dört açıp her şeyi izliyorum."

Sugiyama sopayla 645 numaranın omuz eklemine hızla vurdu. Kürek kemiğini tutarak yere yığılan genç buruşmuş yüzüyle Sugiyama'ya baktı. O gözlerdeki şey nefret değil merhametti. Sugiyama anlamıştı. Bu herif, çığlık atmak şöyle dursun inlemeyecek bir insandı.

Denetleme odasına dönen Sugiyama müsadere eşya dosyasını karıştırdı. Şimogamo Karakolu sorgulamadan sorumlu dedektifin yazdığı defterde onun adı vardı. Hiranuma Dozu. Müsadere eşyaları; yayınlanmamış şiir derlemesi *Gökyüzü, Rüzgâr, Yıldızlar ve Şiir*, 30'dan fazla şiir ve toplam 28 kitap.

Sugiyama el konulan eserler kitaplığına yöneldi. Raflardaki her kutuda eski kitaplar, mahvolmuş ciltler, yırtılmış kâğıt yapraklar vardı. Hiranuma Dozu'nun ruhu 645 numaralı kutuya bir ıvır zıvır misali buruşturulup konulmuştu. Kapağı açınca eski ve kirli kapaklarda rengi solmuş isimler göründü. Dostoyevski, André Gide, Francis Jammes, Rainer Maria Rilke, Bek Sok...

Sadece cümlelerde var olan bu kişiler, Sugiyama'nın ilk kez yüz yüze geldiği çözülmesi zor düşmanlardı. Onlara saldırması gerekirken nasıl saldıracağını bilememişti. Bakışları kutunun köşesindeki buruşmuş kâğıt tomarında durdu.

Gökyüzü, Rüzgâr, Yıldızlar ve Şiir.

Sugiyama düşman topraklarında keşif yapar gibi dikkatlice ilk sayfayı çevirdi. Gözlerini kısarak düzgün yazılara dik dik baktı.

İlk Şiir
-Gökyüzü, Rüzgâr, Yıldızlar ve Şiir

Öleceğim âna dek göğe karşı
En ufak bir mahcubiyetim olmasın diye
Yaprakları hışırdatan rüzgârda bile
Kahır çektim.
Yıldızlara şarkı söyleyen gönlümle
Ölmekte olan her şeyi sevmeli
Ve benim için çizilmiş yolda
Yürümeliyim.

Bu gece de rüzgâr yıldızlara değip geçiyor.

Ağır bir tasvirin de dikkat çekici ifadelerin de olmadığı bu cümleler birer yumruk misali Sugiyama'nın şakaklarına vurmuştu. Sugiyama nasıl böyle bir şiirin saldırısına uğrayabildiğine inanamadı. Ne bir silah, ne bir bıçak, ne de bir sopa, hepi topu dokuz satırlık bir yazı nasıl olur da nefesini bu denli kesip manevi gücünü saf dışı bırakarak onu korkutmuş olabilirdi?

O asla bilemezdi. Okumanın aslında görme, duyma, koklama, tat alma ve dokunmanın ötesinde bir duyu olduğu gerçeğini. Bir satırlık cümleyi ya da bir şiiri okumanın bir insanı hatta dünyayı okumak olduğunu...

Sugiyama kâğıt tomarını aceleyle kutuya geri koydu. Kaçmak istiyordu. O heriften, yazılarından, şiirlerinden... Yazının bir hastalık mikrobu olduğuna ve zehirli yazıların insanları bozduğuna inanıyordu. Zayıf bilinç, temelsiz merhamet, anlamsız

iyimserlik, riyakâr uzlaşı ve dünyayı değiştireceğine dair boş hayaller, yazılarda gizlenerek dünyayı mahvediyordu. Ona göre şairler, ya birkaç zekice cümleyle dünyayı ve insanları değiştirebileceklerine inanıp komünizm ideolojisi ile toplumu altüst etmeye çalışan gereksiz tiplerdi ya da anarşizm denen canavardan mikrop kaparak boş bir hayat yaşayan kişilerdi. Ne cahil ameleler ne de dolandırıcı tüccarlar dünyayı bu denli bozabilir, mahvedebilirdi. Eğitim aldığını söyleyen tipler, söz ve yazı denilen araçla sapasağlam dünyayı bir cehenneme çevirmişlerdi.

Sugiyama gardiyan kepini taktı ve ona dil uzatan düzmece cümlelerle yüzleşti. Kare kaşeyi uzun sapından kavradı ve el yazması kitap yığınının üzerine bastı.

Yakılacak.

Bu kırmızı yazı, kitapların ölüm cezasıydı. Bu zehirli yazılar gün doğar doğmaz fırının ateş çukurunda yok olacaktı. Kurumuş kalemi mürekkeple ıslatıp yakma belgesini düzenledi.

İlk Şiir (*Gökyüzü, Rüzgâr, Yıldızlar ve Şiir*) - Şair Hiranuma Dozu.

Kalemi bırakırken aklına genç adamın solgun yüzü geldi. Bir an tereddüt ettikten sonra, Sugiyama az önce yazdığı listenin üzerine iki kırmızı çizgi çekti. Her halükârda yakılacak olduklarına göre, illa yarın sabah yapılmasına gerek yoktu. İsyankâr yazılar yazan herifin peşine düşülüp cezalandırılması öncelikli olmalı.

Sugiyama belinden sopayı çıkardı ve havaya savurdu. Rüzgârı delen boğuk bir küt sesi duyuldu. Denetleme odası alışılmadık derecede soğuktu.

Zaman, savaşa yakalanmış halde yaka paça sürüklenip gitti. 14 Temmuz 1943 sabahı, dört beş iri yarı adam Takeda öğrenci pansiyonuna baskın yaptı. Kyoto Şimogamo Karakolu'ndan gelen özel dedektiflerdi. Pansiyondan çıkmak üzere olan Hiranuma Dozu, kollarını arkasından kenetleyen adamların gücüne direnmekten vazgeçti. Onu karakolun nezarethanesine tıkan dedektifler birkaç gün boyunca hiçbir şey yapmadı. Demir parmaklıkların ardına tıktıkları kişinin nasıl çıldırdığını izleyerek neşelenmek ister gibiydiler.

Üçüncü gün kutu kadar dar bir sorgu odasına götürüldü. Kısa boylu ve küçük gözlü sorgu dedektifi Gorogi, sehpanın üzerine kalın bir evrak klasörü açtı. Yaklaşık bir yıl boyunca Hiranuma'nın tüm yaptıklarının 5N1K sorgulamasına göre tek tek kayıtlı olduğu bir takip günlüğüydü. Hangi gün hangi meyhaneye gittiğine, hangi içkiden kaç şişe içtiğine, orada kiminle ne konuştuğuna, öğrenci pansiyonuna kaçta döndüğüne ve saat kaçta ışıkları söndürdüğüne kadar... Hiranuma kendini çırılçıplak hissetti.

Gorogi dört gün önce Hiranuma'nın hem halaoğlu hem de isyancı örgütün lideri olan Song Monggyu ve diğer komplocuların birbiri ardına tutuklandığını söyledi. Çin askeri akademisine kaydolma geçmişi nedeniyle Japon polisinin kara listesinde yer alan ve gözetim altında tutulan Song Monggyu, tanımadığı Koreli öğrencilerle birlikte balık istifi içeri atılmıştı.

Vaka Başlığı "Kyoto Milliyetçi Kore Öğrenciler Grubu Vakası" idi.

Olayın detaylarını, suç ortaklarını, suçlamaları ve hapis cezasını içeren mükemmel bir senaryo hazırlanmıştı. Lider Song Monggyu ve Hiranuma, Kyoto'daki Koreli öğrencileri bir araya toplayarak Kore'nin bağımsızlığını ve ulusal kültürün savunulmasını kışkırtmakla suçlandılar.

Özel dedektifler, ellerinde ağaç kesme aletleri olan oduncular ve Koreli kelimesi, kesilecek ağaçların üzerindeki beyaz boyaydı. Hiranuma da kesilmesi gereken bir ağaçtı.

Gorogi hışımla masanın üzerine bir tomar kâğıt attı. Bunlar Hiranuma'nın kaldığı pansiyonda el konulan şiirleriydi. El yazmaları yığınından tanıdık bir koku geliyordu. Odanın zeminini kaplayan sıcak tatamilerin ve yanlışlıkla dökülen mürekkebin kokusu. Hiranuma uykulu gözlerle el yazmaları yığınına baktı.

Gökyüzü, Rüzgâr, Yıldızlar ve Şiir.

Bodrumdaki nemli sorgu odasında olsa bile capcanlı hatırlayabiliyordu. Sınıf penceresinin dışındaki mavi gökyüzü, tepenin üzerinde dalların arasından esen rüzgâr, geceleri memleketinin göğünü dolduran yıldızlar ve defalarca okuyup kâğıda aktardığı ve kendi yazdığı şiirler... Gorogi tükürür gibi sertçe:

"Ne güzel hayat be! Vatansever gençler savaş alanında ölürken sen bir kız gibi şiir miirle mi uğraşıyorsun, yazık! Bu şiirleri Japoncaya çevir! Senin şiirlerin senin düşüncelerini kanıtlayacak çünkü. Kore dilindeki el yazmaları yok edilse de Japonca çeviri hayatta kalacak. Ne dersin? Hem ikimizin de kâr edeceği bir ticaret" dedi.

Gorogi yüzünü buruşturarak güldü. Ruhunu satması için insanı kışkırtan Mefistofeles misali. O da göz ucuyla masanın üzerindekilere bir baktı. Kuru bir kalem, siyah mürekkep ve düzgün anadili... Kalitesiz resmi kâğıtlar, herhangi bir şeylerin yazılmasını öylece bekliyordu. Ne var ki Japonca şiir yazmak ruhunun ayaklar altına alınması demekti. Yaralanan ve kırılan ruh da bir ruhsa eğer, onu satmak istemiyordu. Aynı zamanda, ne olursa olsun bir şeyler yazma açlığına da dayanamıyordu.

Günlerce aç kalmış bir gencin önündeki kaşığı hızla kapması gibi aceleyle kalemi aldı. Ve kalemi gereğinden fazla mürekkeple ıslattı.

Kolay Yazılan Şiir

Gece pencerenin dışında yağmur fısıldıyor
Odaları tatamili Japonya, elin ülkesi.

Şairliğin hüzünlü bir kader olduğunu bildiğim halde,
Bir mısralık şiir yazsam mı?

Burnuma gelen ter ve sevgi kokusunun içimi ısıttığı,
Gönderdiğiniz okul harcı zarfını alarak

Koltuğuma okul defterini sıkıştırıp
Yaşlı profesörün dersini dinlemeye gidiyorum.

Bir düşününce, çocukluk arkadaşlarım
Bir, iki derken hepsini kaybettim.

Peki, ne istiyorum?
Bir başıma çöküş mü yaşıyorum?

Yaşamak zor derler de
Şiir yazmanın bu kadar kolay olması
Utanç verici.

Odaları tatamili Japonya, elin ülkesi,
Gece pencerenin dışında yağmur fısıldıyor

Kandili yakıp karanlığı biraz uzaklaştıran,
Yeni bir çağ gibi gelecek sabahı bekleyen son halimle ben.

Kendime küçük bir el uzatıyorum
Gözyaşı ve teselliyle tutulan ilk tokalaşma.

Japonca kelimeler titreyen kaleminin ucundan kâğıdın üzerine sürüklendi adeta. Mahvolmuş anadil kelimeleri zihninde uçuştu. Çevirisi biten Korece şiirleri yakıldı. O, Japon teftiş binasındaki hücreye gönderildi.

22 Şubat'ta savcılar onu ve davanın beyni olan halaoğlu Song Monggyu'yu tutukladı. Duruşma, 31 Mart 1944'te Kyoto Bölge Mahkemesi 2. Ceza Dairesi'nden Baş Yargıç İşii Heio huzurunda yapıldı. Yargıç onu, Kamu Güvenliği Kanunu'nun meşveret, propaganda ve kışkırtmayı suç sayan 5. Maddesi'ni ihlal etmekle suçlayarak hapse attı.

"Her kim, rejime karşı devrim amacıyla bir dernek kurar ya da onun üyesi olur yahut dernek kurulmasına yardım ederse, bu amacın gerçekleştirilmesiyle ilgili olarak meşveret, kışkırtma, propaganda ya da başka eylemlerde bulunursa, 1 yıldan az, 10 yıldan fazla olmamak üzere hapis cezası ile cezalandırılır."

Yargıç ona iki yıl hapis cezası vermişti. 120 günlük tutukluluk süresi de sayılırsa, beklenen salıverilme tarihi 30 Kasım 1945'ti. Özgürlük onun içinden bir buhar gibi uzaklaşıyordu. Bu acı verici değildi. Zaten uzun zamandır ortalıkta özgürlük yoktu. Hiçbir Koreli ana karnından itibaren özgür değildi. Soludukları hava ellerinden alınan havaydı ve seyrettikleri manzara da keza ellerinde alınmıştı. Fukuoka Hapishanesi'nin ana kapısından girerken hapishanede kalan gün sayısını hatırladı. Yaklaşık 600 gündü.



Sugiyama kepinin siperliğini iyice yüzüne indirerek dar kitap rafları arasında yürüdü. Karanlık ve sessizlik tüm bedenini ele geçirdi. Bir yerlerden bir fısıltı duyuldu. Kulak verdiği anda, ses hiçbir emare olmaksızın kayboldu. Bunun sebebi çok uzun yaşaması mıydı? Yaşlandıkça tüm bedeni kendi bildiğini okuyordu. Gözleri bulanık görüyor, kulakları olmayan şeyler duyuyordu, eklemleri kütür kütür ediyor, etleri sarkıyor ve kemikleri artık vücudunun ağırlığını kaldırmıyordu. Kendi vücudu kendisine karşı saldırmaya başlamıştı. Sugiyama bunları yaşayabilecek yaşta olduğunu düşündü. Yaşlı denebilecek bir yaşta olmamasına rağmen, zorlu hayatı yüzünden bedeni de hızla yıpranmıştı.

Yine, doğruluk timsali gencin fısıltısı geldi kulaklarına. Sugiyama gerisingeri dönmesi gerektiğini düşündü fakat çoktan 645 numaralı kitap rafının önüne varmıştı ve hangi ara aldıysa, elinde müsadere kutusunu tutuyordu. Kendi kendine "Öyle ya, yaşlandıkça vücut laf dinlemez oluyor" dedi.

Kutunun içine tıkılmış el yazmaları yığınının üzerinde, bizzat kendisinin bastığı kırmızı "Yakılacak" damgası açıkça görülüyordu. Sugiyama kısa ama derin bir nefes aldı. Karşılaştığı cümle her ne olursa olsun, sığ duygulara sempati duymamak ya da aldanmamak için bir yemindi bu. Olgunlaşacağı kadar olgunlaşan bir meyvenin dalında düşmesi gibi sandalyeye otururak kalın parmak uçlarıyla ince sayfaları çevirdi.

Geri Döndüğüm Gece

Artık küçük odama dönüp adeta dünyadan elimi eteğimi çekiyor ve ışığı kapatıyorum. Işığı açık bırakmak ne yorucu bir iş. Aydınlık günün uzantısı olduğundan...

Şimdi pencereyi açıp odamı havalandırmam lazım ama dışarı sessizce bakınca odam kadar karanlık, tıpkı dünya gibi ve yağmurda ıslanarak geldiğim yol da öylece ıslak.

Günün kederini giderecek halim yok, gözlerimi kapayınca yüreğime akan ses, artık düşüncelerim çiçek elması gibi kendiliğinden olgunlaşıyor.

Saygı dolu bir dua gibi, şiir okurkenki sesi başka kimseye ait değildi. Onca bağırış ve küfürle çatlayan Sugiyama'nın kendi sesiydi. Sugiyama, hassas kelimelerle onurlu sözlerin tesellisinin onu zayıflatacağından korkmasına rağmen, gözlerini şiirden alamıyordu. Yetti artık dedirten onca çekişme ve ağız dalaşı içinde yaşayageldiğinden, biraz da olsa teselli edilmeyi hak etmiyor muydu?

Cephede birkaç herifi öldürüp birkaçını sakat bırakmasıyla şeref madalyası almış gibi böbürlenen tipler de vardı ama Sugiyama için geçmişi bir şeref madalyası değildi. Kötü kokular içinde doğarak, toz içinde yuvarlanarak yaşadığı 37 yılı, kışın inceden buz tutmuş bir nehir kadar diken üstünde ve acımasızdı.

Doğar doğmaz, Kobe kıyılarındaki bir balık pazarına atılmış ve sudan çıkmış bir balık gibi çırılçıplak çırpınmıştı. Balık pazarındaki birkaç tüccar sırayla ona göz kulak olmuştu. Yedi yaşına geldiğinde bir balıkçı teknesine binip balık temizlemeye başladı ve on iki yaşından itibaren balıkçı teknesinde çalıştı. Erken yaşta balıkçılığa başladığı için vücut yapısı akranlarından daha hızlı gelişip olgunlaştı ve doğuştan gelen gücü kuvveti ağızdan ağıza dolaşmaya başladı.

On beş yaşına girince Kobe şehir merkezinden haydut çetesi sürü halinde balık pazarına geldi. Sugiyama üç herifin bur-

nuyla elmacık kemiklerini ezip kollarını kırarak geri gönderdi. Ardından peş peşe gelen beş herifin sekiz dişini kırıp ikisinin bileğini kırdı. Ne zamandan itibaren olduğu bilinmez, tüccarlar ondan kaçınmaya başladılar. Tekne sahipleri onu teknelerine almaya çekindiler. Balık pazarı onu dışlıyordu. Haydut çeteleri tırışkadan piyon göndermek yerine kurnazca tüccarları ve tekne sahiplerini tehdit ettiler.

Limandan ayrıldığında gidecek hiçbir yeri yoktu. Sonuçta onu kabul edenler burun kemiklerini ezdiği, kollarını kırdığı heriflerdi. Arka sokaklardaki hayat fena değildi. Yemediğin takdirde yem olacağın kuralı, tamamını yiyemediğin takdirde her şeyi kaybedeceğin ilkesi ona çekici gelmişti. O yem olmamak için yedi ve kaybetmemek için zorla ele geçirdi. Yumruğu bir makine kadar netti ve balık temizlemekte ustalaşan elleri usta bir aşçı gibi gereksiz hareketlerden arınmıştı. Bir zamandan itibaren, adının önüne farklı sıfatlar eklenir oldu. "İt" Sugiyama, "Kasap" Sugiyama.

Bir gün Sugiyama'nın hayatına tanımadık bir ses girdi. Güvenlikten sorumlu üst düzey bir memurun evinin bahçesinden gelen piyano sesi. Sesin geldiği ikinci katın penceresinden genç bir kızın yuvarlak omuzları bir perde gibi salınıyordu. Duru havanın akışındaki piyano sesi, müzikten hiç anlamayan Sugiyama'nın kalbini cezbetti.

Bu kısa an, yirmi yıllık hayatını kökünden sarstı. Yumruklarla bezenmiş yıllarda kaybolan bir organ gibi yozlaşan bir duygu, içinde kıpırdandı. Piyano sesi havayı bölen bir örümcek ağını geçerek kalbini harekete geçirdi. Hayatının geri kalanında bu sese tapacağını fark etti.

Birkaç gün sonra piyano akort işini öğrenmeye karar verdi. Elbette bu isteği çalışından etkilendiği genç kızın piyanosu için değil, kendisi içindi. Kobe şehir merkezinde piyano satan

bir dükkâna girdi. Piyanoyla uğraşırken gösterdiği hissiyat/beceri inanılmazdı. Sıradan insanların üç yılda ancak öğrenebileceği becerileri hızla kazanmıştı. Doğuştan bir savaşçı olduğu gibi, doğuştan bir piyano akortçusuydu sanki. Bunun doğuştan gelen bir sanat anlayışından ve şaşırtıcı işitme duyusundan mı, yoksa genç bir kızdan mı kaynaklandığını kendisi bile bilemiyordu.

Arka sokaklardan kopup akortçu olduktan sonra, daha 1 yıl geçmeden insanları dövdüğü elleri hassas tellerle uğraşır olmuştu. O, genç kızı okşuyormuş gibi okşadı ve o kız ise onun akort ettiği piyanoyu çaldı. İkisi piyano denilen gizemi paylaşmışlar ve aynı çalgıyı ayrı ayrı sahiplenmişlerdi.

Çekiçlerin çarpıcı hareketi ve tellerin gizemli titreyişi ile ikisi de birçok kez kaybolmuş ve büyülenmişti. Ne var ki mutluluk bir camdaki su damlası kadar huzursuzdu ve bu huzursuzluk gerçeğe dönüştü. Yirmi dört yaşına bastığı yıl askerlik emri bir hançer gibi göğsüne saplandı.

Bir asker olarak yeniden kar fırtınasında, kum fırtınasında ve çamurda yuvarlanıp gitti. Zamanın belindeki kuşağa sımsıkı sarıldı ve umutsuz ve zorlu mücadelelerden sağ salim çıktı. Neden hayatta kalması gerektiği sorulduğunda, cevap vermek yerine bir kadını düşünüyordu. Onun piyanosunun sesini korumanın tek yolu hayatta kalmaktı. Hayatındaki yegâne lütuf, hayatta kalmasıydı.

Belki de bu onun lanetiydi.

Bir cümle nasıl olur da ruhu kurtarabilir?

Yüksek duvarı aşan nisan ayının ılık rüzgârı, sessiz hapishanede her türlü kokuyu ve sesi etrafa yayıyordu. Hapishane, hâlâ insanın üzerine uymayan bir giysi gibi rahatsızdı ama Hiranuma hayatta kalmak istiyordu. Yaşarsa şiir yazabilir ve hayatta kalırsa direnebilir ya da boyun eğebilirdi zira. Her sabah zehir dolu bir kâseyi boşaltır gibi başucunda sayıları sildi. 557, 556, 555... Cezası 30 Kasım 1945'te sona erecekti.

Hapishane her türden insan tipinin toplanma yeriydi. Mahkûmlar ya düşünce suçlusu, ya suikastçı, ya dolandırıcı, ya da kaçaktı. Kiminin gözü umutsuzluk kimininki entrika doluydu. Ya kandırılıyorlar ya da kandırıyorlar, bazen de ikisini aynı anda yapıyorlardı.

Tek ortak noktaları, hepsinin masum olduğunu iddia etmeleriydi. Elbette bu bir yalandı. Zira hepsi bir suç işlemişti. Ancak soğuk demir parmaklıkların ardına atılacak kadar ağır suç değildi bunlar. Platonik aşk yaşadığı kadını takip ederken tecavüzcü olmakla suçlanan bir liman işçisi, zorunlu çalışma kampı yöneticisinin nefretini toplayarak hiçbir şey anlamadan sürüklenip götürülen adamlar ve geciken maaşını istemek için patronun yakasına yapıştı diye cinayete teşebbüsten hüküm

giyenler sırayla kendi hikâyelerini savaş anıları anlatır gibi anlatırdı.

Bir gün kısa saçlarının yarısı ağarmış yaşlı bir adam, "Böyle bir yere yakışmayan güzel bir yüzün var, çok yazık. Ne suç işledin ki böylesine acımasız bir yere geldin?" diye laf attı. Gelincik gözlerine benzeyen gözleri korku doluydu, alt ve üst çenesinde toplam beş altı dişi yoktu. Eksik ön dişlerindeki kara boşluk onun kurnaz bir ihtiyar olduğunu söylüyor gibiydi.

Hiranuma bir eliyle kuru otları eşeleyerek "Kamu Güvenliği Yasasını İhlal" diye kısa bir cevap verdi. Kurumuş ot köklerini eşelediğinde yeşil filizler gördü. Donmuş toprağı delip çıkan bir filiz gibi diken üstünde görünüyordu.

"Güvenlik yasalarını sevsinler, it oğlu itler. Bu sadece Korelilerin tohumunu kurutmak için bir tuzak. Ben yüksek faizli borç aldım da Japon tefeci faizini ödemedim diye dava açtı. O yüzden yakalandım ve iki yıldır buradayım. Sen de mi borç aldığın parayı ödemedin?"

Dökülen dişlerinin arasından sızan sözler bir tıslama sesi çıkardı. Hiranuma, Korece şiir yazdığını söyledi. Yaşlı adam sadece saf değil, aynı zamanda aptal olduğunu düşünerek dilini şaklattı. İlkokuldan itibare Japonca öğretilen, Koreceyi ağza bile aldırmayan Japon heriflerin dünyasında Korece şiir yazmak mı? Yaşlı adam mürekkep yalamış bir herifin küçük odasına tıkılıp hiçbir işe yaramaması yüzünden ülkenin mahvolduğu düşüncesiyle hoşnutsuz bir ifadeye büründü.

O sırada kırmızı tuğla duvarın hizasında yürüyen ufak tefek bir adam onlara yaklaştı. Adam avucuyla kısa kestiği saçlarını her okşadığında tuhaf bir ses geliyordu. Fare gibi parıldayan gözlerini kırpıştırarak etrafını kolaçan etti.

"Hey ihtiyar! Aklını mı kaçırdın? Çö Çisu'nun çetesi seni görürse ne yapacaksın?"

Adamın korkusunun makul bir sebebi vardı. Çö Çisu, ağır suçu ve uzun süreli mahkûmiyeti yüzünden hapishanedeki en etkili kişiydi. Hapishanede kendi cumhuriyetini kuracakmış gibi mahkûmları gözlemliyor, beğendiklerini yanına alıyordu. Cılız üniversite öğrencisi Hiranuma da Çö Çisu'nun ilgi odağıydı. Yaşlı adam sırıttı.

"Sığ düşüncelerinle adamın asabını bozma Mangyo! Çö Çisu'nun bu öğrenci için neden yanıp tutuştuğunu biliyor musun?"

"Ben ne bileyim... Sen biliyor musun peki? Şu genç altın yumurtlayan bir tavuk mu ki?"

Genç adam telaşlıydı ve ısrar etmeye devam etti. Yaşlı adamsa gülümsedi. Yaşlı adam, kuru avucuyla dudaklarının üzerindeki bıyığını ovuşturarak,

"Altın mı yumurtlar yoksa bok mu bilmem. Çö Çisu'nun gözleri onun üzerinde ve o kadar yanıp tutuşuyor ki bu genç sıradan bir mal olmasa gerek" dedi.

"Lanet olsun, ya bu genç iyi bir mal değilse?"

"Ticaretten hiç anlamıyorsun. Bir işte en önemli ilk şey para kazandıracak malı fark eden göz, ikincisi cesarettir. Mal ne kadar çok para ederse, o kadar çok risk almak gerekir. Fakat sende ne bir şeyleri anlayacak göz var, ne de risk almaya cesaret. Senin kaderinde ancak tek sigara ve peksimet satarak gardiyanların kıçını yalamak var."

İhtiyar, sanki koşan bir boğayı sakinleştirir gibi adamı yatıştırdı. Gim Mangyo ise dizginlerinden yakalanmış bir boğa gibi duruldu. İhtiyar gözleriyle işaret edince, mahkûm tulumunun dikiş kısmına sakladığı kirli bir sigara çıkardı ve Hiranuma'ya uzattı. Genç ise elini sallayarak teklifi geri çevirdi. Gim Mangyo da sigarayı tulumun dikiş kısmına geri itti.

"Her neyse, ben yatırımımı yaptım, doğru düzgün bir malsa yarı yarıya paylaşırız ihtiyar efendi!"

Gim Mangyo etrafına çekinen gözlerle bakarak usul usul oradan uzaklaştı. Yaşlı adam uzun süre tıraş etmediği kabarık sakallarını sıvazlayarak konuşmaya başladı.

"Cezaevinde sigaranın nasıl dolaştığını merak mı ediyorsun? İyi dinle, hapishane insanların yaşadığı bir yer ve insanın olduğu yerde alışverişin olması doğal. İyi bir tüccar ölümü bile alıp satar. Deminki herif büyük bir tüccar olamasa bile küçük numaralar konusundan doğuştan bir yeteneği var. Hapishaneye geldikten sonra altı ay içinde, dışarıdan mallar getirterek tezgâh açıp gardiyanların kıçlarını yaladı. Gardiyanların açlığı da ondan farksızdı. Ticarete göz yummak karşılığında bir rüşvet zinciri meydana geldi."

Gencin bilmesi mümkün değildi. Ölümün milletle kol kola gezmek istediği şu hapishanede bile alıp, satıp, nefret edip, şüphe duyarak hayatlarını yaşayan insanların hayata dair inatçı iradesine umut bağlamalı mı, yoksa bu doyumsuz açgözlülük karşısında umutsuzluğa mı kapılmalı, bilemiyordu. İhtiyar lafına devam etti.

"Her halükârda bir bahse girmem gerekiyorsa, ben umudu seçerim. Çünkü umutsuzluk üzerine bahse girsen bile, geriye kalan tek şey daha büyük bir umutsuzluk olur. Tecrübelerime dayanarak şunu söyleyebilirim ki işin iyi gideceğine bahse girmek çok daha fazla kâr bırakıyor."

Doğuştan tüccar olan ihtiyar çapaklanmış gözlerini kırparak sordu.

"Orası öyle de sen ne satacaksın?"

Satacak bir şeyi olmayan genç başını iki yana salladı. Kitabı olsaydı, birkaçını satabilirdi fakat hepsine el konularak denetleme odasının bir köşesine atılmış ya da yakılmış olacağından hiçbir faydası olmazdı. İhtiyar, parmak uçlarıyla burnundan fırlayan kılları çekip kopardıktan sonra gayet rahat konuşmayı sürdürdü.

"Satacak bir şeyi olmayan kimse yok. Hiçbir şeyin yoksa bedenini, bedenin kullanılamaz haldeyse hayatını satarsın. Meslek okulunu bitirip Japonya'da eğitim gören senin gibi biri satacak bir şeyim yok diyorsa, bu alçakgönüllülük değil, yalandır. Japonca okuyup yazabiliyorsan satacak bir şeyin var demektir."

"Japoncamı nasıl satacağımdan bahsediyorsunuz?"

"Burada ayda bir Japonca yazılmış bir kartpostalı dışarıya gönderebiliriz. Gel gör ki mahkûmların çoğu, Japonca şöyle dursun Koreceyi bile doğru dürüst öğrenememiş kara cahil. Sen, o kara cahillerin yerine kartpostal yazacaksın. Söyledikleri Korece cümleleri Japoncaya çevirerek yazman yeter."

"Eminim benim dışımda da Japonca yazmayı bilen Koreli vardır burada."

"Buranın denetçisi külyutmaz bir herif. Biraz sıkıntılı bir cümle olursa, sadece kart atılmakla kalmaz, aynı zamanda sen de dayağı yersin. Japonca bilen birkaç kişi başkasının yerine yazdıkları yüzünden ölümüne dövüldükleri için artık kimse bunu yapmaya cesaret edemiyor. Kartpostal yazdırmak isteyen çok kişi var ama yazacak kimse yok senin anlayacağın. E, ne düşünüyorsun? Sence de bu işte iyi para yok mu?"

"Yanlış bir kelime yazarsan ölümüne dövülüyorsun demediniz mi?"

"İşte bu yüzden bu iş sana çok uygun. Yazıdan anladığın için, denetime yakalanacak ifadelerden kaçınabilecek bir adamsın. Hem para da kazanabilirsin diyorum."

Hiranuma yaşlı adama küçümseyici bir bakış atarak hiçbir şeyi olmayan insanların nasıl ödeme yaptıklarını sordu.

Gözleri parlayan yaşlı adam açıklamasına devam etti.

"Bir ve dört numaralı koğuş binasındaki Japon mahkûmlara işgücü satabiliriz. Japonlar her gün kendi işini yaptıracak bir

Koreli arar. Japonca kartpostallar yazılması karşılığında, bir günlüğüne Japonların yerine onları çalıştırır sonra da Japon heriflerden payımıza düşeni alırız. Böylelikle herkes kazanmış olur."

"Korelilerin işgücünü Japonlara satmamı mı söylüyorsunuz?"

"İşte ticaret bu. Para getiren bir ticaret yani. Para yiyen rüşvetçi gardiyanlara hasta kaydı yaptırınca atölye işinden kaytarılabilir. İşte o zaman Koreli mahkûmlar Japonların yerine çalışabilir."

Genç adam, boğazına kadar yükselen mide bulantısını bastırarak konuştu.

"Harfleri bile bilmeyen Korelileri Japonların yerine köpek gibi çalıştırarak eziyet edemem."

İhtiyar anlayışlı tavrını bir kenara atarak kaşlarını çattı.

"Akıllı olduğunu sanmıştım ama tam bir aptalmışsın. Yeteneğini kullanarak yazma bilmeyen kişilerin önemli haberlerini ailelerine iletebilecekken bunu red mi ediyorsun? Düşüncesiz misin yoksa acımasız mı? Buradaki mahkûmların çoğu ailelerine bir kelime bile haber yollayamıyor. Böylesine zavallı insanları görmezden geleceksen ne diye yazmayı öğrendin ki?"

Bir süre endişeyle düşünen genç sonunda ağzını açtı.

"Japonlar için günlük çalışma karşılığında ne kadar alınıyor?"

"Dört *con*.[5] Resmi ücret."

Daha sonra genç adam kendisine ne kadar vereceğini sordu. İhtiyarın gelincik gözleri şevkle parladı.

"İkimiz eşit bölüşeceğiz. Kişi başı ikişer *con*. Karşılığında benim payımdan Gim Mangyo'nun ve gardiyanlara yapılan

---

5 Kore'nin eski para birimi. Bir con (錢), bir won'un (圓) veya bir hoan'ın (環) yüzde biridir. (ç.n.)

ödemeleri çıkarırsak, bu senin için lehine bir paylaşım olacak. Yapacaksan yap, yapmayacaksan yapma!"

İhtiyar yutkunarak gencin bir sonraki sözünü bekledi. O ise cevap vermek yerine doğrudan ihtiyara baktı ve onaylarcasına başını bir kez salladı. Sözleşme yapılmıştı. İhtiyar pişkin pişkin sırıttı. Dişlerinin arasından hava çıkıyordu.

Yeni bir arzuhalciye dair söylentiler, gizlice lakin hızla yayılmıştı. Ancak insanların hayalet yazar arayışıyla hapishane duvarının altına gelme cüretinde bulunması öyle kolay değildi. Sugiyama'nın denetiminden geçmek, bıçak sırtında yürümek kadar tehlikeliydi. Duygusal ifadeler, esaslı hapishane betimlemeleri, savaş durumuyla alakalı sorular ve cevaplar ânında sansürlenirdi. Sorunlu yazıların göndericisiyle arzuhalci sorgu odasına beraber çağrılır ve bir güzel dayak yerdi.

Tehlikeden korkan mahkûmları ikna etmenin tek yolu, tehlikeli olmadığını göstermekti. İhtiyar, Korelilerin duyabileceği kadar yüksek bir sesle kartpostala yazdıracaklarını söylemeye başladı.

"Sevgili torunum Sun! Hep kurtulmak istediğim bu hapishaneye dört gözle beklediğim bahar gelmiyor. Kahrolası bahar geldi gerçi ama hapishanede yerler hâlâ buz pisti gibi ve gardiyanlar giderek azıyor. Etraflarındaki insanların ölmesi artık umurlarında değil."

İhtiyar, denetlemeye yakalanmayı kafasına koymuşçasına tehlike sınırlarını aşan ifadeler seçmişti. Hiranuma boş kartpostala adamın söylediklerini olduğu gibi yazdı. Mahkûmlar solgun yüzlü arzuhalcinin ihtiyarın şikâyetlerini nasıl toparlayacağını merak ediyordu.

Genç, bir süre sonra Japonca yazdığı kartpostalı Kore diline çevirip okudu. İhtiyarın niyetiyle duygularını capcanlı aktarmış olsa da bariz şikâyetleri sınırlandırmış, yerine çaresiz bir

inkâr yüklemişti. İlgili gardiyanın alıp götürdüğü kartpostalın denetlenmesini bekledikleri süreçte mahkûmlar aşırı gerginlerdi. Her koğuşta kartpostalın kaderi hakkında fısıldaşmalar ve hatta bahisler dönüyordu.

İki gün sonra, denetlemeden geçen kartpostal gönderildi. İhtiyar sorgu odasına çağrılmadı. Her koğuşta sevinç tezahüratları yayıldı. Fazlasıyla sessiz olduğundan kimsenin duyamayacağı sessizlikte tezahüratlardı. Mahkûmlar ruhlarını bu lanet parmaklıklardan azat edecek kişinin kim olduğunu öğrenmiş oldular. 645 numaralı Hiranuma Dozu.

Eline kartpostalı alan mahkûmlar birer ikişer gelmeye başladı. Hiranuma kartpostal yazmadan önce onlarla sohbet ediyordu. Kime gönderdiklerini, nasıl bir ilişkileri olduğunu, hatırlarında kalan anıların ne olduğunu sorup onların ağız alışkanlıklarıyla sık kullandıkları terimleri de titizlikle gözlemliyordu. Amacı, basitçe kartpostalı dikte etmek için değil, hem denetlemeden kaçınıp hem de iletilmek istenilen anlamı canlı tutmaktı. Bunu yaparken, her birinin alışkanlıklarına, konuşma tarzlarına ve hatıralarına dayanarak sıradan ifadelerde, denetleyicinin tespit edemeyeceği gizli bir dil ve hikâye gizlemesi gerekiyordu. Kartpostalı yazdıktan sonra sahibine okuyunca koca koca adamlar, kendilerinin bile farkında olmadığı iç dünyalarını dinleyerek ağlardı.

Hiranuma söz ve yazı denilen dizginleri her iki eliyle tutarak denetlemenin kılıcından kaçındı ve mahkûmların arzu dolu yüreklerini yüklenip dörtnala koştu. Sadece tek bir cümle, tek bir kelime hatasının bile sonunu getireceği riskli bir ip cambazlığı gibiydi.

On beş gün geçince cevaplar gelmeye başladı. Sugiyama'nın denetiminden geçemeyen uygunsuz kelimeler ve cümleler ara ara siyah mürekkeple karalanmıştı. Ancak kart gönderen

mahkûmlar, sadece bir yanıtın gelmesiyle umutla dolmuşlardı. Hiranuma karanlığa gömülen kelimelerin çığlıklarıyla cümlelerin haykırışlarını alçak sesle okumaya devam etti.

Hoyrat denetleyici, mektubun her bir satırını siyaha boyamış olsa da Hiranuma, karanlığın içinde saklı harfleri yeniden canlandırabilir, görünmeyeni görebilir ve mestur olanı okuyabilir gibiydi. O, kapkara mürekkebin altından dile getirilemeyen sözleri, anlatılamayan hikâyeleri, dökülemeyen gözyaşlarını ve hayal edilmemesi gereken hayallerin parçalarını kazıyıp çıkarırdı.

Kartpostal yazmanın emniyetli olduğu gerçeği ispat edilince, mahkûmlar yarışırcasına ihtiyarın peşinden koştular. İhtiyar, hesapları isle yazdığı tahta plakayı eline alarak insanlara yol gösteriyordu. Hiranuma'nın yoğunluğu arttıkça ihtiyarın hesap defteri kalınlaştı. İhtiyar, Gim Mangyo'yu Japon mahkûmların olduğu koğuş binasına göndererek atölye işi için gerekli mahkûmları buluyor, topladığı paradan bir kısmını sorumlu gardiyana veriyordu. Japonların yerine çalışacak kişilerin sevkiyat, hastalık ve yaralanma gibi uygun bir mazeretle üç numaralı binanın atölye işinden hariç tutulması için.

"Hiranuma, turnayı gözünden vurdun. Kartpostal yazdırmak ve ailelerine cevap yazdırmak isteyen herifler sıraya girmiş seni bekliyor. Bir kere tadını aldılar mı bunun devamı kendiliğinden gelir işte. On beş gün boyunca toplam kırk beş kişi kartpostal yazdırdığından 180 con, bunun yarısı senin payın 90 con."

Daha ihtiyar lafını bitirmeden Gim Mangyo, yazdığı kartpostala göz atan Hiranuma'nın yanına doğru koştu.

"İhtiyacın olan bir şey var mı? Sigara? Pilav topu? Küp şeker ya da kırmızı fasülyeli şekerleme *yanggeng*? Ne olursa olsun bulabilirim."

İhtiyarın gözleri Hiranuma'nın adının karşısında yazan 90 cona kilitlenmişti. Hiranuma adama ihtiyacı olduğunu söyledi ve günlük ne kadara mal olacağını sordu. İhtiyar yanıtladı.

"Japonlardan 4 con alıyorum lakin ortağımdan o kadar almam olmaz elbet... Yarısını alırım senden. Günlük 2 con!"

Hiranuma'nın dudaklarındaki tebessüm daha da büyüdü.

"Güzel. Her gün kartpostalını yazdığım kişiyi kullanacağım."

İhtiyarın yüzü kâğıt parçası gibi buruştu ve hemen sırıtarak kuşkuyla baktı.

"Böylesine çakal birini hiç görmemiştim. Başkasının boğazından geçen et parçasını çıkarıp yemeye çalışıyor."

Gim Mangyo afallamış bir ifadeyle bir gence bir ihtiyara baktı. İhtiyar acıyan gözlerle Gim Mangyo'ya açıklama yaptı.

"Bu arkadaş bir kartpostal yazınca 4 *con*'luk kâr kalır. Bu nakit değil, kartpostalı gönderenin işgücünü bir günlük kullanabilmemizin bedelidir. Kartpostal yazanları zengin Japon mahkûmlara 4 con'a gönderiyoruz. Biz yarısını yiyoruz ve bu arkadaş yarısını yiyor. Gel gör ki, bu arkadaş parayı kartpostal yazımını talep eden kişinin çalışma hakkını geri almak için kullanacağını söylüyor senin anlayacağın. Ücretiyse günde 2 con!"

Gim Mangyo durumu idrak edememiş bir ifadeyle sordu.

"O zaman Japonlara sağlayacağımız işçi bulamayız ve bizim ticaret de..."

"Suya düşer."

Konuşması kesilen Gim Mangyo yine afallamış ifadeyle bakmaya devam etti. Bu sefer Hiranuma konuşmaya başladı.

"Ama merak etmeyin. Kartpostalı talep eden kişi Japon heriflerin yerine çalışsın ve benim payım olan 2 con'u ona verin. O zaman kimse bir şey kaybetmemiş olur. İkiniz aynı parayı

kazanmaya devam edersiniz, Koreliler sıkı çalışmalarının karşılığını alır ve Japonlar da kendilerinin yerine çalışacak Koreli bulabilir. Tabii gardiyanlar da rüşvetlerini almaya devam eder."

Gim Mangyo, "O zaman sen bir şey kazanamazsın. Parmakların kırılasıya kadar yazıyorsan, senin de payına bir şeyler düşmeli değil mi?"

"Benim payıma da düşen var."

"Neymiş o?"

"Mapusta her gün kâğıt kalem kullanabiliyorum ya, bir şeyler yazabilmek bana yeter."

İdeal bir alışverişti. Kimsenin kan dökmediği bir kavga. Kimsenin zarar etmediği bir ticaret.

Öğleden sonra devriyesini bitiren Sugiyama posta kutusunu açtı. Kutuda dört kartpostal vardı. Sugiyama oturduğu sandalyeyi masaya iyice yaklaştırdı ve kartpostalları eline aldı. Otuzlu yaşlarda bir mahkûmun karısına gönderdiği ilk kartpostal, söylemek istenen sözleri düzgün bir üslupla, tatlılıkla aktarıyordu. Hapishaneden bahsediyor olsa da şikâyet etmiyor, çektiği acıyı yazıya dökmüş olsa da çaresizlikten ziyade güven hissi uyandırıyordu. Şüpheli kısımlar yok değildi gerçi ama özellikle sıkıntılı ifadeleri bulup çıkarması da mümkün görünmüyordu.

İkinci kartpostalı 40 yaşındaki bir mahkûm 60 yaş üstü annesine gönderiyordu. İlk mektupla aynı el yazısıydı ancak üslup ve ifadelerin yanı sıra terimler ve cümle sonlarına varıncaya kadar tamamen farklı biri tarafından yazılmış gibi baştan sona farklıydı. Tek ortak noktaları sıkıntılı bir cümle bulunmamasıydı.

Bir sonraki kartpostal da sonraki de benzer el yazısıyla yazılmıştı ancak başka başka sesleri barındıran cümleler birbirinden çok farklıydı. Kartpostalı yazan herif, hangi kelimelerin kullanılmaması gerektiğini ve hangi ifadelerin kellesini alaca-

ğını biliyor gibiydi. Bilinçli şekilde denetlemenin bıçağından kurtulan herifi, bir bakıma kendine yardım eden bir elemanmış gibi hissetti.

Sugiyama içine düşen şüpheleri bastırdı ve "denetlendi" damgasını vurdu. Kartpostalın tam ortasına mavi harfler basılmıştı. Denetlendi. Sırtını sandalyeye yasladı ve kasılan gözlerini ovuşturdu. Üç gündür tıraş etmediği yüzünden tuhaf bir ses çıktı. Eline aldığı bir sonraki mektup, bir mahkûmun karısına gönderdiği cevaptı. Kartpostalı okurken gözleri aşağıdaki cümlelere takılı kaldı ve sandalyesinde sırtını dikleştirdi.

Her şeyden önemlisi, denetleyicinin ne kadar hoşgörülü olduğunu sen de bilmelisin. Sayın denetleyicinin bu kadar hoşgörülü olduğunu bilseydim, sana daha önceden kartpostal gönderirdim. Denetlemeye takılır sanıyordum ve korkudan hiç kartpostal gönderememiştim ya. Denetleyicinin hoşgörüsü ve anlayışı sayesinde, tek bir harf bile silmeden kartpostalını alıp okuyabildim.

"Denetleyici" kelimesini görür görmez kafasında ok gibi bir düşünce belirdi. 'Herif başkasının kartpostalını yazmıyor, bana kartpostal gönderiyor!'

Zengin kelime dağarcığında şüpheli kokular gizliydi ve cümlelere görünmez imalar serpiştirilmişti. Herifin sorun çıkaracağına dair önsezisi onu yanıltmamıştı. Derhal o herifi sorgu odasına çağırması ve yazıyla yaptığı şakanın bedelini ödetmesi gerekiyordu.

Sorgu odasına çağrılan Hiranuma, kendi el yazısı gibi dimdik sandalyeye oturdu. Sugiyama bastırılmış bir sesle akrep gibi saldırdı.

"Seni gidi pis çakal! Hapishaneden dışarıya yazdığın kartpostallar benim içindi çünkü onları okuyacağımı biliyordun."

Çakala benzettiği herifin kafası hızla çalışmaya başladı. Külyutmaz denetleyici onun kuyruğuna bastıysa eğer hem kendisinin hem de kartpostalları gönderenlerin başı belaya girecekti. Sugiyama devam etti.

"Kurnaz olduğunu biliyorum ama sandığın kadar zayıf ve duygusal değilim ben. Yazdığın zırvalıklarla boşa kürek salladın ve yakayı ele verdin."

Sugiyama çakala benzettiği herifin gözlerinden kaçınarak bağırdı. Çünkü doğrudan gözlerinin içine bakarsa sarsılacağından endişeleniyordu. Hiranuma, kuyruğun üzerine basıldığının doğru olduğunu ancak bunun kötü bir şey olmadığını söyledi. Sugiyama hakkında çok şey öğrendiğini de sözlerine ekledi.

Sugiyama'nın kalbi sızladı. Kurnaz yazar cümlelerle zihnimde casusluk mu yaptı? Sugiyama, 645 numaranın düz bir kartpostalda farklı bir anlam saklayarak savaştığını düşünmekte zorlandı.

Herif ilk kartı yazarken duygularını kontrol altına alıp sıkıntı teşkil edebilecek kelime ya da ifadelerden kaçınarak denetlendi mührünü alabilmek için epey dikkatli davranmış olmalıydı. İlk kartpostalın sorunsuzca denetlemeden geçtiğini görünce gitgide seviye artırmış olmalıydı. Bir gün, şüpheli bir kelimeyi araya sıkıştırıp başka bir gün, iki tarafa da çekilebilecek bir ifadeyi akıllıca gizleyerek. Denetleyicinin kartpostallardaki ifadeleri nasıl algılayacağını, anlamını nasıl fark edeceğini cümleler aracılığıyla hesaplamış olmalıydı.

Mahkûmlara gelen cevapları okurken bile araştırmasını sürdürmüştü muhtemelen. Sugiyama'nın üzerini siyah mürekkeple çizdiği kısımları tahmin ederek onun nefret ettiği ifa-

denin ne olduğunu, hangi kelimelerden kaçınması gerektiğini ve cümleleri nasıl bitirmesi gerektiğini kavramış olmalıydı.

Herifi sıkı bir şekilde kontrol edip gözetlediği düşüncesi büyük bir yanılgıydı. Herif gözetlenmiyor, tam tersi cam bir şişenin içine bakar gibi Sugiyama'nın kalbindekileri görüyordu. Sugiyama'nın ensesindeki kalın damarlar kabardı.

Artık her şey gün gibi ortadaydı. Herif baştan sona kadar her şeyi ince ayrıntısına kadar ayarlamıştı. Kendisinin kartpostalı beklemesini sağlamış, denetlendi mührünü bastırtmış, sorgu odasına çağrılmasını bile ayarlamıştı.

Sugiyama'nın uğradığı hüsran çok büyüktü. Herifin yazdığı tüm kartpostalların denetimden geçtiği gerçeğini acıyla fark etti. Kartpostalları yazanı öldürecek kadar acımasız bir denetleyici olsa herifin yazdığı kartpostallardan birkaçı onaylanmamış olurdu. Hiranuma, denetleyicinin kartpostallarda bir sıkıntı görmediğini ya da görse bile görmezden geldiğini anlamıştı. Böyle bir zihniyete sahip biriyse ne kadar acımasız biri olsa da kendisini öldüremeyeceği gerçeğini de. Genç, "Sizin hakkınızda lakabınızın dışında da çok şey biliyorum" dedi.

"Benim hakkımda ne biliyorsun?"

"Söz ve yazının barındırdığı sırrı bildiğinizi ve kendinizi şiirle cümlelere kaptırdığınızı."

Sugiyama sinirden güldü ama gencin sözlerini inkâr edemedi. Yok olup giden dumanın içinde söz ve yazının sahip olduğu sırları dikkatle izledi. Devasa bir anlam ormanı oluşturan cümlelerin kökleri, birbirine geçerek gizli kapaklı sırları ifşa eden kelimeleri.

Kavga başlamıştı. Genç, cümleleri silah yapıp saldırınca Sugiyama savunmak zorunda kaldı. Artık sopaya falan ihtiyaç yoktu. Bıçaktan daha keskin kelimeler ve mızraktan daha ölümcül cümlelerle savaşmak zorundaydı. Birkaç satırlık ya-

zıyla kavga etmek mümkün olur mu ki? Böyle bir kavga belki de mümkün olabilirdi ancak öyle olsa bile adil değildi. Bir tarafta kurnaz bir yazar diğer tarafta gözleri daha yeni açılmış, kör cahillikten yeni yeni kurtulan bir mankafa. Fakat belki de sırf bu yüzden adil de olabilirdi. Zira bir mankafaya yazı işlemez. Eşit denetleme ölçütlerini uygulaması gereken kendisiydi. Cümlelerin büyüsüne kapılmamak için kasıtlı olarak denetlemeden kaçınması ya da gönderimi imkânsız mührü basması da mümkün değildi.

Sugiyama karanlık ve içi bilinmeyen bir bataklığa sürükleniyor gibiydi. Ne var ki elden bir şey gelmezdi. Kavga başlamıştı ve söz konusu kavga ise kazanmaktan başka çaresi de yoktu.

Hiranuma duvarın gölgesindeki adamların konuşmasına kulak kabartırdı. Ağladılar, bağırdılar ve yumruklarını havaya kaldırdılar. Hemen hemen hepsinin hayat hikâyesini didik didik öğrenmiş oldu. Nasıl bir çocukluk geçirdiklerini, nasıl suç işlediklerini, nasıl haksızlıklar yaşadıklarını. Seslerini, yüz ifadelerini, konuşma tarzlarını ve hikâyelerini tek tek beynine kazıyarak kartpostal yazmaya devam etti.

Hem hikâyeleri tam anlamıyla aktarmak hem de denetimden kaçınmak için bir ifadeye iki çeşit, üç çeşit anlamı incelikle yerleştirmesi gerekiyordu. Kelimeler her an patlayabilecek birer mayın, cümleler ise çabuk keşfedilecek bir kumpas gibi tehlikeliydi. Bütün gece yazdığı kartpostalı postacı gardiyana verince aklına denetleyicinin parıldayan gözleri gelirdi. Denetleyicinin gözüne takılan kelimeler yabani ot misali çekilip koparılacaktı.

Her gece Hiranuma terden sırılsıklam olmuş halde uykusundan uyanırdı. Alnında kırmızı mühürle kendini gördüğü

bir rüyaydı. Sugiyama'nın bu saçmalıktan ne zaman bıkarak kartpostalları yırtıp atacağını kestirmek zordu. Ancak tam tersine, denetleme ne kadar katıysa, uyulması gereken ölçütler de o kadar basitleşirdi. Tek bir kartpostalla denetleyiciyi ikna etmek zorundaydı. Bu, kaçılmaz, tekrarlayan ve ısrarlı bir ayartmaydı.

Öte yandan Sugiyama değiştiğini hissediyordu. Gayri ihtiyari içten içe kartpostal bekleyecek kadar Hiranuma'nın yazılarına kendini kaptırmıştı. Kirli kâğıtların üzerindeki belli belirsiz harfler özlem barındırıyor, satır aralarında iç çekişler hissediliyordu. Kartpostalları okuduktan sonra sıcak bir banyo yapmış gibi kendini rahatlamış hissediyordu.

Sanki bütün gün deniz tutmuş gibi garip duygulara kapılırdı. Okuduğu saçma sapan cümlelerin etkisinden kurtulmak için tüm gücünü sarf ederdi. Garip duygulara kapıldıkça, mahkûmlara daha sert davranıyor, daha ağır küfürler sarfediyordu. Bu tür çabaları en azından dışarıdan bakıldığında işe yarıyor gibiydi. Ne var ki kafasının içinde hâlâ siyah harfler birer tırtıl gibi kıvranıyordu. Eline sopasını alıp önüne gelene vursa da en ağır küfürleri rastgele savursa da, kafasının içinde güzel sözler ve ifadeler ışıldardı.

Hiranuma uzaktan Sugiyama'yı gözlemliyordu. Sugiyama gitgide şiddeti artırmaya, daha da acımasızlaşmaya başlamıştı. Sopasını rastgele savuruyor, küfürler yağdırıyor ve devamlı bağırıyordu. Hiranuma kimsenin fark edemeyeceği şekilde bıyık altından gülüyordu. Sugiyama'nın şiddetlenmesi, değişiminin bir kanıtıydı. Şiddet kendini savunmak için verdiği mücadeleden başka bir şey değildi.

Birkaç gün önce bir mahkûmun karısından gelen cevapta bu gerçek anlaşılıyordu. Mektupta yer yer çizilen kırmızı çizgiler Sugiyama'nın sansür işaretleriydi. Daha önce siyah mürekkep-

le tamamen üstü karalanır, bu yüzden hiçbir şey anlaşılmazdı ama bu mektupta kırmızı çizgiler olsa bile içerik anlaşılıyordu. Sugiyama kesinlikle değişiyordu. Hiranuma bir sonraki kartpostala daha açık ve cesurca ifadeler yazabileceğini düşündü.

Acıyı sevmek için dua

Sugiyama kartpostalı eline aldı. Bir mahkûmun on üç yaşındaki oğluna gönderdiği bir kartpostaldı. Mevsimin güzelliğiyle başlayan hikâye, savaşın acısıyla devam ediyordu. Sömürü, hapis, yoksulluk ve ölüm... Savaşa dair daha önce hiç görülmemiş kışkırtıcı göndermeler göze çarpıyordu. Bu anı beklermiş gibi yakılacak mührünü kırmızı mürekkepli ıstampaya bastırdı. Hikâye devam ediyordu.

Baban yanında değil diye umutsuzluğa kapılırsan olmaz. Ne kadar güç olursa olsun, dayanılamayacak hiçbir acı yoktur çünkü. Acı bizi mahvedebilir ama aynı zamanda büyümemizi de sağlar. Fransız şair Francis Jammes, "Acıyı Sevmek İçin Dua" adlı şiirinde "Ey benim acım, canımdan çok sevdiğim kadından daha sevecensin" der. Dünyadaki en güzel şeyin insanın yaptığı iş olduğunu da söyler. Fırsat bulduğunda Francis Jammes'ın şiir kitabını oku. Yaşamak için umut ve acıya dayanma gücü kazanırsın.

Şu anki gerçek hayatı acı olarak ifade etmek saygısızlıktı. Ancak acı kartpostaldaki gibi olumlu bir şekilde kucaklanabilirse, onu silmek için hiçbir neden yoktu.

Sugiyama derin derin düşündü. Bu şüpheli cümleler, acı gerçekliğe bir eleştiri ve alay ediş miydi? Yoksa acıyı bile kucaklamak bir umut mücadelesi miydi? Doğru bir yargıya varmak için önce kartpostalda bahsedilen "Acıyı Sevmek İçin Dua" şiirine bakması gerekiyordu.

Telaşlı adımları onu el konulan eşyaların olduğu rafa götürdü. Müsadere kutu numarası 654. Kitapların arasında sararmış bir kitap gözüne çarptı.

"Francis Jammes Şiirleri"

Aceleyle kitabı açtı ve içindekiler listesine bir göz attı.

"Eşeklerle Birlikte Cennete Gitmek İçin Dua", "Tutumlu Bir Eş Bulmak İçin Dua", "Ev, Güller ve Yaban Arılarıyla", "Işığın Altındaki Ahududular Arasına", "Dünyadaki En Yüce Şey"...

Kitabın sayfaları parmaklarının ucunda bir esinti yarattı. Uzun bir nefes aldı ve şiiri okudu.

Acıyı Sevmek İçin Dua

Sahip olduğum tek şey acı. Bunun dışında hiçbir şey istemiyorum.
Acı bana hep sadık kaldı ve şimdi de öyle.
Ruhum uçurumun derinliklerinde dolaşırken bile,
Acı her zaman yanımda durup beni koruduğundan
Acıyı nasıl suçlayabilirim?
Ah acı, beni asla terk etmeyeceksin
Sonunda sana saygı duymaya geldim.
Artık seni biliyorum.
Sırf var olarak bile güzel olduğunu.
Fakir yüreğimin yangın yerinden asla ayrılmayan birine benziyorsun.
Ey benim acım, canımdan çok sevdiğim kadından daha sevecensin.
Biliyorum ki, ölüm döşeğindeyken bile
Kalbimin derinliklerinde olacak
Benimle huzur içinde yatacaksın.

Sugiyama, "acı"yı "sev"mek ifadesinin anlamını tahmin edebiliyordu. İnsanın iradesi tam kırılacakmış gibi görünürken yeniden ayağa kalkar, sönmüş gibi olsa da yine alevlenir. O anki gerçekler ne kadar berbat olursa, insanın bunu kabullenme iradesi o kadar güçlenir. Bu sebeple, acı kelimesi olmadan yaşama iradesinden nasıl bahsedilebilir ki?

Sert sandalyenin arkasına yaslandı ve yeniden şiir kitabını açtı. Gözleri başka bir sayfaya takıldı. "Bu Dünyadaki En Yüce Şey". Denetlemeyi bitirdiği kartpostalı tekrar inceledi. Tanıdık gelen cümle burada da açıkça yazılıydı.

"Bu dünyadaki en yüce şey insanın işidir."

Sugiyama bir ipucu yakaladığını düşündü. Herif kartpostala kısa bir cümleyle gizli bir şifre yüklemişti. Eğer çocuk Francis Jammes'ın şiirlerini okursa, muhtemelen bunun anlamını keşfedecekti. Belki de bu kartpostal çocuğa değil, başka bir isyancıya teslim edilecekti.

Sugiyama şiirin içerdiği isyankâr anlamı tasavvur etti. "Bu dünyadaki en yüce şey", muhtemelen "vatanı kurtarmak için canını feda etmek" yahut "insanın rahat yaşamından vazgeçerek vatanın bağımsızlığı için işgalcilere direnmek" gibi tahrik edici imalar olacaktı. Elbette buradaki vatandan kasıt Japonya değil açıkça Kore'ydi. Epey gergin halde şiiri okumaya başladı.

Bu Dünyadaki En Yüce Şey

Yüce şeyler insanın yaptığı işler
Ahşap bir şişeye
Süt koymak,

Deriye batan, sert,
Buğday başaklarını toplamak,

İneklerin taze yapraklı kızılağaçların yanından
Ayrılmamalarını sağlamak,

Ormandaki huş ağaçlarını
Kesmek,
Şırıl şırıl akan dere kenarında
Söğüt dallarını bükmek,

Karanlık bir şömine, kaşınıp duran
Yaşlı kedi ve uyuyan pamukçuk kuşu ile
Neşeyle oynayan ufak çocukların yanında
Eski ayakkabıyı onarmak,

Bir gece yarısı çekirgeler tiz sesle
Öterken, usul usul
Dokuma tezgâhında çalışmak,

Ekmek pişirmek,
Şarap yapmak,

Bahçeye lahana ve sarımsak
Tohumları serpmek,
Ve sıcak yumurtaları toplamak.

Tahmini tamamen yanlıştı. Her ne kadar gözlerini ovup okumayı tekrarlasa da isyankâr ifadeleri bulması mümkün değildi. Ne gizli bir şifre ne de kötü bir kumpas vardı, insanın kanını kaynatan tahrik ya da saldırgan bir slogan da görünmüyordu. Şiir, sadece güzel doğa içerisinde barışçıl yaşamın şarkısını söylüyordu. Ahşap şişeye süt doldurmak, buğday ba-

şaklarını toplamak, ağacın gölgesinde inekleri toplamak, göminenin yanında eskimiş ayakkabıyı tamir etmek gibi mütevazı, gösterişsiz günlük hayat. Herhangi bir endişe olmadan, kimseden nefret etmeden, horozun ötüşüyle uyanmak, ter dökerek çalışmak, çekirge seslerini dinleyerek uykuya dalmak, işte böyle sıradan bir hayat.

Sugiyama'nın bakışlarındaki keskinlik gitti. Şimdiye kadar mutluluk gibi bir şeyin var olmadığını, zayıf romantiklerin bir zırvalığı olduğunu söyler, küçümserdi. Günlük hayatın huzuru dedikleri şeyi bir kere bile tecrübe edemediğinden inkâr etmekten başka çaresi yoktu. Bu, sahip olamadığı için daha fazla açlığını duyduğu hayali, rüyasında bile göremediği için küçümseyerek hor görmek zorunda kaldığı hasretiydi.

Epey bir süre sonra mavi "Denetlendi" damgasını bastı. Denetleme başarısızlıkla sonuçlanmıştı. Zira hiçbir şey bulamamıştı. Kartpostal, Kobe Limanı'nın arka sokaklarındaki eski bir ahşap kulübede babasını bekleyen çocuğa gidecekti. Çocuk Jammes'ın şiirlerini okuyacak ve kartpostal, çocuğa hayatın ağırlığını ve savaşın acılarını yenme iradesini aktaracaktı.

Jammes'ın şiirleriyle başlayarak kartpostallarda aşina olmadığı isim ve cümleler ortaya çıkmaya başladı. Alıcının yaş ve durumuna uygun alıntılanan şiirlerden mısralar. Hiranuma her durum ve kişiye uygun şiirleri hatırlıyor gibi görünüyordu. Bir mahkûmun karısına gönderdiği kartpostalda Jammes'ın "Tutumlu Bir Eş Bulmak İçin Dua" şiirinin tamamı yazılıydı. Sevgiliye gönderilen bir başka kartpostalda ise Goethe'nin aşk şiiri yazılıydı.

Sugiyama soluk soluğa kalmış bir av köpeği gibi, alıntılanan yazarlarla eserlerini bulmak için kitaplık aralarını dolaştı. Kartpostalda bahsedilen tek bir ismi de, tek bir kitabı da kaçırmadı. Tolstoy ismini keşfedince Tolstoy'un kitaplarını bu-

lup okudu. Her gece şüpheli yazılar arasında, mısralar arasında, cümleler arasında yönünü şaşırmış halde dolandı durdu. İsyankâr cümleler bulamasa da tedbiri elden bırakırsa olmazdı. Çünkü Hiranuma Dozu saf şair olmasının yanı sıra, aynı zamanda kurnaz bir yazardı da.

Kartpostallar sadece Sugiyama'yı değil mahkûmları da değiştirdi. Küfürler savuran dudaklarında artık tebessüm vardı. Sugiyama aldığı kartpostalı bir elinde tutup tulumunun koluyla gözyaşlarını silen mahkûmlara bakarak düşündü. Belki de bu yazının gücüdür diye. Bütün değişimler yazıdan başlıyordu. Tek satırlık bir cümle insanı değiştirirdi ve tek hecelik bir kelime dünyayı değiştirirdi.

Mevsim yazın doruğuna ulaştı. Yaz geceleri kısa olduğundan doğru dürüst bir kitabı bile bitirmesi mümkün olmuyordu. Sugiyama bir Korelinin oğluna gönderdiği kartpostalı denetlemesi gerektiği için gözünü kırpmadan sabahlamıştı. Zorla verilen Japonca Ganeyama soyadından dolayı çocukların alay ettiği oğlunun serzenişine teselli amaçlı yazılmış bir cevaptı. Kore soyadı olan Gim(altın)'e dağ anlamına gelen Japonca Yama kelimesi eklenerek verilen Ganeyama soyadı, kendisinin Koreli diye çağırılmasından farklı bir şey değildi. Kartpostalda baba, çocukların alayının, hayatı güçlü ve başı dik sürdürmek için bir basamak olduğunu söyleyerek oğlunu teselli ediyordu.

İsmin konusunda hiç üzülme evlat. Shakespeare *"Romeo ve Juliet"* adlı kitabında "Gülün ismi değiştirilse de gül yine kendi kokusunu verir" der. Önemli olan isim değil, kendi kokuna sahip olmaktır.

Cümleler arasına mayın gibi sözler yerleştirilmişti. Müsadere eşya listesini kontrol eden Sugiyama kitaplığa koşup 486. kutuda "Romeo ve Juliet"i bulup aldı. Shakespeare'in İngiliz olduğunu teyit eden Sugiyama çok sevindi. Düşman ülkenin vatandaşı olan bir yazar olduğu için isyankâr ve sıkıntılı kısımları kolayca bulabilecekti.

Dikkatlice tehlikeli sayfaları açа açа ilerledi. Son sayfaya geldiğinde şafak sökmek üzereydi. Verona'nın güzel manzarası, Romeo ve Juliet'in konuşmaları ve imkânsız aşklarının kalıcı imgeleri aklından bir türlü çıkmıyordu. Başını sallayıp karışık düşüncelerinden kurtulmaya çalışan Sugiyama, ciddi adil denetleyici kimliğine geri döndü. *Romeo ve Juliet* kesinlikle sıkıntılıydı. Düşman bir İngiliz yazarın eseri olmasının yanında, konusu bile yıkılmış bir aşk hikâyesiydi ve ölümle sonuçlanması karamsar bir hava taşıyordu.

Öyle diye birden eline kırmızı mührü de alamazdı. Denetleme ölçütleri çok mu ılımlı hale gelmişti bilmiyordu ama gönderilemez kararını da aceleyle vermek istememişti. Mektup gönderilmezse mektup bekleyen çocuğun içini kim ferahlatacak, onu kim teselli edecekti yani? Sonunda aklına uzlaşma fikri geldi. Kartpostalı yazan kişiyi sorgularsa daha doğru yorumlamak için bir ipucu bulabilirdi.

Öğleden sonra olunca güneş ışıkları hapishane avlusunu dökme demir kazan gibi kızdırdı. Kalın tuğla duvarlar sıcaklık kusuyor, çalışma atölyeleri fırın gibi yanıyordu. Avluya çıkma saatlerinde mahkûmlar, cehennem çukurundan kaçarcasına duvarın gölgesine akın ediyordu. Bir şeylere aç insanlar gibi toplaşıp oturuyor ve durmadan çene çalıyorlardı.

Sugiyama başını iki yana sallayarak avlunun ortasından geçti. Tozluk geçirdiği baldırlarını sıcak hava sardı. Gövde-

sini iki tarafa eğe eğe ayaklarını ayırarak ağır ağır ilerledi ve kendine has yürüyüşüyle mahkûmları sindirdi. Oysa kibirli ve saldırgan yürüyüş şeklinin kurşun yarası almış kalçasındaki ağrıya dayanmak için kendi geliştirdiği bir yöntem olduğunu hemen hemen kimse bilmiyordu. Heybetli gardiyanın yürüyüşü aslına bakılırsa topallayan yaralı bir askerin yürüyüşünden başka bir şey değildi.

İnfaz alanı ve mezarlığa giden kavak ağaçlarının olduğu tepeye yöneldi. Yan yana duran üç kavak ağacı uzun olmasına uzundu ama seyrek dalları nedeniyle gölgeleri bile yoktu. Mahkûmlar, idam edilenlerin boyunlarında iple o alanda dolandığına inanıyor, gardiyanlar gece devriyesi sırasında orada gezen hayaletler gördüklerini söyleyerek homurdanıyorlardı. Hiranuma kavak ağacının altında yaslanmış oturuyordu. Yumuşak ıslığı duyuluyordu.

"645 numara! Islık çaldığına bakılırsa hayat sana güzel anlaşılan ha?"

Kendi çaldığı ıslığın ritmine dalmış genç cevap vermedi. Gözleri karanlık bir kuyu gibi soğuk ve boştu. Sugiyama bu sefer sesini yükseltti.

"Hiranuma Dozu! Demek cevap vermiyorsun ha! Köpekler gibi dövülünce mi havlayacaksın?"

Sopayla çenesini kaldırdığında direnmekten vazgeçen genç gözlerini aşağıya indirdi.

"Adım ne 645 numara ne de Hiranuma Dozu. Benim adım Yun Dongcu!"

Sugiyama birden gerildi. Zorunlu isim değişikliğiyle ilgili kartpostal ve gelen cevap bu yazar bozuntusunun tasarladığı bir tuzak mıydı yoksa? Herif, isim ve varoluş konulu Shakespeare'in eserini okumasına sebep olduktan sonra zorunlu isim değişikliği tartışmasını ortaya getirip Sugiyama'yı

bunun içine mi çekmişti? Eğer öyleyse tam tersi daha da iyi olmuştu. Çünkü lafı dolandırmaya gerek kalmayacaktı. Sugiyama sırıtarak otları koparıp çiğnedi. Acı otların tadı ağzının içini doldurdu.

"Ha, Yun Dongcu, ha Hiranuma! Bu önemli mi ki? Hangi isimle çağırırsam çağırayım sen sensin..."

Bunu söyleyince Sugiyama, dün gece okuduğu Juliet'in monologunu hatırladı.

"Ah Romeo, Romeo! Neden Romeo'sun sen? İnkâr et babanı, kendi adını reddet! Benim düşmanım olan adındır yalnızca. Sen sensin, Montague olsan da. Montague soyadı nedir ki? El ya da ayak değil, kol veya yüz değil, vücudunun başka bir parçası da değil, peki isim değişikliği neyi değiştirir? İsim nedir ki? Gülü hangi isimle çağırırsak çağıralım, yine de gül kokacaktır... Romeo adı da öyle. Seni ne diye çağırırsak çağıralım, mükemmelliğin değişmeyecek. Adını terk et Romeo ve benimle birlikte ol."

"Senin yazdığın gibi, gülün adı ne olursa olsun kokusu değişmez. İsim bir hiçtir, önemli olan özdür çünkü. İster Yun Dongcu ol ister Hiranuma Dozu, sen sadece kendini beğenmiş ve inatçı bir Koreliden başka bir şey değilsin."

Sugiyama'nın sert sesi karşısında genç, ismin bir varlığın bütün her şeyini içeren bir sembol olduğunu söyleyerek karşı çıktı. İsmin sadece bir insanın yüzünü, gözlerini, vücudunu ve eylemlerini değil aynı zamanda hatıralarını, hayalleriyle özlemlerini, geçmişini, şimdisini ve geleceğini barındırdığını da ekledi.

Bir an için Sugiyama'nın aklından ürpertici bir düşünce geçti. Tek bir kelime sayısız duygu barındırıyorsa, tek bir

cümle sayılamayacak anlam içeriyorsa bu herif Shakespeare'in cümlelerine birbirine tamamen zıt iki anlam gizlemiş olmalıydı. Güle ne dersen de nihayetinde gül kokar. Fakat güle farklı bir şey dersen, o çiçek artık bir gül değildir. Ne kadar gül de koksa, zaman geçtikçe solar ama adı yaşar. Tıpkı "gül" denince akla güzel bir görüntü ve kokunun gelmesi gibi. Gül yok olsa da ismi yok olmaz, ömrü sınırlı olsa da ismi ebedi kalır. Sugiyama düşünceleri arasında kaybolduğu esnada Hiranuma konuşmaya devam etti.

"Juliet'in monoloğu, isimlerin varlığı tanımladığı gerçeğinin çelişkili bir ifadesidir."

"Çelişkili mi?"

Hiranuma bunun dillendirmeden dile getirme ve öyle olmadığını söyleyerek aslında öyle olduğu gerçeğini vurgulama yöntemi olduğunu söyledi. Sugiyama birden kendine geldi. Bir cümle, okuyan kişiye göre tersine mi yorumlanabiliyordu yani? O zaman Romeo'ya ismini reddetmesini söyleyen Juliet'in monoloğu aslında tam tersini mi ima ediyordu? Gerçekle bağlantısı olmayan bir ismi reddetmesini söyleyen Juliet'in çığlıkları, sadece isimlerin her şeyi tanımladığını daha mı açığa çıkarıyordu yani?

Romeo ve Juliet, ait olduğu sülaleler yani Capulet ile Montague soyadları yüzünden umutsuzluğa kapılırken aşkları trajediye dönüşmüştü. Soyadlarından kurtulabilirlerse aşklarını engelleyecek bir şey kalmayacaktı fakat onlar sonuna kadar bir türlü kurtulamadılar. Çünkü o isimler varlıklarını tanımlamış, aşklarını daha da çaresiz bir hale getirmişti. Hiranuma, hayır Dongcu, tekrar söyledi.

"Benim adım Yun Dongcu."

Sesinde çaresizliğin de ötesinde bir şey vardı. Karşı konulamaz bir saygınlık gibi. Sugiyama öfke dolu gözlerle ona baktı.

"Senin adın mıdır bilmem ama Korece o. Yasak olduğunu bilmiyor musun yoksa?"

"Adım Yun Dongcu değilse ben hiçbir şey değilim. Çünkü Hiranuma ismi Japonların zorla yüzüme geçirdiği bir maskeden ibaret."

Gencin bu sözleri kulağa hem ukalaca hem de asılsız boş saçmalık gibi geldi. Fakat Sugiyama bu sözlerin saçmalık olmadığının farkındaydı. Herif dar koğuşta bir kartpostalın üzerine yem gibi kitapları saklayıp onu ayartarak beynini yıkıyordu. Kitapları okuyanın düşüncelerinin nasıl değişeceğini, hal ve tavırlarında nasıl değişim olacağını gayet iyi biliyordu. Sugiyama terden ıslanmış kepini bacağına vurarak silkeledi.

"Saçma sapan konuşma! Ben değişmedim. Her zamanki Sugiyama Dozan'ım."

Fakat herifin gözleri hâlâ Sugiyama'nın değiştiğini iddia eder gibi bakıyordu. Sugiyama belki de bu herif haklı, diye düşündü. *Romeo ve Juliet*'i okumamış olsaydı "gülün adı" ile alakalı gereksiz laf dalaşına girmeyecekti. Herifin bu kadar kurnaz ve cümlelerinin böylesine ölümcül bir zehir olması konusunda daha da tedbirli olmalıydı.

Sugiyama açıkça farkına vardı. Değiştiğinin, değişmeden önceki eski haline geri dönmesinin mümkün olmadığının. Değişen halinden korkuyordu. Herhangi bir kitabı okuyan birisi, o kitabı okumadan öncesiyle aynı olmuyor. Cümleler insanı baştan aşağı değiştiren tedavisi olmayan bir hastalık. Kemiklere kazınıyor, hücrelere kadar sızıyor, ünlü ve ünsüzler bir virüs gibi kana karışıp akarak okuyan insana bulaşıyordu. Sugiyama bu hastalıkla boğuşurken yan etkilerinden de kurtulamadı. Belki de ölene kadar bu bağımlılıktan kurtulamayacağı önsezisine kapıldı. Tekrar eski haline geri dönemeyecek, dönmemesi de gereken biri olmuştu.

Yağmur yağdı. Yağmur, bir çadır gibi dalgalanarak havada savruldu. Bulanık sudan meydana gelen çadırının ötesinde her şey belirsizleşti. Sugiyama, yağmur durduğunda bir mevsimin geçip giderken diğerinin geleceğini biliyordu. Ağustosta güneşin soğuyup eylülde rüzgârın eseceğini, savaş alanına sürüklenerek götürülen çocukların birer delikanlı olacağını, mahkûmların ölüp koğuşları yeni mahkûmların dolduracağını...

Sugiyama, her akşam labirentten farksız kitaplıkların arasında hayalet misali dolaşıyordu. Sağanak gibi yağan mektupları denetleme işinden şikâyetçi değildi. İçten içe kartpostal bekler hale gelmişti.

Bir gün kırmızı kalemini bıraktı. Artık denetleme ve sansür amacıyla kartpostal okumuyordu. Onun yerine zarif el yazısı, samimi ünlem işaretleri, detaylı sıfatlar, tanıdık isimlerde teselli bulmak istiyordu. Yazı ve kitap bağımlısı olmuş, hiçbir şey okumayınca huzursuzluk duyar hale gelmişti. Artık kitap okumadan önceki haline dönmek istemiyordu. Beyni mi yıkanmıştı acaba? Öyle de olsa yapacak bir şey yoktu.

Yüksek saat kulesinin gölgesi avlu üzerine boylu boyunca uzandı. Sugiyama aniden birisine uzun bir kartpostal yazmak istedi. Hayır, herhangi birinden kartpostal almak istedi.

Rüzgâr ne taraftan esiyor, ne tarafa gidiyor ki?

Sugiyama gözlerini kısıp mevsimin içine doğru yürüdü. Sonbahar, kuru güneş ışığının ve dökülmüş kuru yaprakların kokusunu taşıyordu. Dar ve kare şeklinde hapishanenin göğü mavi bir bohça bezini andırıyordu. Keskin dikenli çitlerle sarılmış duvar, ufuk kadar uzak ve karanlıktı. Akşam güneşi ağlara takılmış bir balık gibi çırpınıyordu.

Hapishaneye mahkûmlar akın akın geliyor yine öyle ayrılıyordu. Kimi topallayan bacağıyla ağır aksak, kimiyse kefen yerine hasıra sarılı halde. Hayatta kalanların bakışları mevsime benzer olarak soğumuştu. Hiranuma açık kahverengiye bürünen kavak ağacına yaslanarak alışkanlıkla ıslık çalıyordu.

"Yun Dongcu!"

Sugiyama yabancı ve kaba üç heceli ismi seslendi. Zorla el konulan, bozulan, üzeri toz kaplamış isim, artık var olmayan bir isimdi. Islık sesi birden durdu. "Efendim" cevabı balık kılçığı gibi takılıp Dongcu'nun boğazına battı. Ancak uzun bir süre geçince kan tükürürmüşçesine bu cevabı tükürdü.

"Efendim!"

Bu ses Hiranuma Dozu'nun değil, Yun Dongcu'nun sesiydi. Sopalı adam, göz kapaklarında morluklar olan gence bakarak sordu.

"Islık çalarak söyleyebildiğin tek şarkı bu mu?"

Sugiyama gözleri faltaşı gibi açılmış ona bakan Dongcu'yu azarlamaya devam etti.

"Her gün sırf bu şarkıyı çaldığından melodisini ezberledim ama adını bile bilmiyorum."

Dongcu acı acı gülümsedi ve bunun Amerika Birleşik Devletleri'ne getirilmiş siyahi bir köle tarafından söylenen "Beni Memleketime Gönder" adlı manevi bir şarkı olduğunu söyledi. Gülümsemesi yirmi altı yaşındaki bir gence yakışmayan bir gülümsemeydi. Dünyanın kibar olmadığını ve yılların dostça geçmediğini anlayan yaşlı adam gülümsemesi. Genç konuyu değiştirmeye çalışıyormuş gibi kendi kendine mırıldandı.

"Rüzgâr ne taraftan esiyor, esip ne tarafa gidiyor..."

Sugiyama anlaşılmaz mırıltının, el konulan kitapların olduğu kutudaki şiir kitabından bir şiirin ilk mısrası olduğunu fark etti. Sugiyama gayri ihtiyari mısraların devamını seslendirdi.

Rüzgâr Esiyor

Rüzgâr ne taraftan esiyor,
Esip ne tarafa gidiyor dersin

Rüzgâr esiyor lakin
Kederimin bir sebebi yok

Kederimin bir sebebi yok mu dersin

Ne bir kadını sevdim
Ne de şu çağ için üzüldüm

Rüzgâr sürekli esiyor lakin
Ayaklarım hareketsiz, bir kayanın üzerinde

Nehir sürekli akıyor lakin
Ayaklarım hareketsiz, bir tepenin üzerinde

Sugiyama dudaklarına rüzgâr ve nehrin kokusu sinmiş gibi kendini huzurlu hissetti. Buna rağmen, duyguların sakin akışında gizlenen şüpheli sözler ve rahatsız edici ortam kafasını karıştırmıştı. Tam olarak imayı anlamamıştı ama bu şiirde bilinmeyen bir kumpas kokusu vardı.

Sugiyama içten içe şiiri okuduğu için kendini suçlayarak "Rüzgârın ne taraftan estiğini, ne tarafa gittiğini biliminsanlarına sormalısın. Bir şair bozuntusu bunu nereden bilsin?" diye bağırdı.

İtiraz edilemez gerçeğin önünde Dongcu başını eğdi. Şiir, evrenin kökenini, varoluş biçimini, yaşamı ve ölümü, doğanın özünü kanıtlayamazdı. Biliminsanları, bir şairin tüm bedenindeki yağı sıkarcasına yazdığı şiirleri birkaç satırlık resmi ifadelerle toparlamışlardı. Dongcu kurumuş dudaklarıyla kuru bir ses çıkardı.

"Bilmese de hissedebilir. Tene değen rüzgârın dokunuşu ve rüzgâra sinmiş mevsimin kokusu..."

"Bunları hissedip de ne yapacaksın yani?"

Dongcu şüphe içeren soru işaretini takip edecek sözleri düşündü.

"Dünya alevler içinde ve gençler asker karıncalar gibi ölüp gidiyorken..."

Evet öyle. Şiirler mermileri engelleyemez, cümleler savaşı durduramaz. Belki de şiirin yapabileceği tek bir şey bile yoktur. Peki, bu delilik çağında boş bir şiir ne işe yarar? Dongcu

sorusuna cevap veremedi ama inanmak istedi. Savaşın çılgınlığı dili yok etse bile, barbarlığını kanıtlamanın tek yolunun yine dil olduğuna... Sadece en saf dilin en merhametsiz çağa tanıklık edebileceğine...

Dongcu duvarın ötesindeki göğe baktı. Yüksek sağlam duvarlar, hapishaneyi mekânsal, görsel ve duygusal olarak dış dünyadan tamamen tecrit ediyordu. Uzaktaki liman tarafında rengârenk uçurtmalar uçuyordu. Uçurtmalar akıntıya karşı yüzen kefal sürüsü gibi parlıyordu. O sırada, duvarın ötesinde yakın bir yerden mavi bir uçurtma yükseldi. Bu uçurtma, uzak limandaki uçurtmalara yol gösteren bir köpekbalığı gibi büyük hareketlerle ve şiddetle uçuyordu. Dongcu iki elini gözlerinin üzerine siper ederek uçurtmanın hareketlerini izledi. Bakışları, hapishanenin yıkılmaz duvarlarını delip geçmeye çalışıyormuş gibi sertti. Sugiyama onu azarladı.

"Neye bu kadar dikkatle bakıyorsun? Hepi topu çocuklar uçurtma uçuruyor işte."

"Göze görünen küçük olsa da görünmeyen pek çok şeyi anlatır. Uçurtmaya bakarak uçuranın nasıl biri olduğu hakkında fikir sahibi olabiliriz. Kişiliğinin nasıl olduğunu ve kaç yaşında olduğunu anlayabiliriz."

Genç, dalgalanan uçurtmanın hareketlerine dikkat kesildi ve yakınlarda bu uçurtmayı uçuran kişiyi tarif etti.

"Yaklaşık on üç ya da on dört yaşlarında bir kız çocuğu. Uçurtmayı hareket ettirirken kırda koşma hızına bakılırsa adımların genişliği bir yetişkine ait değil. Öyle ama küçük bir çocuk da değil tabii ki. Uçurtmanın narin hareketlerine bakarsak bir erkek çocuk da değil. Korkusuz, meraklı ve kazanma arzusu güçlü ancak yalnızlık hisseden bir kişilik."

"Bunu nasıl bilebilirsin?"

"Diğer uçurtmalar buradan ya görünür ya görünmez halde, uzak deniz kıyısında uçuyor. Denizden esen rüzgâr uçurtma-

yı yüksekte uçurduğu için herkes oraya akın ediyor. Şu mavi uçurtma da bir hafta önce oradaydı. Ama bir süre sonra diğer uçurtmalardan ayrılarak bu tarafa geldi. Bir hafta takip ettim ve her gün biraz biraz bu tarafa yaklaştığını fark ettim. Diğer çocukların gelmediği hapishane yakınlarında tek başına uçurduğuna bakılırsa liman tarafındaki çocuklarla pek uyum sağlayamayan bir kişilik ama uçurtma konusunda öyle böyle yetenekli değil."

"Demek öyle. Uçurtmanın hareketiyle uçuranı mı okuyorsun yani?"

Sugiyama bıyık altından güldü. Gözleri parlayan Dongcu, "Görünmese de görülebilecek şeyler çoktur" dedi.

"Saçmalık! Hayalet göstereceğim desen ona inanmayı yeğlerim. Bu tepede idam edilen mahkûmların hayaletlerinin gezip dolaştığı dedikodusu var ve bunları bizzat gören gardiyanlar bile var."

Genç naifçe güldü. Sugiyama kendini kandırılmış hissetti ama kandıran bu genç ise o kadar da kötü hissetmeyeceğini düşündü. Bir kere daha inanmaktan bir zarar gelmezdi nihayetinde.

Ertesi gün öğleden sonra, gürültülü bir siren sesi hapishane atölyesine yayıldı. Uzun adımlarla avluyu arşınlayan Sugiyama birden durdu. Bir an zaman durmuş gibiydi. Küfür ve kavgalar yüzünden her an şamatalı olan avlu kendi kalbinin atışını duyabilecek kadar sakindi. Mahkûmlar son derece huzurlu görünüyorlardı. Hepsinin bakışları havada bir noktaya kilitlenmişti.

Öğleden sonra güneşinde bir şey kıpırdanıyordu. Kuyruğunu sallayan kırmızı bir uçurtma dimdik yükseliyordu. "Vay!" sesleri yükseldi. Mahkûmlar gözlerini hızla hareket eden baklava şeklindeki gövdeden ve uzun kuyruktan alamıyorlardı.

Sugiyama refleksle başını çevirip kavakların olduğu tepeye baktı. Tepede biri özenle elindeki makarayı hareket ettiriyordu. Tüyleri diken diken oldu ve başını kaldırarak nöbetçi kulesine baktı. Duvara paralel durması gereken makineli tüfeğin namlusu tepeye doğru dönmeye başlamıştı.

"İt oğlu it!"

Sugiyama kendini kaybetmiş halde avlunun ortasından geçerek koşmaya başladı. Kalbi kan pompalamayı kesmiş, nefesi kesilmişti. Tepeye vardığında şiddetli bir rüzgâr esti. Dongcu, gözlerini uçurtmaya sabitlemiş halde uçuşuna odaklanmıştı. Yüzünde huzur vardı. Sugiyama bir hışımla eline aldığı sopasıyla gencin omzuna vurdu. Sopanın kemiğe çarpmasının çıkardığı sesle birlikte gencin bedeni çekiçle vurulmuş bir çivi gibi büküldü.

"Ölümüne mi susadın? Nereden geleceği bilinmez bir mermiyle delik deşik mi olmak istiyorsun?"

Genç, vücudunun sert küfürler ve sopa nedeniyle parçalandığını ve kırıldığını duydu. Gerilmiş halde rüzgâr alan uçurtma onun elindeki makarayı kaptı. Makara kuru toprağın üstünde yuvarlandı. Uçurtma güçsüzce kuyruğunu sallayarak yere düşmeye başladı.

"Rüzgârı gördün değil mi? Uçurtmayı uçurup yükselten kuyruğunu sallatan rüzgârı diyorum."

Gencin sesi kusar gibi, inler gibi çıktı. Alnından kırmızı kan akıyordu. Sopayı tutan Sugiyama'nın elinin gücü kuvveti gitmişti. Sugiyama inkâr etmek istese de bu mümkün görünmüyordu. Zira rüzgârı kesinlikle görmüştü. Ormanın kokusunu, mezarlığın kasvetini, vadiden esen rüzgâr uçurtmayı çok yükseklere çıkarmıştı çünkü.

Sugiyama dizlerini tutarak yere eğildi ve nöbetçi kulesini kontrol etti. Suçlunun zapt edildiğini teyit eden namlu, hiçbir şey

olmamış gibi kendi yerine dönmüştü. Sugiyama ancak o zaman derin bir nefes aldı ve boylu boyunca yere uzandı. Mavi gökyüzü gözlerinin içine boca oldu ama uçurtma görünmüyordu.

Sugiyama göz ucuyla yere düşüp mahvolan uçurtmaya baktı. Kâğıt yerine iç çamaşırının sırt kısmı yırtılarak yapılmış bir uçurtmaydı. Kuyruğu artık bez parçaları birbirine eklenerek bağlanmış, çıtası ise bambu yerine kavak dallarıyla yapılmış gibiydi. Uçurtma ipi mahkûm tulumunun dikiş iplerinden yapılmışa benziyordu. Sugiyama gencin tulum ceketini alttan çekiştirdi. İç çamaşırı giymemiş ve mahkûm tulumunun yen ve paça kısımları bir karış kısalmıştı. Karnını doyurması gereken pilav toplarıyla yırttığı tulumun dikiş yerlerini yapıştırdığı anlaşılıyordu.

Sugiyama güçlükle "O kahrolası rüzgâr yüzünden neredeyse delik deşik olacaktın diyorum sana" diye bağırdı.

Aslında bakılırsa sopayla vurması bir ceza değildi. Sugiyama o an yüksek nöbetçi kulesinden gelecek mermileri engellemekten başka bir şey düşünmemişti. Eğer öyle olmasaydı nefesi kesilecek şekilde tepeye kadar koşmazdı. Ne Dongcu'yu kavak ağacının arkasına iter ne de merhametsizce sopayla vurup onu o hale getirirdi. Sırtını kuleye dönerek namluyu da engellemezdi.

Denetleme odasına dönen Sugiyama, Dongcu'nun tedavisi için talep formunu yazdı. Koreli bir mahkûma tedavi talep formu yazılması istisnai bir olaydı.

Müdür, yuvarlak gözlüğünü düzelterek camdan dışarıya bakıyordu. Sugiyama müdürün odasına girdiğinde önceden gelmiş olan başgardiyan selam bile almadan ayağa kalktı.

"Sugiyama! Tanrı aşkına ne yaptığını sanıyorsun? Mahkûm bu denli delice bir halt yerken sen ne yapıyordun!"

Başgardiyanın boğazından sinir ve balgamla karışık bir ses çıktı. Sugiyama sakin bir ses tonuyla rapor verdi.

"Bugün saat 16.00 civarında, 645 numaralı mahkûm Hiranuma'nın kuralları çiğnediği bir olay. Hapishane yerleşkesinde uçurtma uçurma eylemi yaklaşık on dakika devam etti. Şans eseri, mahkûmlar arasında bir arbede yaşanmadan olay naçizane benim müdahalemle son buldu."

Başgardiyanın bakışlarında zehir vardı.

"Tüm Koreli heriflerin gözünün önünde kuralları çiğnemiş olması şans eseri diyerek geçiştirilebilecek bir olay mı?"

"Yönetmeliği ihlal etmiş olabilir ama buna izni vardı. Hiranuma Dozu önceden kendi yaptığı uçurtmayı uçurma talebinde bulunmuştu."

"Hangi akla hizmet onun delice bir halt yemesine izin verdin ha? Deliler arasında kala kala sen de mi delirdin?" diye bağırdı başgardiyan.

Sugiyama yutkundu. Dinlemekte olan müdür sakince araya girdi.

"Bu sayede eğlenceli bir gösteri oldu demek."

Müdürün güveninden emin olan başgardiyanın öfkesi biraz yatışmıştı. Başgardiyan bu hapishanede nasıl hayatta kalacağını bilmekle beraber kendi yerini ve haddini tam olarak biliyor ve buna göre hareket ediyordu. Dünya savaşın gürültüsüyle dolu olabilir ve hayat nereden geldiği bile bilinmez bir bombayla sona erebilirdi ama en azmdan bu duvarların içindeki hayat bir şekilde devam ediyordu.

Kargaşanın bu şekilde sona ermesi büyük şanstı. Silah sesi olsaydı işler daha da büyürdü. Hapishanede meydana gelen olayların duvarların ötesine taşınmaması müdürün en öncelikli ilkesiydi. Sugiyama gözlerini ayırmadan başgardiyanı inceledi ve konuşmaya başladı.

"Sorun olmasına vardı elbette ancak uçurtma uçurmanın mahkûmları kontrol etmenin bir yolu olabileceğini düşündüm. Açık hava faaliyetinde hem gözetim geniş çaplı olmalıdır hem de mahkûmlar sık sık fiziksel temasta bulunur ya da kavga ederler. Heriflerin ilgilerinin tek bir yere odaklanmasını sağlayarak gözetim ve kontrolün daha kolay olacağını düşündüm. Bugün uçurtma havadayken mahkûmlar arasında ne bir kavga ne de şiddet eylemi yaşandı. Çünkü hepsi tüm dikkatini uçurtmaya vermişti."

Müdürün tırtıla benzeyen kaşları kıvrıldı. Ona göre, hapishanenin kendisi büyük bir işkence aracıydı. Açlık, huzursuzluk ve soğuk olmadığı takdirde sıcak hava mahkûmları birer yürüyen bombaya çevirirdi. Dokunsan patlayacak denli sinirleri gergin haldeki adamlar ufak bir kıvılcımda yumruklarını sallar, çete kurar ve şiddete başvururdu. Bu duruma ne işkence ne de hücre hapsi bir çözüm olabiliyordu. Fakat beklenmedik bir gösteri onları uysallaştırmıştı. Bu seferki kargaşa iyi ve doğru değerlendirilirse baş belası mahkûmlarla başa çıkmak için bir fırsata dönüşebilirdi. Böyle düşünen müdür bıyık altından güldü.

"Öyleyse diyorum ki... uçurtma etkinliğini azılı mahkûmları idare etmek için fırsat olarak kullansak nasıl olur? Açık hava saatinde uçurtma uçurmalarına izin verirsek, onları etkin bir şekilde kontrol edemez miyiz?"

Başgardiyan şüpheyle başını bir tarafa eğerek karşılık verdi.

"Fakat üzerlerinden bir an için gözümüzü ayırdığımızda şiddete başvuran hayvanlar onlar. Uçurtma hapishane duvarlarını aşarsa bu onları kışkırtmaz mı?"

"Uçurtma ne kadar yükseğe uçarsa uçsun, mahkûmlar hapishane yerleşkesinde, bu yüzden önemli değil. Eğer bir sorun çıkarsa, ipi kesersin olur biter."

Başgardiyanın gözleri parladı.

"Anlaşıldı efendim. Her salı açık hava saatinde uçurtma uçurmalarını sağlayacağım!"

"Uçurtma savaşı yaptırırsan iyi olabilir. İnsanoğlunun yaşadığı her yerde savaş var ve hapishane de istisna değil. Uçurtma savaşıyla şiddet arzusu hafifletilirse sorunlar azalır. Ancak gittikçe daha ciddi tedbirler almak gerekiyor."

Müdür diliyle ince dudaklarını yaladı. Sugiyama ensesinden soğuk su boca edilmiş gibi hissetti.

Sugiyama tembel adımlarla ilerlerken kaçamak gözlerle kavak ağacına yaslanmış oturan gence baktı. Böyle bir yere uymayan biri, şiir yazmasaydı buraya gelmeyecek biri. Sugiyama boğazına takılan diken gibi sivri bir soru sordu.

"Tanrı aşkına şiir nasıl bir şey ki senin gibi masum birini buraya kadar düşürdü?"

Duymamış gibi yaparak gökyüzüne bakan Dongcu, epey bir süre sonra ağzını açtı.

"Söz ideogramı On(言)'un yanında tapınak idiogramı Sa(寺). Şiir(詩) sözlerin tapınağıdır."

Sugiyama ağzındaki nahoş tadı gidermeye çalıştı. Eğer bir tapınaksa, en azından temiz ve kutsal ruhların kaldığı bir sığınak değil miydi? Suçluların af dilediği, yorgunların teselli aradığı, ebediyeti arzulayanların dua ettiği, cennete gitmek isteyenlerin adak adadığı bir yer. Öyleyse şiir, sözler arasında en temiz sözlerin evi demek mi oluyordu? Ruhları teselli eden ve ebediyet hayalleri kuran sözlerin evi? Edebiyat yaptığını söyleyenler buna romantizm derler. Sugiyama yerim senin romantizmini diye düşündü. Gencin şu dünyada romantizm diye bir şeyin yaşadığını düşündüğüne inanamıyordu. Sugiyama küçümseme ile balgamını birlikte tükürdü.

Dongcu, Sugiyama'nın soğuk tavrını umursamadı. Şiirin ruhu yansıtan bir kuyu olduğunu ve şairin ise o kuyunun içine

bir kova atarak gerçeği çekip çıkaran biri olduğunu söyledi. Ayrıca ruhlarımızın şiirle teselli bulabileceğini, şiirle öğrenip şiirle kurtuluşa erebileceğimizi de ekledi.

Sugiyama, Dongcu'nun sözlerini anlayamamış, hatta anlamak istememişti. Ancak kurnaz yazar bozuntusuna kanmaması gerektiği düşüncesiyle gerilerek sesini yükseltti.

"Tapınakta bir tanrı olup olmadığından emin değilim ama en azından orada ucuz bir teselli bulabilirsin. Ama şiir falanla ne yapabilirsin ki? Kendini teselli edebilecek, koruyabilecek tek kişi sensin. Süslü sözlerle aleni art niyetleri gizleyen şiir zırvalığı değildir yani. Ben bu yaşta cahillikten yeni yeni kurtuldum ama senin gibi bir yazar bozuntusunun saçmalıklarını ayırt edebilirim."

"Yeni yeni cahillikten kurtuldunuz ama siz usta bir yazarsınız. Metaforların, sembollerin ve dilin ikili yapısı ile çağrışımlarını anlayabildiğiniz için. Dahası küfürleriniz bile şiirsel semboller içeriyor. En aşağılık küfürleri ederken bile semboller ile metaforları özgürce kullanabiliyorsunuz çünkü."

"Semboller ve metaforlar mı? Abuk subuk laflarla bok suyunu bulandırmayı kes! Zekice kelime oyunları yapsan da yalan yalandır. Sonuçta doğruyu söyleme hilesi bile bir hiledir. Barış için savaş, sevdiği için ayrılmak gibi zırvalıklardan bir farkı yok."

Sugiyama heyecanlı bir boğa gibi burnunda soludu. Genç belli belirsiz gülümsedi. Biraz yorgun bir gülümsemeydi.

"Semboller ve metaforlar, cümlelere hayat veren araçlardır. Her zaman gördüğümüz yaygın nesnelerin farklı tarzlarda görünmesini sağlar. Mesela argoda 'bok suyunu bulandıran laf', 'işe yaramaz söz' anlamını barındırır."

"Küfürlerin şiir olduğundan mı bahsediyorsun?"

"Eğer o küfür doğruyu içeriyorsa. Mantıken yanlış ve yalan sözler de bazen doğru olabilir. Öyle olursa güzel bir savaş sözü de, tatlı bir ayrılık sözü de mümkün olur."

Şairin gözleri derin bir kuyu gibi kara, derin ve ıslaktı. Gardiyan, daha önce hiç görmediği kendini o gözlerde görüyor gibiydi.

"Güzel savaş mı? Senin gibi okumuş biri savaşı nereden bilecek! Savaş alanında insanların nasıl mahvolduğunu, ne denli bozulduğunu, nasıl öldüğünü?.. Hiç kan gölünde, sinek sürüsüne gömülü halde uyudun mu? Düşman tarafından yakalanıp bunun rüya mı yoksa gerçek mi olduğunu anlayamaz halde silah arkadaşlarının sığınağını öttün mü hiç? İşte savaş böyle pis bir şey."

Sugiyama'nın kuru sesi ufalanmıştı. Ruhunun bozulduğunu biliyordu. Ancak kuruyup ezilmiş ruhundan bir parça kalmış da olsa o ufacık parçanın teselli bulmasını istiyordu. Dongcu, sözlerinin onu teselli etmeyeceğini biliyor olsa da konuşma zorunluluğu hissederek ağzını araladı.

"Savaşı biliyorum ama savaşı sevmemek konusunda seninle aynıyım."

Ne küstahça bir cümleydi bu! Sugiyama asla savaşı sevmiyor değildi. Savaşı az da olsa yaşayıp onu öğrenen biri asla savaşı sevmemezlik edemez. Çünkü ondan nefret etmekten başka çaresi yoktur.

Sugiyama "Kör cahilin savurduğu küfürler bile şiir oluyorsa benim gibi biri de şiir yazabilir mi?" diye sordu.

Beyaz ve parlak ışık kümesini andıran bir bulut kavak ağacını sarmaladı. Kavak, pamuklu yorganın üzerine devrilircesine bulutun yaklaştığı tarafa eğildi.

"Şiir yazabilir miyim diye sormanıza gerek yok ki, çoktan şiir yazdınız."

"Şair olmayan biri nasıl yazabilir ki? Çoktan yazdın da ne demek?"

"Şair, şiir yazan değildir; şiir yazan kişi şairdir de ondan."

Kavak ağacının üstündeki kuşlar uçtu. Sugiyama başını eğdi ve postallarının eskimiş uçlarına baktı. Savaş meydanlarındaki kan göllerinde, hapishanenin toz çukurlarında dolaşırken birilerini tekmeleyip üzerine basıp eskittiği postallar, kendi hayatı gibi buruşup yıpranmış, çizilmiş ve mahvolmuştu. Sugiyama suçunu itiraf eden bir suçlu gibi mırıldandı.

"Ben senin gibi temiz bir insan olamam."

Sözünü bitiren Sugiyama'nın dudakları paslı bir kilit gibi sessizleşti. Bedenine hapsolmuş sözler yüzünü parçaladı. Temiz bir insan olmamakla kalmıyordu, bir insan bile değildi. Kendisiyle ilgisi olmayan masum insanları mahveden bir canavardan başka bir şey değildi.

Genç, şiirin hayatın ta kendisi olduğunu söyledi.

"Siz, bugüne kadar yaşam tarzınıza göre şiirler yazdınız. Mürekkeple kâğıda yazmak yerine, tüm bedeninizle yollara şiir yazdınız."

Sugiyama genç yazarın sözlerinin yalan olmamasını ve kendi küfürlerinin şiire dönüşebilmesini diledi. Güzel şeylere güzel demek, pis şeylere sövüp saymak doğruysa, belki de çoktan bir şair olmuştu. En azından küfürleri öfke denilen gerçeği içeriyordu çünkü. Sugiyama yazıyı öğrendiğine pişman oldu. Onun şiirlerini okuduğundan. Ancak... Belki de yazmayı öğrendiği için şanslıydı. Onun şiirlerini okuyabildiğinden.

Artık ne acımasız bir gardiyan ne de katı bir denetleyiciydi. Şair olmaya hevesli bir erkek çocuk gibi heyecandan içi içine sığmıyordu.

Sonbahar derinleşti. Mahkûm tulumlarının arasından serin rüzgârlar geçti. Külrengi avluda yapraklar hışırtıyla yuvarlandı ve kuru dallar birbirlerine çarparak ses çıkardı. Bazen kuru tozların, beyaz bir nefes gibi yükseldiği de oluyordu.

Sugiyama'nın işi giderek arttı. Dongcu'nun yaptığı uçurtmadan daha büyük, güçlü ve daha yükseğe uçabilecek bir uçurtma yapmalıydı. Küçük müsvedde kâğıtlar, pilav toplarını yeniden kaynatarak yaptığı tutkal, bambu çıta ve uçurtma ipi olarak kullanacağı pamuk ipliği hazırladı. Yaptığı uçurtmayı salı gününe kadar denetleme odasında muhafaza etti. Salı günü öğleden sonra açık hava saati geldiğinde Sugiyama sakladığı uçurtmayı Dongcu'ya uzattı.

Mahkûmlar avluya toplandılar ve parıldayarak çözülen ipi izlediler. Uçurtmalar duvarın üzerinden uçtu ve beyaz bir bayrak gibi dalgalandı. Kuyruklarını sallayarak yükselen uçurtmalarla gözleri ve kalpleri çalınan adamlar, şimdikinden farklı bir zamanı düşündüler. Kuyruğunu sallayarak süzülen uçurtmaya gözleriyle kalplerini kaptıran mahkûmların hepsi istisnasız şimdikinden çok farklı zamanları düşündüler. Yüksek duvarla kalın demir parmaklıkların görüşlerini engellemediği zamanı. Gönüllerince koşup oynadıkları kırları, çeltik tarlalarını, uçurtma ipine vuran gergin rüzgârı...

Uçarken sendeleyen, yükselirken bükülen, baş döndürücü dolanan uçurtmanın her hareketi onların kaybettikleri umutlarıydı. Onlar uçamadı ama onların umutları uçtu, onlar hapsedilmişti ama onların hayalleri bu duvarları aşmıştı. Onların neşeyle gülerek ve tezahüratlar ederek izledikleri şey uçurtma değil kendileriydi.

Dongcu kararsız bir çocuk gibi anbean yön ve hız değiştiren rüzgârı parmak uçlarıyla okudu ve gözleriyle uçurtmanın hareketini özenle takip etti. Bir an için rüzgâr yön değiştirince uçurtma düşecek gibi oldu ve aynı anda mahkûmların dudaklarının arasından çığlıklar yükseldi. Çığlıktansa inleyiş demek daha doğru olurdu.

Dongcu makaradaki ipi ustalıkla saldı ve uçurtma kısa sürede dengesini yeniden kazandı. Hızlı el hareketleri sayesinde

sanki havada iki üç tur attırarak hünerini sergilemiş gibi göründü.

Sonunda Dongcu makaranın sapını serbest bırakınca bir topaç kadar hızla dönen makaradan ip çözülüp uzadı. Gerilen uçurtma kuyruğunu sallayarak düştü. Mahkûmların ağzından bir anda inlemeler yükseldi. Afallayan Sugiyama çözülmüş ipi eliyle sarmaya koyuldu.

"Ne yapıyorsun?"

Uçurtmanın ipi avucunu kesti ve kanattı. Sallanıp düşen uçurtma rüzgâra kapılıp daha yükseğe uçtu. Dongcu el çabukluğuyla makarayı hareket ettirirken daha yükseğe çıkması için ipi çözmesi gerektiğini, çözülen ip uzun oldukça rüzgârla daha da yüksekleride uçabileceğini açıkladı.

O sırada duvarın ötesinden aniden bir şey yükseldi. Mavi gövdeli ve gök mavisi kuyruklu büyük bir uçurtma bir an bile yönünü şaşırmadan, oldukça ağır kuyruğuyla rüzgârda süzülüyordu. Mahkûmlar bir anda gözlerini mavi uçurtmaya çevirdiler ve bağırdılar. Mavi uçurtma avını arayan bir köpekbalığı gibi beyaz uçurtmaya saldırdı.

Sugiyama "Savaşa davet bu. Mahkûmlar çok heyecanlı" diye mırıldandı.

Dongcu cevap vermek yerine aceleyle uçurtmanın ipini sardı. Mavi uçurtma Dongcu'nun dengesini kaybederek sallanan uçurtmasına ipini doladı. Makaranın üzerine bir ağırlık oturdu. Mavi uçurtma ısrarla yüksekliğini ve yönünü değiştirerek beyaz uçurtmanın ipine takıldı. Mahkûmlar nefeslerini tutmuş halde mavi uçurtmanın hamlesinden kaçınan Dongcu'nun beyaz uçurtmasını izlediler. Dongcu'yu suçlamaları mı gerekiyordu yoksa onu desteklemeleri mi, bilemiyor gibiydiler.

Sonunda Dongcu'nun uçurtması birbirine karışmış ipler-den kurtulduğunda tezahüratlar, alkışlar yükseldi. Dongcu

aceleyle makarasını sardı. Alçalan uçurtma duvarların içine doğru dönünce mahkûmlar iç çektiler. Çıkardıkları ses yaralanmış bir hayvanın iniltisi gibi acı vericiydi.

Yüksek bir siren sesi duyuldu. Adamlar çalışma kamplarına, koğuşlara dağıldılar. Avlu tekrar sessizliğe gömüldü.

Sugiyama "Neden savaştan kaçındın?" diye sordu.

Dongcu cevap vermek yerine uçurtmanın ipini sarmaya devam etti. Sugiyama cevabı kendi kendine kafasında buldu. Dongcu yoldaşlarını hayal kırıklığına uğratmaktansa kendisini korkak göstermenin daha iyi olduğunu düşünmüştü. Duvarın ötesine gönderdiği özgürlüğün, acımasız mavi uçurtma tarafından düşürülmesindense duvarın bu tarafına kaçmanın daha iyi olacağına karar vermiş olmalıydı. Korkak davranmak Dongcu'nun yapabileceği en iyi seçimdi. En azından umutsuzluktan iyiydi.

Gidelim, gidelim kovalanan biri gibi gidelim

Başgardiyan elindeki kâğıdı hızla buruşturarak yere attı.

"Denetleyici denen kişi ne yapıyor da bu isyankâr kâğıtlar etrafta geziniyor?"

Sugiyama köşeleri yırtılmış ve kirlenmiş bir tomar kâğıdı eline aldı.

"Kâğıda değil de üzerindeki yazıya bak esas. Akılsız herif!"

Buruşan kâğıdı açarken Sugiyama'nın gözleri büyüdü. Karınca duası gibi yazılmış kelimeler Japonca değil, Koreceydi. Utanç içindeki yüzü anında çatlayıp ikiye ayrılacak gibi görünüyordu.

"İçeriğini çeviremem ancak..."

Başgardiyanın sesi bir bıçak gibi onun lafını kesti.

"İçeriğini bilmesen de olur. Sırf Korece yazıldığı için yasaklı bir belge zaten."

Sobada çatırdayan kömürün sesi konuşmalarını bastırdı. Başgardiyan küçük bir çocuk gibi mızmızlandı.

"Mahkûmların elden ele dolaştırarak okuduğunu tespit ettik. Sen denetçisin yani bu lanet olası belgeyi yazan serseriyi biliyor musun?"

Sugiyama'nın sırtında ter yol yapmıştı. İster Japonca olsun, ister Korece, el yazısı o kişinin kişiliğini ortaya koyuyorsa ha-

pishanede bu kadar güzel ve düzgün yazabilecek tek bir kişi vardı. Sugiyama tükürüğüyle beraber aklına gelen o kişinin adını da yuttu.

"En kısa sürede hangi herifin yaptığını bulacağım."

"Bulmana gerek kalmadı. Hangi herifin yediği nane olduğunu biliyorum zaten."

Başgardiyan müsadere kitap dosyasını açtı ve Sugiyama'ya yaklaşarak derin bir nefes aldıktan sonra şöyle söyledi.

"Böyle bir naneyi yiyen serseri Hiranuma Dozu'dan başka kim olabilir? Herifin el konulan kitaplarını denetleme işi daha bitmedi mi?"

Başgardiyanın gözleri Sugiyama'nın şakaklarını sıkıyormuş gibi bakıyordu. Sugiyama aceleyle cevap verdi.

"İş yoğunluğundan dolayı henüz bitiremedim."

Başgardiyanın bakışları adeta bir balta gibi keskindi.

"Sen oyalandığın sürece o serseri huyundan vazgeçmeyecek ve olmadık naneler yemeye devam edecek. Derhal bana el konulan tüm kitaplarını gönder. Bu sefer bizzat ben denetleyeceğim. Sen serseriye eziyet etmeye devam et."

Sugiyama sert bir asker selamıyla arkasını döndü.

Tulumunun ceketini çıkaran Dongcu sorgu sandalyesine bağlanmıştı. Sopayla köprücük kemiğine vurulunca Dongcu'nun yüzü buruştu. Sanki bedeninin içlerinde bir şeylerin kırılma sesi duyuluyordu. Işığın altında görünen cılız omuzları, içi gözükecekmişçesine soluk teni, her bir eklemin-den fırlayan kemikleri...

Sugiyama kendisinin aptal olduğunu düşündü. Belki de tembeldi. Herifin isyankârlığıyla bunun getireceği felaketin tamamen farkında olmasına rağmen, onun tatlı diline kanarak tehlikeyi görmezden gelmişti. Bu mesuliyetsiz bir suçtu, öyle

bir aptallık da tembellik de değildi. En başından, el konulan kitap ve şiirleri yakıp onu da yürüyemez hale getirmeliydi.

"Benim arkamdan iş çevirdin. Cevap ver! Bu lanet olası şiirde neler yazıyor?"

Çatallanan sesi Dongcu'nun suratını çiğnemişti. Patlamış dudaklarının arasından ezilmiş ünlü ve ünsüzlerin pareleri sızıyordu. Sugiyama masanın üstüne rapor kâğıdını ve kalemi fırlattı.

"Japoncaya çevirip yaz! Şerefsiz seni!"

Kâğıt ve kalemi gören Dongcu'nun yüzü aydınlandı. Şiş parmaklarıyla kalemi tutan Dongcu'nun ağzı, oyuncağına kavuşan bir çocuk gibi kulaklarına vardı. Titreyen kalem buruşuk kâğıdın üstünde ağır aksak ilerlemeye başladı. Cümleler kalemin ucundan su gibi aktı. Naif itiraflar, masum ıstıraplar, utanç verici pişmanlıklar. Sugiyama bir anlığına kendini çocuk gibi hissetti. Sonunda Dongcu pat diye düşürür gibi kâğıda noktayı koydu.

Sugiyama bekleyen gardiyanlara çıkmaları için göz etti. İşkencenin yakında başlayacağını tecrübelerinden bilen iki gardiyan, birer hayalet gibi kapıdan çıktılar. Sugiyama Korece şiirlerin olduğu eski püskü kâğıt parçasıyla açılmaktan küçülmüş bir kurşunkalemi eline alıp kaldırdı. Parmak izleriyle lekelenmiş kâğıt, uzun bir kuşak gibi kesilmiş birkaç kâğıt parçasının kabaca yapıştırılarak birbirine eklenmiş haliydi, kalemse doğru düzgün tutulamayacak kadar kısacık kalmıştı.

"O lanet kâğıtla kalemi nerden buldun?"

Sözleri kırık birer cam parçası kadar keskin ve batıcıydı. Dongcu kurumuş dudaklarını açmak için çabaladı. Patlamış dudaklarının arasından ezik ve bozuk bir telaffuzla karşılık verdi.

"Mahkûm mektuplarını yazmak için verilen kartpostalların altından azar azar kesip parçaları pirinç lapasıyla birbirine tut-

turdum. Kalemi de iade etmeden önce arkasını kısacık kesip sakladım."

"O pirinç lapası sana yemen için veriliyor, öyle karalamalar yapman için değil serseri!"

Dongcu görünür görünmez şekilde tebessüm etti. Kurumuş yaranın kabuğu yüzünden suratında uyumsuz bir kırışıklık oluşmuştu. Sugiyama sopasını havada bir o yana bir bu yana savuşturdu.

"Bu tehlikeli şiiri yazıp ne yapmayı düşünüyordun ha?!"

"Bu tehlikeli bir şiir değil."

"Tehlikeli değil mi dedin? Bu şiiri okuyan Korelilerin memleketlerini hatırlayacakları ve şu anki hallerinden şikâyet edecekleri gün gibi ortada. Mahkûmlara memleket özlemi ve hatıra denilen uyuşturucudan verip isyan falan mı çıkarmayı planlıyordun?"

"Bu şiirin insanların duygularında karışıklığa yol açtığına dair bir kanıt yok."

"Bu şiirin insanın duygularını aşırı derecede güçlendirdiğine dair kanıt var."

Sugiyama farkında olmadan kendi sözlerinin tuzağına düşmüştü. Bu şiirin kendi duygusuz ve soğuk yüreğini bile harekete geçirdiğini elbette söyleyemezdi. Şiirin faydasız olduğuna dair sözünü geri alamaz, tükürdüğünü yalayamazdı. Duraksadı ve silahı elinden alınarak savunmasız kalmış gibi sopasını fırlattı.

"Şiirini okuduğum an başımın döndüğünü hissettim. Ne olduğunu anlamadım ama deniz tutmuş gibi midem bulandı. Eminim ki amacın da buydu zaten. İnsanlar kendi ölümlerini kendi elleriyle hazırlar. Derin sularda boğularak ölür, karada kendi ağırlığında ezilerek ölen balina gibi. Bir maymunun ağaçtan düşüp ölmesi, bir köstebeğin toprak yığınının altında

ezilerek ölmesi gibi; senin ölümün de bu lanet şiir yüzünden olacak."

Dongcu'nun gözleri kendini öldürüp öldürmeyeceğini soruyordu. Sugiyama da cevapladı:

"Fakat hayır, seni öldürmeyeceğim. Canlı halde kafanın içinde dönüp duracak, beynini emeceğim."

Bön bön bakan gözleri bunu nasıl yapacağını soruyordu.

"Seni hücreye kapatacağım. On beş gün boyunca!"

Dongcu rengi solmuş eski bir mobilya gibi oraya konmuştu.

İki gün sonra, Sugiyama başgardiyanın talimatıyla çöp yakma yerine çağrıldı. Erken gidip orada bekleyen Sugiyama'nın önüne çıkan başgardiyan bir nebze daha rahat görünüyordu.

"Neyse ki kısa sürede herifin icabına bakıp o isyankâr yazının yayılmasını önledin. On beş gün boyunca hücrede kalırsa ya cesedi çıkar ya da beyni boşalır."

Sugiyama dik bir duruşla konuştu.

"O herif bir yazar. Onun kafasında yazılar adeta bir dövme gibi kazılı. Sırf yazabilmek için oradan canlı çıkacaktır."

Başgardiyan parıldayan altın kaplama dişlerini göstererek güldü. Sugiyama'nın kimi zaman pervasız ve lakayt davranmasına rağmen hâlâ güvenilir bir denetçi olduğunu düşünüyordu.

"Fark etmez. Artık tehlike olmaktan çıktı çünkü."

Başgardiyan, Sugiyama'ya bir tomar kâğıt uzattı. En üstteki sayfada kırmızı ve kalın bir kelime yazılıydı. Yakılacak. Sugiyama kâğıtları birer birer çevirip baktı.

"Erkek Çocuk", "Kar Yağan Harita", "Geri Döndüğüm Gece", "Dünyanın İlk Sabahı", "Başka Bir Memleket", "Yıldız Saydığım Gece"... Yazılar kâğıtların üstünde titreşiyordu.

Başgardiyan, "Bir kargaşa yaşandı ama bu senin suçun değil. Bana kalırsa fare kılıklı o yazar bozuntusunun suçu bu.

Günahlarının cezasını çekiyor da. Tek yapman gereken şey işi bitirmek. Yasaklı şiirleri yakıp kül edersen son bulur" dedi.

Sugiyama göğsünde bir çatırtı sesi duydu. Sonuçta yakması mı gerekiyordu? Yakmak isteseydi daha önce de yakabilirdi. Ancak baş belası el yazmalarını muhafaza etmesinin sebebi kendi elleriyle ateşe atmak istemesindendi. Sugiyama tek tek el yazmalarını alıp "Kısa zamanda denetimi bitirip ayıklayarak yakaca..." derken kılıç kadar keskin sesli başgardiyan birden sözünü kesti.

"Kısa zamanda değil, derhal şimdi, ayıklanacak bir şey yok, hepsini ateşe ver!"

"Kamu Düzenini Koruma Yasası'nı çiğneyen bir kişinin damarlarında direniş alyuvarı dolaşır. Sadece bu şiire bakarak ne kadar tehlikeli bir herif olduğu anlaşılabilir."

Başgardiyan, Sugiyama'nın elinden desteyi bir hışımla çekip aldı. Ardından sayfaları hızla çevirerek bir sayfayı uzattı.

Başka Bir Memleket

Memlekete döndüğüm günün gecesi
İskeletim ardımdan gelip odama uzandı.

Karanlık oda, fezaya bağlanıyor
Gökten mi nereden geliyorsa bir ses misali rüzgâr esiyor.

Karanlıkta, ince ince ufalanan
İskeletime bakarken
Dökülen gözyaşları, benim ağlayışım mı?
İskeletimin ağlayışı mı, yoksa
Güzel ruhun ağlayışı mı?

Sadakati ölçülemeyen köpek
Karanlığı sabaha kadar havlar.
Muhtemelen beni kovalayan da.
Karanlığı havlayan o köpek

Gidelim, gidelim.
Kovalanan biri gibi gidelim.
İskeletimden habersiz.
Başka güzel bir memlekete gidelim.

"Gördün mü? İskeletmiş, memleketmiş, pek sakıncalı ifade gibi görünmese de başlıktan son satıra kadar açıkça Japon karşıtlığını savunan sloganlar. 'Sadık köpek', 'Karanlığı havlamak' ne anlama geliyor sanıyorsun? 'Köpek' inatçı Koreli herifleri, 'Karanlık' sömürgeciliği temsil ediyor. 'Başka bir memleket' bağımsız Kore tabii ki. Kore'nin bağımsızlığı için savaşalım diye kışkırtma var."

Sugiyama mısralara teker teker bakıp konuştu.

"Herifin şiirini çok yüksek değerlendiriyorsunuz. Bu şiiri Gyongsong'da eğitim görürken memleketi Mançurya'ya döndüğü 1941 yılının eylül ayında yazmış. Toy bir delikanlının gelecek kaygısı ve kafa karışıklığından ibaret. 'İskelet' ve 'Güzel ruh' gibi ifadeleri kendine yönelik bir kırbaçlama, uyarı olarak görebiliriz. Muazzam bir ulusal ruhu uyandıracak denli ne çok iyi ne de yeterince derin olan duygusal bir karalama."

Sugiyama parmaklarıyla kelimeleri göstererek gayretle açıkladı. Bu şiir genci çevreleyen korkunç sömürge gerçekliğini gösteriyordu. Fakir sömürge vatandaşı genç, memleketini özlüyordu fakat memleketi bile saklanabileceği bir yer değildi. Dayanabileceği bir yeri olmayan ruh memleketinde bile kova-

lanıyordu. Genç için çağ dönülecek yerin olmadığı bir çağ, özlem duygusuna bile izin verilmeyen bir çağdı. Başgardiyan bu sırada kâğıtları çevirerek başka bir sayfayı açıp gösterdi.

"Peki, buna ne demeli? Bariz Japon karşıtı isyankâr bir şiir!"

Kederli Zümre

Beyaz havluyu siyah saçlara sarmışlar
Beyaz lastik ayakkabılar bakımsız ayaklarda.

Beyaz etek kederli bedenleri örtüyor.
Beyaz kuşak ince belleri sıkıca sarıyor.

"'Beyaz havlu', 'beyaz lastik ayakkabı', 'beyaz etek' ve 'beyaz kuşak' sözlerine bak!"

Sugiyama endişeli bir ifadeyle bir kâğıdı, bir başgardiyanın yüzünü inceledi. Başgardiyan devam etti.

"Beyaz rengin Korelilerin sevdiği renk olduğunu biliyorsun değil mi? 'Siyah saç', 'bakımsız ayaklar', 'kederli beden', 'ince bel' sömürgeciliğin gerçekliği hakkında bir semboldür. Beyaz havluyu saçlarına sarmaları, bakımsız ayaklara beyaz lastik ayakkabı giymeleri, kederli bedenlerine beyaz etek örtmeleri ve bellerine beyaz kuşak bağlamaları, tüm bunlar Korelilerin Japonya'yı yeneceğine dair bir dilek ve gizli kapaklı bir imadır."

Başgardiyanın analizi gibi sadece dört satırdan oluşan kısa şiirde isyan gibi bir direniş hâkimdi. Göz önündeki manzarayı kayıtsızca yansıtıyor gibiydi fakat kısa cümleleri tekrar ederek Kore'yi simgeleyen beyaz imajı vurgulayarak en saf dil ile en güçlü sesi çıkarıyordu. Sugiyama yutkundu ve şöyle dedi.

"Dediğiniz gibi şiir açıkça rahatsız edici bir milliyetçilik içeriyor. Koreli biri olmadığı sürece kendisini güvende hissetmez

herhalde. Koreli olduğu sürece, endişeli olmaya mahkûmdu. Ama bütün şiirleri öyle değil."

Kâğıtları hızlıca çeviren Sugiyama, bir şiir okudu. Kendi kısık sesi kulaklarında çınladı.

Erkek Çocuk

Akçaağaç yapraklarına benzeyen hüzünlü sonbahar her yerden tek tek düşüyor. Akçaağaç yapraklarının düştüğü her yer ilkbahara hazırlanırken ağaç dallarının üzerine gökyüzü seriliyor. Kıpırdamadan gökyüzüne bakınca kaşları maviye boyanıyor. İki eliyle sıcak yanaklarını silince avuçlarına mavi boya bulaşıyor. Tekrar avuçlarına bakıyor. Elindeki kader çizgilerinde berrak bir nehir akıyor, berrak nehir akıyor ve nehrin içinde aşk gibi hüzünlü bir yüz —güzel Sun'un yüzü beliriyor. Çocuk şaşkınlıkla gözlerini yumuyor. Yine de berrak nehir akıyor ve aşka benzeyen hüzünlü yüz— güzel Sun'un yüzü beliriyor.

Sugiyama bir nehir kadar soğuk avuçlarına baktı. Bu ellerle insanları dövmüş, yakalarına yapışmış ve sopasını savurmuştu. Birden ellerinden utanç duydu.

"Neresine bakarsak bakalım bu şiirde milliyetçilik ya da isyankârlık izi bulamayız. Yalnızca ilk aşkı için yanıp tutuşan bir erkek çocuğun saf kalbini tasvir ediyor."

Başgardiyan hoşnutsuz gözlerle yan yan baktı.

"Hiranuma felaket dikkatli bir herif. Tutuklanma ihtimaline karşı denetleyicinin kafasını karıştırmak için araya kasıtlı olarak aşk şiiri sıkıştırmıştır."

"Öyle değil efendim. Bu şiirde Hiranuma'nın gerçek duyguları var."

"Âşık, masum bir çocuğu taklit ederek gerçek yüzünü saklamış. Sun denilen kızın da hayali bir karakter olduğu kesin!"

"Sun adlı kız hayali biri değil efendim."

Sugiyama kendisi de farkında olmadan sesini yükseltti. Başgardiyan öfkeyle kaşlarını kaldırdı ve ona dik dik baktı. Sugiyama sert hareketlerle sayfaları çevirip bir sayfayı gösterdi.

Kar Yağan Harita

Sun'un gittiği sabah tarifsiz duygularla iri taneli kar yağıyor,
üzgünmüş gibi pencerenin dışında uzağa serilmiş haritanın
üzerini kaplıyor.
Odanın içine baksan da faydasız, kimse yok. Duvarlar ve tavan
beyaz. Odanın içine bile kar mı yağıyor? Gerçekten sen kaybedilen
tarih gibi hızlı mı gidiyorsun, gitmeden önce sana
söyleyeceklerimi bir mektup yazacak olsam da gideceğin yolu
bilmeden hangi sokak, hangi köy, hangi çatı altında, sen sadece
benim kalbimde olacaksın. Senin küçük ayak izini kar yağıp
kaplıyor ve ben yetişemiyorum. Karlar eridiğinde, bıraktığın her
ayak izinde çiçekler açacak ve çiçeklerin arasında ayak izlerini
bularak bir yıl on iki ay her daim benim kalbime kar yağsın.

"'Erkek Çocuk' ve 'Kar Yağan Harita', iki yıl arayla yazılmış dizi şiirler. 'Erkek Çocuk' âşık olan bir çocuğun duygularına dair bir şiirse, 'Kar Yağan Harita' aşkını kaybetmiş gencin kalp kırıklığına dair bir şiir. İki şiiri yazan kişi de 'Sun' karakteri de aynı. Birilerini kandırmak amacıyla araya rastgele sıkıştırmış olsa aradan iki yıl geçtikten sonra bile aynı tonda, aynı aşka umutsuz özlem duyulamaz, efendim."

Çaresizlik kokan sesi karşısında başgardiyan yüzünü ekşitti.

"Her neyse, şiirden anlıyorsun tamam, bunu takdir ediyorum."

"Bana tek bir günlük zaman verirseniz, yakılacakları özenle seçip rapor edeceğim."

Cümlesi daha bitmeden başgardiyan elini olumsuz anlamda salladı.

"Yeter! Bunu yapmana gerek yok. Derhal şimdi hepsini yak!"

"Ama iki şiirin de isyankârlık içermeyen lirik şiir olduğu konusunda hemfikir değil miydiniz?"

"Sorun da bu ya. İsyankârlık olmadığı için daha tehlikeli. Tüm ulusun kemerlerini sıkıp ve Amerikan-İngiliz işgalcilerine karşı koyması gereken seferberlik halinde nasıl böyle boş bir aşktan bahsedilebilir? Asıl böylesine yozlaşmış bir şiirin dayanışma ruhunu kırdığını bilmiyor musun?"

"Savaş bir gün sona erecek. Seferberlik düzeni kaldırıldığında ayrılanlar geri dönecek ve hayatta kalanlar kaldıkları yerden devam etmek zorunda kalacak. Seferberlik halinde isyankâr bir şiir mi bilmem ancak savaştan bittikten sonra bitkin insanları teselli edecektir."

Sugiyama yine sesinin yükseldiğini fark etmemişti. Başgardiyan ise bağırdı.

"Bu senin endişeleneceğin bir şey değil! Savaşın bitmesi demek bizim galip ülke olacağımız anlamına gelir. Japon İmparatorluk Ordusu, Amerikan-İngiliz işgalcilerini dünyanın öbür ucuna kadar kovalayarak köklerini kazıyacak."

Sugiyama'nın dudakları hafifçe hareket etti. Galibiyet mi? Savaşta kazanmak diye bir şey mümkün müydü? Savaşla savaşıp kazanan insan yoktur. Ölümle savaşıp kazanan olmadığı gibi. Savaş bittiğinde herkes mağluptur. Kazanan bile kendi zaferinden dolayı acı çeker ve mahvolur. Bu nedenle hem kazanan hem kaybeden için teselli gereklidir. Savaştan dolayı aynı şekilde yara almışlardır çünkü. Sugiyama şöyle dedi.

"Savaş bittikten sonra belki de onun şiirine ihtiyaç duyacak birileri olur. Bu yüzden onun bütün şiirlerini yakıp yok etmenin imparatorluğa da bir faydası olmaz."

"Senin duygularını sarstığına bakılırsa sıradan bir şiir olmadığı belli oluyor. Ama iyi yazıldığı için daha da tehlikeli bir facia."

Başgardiyanın tavrı bir duvar kadar sertti. Sugiyama kendini tutarak yakma fırınının demir kapısını açtı. Paslı demir kapı gıcırtıyla açıldı ve genizleri yakan dumanla kül kokusu geldi. Başgardiyan kâğıt tomarını fırına fırlattı. Zemine çökmüş kül ve toz havalandı. Başgardiyan başını sallayarak acele etmesini söyledi.

Sugiyama dikkatlice bir kâğıt parçasını buruşturup tuttu ve üniformasının cebinden çakmağını çıkardı. Fırındaki el yazması kâğıt tomarı, yutacakmışçasına üzerine saldıran alevin önünde titriyor gibiydi. Sugiyama kendi ellerinin de titrediğini gördü.

"Ne oyalanıyorsun? Herif bilerek sana yaklaştı ve kendini güvenceye aldıktan sonra yasak Kore dilinde şiirler yazdı. Seni parmağında oynattı. Amma velakin hatanı sorgulamayacağım. Böyle herifler her zaman senin gibi yetkin gardiyanları hedef alır zaten."

Sugiyama tomarın ilk sayfasını yırttı. Alev buruşmuş kâğıdın kenarlarını yaladı ve düzgün el yazısını ve yasak cümleleri bir anda yuttu. Birer harf birer harf, birer satır birer satır, birer sayfa birer sayfa. El yazma tomarı kabaca koparılarak alevler içine uçtu.

"Otoportre", "Geri Döndüğüm Gece", "Sevgi Dolu Anılar"...

Alevler yılankavi dilini uzatarak masum yazılara saldırdı. Onun şarkısı alevler içinde öldü. Sanki başından beri dünyada hiç var olmamış gibi. İnsanlar böyle şiirlerin olduğunu ebediyen bilemeyecek.

Sugiyama gözlerini kapattı. Ne yaptığını görmek istemiyordu. Tek isteği, zamanın hızla geçmesi, tüm şiirlerin iz bırakmadan kaybolmasıydı. Yanmış külleri süpürdükten sonra kirlenen ellerini uzun uzun yıkamak istedi. Parmak uçlarındaki küllerin izleri, üzerine sinen yanık kokusu, yanan şiirlerin hatırası yok olana kadar. Ancak her şey yıkanıp gitse de suçun izleri kaybolmayıp suçluluk duygusu is gibi kalacaktı.

Ölüp giden şiirlerin yaydığı son hava sıcacıktı. Sıcak olduğu için daha acı vericiydi.

"Güzel! Sıkıntısız bitti. Hücre hapsinde ölecek kadar acı çekip çıkarsa bir daha şiir yazmak aklına bile gelmez. Sence de öyle değil mi?"

Bunu söyleyen başgardiyanın yüzünde bir ateş gölgesi parladı.

"Tabii ki, efendim."

Sugiyama ancak o zaman sesinin boğuk, gözlerinin nemli olduğunu fark etti. Bunun muhtemelen acı dumandan olduğunu, üzüntüden olmadığını düşünerek kendini telkin etti.

Şairi yutan hücre iki hafta sonra yarısını parçalamış halde onu tekrar kusmuştu. Dongcu topallayarak hücreden çıktı. Sugiyama onun titreyen bacaklarını görüp topallasa da kendi ayakları üzerinde çıkması gerçeğiyle rahatladı. Ama Dongcu'nun ruhu oradan çıkamamış gibiydi. O sanki bir yerlerde derisini bırakıp gelen bir yılan gibi ruhunu başka bir dünyada bırakmışa benziyordu.

Dongcu artık ne uçurtma uçuruyor, ne kartpostal yazıyor, ne de şiir yazıyordu. Kendi yapmak istediği, tam da onu yapmamaya kararlı biri gibi görünüyordu. Çelimsiz olsa da öfkeli ve saldırgan, kederli olsa da asabi bir hale dönüşmüştü. Herhangi birine rastgele sataşıyor, beceriksizce yumruk sallıyor ama sert adamlara karşı direnemiyordu.

Ne zaman bir sorun çıkarsa, gardiyanlar tarafından kolları arkaya bükülü halde sorgu odasına götürülüyordu. Sorgu odasından koridora onun inilti leri yayılıyordu. Kan revan içinde topallayarak hücreye gidiyordu.

Yine hücre hapsinde geçirdiği bir haftadan sonra sendeleyerek hayalet gibi dışarı çıktı. Boş gözlerini balık tutar gibi havaya çevirerek zaman içinde yolunu kaybetmiş gibi göründü. Her öğleden sonra hapishane duvarlarının dışında görünen mavi uçurtma da epeydir görünmez olmuştu.

Dongcu'nun kederi tüm koğuşları derin bir bataklığa düşürdü. Mahkûmlar ancak o zaman hep çelimsiz ve aciz buldukları Dongcu'nun, aslında kendilerini ne kadar çok etkileyen bir varlık olduğunu anladılar.

Sugiyama bir zamanlar dudaklarına dövme gibi tebessüm kazıyan genci, duman olup gökte kaybolan şiirlerini aklından çıkarmadı. Kirli savaş dünyayı baştan aşağı mahvetse bile en azından onun şiirlerini yaşatmak istemişti. Bu savaşta tek bir kişi bile hayatta kalsa, onun şiirlerini okumasını ve teselli bulmasını istedi. Eğer bu olursa, dörtnala kıyamete koşan bu dünyada ufak bir umut kırıntısına bel bağlanabilirdi. Bunun için kül gibi ufalanan gencin yeniden şiir yazmasını sağlamak zorundaydı.

Sugiyama her gece denetleme odasında masanın üzerindeki sert müsveddelere ve ellerine boş boş baktı. Nasırlı avuç içi, bükülmüş parmaklar, yok olmuş parmak izleri, kırık tırnaklar... Kâğıdın üzerinde eski bir kalem vardı. Bir şeyler yazma arzusu ve bir şeyler yazmazsam olmaz düşüncesi onu ele geçirdi. Şair olmak istemiyordu. Sadece bir şeyler yazmak istemişti. O şey her ne ise, içinde fokur fokur kaynayarak köpüren bir şeyi kâğıda dökmek istedi.

Bu zamana kadar dünyayı beş duyusu aracılığıyla tanıyıp anlayagelmişti. Kan revan içindeki cesetler, bomba sesle-

ri ve çığlıklar, genizleri yakan barut ve mide bulandıran kan kokuları, kazılmış toprak ve toz kokusu... Oysa şimdi gözleri görmüyor, kulakları duymuyor, burnu koku almıyordu. Etrafını çevreleyen dünyayı okumaya başladı. Kartpostallarda mahkûmların insan oluşlarını okudu, gazete kupürlerini karıştırarak savaşın durumunu.

Artık dünya onun için görerek, dinleyerek veya koklayarak değil de okuyarak var olan bir şey haline gelmişti. Altıncı, yeni bir his kazanmış sayılırdı. Bir zamanlar gencin söylediği bir söz aklına geldi.

"En önemli şey ilk cümledir. İlk cümleyi doğru düzgün yazarsan son cümleye kadar yazabilirsin."

Sugiyama tehlikeli dokunaçları olan bir nesneye dokunuyormuşçasına kalemi dikkatlice tuttu. Kalemin ucunu siyah mürekkeple ıslatmıştı ama bir türlü ilerleyemiyor, dahası kâğıdın üzerine bile götüremiyordu. Gözünün önündeki boş kâğıt hapishane avlusu gibi ıssızdı. Bir an ne yaptığını kendi kendine sordu. Şiir mi yazacaktı yani? İnsanları dövmekten başka bir şey bilmeyen bir işkenceci, üstüne üstlük bir de yazıları ateşe veren yarı cahil denetleyici haliyle. Kendisiyle alay etti ama kalemi de elinden bırakamadı.

Rüzgârın ince sac kaplı çatıya vurup esişini duydu. Göğsü bitmekte olan sigara misali yanıyordu. Kelimeler karanlıkta kırık porselen parçaları gibi parlamaktaydı. Bir böcek gibi türlü türlü sözlüğe gömülmüş, bilmediği isimleri, sıfatları, noktalama işaretlerini bir bir yiyip yuttu. Ardından parlayan bu parçaları özenle birleştirip yapıştırıp yine düzetti. Ortaya ne çıkacağını bilemiyordu. Şiir mi olacaktı yoksa hepi topu rastgele bir karalamadan öteye gidemeyecek miydi?

Aradan on gün geçmişti. Kim bilir belki de dokuz gün, ya da on beş gün bile geçmiş olabilirdi. Her gece karanlığın beyaz

yüzünü gördü. Dalgaların sesi duyuluyordu. Uykusuz denizin yeniden duruluşunun sesi. O da deniz gibi uyuyamadı, tüm gece yatakta dönüp durdu. Neredeyse gün doğmuştu. Uzaktaki Hakata Körfezi'ne demirlemiş savaş gemisinden kasvetli bir sis borusu sesi duyuldu. Sugiyama üzerine bir şeyler yazdığı kâğıdı katladı ve üst cebine koydu.

Dongcu ipi kopan bir uçurtma misali tepede tek başına oturuyordu. Sugiyama özenle yaptığı uçurtma ve makarayla birlikte yanına yaklaştı.

"Hey, Yun Dongcu! Daha ne kadar hayalet gibi kırgın duracaksın! Yeter artık ayağa kalk! Kalkmak için illa sopa mı yemen gerek?"

Dizlerine sarılmış halde yerde oturan Dongcu'nun ruhu, sanki ceviz kabuğu kadar sert bedeninde saklanmıştı. Güçsüz kısa saçlar ve beyaz şiş dudaklar. Karanlık gözleri sayılamayacak kadar çok duygu yüklüydü. Hüsran ve suçlama, umutsuzluk ve beklenti, kin ve af, içlerinden hangisinin önce geldiğini bilmiyordu. Sugiyama onun ruhunu kimin yerle bir ettiğini biliyordu. Kore dilinde şiir yazdı diye dayak atıp hücreye tıkan gardiyan, son şiir kitabını bile yakan denetleyici. Bu kendisinden başkası değildi.

Sugiyama iyi olup olmadığından emin olmak için sopasıyla bedeninin farklı yerlerini yokladı. Gözlerini kendi sopasıyla yardığı alnında, şişmiş göz kapaklarında ve çatlamış dudaklarında gezdirdiğinde Sugiyama'nın bakışları titremeye başladı. Bazen bir söz söylenmesine gerek yoktur. Öyle zamanda asıl sessizlik en samimi sohbettir.

"Hücreden canlı çıkacağından emindim. Hayatta kaldığına göre artık yazmalısın."

Bu söz bir emir ya da zorlama değil de bir yalvarış, bir ricaydı. Sugiyama, Dongcu'nun değerli şiirlerini okuyarak bit-

kin ruhuna bir teselli istiyordu. Dongcu sanki mezardan dirilmişçesine soğuk bir havayla sordu.

"Çok gaddarsınız. Ne hakla hayatımı tehlikeye atıp bana şiir yazmamı söylüyorsunuz?"

Sugiyama itirazında haklı olduğunu düşündü. Onun ruhunu kinle mahveden kendisinden başkası değildi çünkü.

"Hakkım olmadığını düşünsen de sorun değil. Çünkü sen haklısın. Haysiyetsiz biri olduğumu söylesen de haklısın. Çünkü bu da doğru. Lakin şiirden vazgeçme. Kendini daha fazla mahvetme yani."

Dokunaklı sesine kendisi de şaşırmıştı. Genç sanki başkasının sesiyle konuşuyordu.

"Nedenmiş o? Dünya bu kadar çıldırmış haldeyken niye ben mahvolursam olmazmış?"

Söyleyecek bir şeyi olmayışı Sugiyama'yı çok sinirlendirmişti. Çalışma atölyesinde sopa işe yarardı ama ona sopayla şiir yazdıramazdı.

"Ne halin varsa gör amına koyayım!"

Bu Dongcu'ya yönelik değil de bu iğrenç çağ ile kayıtsız Tanrı'ya yönelik bir küfürdü. İnsana dili kullanma yeteneğini verirken aynı zamanda anadilini elinden alan zalim Tanrı. Şiir yazma yeteneği Dongcu için bir lütuf değil, bir felaketti. Böyle bir çağdan nefret mi etmeliydi? Sugiyama başını iki yana salladı. Nefret etmek yerine, bu zıvanadan çıkmış çağı bozuk bir piyano gibi akort etmek istiyordu. Hışırtılı sesler çıkararak üst cebinden buruşmuş kâğıdı çıkardı ve gencin gözüne sokar gibi uzattı.

"Bak! Ne sence bu? Bu bir şiir."

Dongcu'nun bakışları, yemi kapmış bir balık gibi kâğıda yaklaştı. Kim bilir, belki de şiir değildi. Ancak eğer ki Dongcu'nun dediği gibi gerçeği barındıran her şey şiir olabiliyorsa, o zaman bu karalamaya da şiir denebilirdi. Pek de matah olmayan bir-

kaç satırdan ibaret de olsa yazdıkları yalan değildi. En azından bu cümleleri yazdığı süre boyunca ne zalim bir gardiyan ne de soğukkanlı bir denetleyiciydi. Yalnızca gerçek bir insandı.

"Evet, ben de inanamıyorum ama elime sopa yerine kalem alıp şiir yazdım. Neden biliyor musun? Benim gibi insanları dövüp öldüren bir herifin bile şiir yazabileceğini göstermek istedim. Peki ya sen ne diye bu haldesin?"

Kararmış müsvedde kâğıda beceriksizce yazılmış cümleler Dongcu'nun gözlerinin içine çekiliyordu. Genç sanki uzun bir yolculuktan sonra evine varan biri gibi hafifçe gülümsedi ve başını iki yana salladı. Bu şarkı söyleyemeyen bir şarkıcının kederine, gözyaşı dökemeyen bir palyaçonun gülüşüne benziyordu. Sugiyama körük gibi gürüldeyen nefesini düzenledi.

"Ne sebeple şiir yazmayacağım diyorsun?"

"Bu hapishanede Koreliler Japoncadan başka bir dil kullanamadıkları için."

Dongcu'nun sözleri bir balta gibi tüm ağırlığıyla Sugiyama'ya geldi. Sugiyama ortadan ikiye ayrılarak parçalarının dört bir yana savrulmasının şokunu yaşadı. Bu sözler bir ülkenin dilinin sırf anlam aktaran bir araç olmadığının, bir ulusun tarihini içeren bir tüzük ve bir insanın ruhunu barındıran bir kap olduğunun beyanıydı. Gencin ruhunu barındıran kap kırılmış sorgu odasının zeminine dökülmüştü. Onu bu hale getiren denetleyicinin ta kendisiydi. Utanç duygusu, bir böcek gibi Sugiyama'nın yüzünü kaşındıra kaşındıra sürünerek ilerledi. Ağzını zar zor açtı.

"Şiirlerinin Korece mi, Japonca mı olduğunun bir önemi yok. Zira kullandığın dil, Korece ya da Japonca değil, kendi dilin."

Gencin şiirlerinin güzel olması sırf Korece yazıldığından değildi. Sugiyama Japon olmasına rağmen onun şiirlerini okuyunca yüreği titriyordu. Utanır, suçlu hisseder, ayrılmak zorunda kaldığı memleketini düşünür ve uzun zaman önceki aşkını hatırlardı.

"Sımsıkı kapatılmış hapishanede kimsenin okumayacağı şiiri neden yazayım ki?"

Gencin sözleri sivri bir çivi gibi Sugiyama'yı delip geçti. Sugiyama'nın gözü belli belirsiz seyirdi.

"Kimse okumaz mı dedin? Ben okuyacağım. Bu yüzden benim için bile olsa şiir yaz!"

Sugiyama, Dongcu'nun mahkûm tulumunun kenarlarından yakaladı.

"Sen bir şairsin. Bu yüzden şiir yazman gerektiğini söylüyorum."

Ancak o bir şair değildi. Şair olmak istese de şiir kitabı çıkaramamış, kimse de ona şair dememişti. Ona şair diyen tek kişi Sugiyama'ydı. Sugiyama yalvarırcasına devam etti.

"Şiir yaşadığının yegâne ispatıdır. Şiir ölürse senin yaşamın da son bulur diyorum!"

Dongcu dişlerini sıktı. Ne ölümü düşünecek kadar zayıftı, ne de hayat o kadar rahattı.

"Ben ölmüyorum. 30 Kasım'da ayaklarımla buradan yürüyerek çıkacağım."

Koğuş binasının pencere pervazından bir sokak kedisi onları izliyordu. İnce kürek kemikleri çıkıklaşmış, sert tüyleri rastgele topak topak olmuştu. Kedinin bu ıssız hapishaneye girdiğine bakılırsa bir yerlerde çıkış yolu da olmalıydı. Bu genç de şansı yaver gitse sağ salim çıkabilirdi ama şansa güven olmazdı. Ölüp giden mahkûmların sayısı artıyordu. Eğer buradan yürüyerek çıkamazsa zihnindeki şiirler de ebediyen bu hapishanenin duvarları içinde kilitli kalacaktı. Sugiyama onun şiirlerini bu hapishane içinde bırakmayı asla istemiyordu.

Sugiyama elinde tuttuğu uçurtma ve makarayı aniden uzattı.

"Pekâlâ, şiir yazamayacaksan uçurtma uçurabilirsin değil mi? Uçurtma uçurmayı severdin ya."

Uçurtmayı gören Dongcu'nun gözleri memnuniyetle parlasa da hemen umutsuzluğun gölgesine battı. İnce kâğıt ve ince bambu dallarından yapılmış uçurtmaya benziyordu. Rüzgârda süzülemeyen uçurtma, gökyüzüne uçup yükselemeyen uçurtma... Ancak rüzgâr eserse uçurtma o zayıf kemikleri, ince teni sayesinde yükseldikçe yükselir. Sugiyama mahkûmların gürültü yaptıkları avluyu çenesiyle işaret ederek emanet eder gibi makarayı uzattı.

"Hepsi senin hücreden çıkıp uçurtma uçurmanı bekledi."

Beklenmedik bir şekilde makarayı alan Dongcu kararlılıkla gözlerini yumarak rüzgârın şiddeti ve yönünü ölçmeye çalıştı. Sugiyama uçurtmayı aldı ve birkaç adım uzağa gitti. Rüzgâr esince genç koşarak uzaklaştı. Sugiyama elindeki uçurtmayı hafifçe bıraktı. Bekliyormuş gibi makara döndü. Uçurtma bir anda hızla yükseldi.

Birkaç gün sonra hapishane duvarlarının üzerinde tanıdık mavi uçurtma uçtuğunda mahkûmlar nefeslerini tuttular. Mavi uçurtma avını bulan bir köpekbalığı gibi Dongcu'nun beyaz uçurtmasının etrafında dönerek saldırmaya başladı. Dongcu uçurtmayı toplamak için aceleyle makarayı sardı. O anda güçlü bir el Dongcu'yu bileğinden kavradı.

"Neden kaçıyorsun ki?"

Bu bir soru değildi. Sugiyama gencin aşınıp yıpranmış mahkûm tulumunun yakasına bakarak bağırdı.

"Uçurtma düşecek olsa bile uçurtmayı havada tut! Her zaman kaçınıp sinersen ne değişecek sence?"

Düşüncelere dalan Dongcu kararını vermiş gibi makarayı saldı. Dongcu'nun uçurtması gökyüzüne yükselirken, mavi uçurtma da kuyruğunu sallayarak takip etti. Dongcu mavi uçurtmanın sahibinin kesinlikle uçurtma ipine cam tozu yapıştırmış olduğunu tahmin etti. Dongcu'nun yükselebildiği

yere kadar çıkıp kuvvetli rüzgârı kullanarak düşmekten başka seçeneği yoktu. Yenemeyecekse eğer en azından yenilmekten kaçınmak amaçlı bir geri çekilişti bu.

Rüzgâr sert esiyordu. Dongcu'nun uçurtması ters dönecekmiş gibi birkaç kez dönerek mavi uçurtmanın ipine sıkıca dolandı. Artık ip kopsa bile iki uçurtma su hayaletleri gibi birbirine bağlanarak birlikte düşecekti. Bir an bir kopma hissiyle birlikte, gergin uçurtma ipinin avucunu kesmesinin verdiği acı kayboldu. Dengesini kaybeden uçurtma epey bir süre uçtu ve kuyruğunu sallayarak düşmeye başladı. Mavi uçurtma da birlikte düşüyordu. Dongcu konuşmadan kopan ipi sarmaya koyuldu. Avluda bir uğultu koptu. Adamların hafif tezahüratları ve alkışlarla karışık bir uğultu.

"Şu heriflerin en başından beri galibiyete ilgileri yoktu. Yalnızca uçurtmanın hapishane duvarlarını aşmasını istiyorlardı."

Sugiyama çenesiyle avluyu işaret ederek hafifçe gülümsedi. Demir parmaklıklara hapsedilen adamlar uçurtma değil kendi yüreklerini uçurmuşlardı. Bu yüzden uçurtmanın hapishane duvarlarını aşmasıyla bile mutlu olabilirlerdi. Ruhlarının hapishaneden kurtulup özgür topraklara ayak bastığını hayal ettiler.

Dongcu uzak gökyüzünde süzülürken yeryüzüne baktığını hayal etti. Uçsuz bucaksız deniz, durmaksızın köpüren dalgalar, gün ışığında parıldayan liman, güvertedeki işçiler, uçurtma uçuran çocuklar, kırmızı giysili adamlar, uzun kavaklar, tahtadan oyuncak asker gibi görünen gardiyanlar ve bunların hepsini kucaklayan yaz havası...

Ana binanın dev kubbesi, pirinçle kaplanmış gibi günbatımında parlıyordu. Dongcu düşündü. Belki de... yine şiir yazabilirim.

Dongcu her salı hapishane avlusunda uçurtma uçurdu. İnce uçurtma ipiyle duvarın ardındaki genç kızı hissetti. Pembemsi yanaklar ve sımsıkı kapalı dudaklar... Amacı kazanmak değil

de ne kadar dayanabileceğini görmekti. Mavi uçurtma da yine benzer şekilde uçurtma ipini koparmak için değil de sohbet edercesine ipini salıyordu. Dongcu ipi saldığında o da birlikte salıyor, ipi sardığında ise birlikte sarıyordu. Dongcu'nun uçurtması eğilecek gibi olduğunda rüzgâr alarak tekrar uçmasına yardımcı bile oluyordu.

İki uçurtma ipi yaklaştırıp salarak, makaraya sarıp alçalarak birbirleriyle dalga geçerlerdi. Bir yaklaşıp bir uzaklaşarak birbirlerine dolandıktan sonra alçalarak türlü türlü sahneler canlandırıyorlardı. Beyaz uçurtma kendi etrafında dönerek alçalırken mavi uçurtma tam tersi istikamette dönerek yükselirdi. Bu sahne tıpkı mavi gökyüzünü nakışlarla süsleyen bir dansı andırıyordu.

Bir süre böyle uçtuktan sonra mavi uçurtma savaş ilan eder gibi galibiyet için saldırırdı. Rüzgârın yönü ve şiddetini hesapladıktan sonra şiddetli rüzgârla beyaz uçurtmanın ipini koparırdı. İpleri kopan Dongcu'nun uçurtması rüzgâra kapılarak yavaş yavaş gökyüzünde kaybolurdu. Gözlerden uzaklaşan beyaz uçurtmayı izleyen mahkûmların yürekleri rahatlardı. Çünkü onlar kendi hayallerinin uçurtmayla birlikte uzaklara uçtuğuna inanıyorlardı. O zamanlarda Sugiyama gülerek şöyle mırıldanırdı.

"Harika! Uçup gitti, işte. Uzaklara uçup gitti baksana!"

Dongcu onun bu anlamsız mutluluğunu anlayamazdı. Gözleri kamaştıran iki uçurtmanın sergilediği bu gösteri Fukuoka Hapishanesi'nde güzel olan tek şeydi. Her ne kadar hapishane yaşamak için acı verici olsa da hayal kurmak için harika bir yerdi. Mahkûmlar hem özgür olmadıkları için özgürlük hayalleri kurabiliyor, hem de umutları yok olduğu için umut hayalleri kurabiliyorlardı.

Yıldız saydığım gece

Sugiyama tuğla duvara yaslandı. İç cebinden hışırtıyla eski bir kâğıt parçasını çıkardı ve açtı. Acemice yazılmış yazının üzerine kış güneşi vuruyordu. Sugiyama sessizce şiiri okudu.

"Yeşil paslı bakır aynada yüzümün hâlâ yansıması hangi krallıktan kalan miras ki bu denli kepaze?"

Sözcükler ve noktalama işaretleri bir su damlası gibi yüreğinde yer etti. İnce bir ağaç dalına benzeyen gencin gölgesi yaklaştı. Sugiyama başını kaldırdı. Kâğıdı dikkatlice katlayıp iç cebine geri koydu.

"Neden bu şiiri saklıyorsun?"

Gencin sesi merak eder gibi değil de sorgular gibi geldi. Sugiyama cevap veremedi. Şiir okurken avunduğumu, deva bulduğumu hissediyorum demesi mümkün değildi. Kaybettiğim bir şeyi bulmuş gibiyim, yana yakıla aradığım bir şeyi elde etmiş gibiyim de diyemezdi. Gencin şiirlerini yakan elin başkasına ait değil de kendine ait olduğuna dair duyduğu suçluluk yüzündendi.

Sugiyama bir zamandan beri yitip giden gencin şiirlerini kurtarabilecek tek kişinin kendisi olduğunu düşünüyordu. Sabırsızlanarak sanki bir şey onu kovalıyormuş gibi gencin şiirlerini rastgele okumaya ve ezberlemeye başladı. Dua eden bir kalp-

le şiiri okudu ve günah çıkarır gibi şiiri seslendirdi. Ayrıca şiiri yazdığı kâğıdı bir tılsım gibi cebinin derinliklerine sakladı. Ezberlediği sözcükler kar gibi yüreğine döküldü ve bir bir yığıldı.

"Ben bu şiirle teselli bulduğum için herkes bu şiirle teselli bulabilir. Birini teselli edebilen bir şiir herkesi teselli edebilir de ondan."

Dongcu sessizce gözlerini kapatıp uzun zaman önce duman ve küle dönen şiirlerini düşündü. Kavak ağacının dallarındaki kargaların kanat çırpışları duyuldu. Beyaza dönen yüzü buz kesmiş gibiydi.

"Belki de... o şiir derlemesi duruyor olabilir."

Sugiyama'nın gözleri fal taşı gibi açıldı. Kendi yaktığı şiir kitabının bir nüshası hâlâ bir yerlerdeyse şiirler de hayatta olabilirdi ve kendini daha az suçlu hissedebilirdi. Ancak şimdiki gibi savaş zamanında hayatta kalmalarını beklemek ne kadar aptalcaydı! Sugiyama, Dongcu'nun omzundan tutup sarstı.

"O şiirler nerede?"

Dongcu düzgün kaşlarını kaldırarak bomboş göğe baktı.

"Ben de bilmiyorum. Onlar uzun zaman önce ellerimden uçup gitti."



Dongcu kendi şiirlerinin nerede olduğunu bilemiyordu. Onların hâlâ dünyada olup olmadıklarını bile.

Yonhi Yüksekokulu'na gittiği zamanlarda fırtına gibi şiir yazıp, kitap okuyup, müziğe dalmıştı. Öğleden sonraları sürekli sahaflar ile müzikli kafelerde dolaşır, yurda dönünce yeni aldığı kitapları sabaha kadar okurdu. Pek büyük olmayan kitaplığı giderek kitaplarla dolup taştı. *Cümle, Dört Mevsim, Şiir ve Şiir Teorisi* gibi edebiyat dergileri, *Çağdaş Kore Edebiyatı Ko-*

leksiyonu, André Gide ve Valerie'nin tüm eserleri, Dostoyevski üzerine bir araştırma kitabı, Rilke Şiir Derlemesi, Kierkegaard kitapları, İncil, Vincent Van Gogh'un *Theo'ya Mektuplar*'ı. Yürüyüş yaparken yerden topladığı gazellere yer ve tarih yazarak kitapların arasına sıkıştırırdı. O zamanlar, her şeyin yeni olduğu ve ışıldadığı günlerdi.

Ne var ki savaşın pençeleri onu ıskalamadı ve Gyongsong'daki günleri çok zorlu geçti. Gençler savaş alanına sürüklendi ve halkın elindeki her şeyi orduya vermesi şartı yüzünden hayatlar harap oldu. O da yurttan ayrılıp bir ailenin işlettiği öğrenci pansiyonuna taşınmak zorunda kaldı.

Taşındığı pansiyonun sahibi romancı Gim Song, Japon emniyetinin gözünü üzerinden ayırmadığı önde gelen isimlerden biriydi ve pansiyonda kalan öğrenciler de denetlemeden nasiplerini almışlardı. Emniyete bağlı müfettişler öğrencilerin her hareketini 24 saat izliyordu. Hem her akşam odalara girip kitapların isimlerini kaydediyor, hem de çekmecelerdeki mektuplara el koyuyorlardı. Dongcu taşınmak için eşyalarını tekrar topladı ama acımasız kontrol ve denetlemeden kaçmanın yolu dünyanın hiçbir yerinde yoktu.

Sömürgecilik dönemindeki gençlerin gidebileceği yer ya ordu ya da hapisti. Arkadaşlarından birkaçı saçlarını kazıyıp alınlarına kırmızı bandana bağlayarak savaş alanına yöneldiler ve karakola götürülen arkadaşları ölesiye dayak yiyip hapsi boyladılar. Nereye giderlerse gitsinler son varış yerleri mezardı. Savaş biteceğe benzemiyordu.

Dongcu her gece sehpanın başına oturup karanlığın içinde sessizliğe gömülürdü. Yazarken yarım bıraktığı şiirler, yazmak isteyip de yazamadığı şiirlerin olduğu buruşmuş kâğıtlar, büsbütün silinmiş izler, parçalanmış cümleler, etrafa saçılmış kelimelerle hep birlikte yığılıp gitmişti.

Mezuniyetten önce on dokuz şiiri elle yazdığı üç nüsha şiir kitabından birini kendine sakladı, bir diğerini birlikte pansiyonda kaldığı alt sınıflardan Cong Byongug'a emanet etti. Ardından kalan son nüshayı alıp çok değer verdiği hocası Yi Yangha'yı ziyaret etti. Kitabı için hocasından önsöz yazmasını talep etti ve şiir kitabından birkaç düzine de olsa yayınlamakla ilgili mütevazı arzusunu dile getirdi. Ne var ki bu talebi karşısında hocası başını olumsuz anlamda salladı. Şiir kitabı yayınlamak sadece asice değil tehlikeli bir olaydı. Emniyet müfettişlerinin "Haç", "Üzgün Irk", "Bir Başka Memleket" gibi şiirleri gördüğünde dişlerini göstererek saldıracakları aşikârdı. Hocası zamanını bekleyelim dedi.

"Şiirleri yayınlayabileceğim günler gelir mi acaba?" diye hocasına sordu. Ancak hocası bu sorusuna cevap veremedi. Bu sefer kendi kendine sordu.

"Gerçekten de o gün gelmesine gelir mi? O zamana kadar bu on dokuz şiir kalır mı ki?"

Kendisinin de verebilecek bir cevabı yoktu.



"Bu yanan şiir kitabının iki nüshasının hâlâ Kore'de olduğu anlamına mı geliyor?"

"Üç yıl önceydi. Benim bile koruyamadığım şiirleri kim koruyabilir ki?"

Dongcu'nun şiirleri yerine öğrenci asker olarak orduya alınan arkadaşının hayatta kalıp geri dönmesini dilemekten başka çaresi yoktu. İsyankâr bir şiir kitabını bulundurma suçuyla hocasının tehlikeye düşmesine de gönlü razı olmazdı. Ancak Sugiyama arkadaşı ile hocasının onun şiirlerini koruyacağına inanmak istemişti. Bu beyhude bir dilek miydi? Belki de öyley-

di. İçinde bulundukları dönem kişinin kendi hayatını bile korumakta zorlandığı savaş dönemiydi zira.[6] Dongcu susuzluk çeken biri gibi sordu:

"Bu gece de gökyüzünde yıldızlar yükselecek değil mi?"

Sugiyama başıyla onayladı. Her gece göğün doğusunda aksatmadan Seher yıldızı doğuyor, Büyükayı kocaman gökyüzünde su değirmeni misali kutup yıldızının etrafında dönüyordu. Süt serpilmişe benzeyen Samanyolu ve parıldayan yıldızlar, laklak eden çocuklar gibi kahkahalar artıp fısıldaşan, birbiriyle tartışan ışıklar...

Ne var ki gencin göğünde yıldızlar doğmuyordu. Karanlık hücrenin tavanına hayali takımyıldızlar çizerek büyük bir arzuyla ışığı özlüyordu. Belki de genç, artık bu dünyadan ışığın kaybolduğunu ve yıldızların doğmayacağını düşünüyordu. Sugiyama dünyanın ışığının henüz kaybolmadığını ve geceleri yıldızların hâlâ doğduğunu ona göstermek istedi. Hem bunun gerçek olduğundan kendisi de emin olmak istiyordu.

O gece saat 10'da Sugiyama elinde sopayla koğuş binasının koridorunda demir parmaklıkların önünde durdu. Takır tukur! Demir kapının açılışı koğuş binasının attığı bir çığlığa benziyordu. 28 numaralı koğuş koridorun sağında, en sondaydı.

"Numara 645, sorguya çağrılıyorsun! Yazdıklarınla ilgili bir sorgu."

Adamlar nefeslerini tutmuş halde yataklarında arkalarını döndüler ve uykuya sığındılar. Gecenin bir yarısı çağrılanların

---

6 Arkadaşı Cong Byongug öğrenci asker olarak orduya alınsa da canı pahasına "Gökyüzü, Rüzgâr, Yıldızlar ve Şiir" adlı ilk nüshayı muhafaza etmişti. Kore'nin bağımsızlığından sonra *Gyonghyang* gazetesinde muhabirlik yapan Cong, mucizevi şekilde hayatta kalan Dongcu'nun şiirlerini dünyaya tanıttı ve onun anısına *Gökyüzü, Rüzgâr, Yıldızlar* ve *Şiir* adlı şiir kitabını yayımladı. (y.n.)

sağ salim dönemeyeceklerini gayet iyi biliyorlardı. Asma kilidin çıkarılış sesiyle birlikte koğuşun kapısı açıldı.

Nöbetçi gardiyan Dongcu'nun kollarını bağlayıp bileklerine kelepçe taktı. Sugiyama yeni gelen mahkûmların kayıt defterine imza atıp sopayla numara 645'in sırtına dürttü. Çıkıntılı kaburga kemikleri ile kuru derisinin hissi sopanın ucundan bile belliydi. Dongcu'nun bir deri bir kemik vücudu gri bir duvarda oluşan oyuk misali çökmüştü.

Sorgu odasına giden koridor karanlık, uzun ve dolambaçlıydı. İkisi sorgu odasını geçip yürümeye devam etti. Prangalardan çıkan şıngırdama sesi Dongcu'yu korkuttu. Bu gardiyan beni nereye götürüyor acaba? İnce beyaz ayak bilekleriyle eski postalları tuz serpilmişe benzeyen beyaza bürünmüş avlunun ortasından geçti. Projektör, yüksek nöbetçi kulesinden makineli tüfeğin tetik çekilme sesiyle birlikte onları aydınlattı. Sugiyama telaşla bağırdı.

"Ben gardiyan Sugiyama Dozan. 645 numaralı mahkûmun olay yeri sorgusu var."

Önceden başvuruda bulunduğu, başgardiyan imzalı sorgu izni belgesini kontrol eden kule nöbetçisi projektörü dairesine çevirdi. Rüzgârın kavak dallarını sıyırıp geçerken çıkardığı sesler duyuldu. Kavak dalları gece havasında yumuşak bir ekmek gibi kabardı. Ağacın dibine yaslanarak yan yana oturdular. Rüzgâr solgun yanaklarıyla şakaklarına soğuk hava boca etti. Soğuk hava ince gözlü bir süzgeç gibi yıldızların yumuşak ışıklarını süzdü. Dongcu'nun ağzından beyaz buhar çıktı. Sugiyama kollarındaki ipi gevşeterek kelepçeleri çıkardı.

Gecenin soğuk havasından tatlımsı pamuk şeker kokusu yayıldı. Dongcu uzun uzun nefes aldıktan sonra anlaşılamaz sözler mırıldandı. Bu, dudaklarından çıkaramadan yutmak zorunda kaldığı, ellerinden zorla alınan anadiliydi. Morarmış dudaklarından tuz misali şiirsel sözler dökülüyordu.

Yıldız Saydığım Gece

Mevsimin geçtiği gökyüzünde
Dolu dolu sonbahar var.

Galiba dertsiz tasasız
Tüm sonbahar yıldızlarını sayacağım.

Yüreğime birer ikişer kazınan yıldızları
Artık daha fazla sayamam,
Dingin sabah geldiği için
Yarın geceye kaldığı için
Daha gençliğim elden gitmediği için.

Bir yıldıza anı,
Bir yıldıza aşk,
Bir yıldıza yalnızlık,
Bir yıldıza hasret,
Bir yıldıza şiir ve
Bir yıldıza anne, annem.

Anneciğim, ben her bir yıldıza güzel sözlerle sesleniyorum. İlkokulda aynı sıraları paylaştığımız çocukların isimlerini ve Pe, Gyong, Og gibi yabancı kızların isimlerini, çoktan anne olmuş mahallemizdeki kızların isimlerini, fakir komşuların isimlerini, güvercin, enik, tavşan, katır, karaca, Francis Jammes, Rainer Maria Rilke gibi şairlerin isimlerini yıldızlara veriyorum.

Hepsi çok uzakta
Yıldızlar nasıl uzaktaysa

Anneciğim,
Sen de yine uzaklardaki Kuzey Gando'dasın.

Ben her şeyi özlüyorum.
Bunca yıldızın ışık saçtığı tepede
İsmimi yazarak
Üzerini toprakla örttüm.

Başka bir gece, sabaha kadar öten böcek
Utanç verici ismine üzülme sebebimdir

Oysa kış geçer de benim yıldızıma da bahar gelirse
Mezarların üzerinde yeşeren çimenler gibi
İsminin gömülü olduğu tepede de
Çimenler başı dik yeşerecek.[7]

Alnının üzerinden hızla kayan bir yıldız geçti. Kayan yıldıza bakarak dilek tutulursa gerçekleşir derler ama genç bir dilek tutamamış olmalı. Onun zaten çok fazla gerçekleşmemiş dilek ve hayali vardı çünkü. Fakat Sugiyama bir dilek tutabilirdi. Gencin bu zalim çağdan sağ salim kurtulmasına dair tek bir dilek.

Sugiyama yere bir daire çizerek dönen yıldızların yörüngesinin karanlıkta çizilen yıldızların ayak izleri olduğunu hayal etti. Ayrıca insanlar da yıldızlar gibi karanlığın içinde kendi yörüngelerinde dönmüyor mudur diye düşündü. Yıldızların da ayak sesi olur mu ki? Yoksa yumuşak ve kaygan bir sürtün-

---

7 *Yun Dongcu'nun Tüm Eserleri* (Munhakgoa Cisongsa, 2004) orijinal baskısında bu şiirin son mısrası yer almamaktadır. Ancak şairin el yazısıyla yazılmış olduğu ve yazım tarihinden sonra eklendiği için bu romanda dahil edilmiştir. (y.n.)

me sesi mi çıkarırlar? Gökyüzünde yürüyen devasa yıldızların sesini duyabilse, sayısız yıldızın notalarını okuyabilse...

Sorgu odasına dönen Sugiyama sorgu raporunu açtı. Bir alçı heykele benzeyen Dongcu'nun dudakları çatlamıştı. Japoncaya çevrilen "Yıldız Saydığım Gece" adlı şiirdi.

Bu tehlikeli diller bile kaybolursa neyi arzulayacak, neyin hayalini kuracak, neye yaslanarak yaşayacak, Sugiyama bunları bilemiyordu. Bir gün savaş sona erip bu kirli rüzgâr dinerse gencin şiirlerini koruyamadığına dair vicdan azabı ne kadar devam edecek onu da bilemiyordu. Gencin şiirlerini koruyacak tek kişi olmayı tekrar arzuladı. Kalemi mürekkebe batırarak kelimeleri kâğıda yazdı. Solgun sorgu kâğıdında harfler yıldız gibi yükseldi.

Sugiyama yazmayı bitirdiği sorgu kâğıdını özenle katlayarak iç cebine koydu. Dünyada eşi benzeri olmayan, tek bir tane kalan, gizli bir belgeye benzeyen şiiri...

Çaresizlik nasıl bir şarkı olabilir?

Müdür ile başhekim gözleri kapalı halde piyanonun sesine kapıldılar. Beste bitince müdür birden kendine gelerek alkışlamaya başladı.

"Mükemmel bir performanstı, Midori Hanım. Konser hazırlıklarında hızlanın. Tüm Fukuoka bu konseri dört gözle bekliyor."

Müdürün kafasında dolanan kurnaz düşünceler gün yüzüne çıkıyordu. Mahkûmların konseri hapishanede yapılırsa harika bir haber olurdu. Hapishane müdürü etkinliğe katılacak olan içişleri bakanı da dahil, üst düzey yetkililer üzerinde iyi bir izlenim bırakma fırsatı yakalayacaktı. Etkin gazeteciler de akın edeceğinden ulusal çapta ün bile kazanabilirdi. Müttefik ülkelerin elçileri ile yabancı gazeteciler de davet edileceğinden kim bilir, belki de ünü ülke sınırlarını aşabilirdi. Ardı ardına keyifli şeyler aklına gelince hapishane müdürü gayri ihtiyari ağzı kulaklarında sırıtıp durdu.

Midori'nin icrası dinleyen herkesi kendine hayran bırakmıştı. Durumun kendisinden yana olduğundan emin olduktan sonra Midori o ânın havasını fırsat bilerek bir isteği olduğunu söyledi. Cüretkâr olduğu düşünülebilirdi ama müdür keyifle Midori'nin sözlerine kulak kabarttı. Midori konserin sonuna

bir koro parçası eklemek istediğini söyledi. Hapishane müdürü hoşlanmış bir ifadeyle bıyığını burdu.

"Koro mu? Kim söyleyecek? Kim çalıştıracak?"

"Bu hapishane şarkı söyleyecek insanlarla dolu."

"Kim? Mahkûmlar mı...?"

Midori cevap vermek yerine bakışlarıyla doğruladı. Müdürün suratı bir an asıldı. Aşağılık mahkûmların içişleri bakanı ve diğer üst düzey yetkililerin önünde şarkı söylemesinden mi bahsediyordu yani? Midori yanıtladı.

"Asıl mahkûmlar sayesinde bu gösteri parlayacaktır. Onlar güzel şarkılar söylerse imparatorluğun ceza sisteminin aşağılık suçluları ne güzel ıslah ettiği kanıtlanacaktır."

"Meşhur üstad Marui Yasujiro'nun bir resitali bu. Japonya'nın en iyi opera sanatçısının sahnesini mahvetmeye mi niyetlisin?

Midori bir an duraksadı ve hemşire önlüğünün cebinden bir mektup çıkartıp gösterdi. Hapishane müdürü mektubu yüzünde kuşkulu bir ifadeyle aldı. Midori konuşmaya başladı.

"Üstat Marui'nin cevabı dün geldi. Üstat da çoktan kabul etti."

Müdür bıyıklarıyla oynayarak bu planın getireceği kazanç ve kaybı gayretle hesapladı. Hapishane konseri önyargıları yıkacak bir başyapıt ise mahkûm korosu yine olmayacak bir şey de değildi ya. En iyi opera sanatçısı ile çirkin mahkûmların birlikteliği. Bu, onun hayal ettiği hapishane konseri adındaki büyük resme kanat takıp uçurabilirdi. Müdür karar vermişçesine Midori'ye bakarak konuştu.

"Öyleyse hiç tereddüte gerek yok. Gelgelelim kaba saba mahkûmlar koroya katılmak ister mi ki? Diyelim ki koroya girenler oldu, iyice gözetlenmedikçe ne suç işleyeceklerini nereden bileceğiz?.."

Müdür endişeli ifadeyle mırıldanınca Midori'nin arkasında duran Sugiyama lafa girdi.

"Kaygılanmayınız efendim. Çalışma saatlerinde mahkûmları adamakıllı denetleyip onları izleyeceğim."

Kendi akort ettiği piyano ile birilerine müzik dinletilebilecekse ne olursa olsun kendi yapmak istiyordu. Kimin ne amaçla düzenlediği fark etmezdi.

Midori, "Repertuvarımız Verdi'nin Nabucco Operası'ndan 3. Perde 2. Sahne Yahudi Esirler Korosu" dedi.

"Verdi... demek Verdi..."

Müdür mırıldandı. Başhekim Midori'nin yerine söze devam etti.

"Müttefik ülke Almanya'nın Wagner'i varsa İtalya'nın da Verdi'si var. La Scala'da büyük bir başarı elde eden 'Nabucco' İtalya'nın umudunu barındıran ulusal bir operadır. Bölünme ve savaşın acılarını çeken İtalyanların güçlü bir birleşik devlet kurmaları için onlara vatan sevgisi aşılamıştır. İçlerinden ikinci İtalyan milli marşı olarak bilinen "Yahudi Esirler Korosu" Verdi'nin cenazesinde söylendi. O kadar görkemli ve güçlüdür ki muhtemelen sadece erkek sesleriyle yapılacak bir düzenlemeyi hazmeder."

Başhekimin sözleri müdürü heyecanlandırmıştı. İtalyanların vatan sevgisini alevlendiren bir ulusal operaysa, savaş döneminde Japonlar için de aynısı geçerli olacaktı. Daha fazla tereddüt etmeye bir sebep yoktu.

Müdür koroya seçilenlerin atölye işlerinden muaf tutulması ve özel yemek verilmesi için sıradışı izinler verdi. Her ne kadar insancıl bir fedakârlık değil de kendi planına yarayacak bir taktik olsa da mahkûmlar arkalarına bile bakmadan koroya katılmaya koştular. Başhekim seçmeler ve çalışmaları için Midori'nin öğleden sonra saatlerini boş bıraktı.

Seçmeler tam bir hafta sürdü. Midori toplantı salonuna getirilen her bir mahkûmun piyano tuşlarına basarak standart tonu yakalama ve şarkı söyleme çabalarını izledi. Daha sonra aday listesine ses tınısını, ses seviyesini ve uygun sesle ilgili değerlendirmeleri özenle yazdı. Üç gün geçince ilk listedeki yaklaşık 70 kişilik aday sayısı 30'a düşmüştü. Ton ve ses aralığına göre bariton, bas, tenor olmak üzere her üç sesten onar kişi seçildi. Her grup için de ses tonu ve rengi iyi olan, müzik kulağı mükemmel olan birer adayı lider olarak görevlendirdi. Ueno Konservatuarı Güzel Sanatlar Bölümü'nde okurken ideolojik düşüncelerinden dolayı hapse atılan Han Demyong, koro şefi olarak yönetimi üstlendi. Hapishane müdürü ses oktavına göre koğuşları belirleyip koro üyelerini oraya yerleştirdi.

Sugiyama piyanodan sorumlu olmakla birlikte koro üyelerinin getirilip götürülmesi görevini de üstlendi. Her pazartesi ses oktavına göre ayarlanan koğuşları dolaşarak üyelere kelepçe ve pranga takıp koğuştan çıkarırdı. Adamlar şakır şukur sesler eşliğinde revir binasına giderdi.

Çalışma zamanı toplantı salonu tam bir savaş alanına dönerdi. Nota okumak şöyle dursun temel bir müzik anlayışı bile olmayan adamlar için Verdi operası üstlerine uymayan bir giysi gibi rahatsız ediciydi. Onların salonda toplanmalarının nedeni sadece ağır işlerden kurtulup özel tayın almak içindi. Sugiyama uyumsuz sesler içinde sersemliyor, hayretler içinde kalıyordu.

Midori alıştırmalara başlamadan önce koro üyelerinin kelepçelerinin açılmasını müdürden talep etti. Ona göre doğru seslendirme için gövdeyi düzeltmek ve dik durmak gerekiyordu. Ancak kelepçeli olunduğunda gövde öne doğru eğildiği için nefesi doğru almayı engelliyordu. Müdür genç kadının düşüncesizliğine öfkelenmeli mi, onun cüretkârlığını alkışlamalı mı bilemedi.

"Ya mahkûmlar mesele çıkarırsa ne yapacaksın?"

Genç kadın cevap vermek yerine açtığı parmaklarını klavyeye kuvvetle vururcasına yerleştirdi. Piyanonun ihtişamlı sesi adamların uğultusunu kesti. Yüz kelime yerine güven veren bir seferlik vuruş yaşanan curcunayı susturmak için yeterli olmuştu. Müdür hoşnutsuz bir ifadeyle şunları söyledi.

"Pekâlâ! Ama prangalar konusunda asla taviz vermem. Gerçi herkes prangalı halde sahneye çıktığında tam bir Yahudi köle gösterisi olur ya."

Midori her bir grubun liderine notaları dağıttı ve seslere göre melodiyi çalarak alışmalarını sağladı. Ancak ertesi hafta da, ondan sonraki hafta da salon tam anlamıyla bir gürültü yumağıydı. Sesler çatallaşıyor, birbirine karışıyordu ve şarkı söylemeleri ise tam bir karmaşaydı. Süpürge sopası gibi ayakta duran adamlar Verdi şöyle dursun çocuk şarkısı bile söyleyemez gibiydi. Genç kadın yorulmadan tuşlara bastı, koro üyelerinin seslerini kontrol etti, şarkı söyleyişlerini düzeltti ve karından nefes almayı teşvik etmek için aç karınlarını sıktı.

Zaman geçtikçe, gürültü yumağı giderek daha düzenli hale geldi. Sayısız çekiç darbesiyle bıçak haline gelen demir kütlesi gibi, gürültü sese ve ses ise müziğe dönüştü. Sadece iç çekip bağıran adamların ağızlarından şarkı dökülmeye başladı. Bu onların kaybettiği sesleriydi. Şarkıları artık bir öğünlük yemek ve işten kaçmak için bir bahane değil, kaybolan benliklerini bulan dil haline geldi. Sesleri onların kim olduğunu söylüyordu.

Çalışmadan sonra tenor, bariton ve bas seslere göre sıralandılar. Sugiyama sayılarını kontrol etti, kelepçeleri taktı ve emir verdi.

"Koğuşlara dönme zamanı. Haydi, marş marş!"

Kırmızı tırtıllar misali kıvrılarak koğuşlara dönen adamlar, emir almadan da şarkı söylediler. Zaman zaman seslendir-

me çalışmaları yaptılar ve yan koğuştaki diğer seslerle uyum sağladılar. Koğuşların kalın duvarları onların heyecanlı seslerini durduramadı ve her birinin ses tonu giderek arttı ve güzelleşti.

Bir ay geçtiğinde prangalar artık onların seslerini kilitleyemez olmuştu. Toplantı salonuna yönelen koro üyeleri kutsal bir törene hazırlanan rahiplere benziyordu. Güzelce terbiye edilmiş sesler güneşin altındaki tozla birlikte havaya yükseldi. Sesler her bir ses oktavında ayrı ayrı toplandı ve her oktav bir halat gibi örülerek havada bir noktada patladı. Bu ses kalburüstü idarecilerin sesi değil en aşağı mertebedekilerin sesiydi.

Midori tuşlara dokunarak her birinin sesini yönlendiriyordu. Elindeki baton bir çobanın sopası gibi bitkin sesleri yatıştırdı, direniş sesini nazikçe bastırdı ve geride kalan sesleri ise sürünün içine geri itti. Seslerin aydınlık ve karanlığını, sert ve yumuşaklığını, soğuk ve sıcaklığını acele etmeden ve tembellik etmeden kontrol ediyordu. Koro üyeleri mümkün olduğunca en güzel sesi bedenlerinden çıkarabilmek için birer keşiş gibi ilerlediler.

Toz ve ışıkla birlikte havada süzülen melodi ve akorlara kulak kabartan Sugiyama uzun zaman önce kaybettiğini sandığı bir uzvunu yeniden bulmuş gibiydi. Güzellikten etkilenen sıcacık bir kalbi.

Sağlık muayenesi

Hapishanede her mevsim korkunç birer işkenceydi. Tomurcuklanan çiçeklerin umut vermeyi bırak insanı derin kedere boğduğu bahar; kavurucu sıcaklıklarla nemin, ter kokusu ve sivrisinek sürülerinin hücum ettiği yaz; tatsız rüzgârlarla sert bir mevsimin habercisi olan sonbahar, her an keskin dişlerini göstererek saldıran kış. Mahkûmlar kısa kollu giysilerinin içerisinde beyaz bileklerini saklayarak bu zorlu dört mevsime katlandı.

Geçen yazın sonunda, başhekim Morioka bir gün 3 numaralı koğuş binasına gelmişti. Hapishane müdürü ve başgardiyan ona eşlik ederken arkalarında yaklaşık yirmi doktor ve hemşire vardı. Koğuş binasının koridorlarını beyaz önlük alayı doldurmuştu. Daha önce hiçbir koğuşu bu kadar çok sağlık personeli aynı anda ziyaret etmemişti. Hapishane müdürü karanlık koridorun sonundan bağırdı.

"Tüm koğuşların kapıları açılsın, gardiyanlar yerlerine geçsin!"

Gardiyanlar postallarıyla yüksek sesler çıkararak dağıldılar. Her yandan bir sürü anahtarın şıkırdayışı ve kilidi açan metalin sesi çınladı. Koğuş kapıları açıldığında ter ve pis su kokusu başhekimin burnunun direğini sızlattı ama o yüzünü ekşitme-

di. Entelektüel havası, modern üslubu ve yumuşak ifadesinin bozulduğu hiç görülmemişti.

Talimatları yerine getiren gardiyanlar, koridorun iki yanına 5-6 metre aralıklarla dizildiler. Maske ve cerrahi lastik eldiven takan doktorlarla gardiyanlar başhekimin bakışlarını takip ederek koğuşlara girdiler.

"Özel sıhhi muayene! Üstünüzü çıkarın!"

Adamlar birbirlerine baktılar ve teker teker kıyafetlerini çıkardılar. Ne olduğunu anlamadan duraksayanlara sopayla vuruldu. Bir anda, çırılçıplak kalan adamlar karşı karşıya geçip yatakların iki yanına dizildiler. Sert bakışlı doktorlar, korkmuş adamların boy ve kilolarını kontrol etti ve eldivenli elleriyle kâh göz kapaklarını kaldırarak kâh ağızlarını açarak köşe bucak her yerlerine baktılar. Koğuştan çıkan doktorlar orta koridorda toplandılar ve başhekime mahkûmların temizlik ve sağlık durumlarını içeren kontrol defterini teslim ettiler. Defteri alıp arkasını dönen başhekimin beyaz önlüğünün eteğinden kekremsi dezenfektan kokusu geliyordu.

Koridorda uzaklaşan başhekim ve ekibini izleyen müdür, parıldayan metal çerçeveli gözlüklü bu beyefendinin kendi arzusunu gerçekleştirecek kişi olduğundan emin oldu. Bıyığını düzelterek yüksek tonda tiz bir sesle bağırdı.

"Sıhhi muayene bitti! Koğuşların kapısını kapatın!"

Gardiyanlar çekirgeler gibi koşturdular. Sugiyama huzursuz bir ifadeyle önündeki manzaraya baktı. Bütün bu olup bitenlerin ileride meydana gelecek bir olayın habercisi olduğunu düşündü. Zaman tek bir anla tamamlanmaz ve olaylar başlı başına bir hedef olamazdı. Aynı şekilde, her eylem gelecek kadere hizmet ederdi. Sorun şu ki bunun nefes kesen bir iyi talih mi yoksa herkesi ölüme götürecek kötü talih mi olacağını bilmek mümkün değildi.

Ertesi gün, müdür mahkûmların avluya çıkıp saf tutmalarını emretti. Sıkıca örülmüş bu saf, birbirlerinin özgürlüğünü kısıtlayan bir bilinç iskeletiydi. Kimse ileri fırlayamaz ya da geri düşemezdi. Mahkûmlar boyun eğerek başkalarına da boyun eğdirmişlerdi.

Müdür kürsüde yalnızca düzenli saflara baktı ve uzun süre sessiz kaldı. Bu mahkûmların sabrını zorlamanın eski bir yoluydu. Zaman gücü olandan yanadır ve uzadıkça, karşı taraf o kadar huzursuz olur. Mahkûmların istediği "iyi" veya "kötü" haber değil, "yeni" haberdi. Adamlar bekleyen bakışlarla müdürün ağzının içine baktılar. Nefeslenen müdür mikrofonun bip sesiyle birlikte ağzını açtı.

"Kyuşu Üniversitesi Tıp Fakültesi'ndeki sağlık personeli tarafından yapılan sıhhi muayene için teşekkür edin!"

Bir uğultu koptu. Onları yeterince meraklandıran müdür, devam etmek için epey bir süre uğultunun yatışmasını bekledi.

"Japonya'nın en iyi sağlık personelinin Koreli mahkûmları muayene etmesi Japon İmparatorluğu'nun geniş hoşgörüsü sayesindedir. Kontrol aşamasında çok sayıdaki mahkûmun sağlık sorunları olduğu tespit edilmiştir. Muayene sonuçlarına göre, sağlık durumu ortalamanın altında olan veya özel tedavi gerektiren kişilere ücretsiz tıbbi tedbir uygulanacaktır. Bu mahkûmlar revir binasında iğne ve ilaç tedavisi alacaktır."

Yüzlerinde bir sevinç ışıltısı belirse de adamların müdüre inanması mümkün değildi. Ancak üniversitesindeki rahatlığını bırakıp hapishaneye gelen Başhekim Morioka düşünüldüğünde inanılmaz bir olay değildi. Çünkü başhekim müdürden farklı biriydi. Hastanın kim olduğuna bakmadan şifa dağıtmak isteyen soylu bir hümaniste güvenilmezse kime güvenilebilirdi ki?

Müdür mikrofonun cızırtılı sesini geride bırakarak arkasını döndü. Kürsünün yanındaki panoya, üzerinde hükümlü nu-

marasıyla dolu bir kâğıt yapıştırılmıştı. Adamlar oraya akın ettiler. Okuma bilmeyenler panonun önünde duraladılar. Başgardiyan listeyi açıp mahkûmların numarasını okuduğunda coşkuyla haykırdılar. Sağlığın kötü olması sevinilecek bir şey değildi fakat temiz bir revirde tedavi görmek coşmaları için yeterli bir sebepti. Son âna kadar numarası okunmayanlar, başgardiyanın önüne yığıldı. Bunların arasında kıvrak zekâlı Kim Mangyo da vardı.

"Efendim, lütfen beni de dahil edin. Hiç gücüm yok ve gözlerim bulanık, bu yüzden her an yığılıp kalacakmışım gibi geliyor."

Başgardiyan sopasıyla onun ensesine vurunca kırmızı bir şişlik belirdi. Sopayla mahkûmun çenesini kaldırarak, "Kanının hızlı akmasına bakılırsa turp gibisin" dedi.

Bu sefer bir deri bir kemik bir adam yaklaştı. Gözünün akındaki sarımsı renkten sarılık hastası olduğu belliydi.

"Uzun zamandır kansızlık çekiyorum. Turp gibi sağlıklı insanları tedavi ederken beni neden çıkarıyorsunuz?"

Halsiz ama zehir saçan bir ses tonuyla sormuştu. Başgardiyan gülümseyerek cevap verdi.

"Senin hariç tutulmanın bir sebebi var. Alnında çizik olduğuna bakılırsa kanama da yaşamışsın. Yarası olanlar hariç tutuldu! Ama istersen birçok fırsat var. Kontrol düzenli olarak devam edecek çünkü."

Uzun bir aradan sonra hapishaneye neşe ve kahkahalar yayıldı. Müdür için de, gardiyanlar için de, mahkûmlar için de mutlu bir gündü. Sadece bir adam, avlunun bir köşesinde o mutlu insanları tedirgin gözlerle izliyordu.

Olmak ya da olmamak...

Denetleme odası Sugiyama'nın hem işyeri, hem sığınağı, hem de yaşam alanıydı. Denetleme odasına her girişimde alışkanlık gibi Sugiyama'dan izler bulabilirim diye köşe bucak inceliyordum. Fakat hiçbir gün özel bir şeyler bulamıyordum. Çalışma masası, raflar, ayrıca dosya kutuları her zamanki gibi tanıdıktı ve özel eşya denilebilecek tek şey raflar ve duvar arasındaki dar alandaki eski bir ahşap dolaptı. Kilidi bozuk o dolap, Sugiyama'nın kişisel eşyalarını ve kıyafetlerini koyduğu bir dolaba benziyordu.

Dolapta iyi ütülenmiş bir tören üniforması, kahverengi kışlık gardiyan üniforması ve iki takım gri yazlık üniforma asılıydı. Alt çekmecede askeri içlik, iç çamaşırı, çorap, tozluk ve birkaç tane mendil düzgün bir şekilde katlanmıştı. Olayın hemen sonrasında incelediğim zamanla aynı şekilde müşkülpesent kişiliğini yeterince tahmin edecek kadar düzenli ve tertipliydi dolap.

Dolap kapısını kapattığım anda alttaki boş alanda büyükçe bir kutu gözüme ilişti. Kirli çamaşır sepetine benziyordu, kapağını açınca ekşimsi bir ter ve küf kokusu yayıldı. Kirli çamaşırların arasından kirli kışlık bir pantolonu çekip aldım. Pantolon diz yapmıştı ve paçasının arasına toz toprak dolmuştu.

Birilerinin önünde diz çökmekten ya da sert zeminde sürünmekten oluşmuş iz gibi görünüyordu. Neredeyse tüm zamanını sorgulama odasında geçiren bir gardiyan ne gibi bir sebeple diz çöküp toprak zeminde sürünmüş olabilirdi? Üstelik pantolondaki toprak, hafif silkeleyince kolayca uçuşan avludaki o kuru topraktı.

Askıdaki diğer üniformaların paçalarını yokladım. Düşündüğüm gibi hepsinin diz kısmında nemli toprağa sürtünme izi vardı. Bu izler morgda gördüğüm Sugiyama'nın dizindeki sıyrıklarla alakalı olmalıydı. Hem yazlık ve kışlık pantolonların hepsinde iz olduğuna bakılırsa altı ayı aşan bir süre boyunca ıslak toprak zeminde birilerine diz çökmüş olabilirdi. Acaba kimin önünde hangi sebeple diz çökmek zorunda kalmıştı?

Sorgu odasının kalın kapısını açan Çö Çisu içeri girdi. Uzun zamandır kesmediği sakalı biçimsiz uzamıştı. Çukur gözleri parlayarak omzuma baktı. Omzumda kolası henüz geçmemiş sert rütbe asılıydı.

"Tebrikler, terfi almışsın."

Ben bir yandan mahcup oldum, bir yandan da üzüldüm. İstememiştim fakat onbaşı rütbesi onu katil yapmamın karşılığıydı. Beyaz dişlerini göstererek güldü. Öleceği günü bekleyen birinin tükenmişliği ve her şeyin bir an evvel bitmesini dileyen sabırsızlığın gülüşüydü. Ceketimin üst düğmesini açarak sordum.

"Hiranuma Dozu ile alakalı birkaç şey daha sormak istiyorum."

"O baş ağrısının adını ne diye yine anıyorsun? O benden farklı bir insan. Ne şekilde olursa olsun onunla anılmak istemiyorum."

Aniden sesini yükseltti fakat bakışları titriyordu.

"Senin dediğine göre hücreye girip çıkanların çoğunluğu senin tayfandı. Fakat seninle uyuşamayacak kadar zıt kutuplardaki Yun Dongcu neden hücreye girip çıkıyordu acaba?"

Kelepçeli elleriyle biçimsiz sakallarını okşadı. Fark edemeyeceği şekilde yutkundum.

"O herifin neden hücreye girdiğini, orada ne yaptığını ben bilmem. Bunu öğrenmek istiyorsan bana değil ona sorman daha doğru olur."

Düşüncelerini gözden geçiriyor gibiydi. Onun düşüncelerini yeniden dağıtmalıydım.

"Sen ya yalan söylüyorsun ya da bildiğin bir gerçeği söylemiyorsun. Hücreden dönünce emrindekileri onun üstüne salmışsın. Onların yumrukları yüzünden Yun Dongcu'nun yüzü bile morarmış."

"Bunu nereden biliyorsun?"

"Ölen Sugiyama'nın günlük iş raporunda yazıyor. Sugiyama, Yun Dongcu'yu başından sonunda kadar izlemişti. Bundan dolayı artık yalanların bana işlemez."

"İnsanların yalan söylemesi ya korkudan ya da umuttan dolayıdır. Ancak ben ne korkuyorum ne de umut besliyorum. Sona eren bu olayı şimdi tersine çevirmeyeceğim için."

Bir an soluklanarak lafına devam etti.

"Biz onu planlarımıza dahil etmek için tüm gücümüzü kullandık. Ondan hoşlanmıyordum ama Korelilere bir umut ışığı olacağını düşünmüştüm."

Çö Çisu hapishaneye gelen Dongcu'yu ilk günden itibaren yakından izlemişti. Naif Dongcu'nun bıraktığı intibadan zayıflığını ve acizliğini sezmişti. Zorla verilen Hiranuma ismi

bile son derece hayal kırıcıydı. Soyadını terk etmek kendi ülkeni terk etmek demekti. Çö Çisu adamlarını göndererek onun hakkında bilgi topladı. Gim Mangyo gardiyanlar aracılığıyla Dongcu'nun kişisel bilgilerini bulup getirdi. Genç, Yonhi Yüksekokulu'ndan sonra Tokyo ve Kyoto'ya okumaya gelen Gandolu bir öğrenciydi. Çö Çisu öğrendiği bu gerçeklerle bile genç adamı kendisinin en çok hor gördüğü "güçsüz entelektüel" olarak tanımlayabilirdi.

Fakat ne zaman bilinmez, bir anda durumlar beklenmedik şekilde değişti. Koreli mahkûmlar Çö Çisu'nun değil de Yun Dongcu'nun yanında toplanmaya başladılar. Çö Çisu bu duruma bir anlam veremedi. Ne çete kurma becerisi ne de yumruğuyla birini yere serecek gücünün olmamasının yanı sıra en küçük şeylerde bile yüzü kızaran mazlum bir gençti. Onun yaptığı şeyler hepi topu duvarın altında sessizce adamların hikâyelerini dinlemek, onların yerine kartpostal yazmak ve uçurtma uçurmaktı.

İnsanları yanına çeken yegâne silahı konuşması ve yazılarıydı. Gardiyanlardan gizli yaptığı sohbetlerle mahkûmların yerine yazdığı kartpostallar aracılığıyla Korelileri bir araya getirip aynı şeyi düşünmelerini sağladı. Çö Çisu kelimelerin insan kalbini nasıl harekete geçirdiğini bilmiyordu. Ancak bunu yapabilseydi mahkûmları toplayacağı bir silahı olacaktı. Yun Dongcu bu işi başarabilen biriydi. Bir süre sonra Dongcu, Çö Çisu'yu karşı konulamaz bir manyetik güçle kendine çekti. Dongcu'yla görüşme ayarlaması için birkaç defa adamlarını gönderdi fakat faydası olmadı. Ancak birkaç gün sonra ister istemez bizzat kendisi Dongcu'ya gitmek zorunda kaldı.

"Yüzünü görmek amma zormuş. Anlatacaklarım var. Senin de ilgini çekecek."

Dongcu'nun gözleri boşlukta kalmışçasına sabitti. Çö Çisu itibarının zedelenmesini istemiyordu. Beyaz dişlerini göstere göstere rahatça güldü ve adımlarını sayarak geldiği yoldan geri döndü.

O günkü kısa görüşmeden sonra Çö Çisu her gün Dongcu'nun yanına gitti. Hapishanedeki herkes onun bu toy gence ne kadar sabır gösterdiğini ve emek harcadığını biliyordu. Derken bir gün ağzındaki baklayı çıkardı.

"Bu pis yerden çıkmak istemiyor musun? Bu lanet olası hapishaneden canlı çıkmak istiyorsan beni dinlersen iyi edersin" diyen Çö Çisu hapishanede geçirdiği zamanları hatırladı. Hırpalanmış bedeniyle hücresinin pis kokulu helasının altını kazdığı aptal ve gözü kara olduğu günleri. Fakat Dongcu hiç oralı olmadı.

"Bu teklifini reddedeceğim. Çünkü bu hapishanenin kapısından kendim yürüyüp çıkacağım. Ne daha erken ne daha geç, seneye 30 Kasım'da cezam bitiyor."

Çö Çisu aralarına toprak giren tırnaklarından, nasır tutmuş dizlerinden ve aşınmış kaşığından bu akılsıza bahsetmek istedi. Tüm bunları bu kahrolası hapishaneden çıkmak için yaptığını anlatmak istedi. Ayrıca onun yakasından tutup hücreye sürükleyerek özgürlüğe giden tüneli göstermek istedi. Ancak bu müşkülpesent yazar bozuntusuna bütün bunları gelişigüzel anlatamazdı. Çünkü bu sır ortaya çıkarsa tünel bir kaçış değil ölüme giden bir geçit olurdu. Çö Çisu beyaz dişlerini göstererek konuştu.

"Demek buranın nasıl bir yer olduğunu bilmiyorsun ha. Sence senin gibi çelimsiz biri burada bir yıl dayanabilir mi? Gelecek yılın kasımına kadar buradan kaç yüz ceset çıkar bilemiyorum bile. Sen de onlardan biri olursun."

"Korunmaya ihtiyacım yok. Çünkü Tanrı beni koruyor."

"Demek ürkek yazarımız bir de İseviymiş ha?"

Bir komünist ile bir Hıristiyan ikisi hiç de uyumlu olmayan bir birliktelikti. Kuru toprağa balgamını tükürerek arkasını döndü. Kavak ağacının üstündeki ağustosböcekleri kulakları kemiriyormuş gibi cırıldadı.

Durumu değiştiren şey Dongcu'nun hücre hapsine gidişiydi. Çö Çisu omuzlarını çökertip hücreye giden Dongcu'nun arkasından bakarak huzursuzluğa kapıldı. Dongcu hücredeyken Çö Çisu bir türlü yerinde duramıyordu. Şahin gibi gözleriyle ve keskin duyularıyla hücredeki sırrı sezebilirdi. On beş gün geçtikten sonra yalpalayarak hücreden çıkan Dongcu'ya kayıtsızca tebessüm ederek, "Canlı döndüğüne sevindim" dedi.

Dongcu güçlü gün ışığı yüzünden kaşlarını çattı. On beş günlük hücre hapsi sonrasında yüzü daha da solgun görünüyordu.

"Acı vermesine acı vericiydi ama öldürecek derecede değildi. Umutsuzluk insanı öldürür ama acı insanı asla öldüremez. Çünkü umudunu kaybeden insanlar ölür ama umudunu koruyan insanlar hayatta kalır."

Çö Çisu telaşlıydı ama kendini zorlayarak sakince konuştu.

"Şiir umut değil bir uyuşturucudur. Gerçeğin üstesinden gelmez, gerçeği unutturur. Zayıf duygulara boğulduk diye acımasız gerçekler ortadan kaybolmaz. Tek umut bu hapishaneden ve duvarlardan kurtulmak."

"İmkânsızı hayal ediyorsun. Sömürülen topluma bahşedilen özgürlük diye bir şey dünyanın hiçbir yerinde yok."

Çö Çisu'nun yüreğine sıcak bir şey yayıldı. Tüm planlarını anlatmak istedi. Karanlık ve nemli bir tüneli neden köstebek gibi kazdığını bilseydi o da rastgele ağzı gevşek davranamazdı.

"Hiçbir şeyi bilmiyorken düşünmeden konuşma. Bu duvarların içinde buraya has kurallar ve söylenmemesi gereken sırlar da var."

"O sır yüzünden ölebilirsin de."

Dümdüz aksanı Çö Çisu'nun omuzlarını çökertti. Yoksa bu herif bir şeyler mi biliyordu? Eğer öyleyse, ne kadarını biliyordu? Çö Çisu sesini alçalttı.

"Hücrede ne gördün?"

Boş bir soruydu. Her ne keşfettiyse, ne biliyorsa, sır zaten ifşa olmuş demekti. Sırlarda orta yol yoktur. Ya her şey korunur ya da her şey açığa çıkar. Başgardiyan hücrelerde şüpheli bir şeylerin olduğunu hissettiği an, hücreyi yerle yeksan eder, hücreye girip çıkanları da ayaklarından asardı. Çö Çisu keskin gözlerle Dongcu'nun dizlerine bulaşan toprağa baktı.

"Leb demeden leblebiyi anlayan bir arkadaş olduğun için, artık seçim yapma zamanı olduğunu da anlamışsındır. Ya plana dahil olursun ya da..."

Cümlenin neyle biteceği aşikârdı. "Ölürsün" diye düşündü Dongcu. Olmak ya da olmamak... Ölmek mi, yaşamak mı? İşte her daim mesele buydu. Oysa yaşamak ya da ölmek, yaşam ya da ölüm değil, "olmak", "kımıldamadan duracak mısın", "olmamak", "kımıldayacak mısın" yani harekete geçip geçmemek de önemli bir meseleydi. İnsan biliyorsa harekete geçmeliydi ve harekete geçirilmeyen bilginin güçsüz ve ahlaka aykırı olduğu açıktı ancak düşüncesiz ve aceleci bir eylem sadece kendini değil başkalarını da tehlikeye atabilirdi. Çö Çisu devam etti.

"Son altı yıldır başkalarının düşünmediği her türlü şeyi düşündüm. Yüzeyde adımlarımla genişliğiyle uzunluğunu ölçerek ve yönü hesaplayarak bir tünel kazdım. Plana dahil olacak birini bulmak için defalarca araştırmalar yaptım."

"Hapishaneden çıkınca ne yapacaksın?"

"Kaçmak lazım. Bu kirli savaştan da bu pis ülkeden de."

"Ne zamana kadar kaçabileceğini sanıyorsun? 24 saat bile geçmeden yakalanıp vurulursun. Bir şekilde buradan çıksan

bile kaçacak yer yok. Sonunda bok yoluna gidersin. Japonların istediği işte tam da bu."

"Japonlar benim hapisten kaçmamı mı istiyor yani?"

"İşe yaramaz bir kaçış gösterisinin sonunu gösterecek güzel bir örnek olduğundan."

Çö Çisu'nun Dongcu'yu ayartma planı hiç işe yaramadı. Üstelik Dongcu hücrenin tüm sırlarını öğrenmişti. Başka seçenek kalmamıştı. Bu sırrı saklamak için onun ağzını sonsuza kadar kapatmaktan başka çaresi yoktu. Çö Çisu uzakta bekleyen üç adamına göz işareti yaptı. Gizemli bakışmaların ardından adamlar hareketlenmeye başladı. Biri onlara yaklaştı ve bir diğeri, ucu sivriltilmiş bir parça dikenli telden yaptığı kesici aleti pantolonun beline sıkıştırmış, cebindeki eliyle sımsıkı tutuyordu. Üçüncüsü ise mahkûmların toplandığı tarafa yöneldi. Üçünün hareketi önceden iyice planlanmış gibi görünüyordu. Kalabalık tarafa giden bağırır ve gardiyanın dikkatini o tarafa çekerse, kesici aletli kişi Dongcu'yu yaralar ve ortadan kaybolurdu. Bir elini pantolonunun beline iyice sokan adam yaklaşıyordu.

"Harekete geçmezsek ikimiz de bok yoluna gideriz zaten."

Çö Çisu'nun baskıcı tonu plana katılması için üstü kapalı bir rica gibi geldi. Bilenmiş teli tutan adamın ön kolundaki kalın damarlar şişmişti. Dongcu hasbelkader yapmak istemediği bir şeye adım attığını fark etti. Örümcek ağına takılmış bir böcek gibi, kendine dolanan ağların nereye bağlandığını bilemiyordu. Herkes böyleydi. Herkes bir şeye bağlıydı ama kendisini neyin tuttuğunu bilmiyordu. Bilse bile yapabileceği bir şey yoktu. Dongcu telaşla cevap verdi.

"Tamam. Yapacağım!"

Çö Çisu diplerine kadar gelen ve pantolonun belinden teli çıkarmak üzere olan adama göz işareti yaptı. Adam yönünü

değiştirerek uzun adımlarla uzaklaştı. Dongcu'nun sırtında ter yol yapmış akıyordu.



"Yani Hiranuma'yla birlikte bir tünel mi kazdınız?"

Kafamı Çö Çisu'ya o kadar yaklaştırdım ki neredeyse alınlarımız birbirine değecekti. Kafasını iki yana salladı. Bu bir inkâr değildi, bilmediği anlamına gelen bir baş sallamaydı.

"Bilmiyorum. Kendi payına düşen yeri kazdı mı, kazmadı mı? Zaten önemli değildi. Onu planımıza dahil etmek benim için yeterliydi. Bizim sahip olmadığımız zekâ ve öngörüye sahipti ve Korelileri bir araya getirme yeteneği vardı."

"O hücre hapsine gitti ama sizin planınıza uymadı. Erken ölümden kaçınmak için plana katıldı sadece. Tünel kazma işi bitse bile muhtemelen kaçmayı düşünmemiştir."

"Plana dahil olduğu sürece sırrı saklayabilmek bile büyük bir nimetti. Eğer biz kaçtıktan sonra hapishanede kalsaydı, ölümden başka bekleyecek bir şeyi olmadığını kendisi de bilirdi..."

Çö Çisu'nun sözlerinde tutarsızlık vardı. Yun Dongcu'nun bir kaçış planında olsa da olmasa da önemli değilmiş gibi vasat biri olduğunu söylüyordu ama o kadar önemsiz biri olsaydı, onu dahil etmek için o kadar çaba sarf etmezdi. Sorgu raporuna baktım ve tekrar sordum.

"Kaçış olayının sorgulama sürecinde Yun Dongcu ile ilgili ifadeler neden böyle eksik o zaman?"

Çö Çisu bir kurşun kadar sert bir ifadeye bürünerek sakalıyla oynadı.

"Zaten olayla doğrudan bir ilişkisi olmayan dış kapının dış mandalı olduğu için söylemedim."

Diğer suç ortaklarının aksine, Yun Dongcu'yu kasıtlı olarak olaydan ayırıyor gibiydi. Yun Dongcu'yu korumaya çalıştıysa, sebebi neydi ki? Yun Dongcu şimdiye kadar ortaya çıkmamış bir sırrı sakladığı için olabilir mi?

Çö Çisu açık duran sorgu raporuna delecekmişçesine bakındı. Dikkatimi dağıtmak için kasıtlı bir hareket gibi görünüyordu.

"Bir mahsuru yoksa bana bir parça kâğıt kopartabilir misin?"

Şüpheli bir ifadeyle sordum.

"Kâğıdı ne için kullanacaksın?"

"Ne zaman öleceğini bilmeyen birine vasiyet yazması için bir sayfa vermeyecek misin?"

Böyle söylemesine rağmen yüzünde hüzün okunuyordu. Bir şey demeden dosyadan en son sayfayı yırtıp ona uzattım. Kâğıdı aldı, düzgünce katlayıp mahkûm tulumunun üst cebine koydu.

"Sağ ol. Bir gün bu kâğıdın karşılığını ödeyeceğim."

Bu, hücrede idam edilmeyi bekleyen bir idam mahkûmunun umutsuzca attığı fiyakaydı. Ama keşke verdiği sözü tutabilse diye düşündüm.

Bir kitap kurdunun özel hayatı

Sorgu odasına dönerek yakılan yazı ve kitap listesinin olduğu defteri karıştırdım. Ocak ayından ağustos ayına kadar kayda değer bir şey yoktu. Eylül listesine göz gezdirirken gözlerim 18 Eylül'deki yakılacaklar listesine takıldı. Günlük ortalama 10 kitap olan yakma miktarının neredeyse iki katı, 18 kitaptı. Yeni gelen mahkûmların müsadere eşyaları ya da muhafaza süresi dolanlar çoğunluktaydı. Bunların arasında kayıt numarası olmayan bir kitap vardı. İçişleri Bakanlığı Halk Eğitim Şubesi tarafından yayımlanan *Bir İmparatorluğun Doğuşu* adlı kitap.

Elimde defterle denetleme odasının yanındaki 16 metrekareyi geçmeyen arşiv odasına yöneldim. Sıvası dökülmüş duvar küflüydü ve mobilya olarak yalnızca bir masa, dört adet sandalye ve eskimiş bir kitaplık vardı. Kitaplık, *Devriye Rehberi, Hapishane Yönetim Kuralları* ve *Gardiyanlık Eğitim Kitabı* gibi Kamu Güvenliği Birimi tarafından gardiyanların eğitimi için dağıtılan yayımlarla doluydu. Kara Kuvvetleri'nce dağıtılan *İmparatorluğun Yolu, Sakura Savaşçısı, Gökkubbe Sakura* gibi savaş romanlarının yanı sıra *Savaş Zamanı Davranış Rehberi, Askerin Temel Kitabı* da vardı. Her ay gelen kitapçıkları sınıflandırma ve yerleştirme görevi denetleyiciye aitti. Eski kitaplar yakılırsa yeni gelen kitaplara yer açılabiliyordu.

Kitapları tek tek yoklayarak raflara baktım. Rafın sağındaki beyaz tozun üzerinde iki çizgi izi vardı. Biri oradaki kitabı çıkarmış olmalıydı. Buna suça dair bir ipucu demek mümkündü. Bunun dışında nispeten belirgin birkaç kalın, ince paralel çizgi görünüyordu ve yine hafif tozlandığı için belli belirsiz izler vardı. Bu durum kitapların ortadan kaybolduğunun göstergesiydi.

Kalan kitapların arkalarında kayıt numarası yoktu. Demek bu kitaplar Sugiyama denetleyici olduktan sonra gelen tüm yazı ve kitapların listesini deftere yazmadan önce de vardı. Kitapların künyelerine baktığımda geneli 1943 yılından önce basılmış kitaplardı.

Denetleme odasından getirilen kitap defterinde kayıt numarası olmayan tek bir yayın yazılı değildi. Kocaman bir su çarkı yüreğimde fır fır dönmeye başladı. Kitaplar ortadan kaybolmuştu. Böylesine titiz bir denetleyicinin arşivinden bir iki de değil, düzinelerce kitap kaybolmuştu. Kitaplar nereye gitmişti acaba?

Günümü sessiz ve soğuk arşiv odasında, kitaplıklardaki toz izleriyle boğuşarak geçirdim. Belirgin bir şey yoktu ve her şey labirent kadar karmaşıktı. Sugiyama'nın ölümü ve Yun Dongcu'nun varlığı başlı başına bir gizemdi ve karanlık hapishanenin her köşesi sırlarla doluydu. Tükenmek üzereydim. Yakalayamacağım bir şeyi mi kovalıyor, bilmemem gerekeni mi bilmek istiyordum acaba?

Çıkmaz labirentin sonunda kitaplığa yaslanıp çöktüm. Kitaplıktan gözüme çarpan eski bir kitap çıkardım. "Japonya yakında savaşı kazanacağından sonuna kadar gururla vatan için canını feda et" diye öğüt veren bir kitaptı.

Tiksinmiştim. Bu kadar insan tutsak edilmiş, öldürülmüş, kadınlar dul ve çocuklar yetim kalmışken zafer kimin için ola-

bilirdi ki? Neden savaşı bitirmeyi birinci öncelik olarak görenler savaş çıkarmış olabilirdi ki? Aptal mıydı bunlar? Yoksa birer aşağılık yalancı mı?

Kitabı açınca eski olduğundan sanki daha fazla dayanamamış gibi sırtı ortadan ikiye ayrıldı. Sayfaların arasında, kâğıt kemiren kitap kurtlarının bıraktığı küçük ve uzun oluk benzeri izler vardı. İzler sonraki sayfalarda da devam etmekteydi. Kâğıdı bu şekilde kemiren böcekleri biliyordum. Kyoto'daki sahafta sık sık istila eden ve kitapları yok eden kurtçuklardı. Fildişi beyazı parlak dokunaçları ve iki taraflı güçlü çeneleri ile yüzlerce sayfalık kitapların bulunduğu kitaplıklara açtıkları oyuklara koza örer ve yumurta bırakırlardı.

Kitaplar onların yiyeceği, barınağı ve mezarıydı. Gece gündüz kâğıdı kemirerek yaşayan kitap kurtları benimle aynı ırktandı. Onlara imrenirdim. Onlar gibi bir kitapta doğmak, kitap yiyerek yaşamımı sürdürmek ve kitabın içinde ölmek istiyordum.

Amansız bir iştahları vardı ve inanılmaz atletik yeteneklerini gözler önüne sererlerdi. Ofelya'nın ölümünü anlatan sayfayı kemirmekle kalmamış Turgenyev'in ciltli kapağını ve Dickens'ın *Oliver Twist*'ini yiyip yutmuşlardı.

Yiyip tükettikleri sadece kitaplar değildi. Annem ile benim hayatımız da onlar tarafından kemirilmişti. Kimse kurtçukların kemirdiği kitapları almak istemezdi doğal olarak. Onları durdurmak zorundaydım. Bunu yapabilmek için önce onların ne tür bir böcek olduğunu öğrenmem gerekiyordu.

Ne zaman paraya ihtiyacı olsa, babasının kitaplığından kitap çalıp bize satan bir üniversite hocasının oğlundan aldığımız böcek ansiklopedisini sahafın arka odasında inceledim. Sayfalar arasına bir kurtçuk yerleştirerek kitaplıktaki böceklerle karşılaştırmıştım.

Kâğıt yiyen böcekler

- Anobium (Tahtakurdu): Kurtçuklara benzer ve larva halindeyken çoğunlukla kuruyemişlerde yaşar. Kuru odun parçalarını, tahta kutuları ve eski belgeleri kemirir.
- Oecophora: *Oecophora pseudospretella*, yaklaşık 1,27 cm uzunluğundadır ve başında güçlü bir çenesi vardır. Bir ipekböceğine benzer ve vücudunda altı bacak ve sekiz emici bulunur.

Kitap kurdunun tam olarak ne olduğunu öğrenince haşere mücadele merkezinden bir haşere ilacı bulabilmiştim. Beyaz toz ilacı kitap raflarıyla kitapların arasına serpince ânında etkisini göstermişti.

O sırada böcek ansiklopedisinde gördüğüm kitap kurtlarının bilimsel isimlerini mırıldandım.

"Oecophora pseudospretella."

Bu kurtçuklar arşiv odasına nereden gelmişlerdi acaba? Kitap raflarındaki boşluklarda ve duvarın her köşesinde beyaz toz görülüyordu. Sugiyama'nın kurtçuklarla mücadele için ilaç kullandığı aşikârdı. Denetleme işinde kılı kırk yaran ve her şeyi eksiksiz yapan Sugiyama kitap kurtlarını yok etmeye çalışmış olamazdı. Buna rağmen kitap kurtlarının yayılmasının nedeni, muhtemelen bir yerlerde ilaçtan kaçabilecek bir delik bulmalarıydı.

Kitaplığın her köşesine dikkatle bakarken duvardaki çatlaklardan kıvrılan bir şey gördüm. Parıldayan bir sırt, kâğıt ve mürekkep kokusunu keşfeden iki uzun dokunaç. Böcek altı ayağıyla kıvrıla kıvrıla kitaplığa tırmandı. Arkasından bir başkası daha ortaya çıktı. Ve bir tane daha, bir tane daha... Yetişkin bir böceğin duvardaki boşluğa yumurta bıraktığı açıktı. Kitap kurtları gri duvardaki bir boşluktan sürünerek çıktılar.

Çatlak duvarın yanındaki sehpaya yaklaşınca, ayak tabanımdaki boşluktan yükselen bir titreşim hissettim. Sehpayı itince ayrı bir kare döşeme parke gördüm. Kurtçuklar sürünerek oradan çıkıyordu. Döşeme tahtayı kaldırırken, küfle karışık nemli hava aniden yüzüme çarptı. Kalbim kovalanan bir adam gibi hızla atmaya başladı.

Gözlerim karanlığa alışınca yer altına inen eski bir ahşap merdiven gördüm. Titreyen bacaklarımı kasvetli karanlığa, keskin tozun içine ittim. Basamakları birer birer inerken karanlığın bir parçası oldum. Cebimden bir çakmak çıkarıp yaktım ve zemine ulaştığımda merdivenin sonundaki kandili yaktım. Küçük oda ince fitilin yakılma sesiyle aydınlandı.

Elliden fazla kara kitap tuğlalarla ayak yapılmış bir kalasın üzerinde dik ya da yatık halde duruyordu. Karşı köşede kullanılmış tuğla, tahta ve kalaslar yığılmıştı. Yerinden fırlayacakmış gibi çarpan kalbimi sakinleştirerek kitapların şişmiş sırtlarını okşadım. Kitapların kara sırtlarında Kore dilinde Japonca olarak adları yazılmıştı. Her kitabın sırtına parmak uçlarımla dokunduğumda, kitaplar piyano tuşları misali kendi seslerini çıkarıyor gibiydi. *Don Kişot, Sefiller, Rilke Şiirleri, Francis Jammes Şiir Kitabı, Robinson Crusoe, Romeo ve Juliet...*

Kitaplarda yanan sokaklar, katilin kumpası, haklıların iç çekişleri ve kurbanların çığlıkları nefes almaktaydı. Arşivden kaybolan savaş rehberleri ve askeri kural kitapçıklar nefes kesici maceralara ve aşk hikâyelerine dönüşmüştü. Bu gizli alan yazarlar için iltica alanı, başkarakterler için bir sığınaktı. Acı gerçeklerden, acımasız savaştan ve soğuk kalpli insanlardan kaçıp buraya gelmiş gibiydiler.

Yağlı kâğıttan, kapağı yıpranmış bir kitabı elime aldım. *Alman'ın Aşkı*, kitabın ilk satırlarını çok iyi hatırlıyorum.

Çocukluk dönemi kendi sırlarını ve mucizelerini taşır. Ancak kim bunları hikâyelerle dokuyup yorumlayabilir ki?

Hâlbuki kitapta yazılanları okuyamıyordum. Kitaptaki cümleler benim bilmediğim Kore dilinde yazılmıştı. Kitabı kapattıktan sonra eski yerine özenle koydum. Sağdaki kitaplıkta adları acemice yazılmış Japonca kitaplar diziliydi. Kore dilindeki kitaplar Alexandre Dumas veya Stendhal'ın romanlarıyken Japonca kitaplar Soren Kierkegaard'ın eserleri gibi felsefi, kültürel kitaplardı.

Çok fazla kitap yoktu fakat içerik açısından dengelilerdi ve kitaplara alışkın olmayan insanlarla kitap kurdu okurları aynı anda memnun edecek ölçütlere göre buraya getirilmişti. Bu karanlığın içinde kütüphaneyi kuran kişi kitapları tanıyan ve insanoğlunun entelektüel serüveninin nasıl oluştuğunu bilen biriydi.

Öyleyse neden tüm kitapları Koreceye çevirmemişti? Bunun sebebi Japonca ve Korecedeki yazı biçiminin farklı olmasından tahmin edilebiliyordu. Japoncaları yazan kişi Korece bilmiyordu. Kütüphanede hiç değilse birden fazla Koreli ve Japon bulunmuş olmalıydı. Sanırım acemice fakat güçlü olan bu Japonca el yazısının kime ait olduğunu biliyordum:

Sugiyama Dozan.

Karar vermem gerekiyordu. Tüm bu gerçeği rapor etsem mi, etmesem mi? Rapor edersem gizli kütüphanenin varlığı açığa çıkacak fakat aksi halde bu sırrın üstü örtülecek. Sırrın üzeri örtülürse ben vatan haini damgası yiyeceğim. Bu korkunç hapishanede kurulan medeniyeti yok etmeli miyim yoksa bir haine mi dönüşmeliyim, bilemiyordum.

Nihayetinde ikisini de seçmemeye karar verdim. Yalnızca hakikati seçecektim.

Aklıma gerçekleri söyleyebilecek birisi geldi. Belki de o, dürüst biri değildi. Öyleyse onun dürüst biri olmadığı gerçeğini de teyit etmeliydim.

Kaybolan kitapların şarkısı

Sorgu odasına girince Dongcu'nun yüzü doğru düzgün uyuyamamış gibi bitkin göründü. Yüzüne ancak bileklerindeki urgan çözülünce renk geldi. Dongcu tedirgin görünüyordu fakat korkmuş değildi.

Kafamın içinde sayısız soru dönüyordu. Hakikat benim anlayabileceğim sınırı aşıyordu. Dongcu bileklerindeki yılan derisi gibi urgan izlerine hafifçe dokunarak;

"Sugiyama ile ilgiliyse eğer konu kapandı diye biliyorum ama..." dedi.

Yorgunluk denen yükü sırtına yüklenmiş bir işçi gibi görünüyordu.

"Sugiyama ile ilgili konu belki de kapanmıştır fakat kayıp kitaplarla yer altındaki kütüphane konusu daha açılmadı bile" diyerek karşılık verdim.

"Kayıp kitaplar ve yer altındaki kütüphane mi? Tanrı aşkına, bu tam olarak ne demek oluyor?"

"Bilmezden gelsen de faydasız. Gözlerimle gördüm!"

Benim ses tonum yükseldikçe onun ağzı inatla kapanmıştı. Konuşmasını sağlamak için sertçe üzerine gittim.

"İstesen de, istemesen de Çö Çisu'nun firar tüneli olayına dahil oldun. Fakat o, dehliz bulunduktan sonra bile ifadesinde

senden pek bahsetmemiş. Çö Çisu'nun seni korumasının sebebi nedir?"

Dongcu'nun gözlerinin çevresi hafifçe titredi. Kendine neden böyle bir şey sorduğumu sorar gibiydi. Konuşmaya devam ettim.

"İlk başta ağır ceza almaman için seni basit bir suç ortağına dönüştürdüğünü düşündüm. Fakat işin aslı öyle değildi. Çö Çisu'nun seni koruması tamamen kasıtlıydı. Seni korurken daha büyük bir amacı vardı, değil mi? Bunun sebebi tünelle ilgili saklanması gereken bir sır olmasıydı."

Dongcu bu sırrı söylemeli miyim yoksa saklamalı mıyım diye tereddüt eder gibi yüz ifadesini değiştirdi. Sonunda kuruyup kalmış dudaklarını zar zor aralayıp "Sugiyama... Onun hakkında ne buldun?" diye sordu.

"Onun pantolonunun dizlerine bulaşan toprak, Çö Çisu'nun kazdığı tüneldeki topraktan farklıydı. Bu ikinci bir tünelin olduğu anlamına geliyordu. Tuhaf bir nokta daha var. Denetleme odasındaki kitaplıkta bulunan kitapların içinden eski resmi yayınlar kaybolmuş. Askeri kurallar, savaş zamanı ulusal eylem bilgileri ve Japon İmparatorluğu propaganda kitapçıkları falan."

Ne itiraz etti ne de bir tepki verdi. Gözlerinde merhamet ve öfke birbiriyle savaşıyordu. Gerçeği hayatları pahasına da olsa destekleyen insanlara yönelik merhamet ve onları bu hale getirenlere duyduğu öfke. Bana karşı öfke duysa da elimden bir şey gelmiyordu. Tekrar söze başladım.

"İstediğim şey olayın çözülmesi değil, olayın gerçekleri."

"Böyle bir şey yok. Olsa bile bunu öğrenemeyeceksin."

"Bana dökülmezsen yetkililere bunu rapor etmekten başka çarem kalmaz. Kayıp kitaplarla ilgili soruşturma başlarsa gizli kütüphanenin sırrı da açığa çıkacaktır. Sugiyama'nın bir kahraman değil de bir vatan haini olduğu da."

Her şeyden vazgeçmişçesine bakışları titredi. Başkasına değil de bana içini dökmesinin en iyi seçenek olduğunu biliyor olmalıydı. Her ne kadar birimiz Koreli, birimiz Japon olsak da en azından kitapları severken aynı ırktandık. Yutkunarak sordum.

"Ortadan kaybolan kitapları kim çaldı?"

Sesimin titrediğini ben de biliyordum. Kararını olumlu yönde vermiş gibi zorla da olsa konuşmaya başladı.

"Sugiyama kitap yakan bir şahıstı. Aynı zamanda hem bir kitap hırsızı hem de kitap ustasıydı."

Bu hikâye Sugiyama'nın ölümüne değil yaşamına dair bir hikâyeydi. Hem kitap hırsızı hem de ustalıkla kitap yapan bir adamın hikâyesi ve onun yaptığı, dünyadaki en gizli kitabın hikâyesi.



Sugiyama Dozan kitaplardan nefret etti, kitapları yaktı ve kitap çaldı. Bu, onlara duyduğu ateşli kini ve aynı zamanda özlemi yansıtıyordu.

Çö Çisu'nun firar planını öğrenince hücreye atılanları birer birer sorgu odasına çağırmıştı. Sugiyama sopayla onların umutlarını kırıp gerçeklerle yüzleştirdi. Beceriksiz bir firar girişiminin başarılı olamayacağıyla, Çö Çisu'ya güvenilir biri olmadığıyla ve bir kaleden farksız bu hapishaneden kaçışın mümkün olmayacağıyla...

Sorgu odasına en son çağırılan kişi Yun Dongcu'ydu. Onun tarafından ihanete uğradığını hissettiği için Sugiyama'nın yüz kasları tamamen gerilmişti. Öfkeyle kalkan zararla oturur diye kendi kendini sakinleştirdikten sonra konuştu.

"Şiirmiş, edebiyatmış, dilinden düşürmüyordun hani, demek cahil şiddet çetesinin beceriksiz girişimi için hayatını riske atacak kadar ahmakmışsın."

Onun bu alaycılığı önünde duran ahmağa değil bir anlığına onunla duygularını paylaşan kendisine yönelikti.

Dongcu, "Ben belki bir ahmağım, orasını bilmem ama o plana hiç dahil olmadım. Onun planını biliyor, ceza alarak hücreye gidiyordum ama başarılı olacağına inanmadım, başarılı olsa bile buradan o şekilde çıkmayı istemiyordum" dedi.

"Öyleyse hücre hapsine gitme amacın neydi?"

"Çö Çisu'nun tünelini değil kendi tünelimi kazmak içindi. Hapishane duvarlarının dışına değil ama başka bir yere giden bir tüneldi."

"Başka bir tünel mi vardı?"

"Çö Çisu'nun tünelinin ortasından ayrılıp direkt bu sorgu odasına geliyor."

Sugiyama başından vurulmuş gibi oldu. Bu herif Çö Çisu'nun güçlü baskısına boyun eğmemiş, onun planını kendi çıkarı için kullanmıştı. Neden böyle saçma bir şey yapmış olabilirdi?

"Öyleyse bir kaçış yolu değil yani?"

"Ben bir dehliz aracılığıyla bu hapishaneden çıkmayacağım. Dikenli tellerden kurtulsan da dışarının buradan bir farkı yok. Avcı köpekleriyle yüksek rütbeli dedektifler hep peşinde olacak ve demir parmaklıklar yerine küçümseyici bakışlar önümüzde engel teşkil edecek. Bir cehennemden kaçıp daha kötü bir cehenneme gitmek yani."

"İyi de neden dayak yiyerek o iğrenç hücreye gitmeye gönüllü oldun ki?"

"Kaçmak istemiştim."

"Nereye?"

"Yazıların, cümlelerin içine!"

Sugiyama onun yazıya olan tutkusunu ve bu tutkunun ancak kitaplarla tatmin edilebileceğini anlamıştı. Yeter ki kitap

olan bir yer olsun, ne kadar dar ve karanlık bir dehliz bile olsa kendi dünyasını yaratabilecekti. Sayısız şehir ve köy yaratıp orada kendi ruhunu yaşatabilecekti.

Sugiyama böyle düşününce birden korkuya kapıldı.

"Cümlelerin içine mi? Nasıl?"

Dongcu düşüncelere dalan Sugiyama'nın ifadesini incelerken çelişkiye düştü. Onun her şeyi dökülebileceği biri olup olmadığını düşünüyor gibiydi. Öyle olmasa da başka çaresi yoktu. Saklıyorum diye saklanmayacak bir şeydi ve daha fazla saklayacak bir şey de yoktu. Çıkmaz sokakta köşeye sıkıştırılmış farenin yapabileceği tek hareket kediye saldırmaktan başka bir şey değildi.

"Hapishanede kitabın olduğu yer denetleme odasıyla arşivin olduğu binaydı. Denetleme odasının bodrumuna doğru tünel kazarsam sen odada değilken birkaç kitap çalabilirim diye düşünmüştüm. Bir haftalık hücre hayatı, birkaç kitap okuyabileceğin bir zaman. Okuduğum kitabı geri koyarsam anlamazdın" dedi Dongcu.

Onun gözlerindeki yalan ya da boş bir hayal değil şiddetli bir arzuydu. Sugiyama'nın aklından ışık hızında bir fikir geçti.

"Yaptığın plan sadece mantıksız değil, aynı zamanda eninde sonunda başarısız olacak. Neden mi? Çünkü ben senin gibi dikkatsiz bir ahmak değilim. Hadi diyelim ki öyleyim, yine de birinin yetki alanıma girip çıktığını anlamayacak kadar aptal değilim. Arşivi bilmem ama benim denetleme odamın hayalini bile kurma!"

Ancak arşiv odasındaki kitaplar, yarı zorunlu tutulan hükümetin tanıtım kitapçıklarıydı ki, bunlar için ölümü göze alarak tünel kazmaya değmezdi. Sugiyama kısa bir sessizliğe bürünürken, kararını vermiş gibi konuşmaya devam etti.

"Arşivin bodrumunda bir zamanlar işkence odası olarak kullanılan bir oda var. Hapishane genişletilirken kapatılmıştı, şimdi kalas ya da tuğla gibi malzemelerin konduğu bir depo olarak kullanılıyor."

Artık bundan sonra Sugiyama ne bir denetleyici, ne de bir sorgu memuruydu. O hem bir suç ortağına hem de bir haine dönüşmüştü. Dongcu, Sugiyama'nın ne demek istediğini tam olarak anlamıştı.

"Sen yardım edersen... Orayı kütüphane yapabiliriz."

Dongcu'nun yabani bakışları adeta Sugiyama'nın boğazını sıkıyordu. Nedendir bilinmez, Sugiyama'nın onun tuzağından kurtulmak gibi bir niyeti yoktu. Çoktan kitapları nereden nasıl bulabilecekleri düşüncesine dalmıştı. Denetleme odasındaki kitaplardan birkaç sayfa da olsa çalsalar iyi olurdu ama bu ikisini de tehlikeye atardı. Çünkü kitaplarla kayıt defteri karşılaştırılırsa sorun ânında ortaya çıkardı. Kararını vermiş gibi konuştu.

"Arşiv odasındaki resmi yayınların denetimi el konulmuş kitaplara göre daha zayıf. Koğuşlarda yayılarak rahatça okunsun diye düzenli getiriyorlar yani. İnsanın hayatını tehlikeye atmasına da gerek kalmıyor."

Dongcu, "O kitapları oradan çıkarırsak bir yolunu bulabiliriz. Tabii okumak için değil, yeni kitaplar yapmak için" dedi.

"Nasıl?"

"Briket taşımada görevli Koreli bir mahkûm var. Birkaç briketi güzelce öğütüp içine birkaç damla gazyağı karıştırırsak kömür gibi siyah bir boya elde edebiliriz. Bununla arşivden çıkaracağımız kitapları boyarsak eski kâğıtlar rengi güzelce sindirir. Hem yağ yapıştırıcı işlevi göreceğinden renk dağılmaz."

"Kitap sayfalarını siyaha mı boyayalım diyorsun? Tüm yazıları kapkara olmuş bir kitapla ne yapacaksın ki?"

"Siyah kâğıda tabii ki yazı yazamayız ama beyaz mürekkebimiz olursa işler değişir."

"Beyaz mürekkebi de nereden bulacaksın?"

"Sobada tamamen yanmış briket küllerini yağ ile karıştırırsak çok net olmasa da siyah zeminin üzerine yazınca okunacak kadar beyaz bir renk elde edebiliriz. Beni gardiyan odasının ısınma işinden sorumlu işçi ekibine dahil edersen siyah ve beyaz mürekkep yapabiliriz."

"Dediğin gibi kitap yapıp mürekkebi konusunu halletsek bile, kitapları nereden bulmayı düşünüyorsun?"

Sugiyama korkmuştu. Geç kalmadan hemen şu an onu içine çeken bu sinsi plandan sıyrılmak istiyordu. Bunu yapamayacağını bilmesine rağmen. Genç tane tane konuştu.

"Denetleme odasındaki kutularda el konulan yüzlerce kitap var. O kitapları Koreceye çevirip yazıya dökeceğiz."

Sugiyama'nın yüzü yanıyordu, kızardı.

"El konulmuş kitapları mı çalacaksın? Canına mı susadın?"

"Çalmayacağım. El konulmuş kitapların listesiyle kutuları karşılaştırılırsa bu durum ânında açığa çıkar. Onun yerine bir hafta ödünç alacağım. Kopyalayıp yazdıktan sonra geri vermek şartıyla tabii."

"Hiçbir çıkarım olmaksızın neden kitapları ödünç vermem gereksin ki?"

Sugiyama öfkesi daha geçmemiş ses tonuyla sordu. Genç mutlaka bir kazancının, bir karşılığının olacağını söyledi. Sugiyama dalga mı geçiyorsun der gibi güldü. Demir parmaklıklar ardında günde bir öğün yemeği bile zar zor yiyen mahkûm neyle karşılık verecekti ki? Bu kurnaz herif neyin peşindeydi? Dongcu konuşmaya devam etti.

"Benim tekrar şiir yazmam gerektiğini söylemiştin değil mi? İyi. Yeniden şiir yazacağım ve senin için Japoncaya çevireceğim. Nasıl? Karşılık olarak yetmez mi?"

Bu, gencin ona verebileceği en büyük karşılık, hatta şu dünyada kimsenin öneremeyeceği, değeri ölçülemez bir karşılıktı. Sugiyama başını salladı. Genç tekrar şiir yazabilecekse ne olursa olsun yapabilirdi. Yine de neden gence yardım etmek istediğini kendisi bile anlayamıyordu. Derken, nihayet cevabı bulmuş gibiydi.

Yaptığı şey gence değil, kendine yardım etmekti. Belki hain bile ilan edilebilirdi ama denemeye değerdi. Dongcu Koreliler arasında Çö Çisu'dan geri kalmayan tek insandı. Sugiyama'nın amacı onu bu hapishane duvarlarının içinde tutmaktı. Onun bu planını kabul ederse zaten bu duvarların içinde kalmaya devam edecekti.

İnanamamıştım. Dongcu, Çö Çisu'yu sırtından vurmuş, Sugiyama da olaya dahil olmuştu. Çö Çisu, Sugiyama'yı öldürerek Dongcu'yu korumaya çalışıyordu. Üçü arasındaki ilişki arapsaçına dönmüştü. Çözmeye nereden başlamalıydım?

"Çö Çisu senin ihanetini biliyor muydu?" diye sordum.

Dongcu tek kelime etmeden başını salladı ve epey bir süre sonra konuştu.

"Yaz bitmek üzereyken hücreden çıkınca yanıma geldi. Gözleri ihanete uğramışlığın öfkesiyle kaynıyordu. Kendisininkinden tamamen farklı yönde kazılmış yeni tüneli bulmuştu. Kazıp çıkarılan toprakla tıkadığım tünel ayrımının son rötuşlarını güzelce yapamamıştım yani. Tulumumun yakasından tutup boğazımı sıkarak öldürecekmiş gibi öfkeyle bakıyordu. 'Demek bir fare gibi kendi başına bir in kazdın ha!' Bunun bir fare ini olmadığını, onun duvarların ötesine kazdığı tünel gibi özgürlüğe giden bir yol olduğunu söyledim. İkimiz de hangi

yolun bizi özgürlüğe ya da ölüme götüreceğini bilmiyorduk. Sertçe çekiştirdiği yakamı bıraktı. Beni öldürmeyeceğini anlamıştım. Nedendir bilmem ama benim planımı mahvetmeyeceğini de. 'Pekâlâ sen de, ben de bu pis yerlerden kurtulmak için bir delik kazıyoruz. Yönler farklı ancak yol ne kadar çok olursa o kadar iyidir' dedi. İki tünelin bizi kendi tarzımızda özgürleştirmesi için dua ettim. Hiçbir şey söylemedik ama bu sırrı rüzgârla mühürledik."

"Çö Çisu yeraltı kütüphanesinin sırrını sakladı. Senin tünelini itiraf etse de suçunun hafiflemeyeceğini biliyordu."

"Tüm mahkûmlar için Sugiyama öldürülmesi gereken kötü bir adamdı. İlk başta ben de onu Çö Çisu'nun öldürdüğünü düşündüm."

"Çö Çisu'nun bir katil olmadığını mı söylüyorsun?"

"Sugiyama'nın öldüğü saatte Çö Çisu'yu yeraltı kütüphanesinde gören Koreliler varmış, Çö Çisu, Sugiyama Dozan'ın katili değil."

"Peki ya neden ağızlarını kapatıyorlar?"

"Cinayet suçlamasından kurtulsa bile, büyük çaplı firar girişimi idam cezasından kaçamaz. Bunun yerine, Sugiyama'yı kim öldürdüyse muhtemelen kaçıp kurtulabilecek."

İyiden iyiye gerilmiştim. Çö Çisu katil değilse, masum birini katil diye damgalamış sayılırdım. Çö Çisu benim üzerine yüklediğim belki de attığım iftira yüzünden ölecekti. Sugiyama'yı onun öldürmediğini nasıl kanıtlayacaktım? Kanıtlasam bile onu kurtarmanın bir yolu var mıydı?

"Öyleyse Sugiyama'yı kim öldürdü?"

Dongcu'nun solgun dudaklarına karanlık bir tebessüm yayıldı. Masum bir şair maskesi takan bir katilin tebessümüne benziyordu. Şüpheler ve korkular kafamın içinde sarmaşıklar gibi boy verdi. Belki de yalan söylüyordu. Çö Çisu'yu aldatan

birinin bana yalan söylememesi için hiçbir neden yoktu. Sesimi yükselttim.

"Suçunu saklamak için Çö Çisu'yu kullandın demek. Çö Çisu'dan habersiz kazdığın tünel denetleme odasının olduğu binaya çıkıyor ve bu bina da doğrudan ana binaya bağlanıyor. Cinayet mahalli ana binanın içindeki merkez koridoruydu. Çö Çisu'nun tünelinin çıkışı tam ters yönde mezarlığın öte tarafındaydı. İşlediğin cinayet suçunu onun üzerine attın."

Yüzünde soğuk bir ifadeyle sordu.

"Sugiyama'yı öldürme nedenim ne olabilir ki?"

"Sugiyama arşivin bodrum katına doğru bir tünel kazdığını ve kitapları çaldığını fark etti. Yeraltı kütüphanesinin açığa çıkmasından korkarak onun ağzını kapatmak zorunda kaldın. Katil!"

O an yumruğumun çenesine doğru uçmasını istedim. Kurnaz Yun Dongcu yüzünden masum Çö Çisu'yu cinayetle itham etmiştim. Yüzümden öfkemi anladığı okunuyordu ama anlamasını dilemiyordum.

Sugiyama'yı Çö Çisu'nun öldürmediğine dair Yun Dongcu'nun ifadesi esrarengiz bir çelişki barındırıyordu. Şayet Yun Dongcu katilse, bu kusursuz bir cinayetti. Çünkü Çö Çisu tüm suçu kusursuz şekilde üstlenmişti. Yine de Çö Çisu'nun bir katil olmadığını söylüyordu. Kendinin katil olduğundan şüphelenileceğini bilerek.

Onun bu itirafı yanlış birini katil diye suçladığım için bana yönelik bir azarlama ve gerçek suçluyu ortaya çıkarmam için bir uyarıydı. Peki, gerçek katil o muydu?

Koşullar yeterince akla yatkındı. Bir yeraltı alanının kılı kırk yaran tasarımcısı, çalışma arkadaşına ihanet ederek gizlice çevirdiği dolaplar ve sayısız okuma ve yazıdan edindiği bir içgö-

rüye sahip olan Yun Dongcu, herkesten habersiz bir gardiyanı öldürüp olay mahallinden sıvışabilecek türden bir insandı. Peki ya, neden Çö Çisu'nun boynundaki ilmeği geri çıkarmıştı acaba? Soru tekrar en başa dönmüştü.

Kara kitapların başlıkları çamurlu su gibi bulanık zihnimde canlandı. Sugiyama hükümet yayınlarını fırına götürdü ancak onları yakmak yerine bir yerlere sakladı. Ardından bu kitaplar bodruma taşındı ve yeni kitaplar olarak yeniden doğdu. *Bir İmparatorluğun Doğuşu, Sefiller*'e dönüştü ve *Savaş Zamanı Davranış Rehberi, Francis Jammes Şiir Kitabı* oldu.

Yakılacaklar listesi defterini alıp arşive yöneldim. Döşeme tahtalarını kaldırdığımda kitap tozu ve küf kokusu geldi. Yuvarlanır gibi basamaklardan inerek gaz lambasını yaktığımda kitaplar göründü. Köşedeki tuğlaları ve kalasları kenara çekince belime kadar gelen tünel girişi ortaya çıktı. Gaz lambasını içeri uzatarak duvara baktım.

Sert toprak duvarda bodrumdan tünele doğru tarak izi gibi keskin kürek izleri vardı. Bu izler Sugiyama'nın sadece kütüphaneye kitap tedarik etmekle kalmadığının, aynı zamanda bu tüneli bizzat kazdığının kanıtıydı. Ancak o zaman denetleme odasında gördüğüm pantolonlarındaki toprağın sebebini anlamış oldum.

Sugiyama Dozan kusursuz bir gardiyan olmasına rağmen, imparatorluğa ihanet eden bir hainden başka bir şey değildi ve çift kişilikli biriydi.

Neden böyle birbirine zıt iki hayat sürmüştü acaba?

Onu öldüren gerçek katil kimdi?

Ertesi gün başgardiyanın odasına giderken ayak bileklerim bir kurşun kadar ağırdı. Masum birinin benim yüzümden katil damgası yemesinden utanıp korkmuştum ve bu vicdan azabı-

na dayanamıyordum. Sobadaki kömürleri maşayla karıştıran başgardiyanın yanakları kızarmıştı.

"Gardiyan cinayetiyle ilgili yeni gerçekler ortaya çıktı efendim."

Raporum üzerine, başgardiyanın bakışları hafifçe titredi. Yarı gergin, yarı umursamaz bağırdı.

"Ne! Sugiyama'nın hayaletini falan mı gördün?"

Yutkundum. Ağzımın içine örümcek ağı gerilmiş gibi dudaklarımı açamadım.

"Her halükârda yanlış kişiyi suçladık gibi görünüyor."

Elindeki maşayı fırlatıp arkasını dönerken başgardiyanın gözleri seğirdi.

"Sen neden bahsediyorsun? Cinayet davasını araştıran da suçlunun Çö Çisu olduğunu rapor eden de sendin. Bu emeğine karşılık hem onur belgesi hem de terfi aldın. Şimdi gelmiş hata ettiğini mi söylüyorsun?"

"İkinci derece kanıtlar Çö Çisu'yu işaret ediyordu ve kendisi de itiraf ettiğinden onun suçlu olduğunu düşündüm ama şüphelenip merak ettiğim birkaç nokta var."

"Bu hapishanedeki her şey şüpheyle dolu. Gel gör ki her sorunun cevabını bulamazsın."

Başgardiyan uçuşan kıvılcımlardan kaçarak bana dik dik baktı. Karşılık verdim.

"Çö Çisu, Sugiyama'yı öldürdüyse, onun girdiği ana binanın girişinde ayak izleri olmalı. Çünkü olayın olduğu gece kar yağıyordu. Ancak ne cinayet mahallinde ne de tünelden ana binaya kadar olan avluda ayak izi vardı."

Yalan söylüyordum. Ana binanın girişinde Çö Çisu'nun ayak izleri olup olmaması, Çö Çisu'nun bir katil olup olmamasından farklı bir meseleydi. Eğer suçlu olsa bile, ayak izlerinin orada olması için hiçbir sebep yoktu. Çünkü denetleme binasından dar

ve uzun bir koridorla bağlanan ana binaya karlı yoldan değil tünelden sızmış olmalıydı. Sadece mühürlenmiş başka bir sırrı, yani bodrum kütüphanesi konusunu saklamak istemiştim. Bir gerçeği söylemek için başka bir gerçeği gizlemiştim. Başgardiyan sertleşmiş avuçlarını ovuşturarak mırıldandı.

"Gardiyanların ve mahkûmların ayak izlerinden silinmiş olabilir."

"Olay gecesi tüm mahkûmlar koğuştaydı. Şüphelendiğim başka bir nokta daha var."

"Ne çok şüphen varmış!"

Başgardiyanın sesi bıçak gibi keskinleşti. Şimdiye kadar kafamdan atamadığım şüphe hakkında başgardiyan ne biliyor olabilirdi ki? Ya da neyi bilmiyordu? Yavaşça iki soru sordum. Soru işaretinin keskin bir olta kancasına benzemesi tesadüf müdür?

"Çö Çisu'nun kazdığı tüneli bulan Sugiyama neden idareye haber vermeden kendinden emin şekilde tüneli doldurdu ki? Bir de neden idam mahkûmu Çö Çisu bu kadar uzun süredir idam edilmedi?"

Sobanın içinden ıslak kömürlerin patlama sesi duyuldu. Başgardiyan bıkmışçasına elini salladı.

"Kes şunu! Bu senin gibi okumuşların sorunu. Bir şeyi ne zaman bitireceğinizi, ne zaman bırakacağınızı bilmeden kafa patlatıyorsunuz. Şüphe her yerde ve herkeste vardır. Önemsiz bir sorun yüzünden kafanı yorma ve tıpkı ilk baştaki çıkarımın gibi, Sugiyama'nın cahil cesareti olarak düşün. Şüpheye düştüğünde akla gelen ilk düşünce doğrudur."

"Bu kadar titiz ve dikkatli Sugiyama'nın bilerek ve isteyerek firar girişimlerine göz yumması, tek bir firar girişiminin bile kurşuna dizilmekle sonuçlandığı bu hapishanede, tamı tamına altı kez kaçmaya çalışan Çö Çisu'yu bağışlaması... İki

durum da Fukuoka Hapishanesi'nde mümkün değil. Soruşturma müfettişi olarak..."

Ben kekelerken başgardiyanın sesi, bir jilet gibi cümlemi kesti.

"Artık soruşturma müfettişi falan değilsin! Çünkü o dava çoktan kapandı!"

Saçak gibi buz tutmuş ağzımı zorla açtım. Gözlerimi devirerek mırıldadım, "Ya Çö Çisu katil değilse..."

Başgardiyan azarla karışık sakin sakin uyardı beni.

"Beni iyi dinle Yuiçi. Soruşturma bitti! Daha fazla kurcalayıp durma. Hangi herifin öldürdüğü önemli değil, Kore halkının hepsi aynıdır, kurtarmaya değmez."

Başgardiyanın emirleri irademi tek hamleyle bıçak gibi kesti ama şüphelerim devam ediyordu. Her ne kadar bu işe verilen emre uyarak başlasam da bu emre uyarak bitiremezdim. Sugiyama'nın şüpheli eylemleri, bilmeceye benzeyen şahıslar, gizli tüneli ve bodrum kütüphanesinin gerçeği hâlâ sis perdesinin ardındaydı. Başgardiyan bu şüphelerimin önünü takozla tıkamıştı.

"Çağın ciddiyetinin farkına varmalıyız. Adını bilmediğimiz cephelerde her gün gençler ölüyor.

Ölüp gidenlerin arasına biri daha katıldı sadece. Pasifik Okyanusu'na bir tas su daha döküldü senin anlayacağın. Kapanan bir davaya saplanıp kalmak ölenlere saygısızlık olur. Anlaşıldı mı?"

Her şeyi unut diye bağırdı. Fakat gerçekleri nasıl unutabilirdim ki? Başımın arkasına bakan iki kızgın gözü hissederek, sert adımlarla başgardiyanın odasından çıktım. Gardiyanın sesi bir kırbaç gibi arkamdan geldi.

"Bugünden itibaren Sugiyama'nın konserle ilgili tüm görevlerini sen devralacaksın! Nota teftişi, korodakileri getirip götürmek falan! Hepsi denetleyici işinin bir parçası çünkü!"

Sarkaçlı saati on kez çaldı. Gong sesi bir ağacın gövdesine vurulan bir balta gibi tüm ağırlığıyla ayak bileklerime çarptı. Bir gün kırık ayak bileğime güç veremeden çok yavaş bir hızla düşeceğim. İşte o an ayak bileklerim hüzünle çığlık atacak.

Mutlu İsa Mesih

Dar koğuş külrengi bir soğukla doluydu. Enine boyuna beş metreyi geçmeyen küçük koğuş odasına on iki adam doluşmuştu. Her nefes verdiklerinde, çıkan buğu duvarda su damlacıkları oluşturuyordu.

Adamlar ince buzla kaplı odada alçıdan bir heykel gibi donmuş halde, hevesle atölye işinin başlamasını bekliyordu. Bedenlerinin hareket etmesi soğuğa dayanmalarını bir nebze kolaylaştırıyordu. Onlar açlık çekiyor, soğuktan donuyor ve ölüp gidiyorlardı.

Uyumadan önce, yanlarındaki kişinin yüzüne yakından bakarlardı. Bir gecede neler olabileceğini kimse bilmiyordu. Karanlıkta görünmeyen bir pençe insanları kapıp götürüyordu.

Sabah olunca, bir rüyadan daha korkunç ve daha ölümcül gerçekliğin kâbusu yeniden başlardı. Soğuk kanlarını donduracak gibiydi ve tek sıcaklık nefesleriydi. Kırağı çalan zeminde birbirlerinin nefeslerine bakarak hayatta olduklarını kontrol ediyorlardı.

Mahkûmlar gardiyanlara ölümü bildirmezdi. Ölenin payına düşen döncang çorbasıyla pilav toplarını paylaşırlardı. Mahkûmlar kaskatı donmuş pilav toplarını ısırırken birbirleriyle konuşurlardı.

"Ben ölürsem bahar gelene kadar cesedimi kaldırmayın. Kış boyunca bedenim donduğu için çürümez. Ayrıca benim payıma düşen pilav topunu yersiniz."

Soğuk pilav topunu çiğneyip yuttuklarında hepsi birden başını sallardı. Bir parça donmuş pilavla açlıklarını giderebilselerdi, cesetle seve seve aynı yerde uyurlardı. Her biri kendisinin ölüme yaklaştığının farkındaydı. Hepsi bu acımasız gerçekten korkuyordu.

Mahkûmlar arasındaki, "Kışı atlatırsak bir yıl daha dayanabiliriz" lafı doğruydu. Her teftişte, tıbbi tedbire tabi tutulan sayısı artıyordu. Tıbbi tedbirlere tabi tutulanlar, her hafta revir binasına giderek tedavi oldular.

Stetoskop, tansiyon ölçümü ve kan alma, onlara uzun zamandır ilk kez birileri tarafından ilgilenilme, teselli ve şifa bulma gibi hoş bir hissiyat veriyordu. Doktorlar muayene sonuçlarına göre iğne reçete ediyordu. Reaktif ünitesine girdiklerinde beyaz maskeli bir hemşire onları bekliyor olurdu. Hemşirelerin naif dokunuşları kollarını sıvayarak uzatan erkekleri epey heyecanlandırırdı. Sıvı ilacın yorgun bedenlerini kuvvetlendireceğine ve zayıflamış nabızlarını iyileştireceğine inanıyorlardı.

Tıbbi tedbir işlemi bitince koğuşta kalan arkadaşlarına revir binasını tüm teferruatıyla anlatırlardı. Uzakta bir şehri gezip gördükten sonra evine dönen bir çocuk gibi gözleri parıldar, gördüklerine bir de görmediklerini eklerlerdi.

Bahsettikleri revir binası gerçek dünayaya ait değil de büyük umutlarla resmettikleri fantastik bir mekândı. Yazın sıcak, kışın soğuk olmayan, beyaz ışıklarla dolu bir yerdi; beyazlar içindeki meleklerin kollara dokunduğu bir cennetti. Herkes tedavi listesine girmeye can atıyordu ve revire gitmek bir ayrıcalık haline gelmişti. Zayıfların ve hastaların birer kahramana dönüşmesi tam bir ironiydi.

Ne var ki çok geçmeden rüyadan uyanmaktan başka çarelerinin olmadığını ve ister istemez fantastik dünyalarının yıkılacağını fark ettiler. Tıbbi tedbirlere tabi olanların sağlıklarında gözle görülür bir değişiklik olmadı. Davranışlarında bir sakinleşme ve suskun hale gelme derecesinde bir değişiklik olmasına rağmen, bunun tıbbi tedbirlerden kaynaklanıp kaynaklanmadığı net değildi.

Tıbbi tedbirlere tabi olanlar her seferinde revire gitmeye üşenmeye başladılar. Her gittiklerinde kan aldırıp iğne olmayı canları istemiyordu. Birer birer kaytaranlar ortaya çıksa da hapishanenin kararı değişmedi ve seçilenler bu zorunluluktan kaçamadı.

Dongcu'nun tıbbi tedbirlere tabi olarak sınıflandırılması kara kış ortasında bir pazartesi günüydü. Öğleden önce çalışma atölyesinde görülmediğinde, içgüdüsel olarak bir şeylerin iyi gitmediğini hissettim. Başına bir şey gelmemesi için dua ederek karların uçuştuğu avlunun ortasından geçtim. Ana binanın orta koridoruna girerken tehditkâr bir bağırış duydum.

"Çabuk yürü!"

Bir kütük kadar sert refakat muhafızı on yedi yaşında bir çocuktu fakat erken yaşta askere alındığı için benden kıdemliydi. Bu onun için iyi bir talih miydi yoksa talihsizlik mi?

Şu kahrolası savaş olmasaydı, sınıfta evinden getirdiği yemeği yiyor, dilbilgisi kitabını açıp uykulu gözlerini ovuşturuyor, trigonometrik fonksiyonları veya dizileri, dünyanın oluşumu ile ayla arasındaki mesafeyi bulacağım diye oturduğu sırayla güreşiyor olurdu. Ancak savaş şımartılmış çocukları birer askere dönüştürdü ve çocuklar gereğinden fazla suskunlaştı. Erkek çocuklar henüz akıllanmadan akıllarının çöküşünü gördüler ve daha bunun bile farkına varmadan, insan onuru-

nu sopalarla kırmayı öğrendiler. Yüzlerindeki bebeksilik daha kaybolmadan önce ruhları kırışıklarla dolu yaşlı adamlar haline geldiler.

Dongcu'ya doğru yaklaşınca, refakat muhafızı hoşnutsuz bir ifadeyle başını iki yana salladı. Götürülmekte olan bir mahkûma yaklaşmama kurallarını çiğnediğim için beni durdurup durdurmama konusunda tereddütlü görünüyordu. Refakat muhafızı tereddüt ederken, Dongcu'nun kolunu tutup çektim. Dongcu prangalı ayak bileğini bükerek saftan çıktı. Endişemi gidermek ister gibi gülümsedi ve omuz silkti.

"Ağrıyan bir yerim yok. Hafif soğuk algınlığı var ama önemli değil. Bu soğukta asıl böyle bir veya iki kez soğuk almamak tuhaf olurdu."

Dediği gibi büyük bir sorun görünmüyordu. Soluk teni ve sıska vücudu muhtemelen kötü beslenmeden kaynaklanmaktaydı. Lafını devam ettirdi.

"Neden bilmem ama bu iyi oldu. Eğer besin takviyesi için iğne vururlarsa hem bedenim hafifler hem de soğuğa daha kolay dayanırım."

Uzaktaki revir binasına açılan demir parmaklıkları görebiliyordum. Gergin refakat muhafızı göz işaretiyle Dongcu'ya acele etmesini söyledi. Dongcu aksayarak safa döndü. Kapıdaki girişte görevli gardiyan demir parmaklıklı kapıyı açtı. Refakat muhafızı geliş amacını ve kişi sayısını rapor edince, kapıdaki gardiyan sayıyı kontrol ederek başını salladı.

Mahkûmlar yavaş yavaş parmaklıkların ötesinde gözden kayboldu. Çelimsiz omuzları, kemikleri belli olan sırtı, cılız kalçası ve ince bacakları yüzünden Dongcu'nun üzerindeki kırmızı tulum bol bir palto gibi duruyordu. Solgun yüzlerin arasında görünmez bir insan olmuştu.

Önceki gece sorgu odasında ıslık çalar gibi söylediği şiir aklıma geldi. Üniformamın üst cebinden ne zaman patlayacağı

belli olmayan saatli bombayı andıran şiirini çıkardım. Dümdüz katlanmış kâğıt, her şeye katlanan bir insanın ruhunu barındırıyordu.

Çarmıh

Peşimi bırakmayan gün ışığı
Şimdi kilisenin tepesinde
Çarmıha asılı.

Çan kulesi o kadar yüksek ki
Nasıl yukarı çıkabilirim.

Çan sesi de duyulmuyorken
Islık falan çalarak
Dolanıp duruyorum

Mutlu İsa Mesih'e
Yapıldığı gibi
Istırap içindeki adama
Çarmıh izni verilirse

Boynunu uzatacak ve
Bir çiçek misali açan kanı
Kararan göğün altında
Sessizce dökülecek.

Şiir henüz soğumamış nefesini saklıyormuş gibi sıcaktı. Son dizeyi sessizce tekrar ettim. Daha yirmi beş yaşına gelmemiş birisi neden ölümü düşünmüş olabilirdi? Ölüm acımasız ger-

çeklere direnen yegâne silah mıydı? Dün gece onun şiirlerini yazdığım sorgu dosyasından bir yaprak koparark sordum.

"Bu şiirin dördüncü dizesinde mantığa ters düşen iki mısra var."

"Hangi mısra?"

"Istırap içindeki adam, mutlu İsa Mesih" çelişkili ifadeler bir cümlede."

Getsemani Bahçesi'ndeki İsa Mesih gibi inceden tebessüm etti.

"Gerçek mantığa ihtiyaç duymaz. Tüm gerçeklerin çelişki taşıması doğaldır."

"Mantığa aykırı bir yalanla gerçeği nasıl söyleyebilirsin?"

"İçinde yaşadığımız dünya bu. Yalanlarla, pisliklerle ve kötülüklerle dolu çelişkiler öyle ya da böyle yaşamamızı sağlıyor. Çelişki yalan değil, gerçeği pekiştirmenin bir yoludur. İsa Mesih'in çarmıhta çektiği acı, insanoğlunu günahtan kurtardı. İşte bu yüzden İsa Mesih acı çekerken mutlu olabilmişti."

Belki de dediği doğruydu. Belki de insanlar yakınlaştıkça birbirlerine daha kaba davranıyor, sevdikleri için nefret ediyordu. Zor zamanlar insanı olgunlaştırıyor, birinden uzak olundukça daha fazla özleniyordu belki de. Yani gerçekler belirsiz olsa da belki de bu yüzden hayatın değeri artıyordu. İsa Mesih gibi kendini feda mı etmek istiyordu acaba? Belki de öyle olacaktı. Ancak ben bunu istemiyordum. Bir taş fırlatır gibi bağırdım.

"Sen İsa Mesih değilsin. Bu pisi pisine ölmekten öteye geçemez!"

Sözümün içindeki çakıl taşı, Dongcu adındaki kuyunun dibine battı.

Ertesi gün aynı saatte onları toplantı salonunun koridorunda bekledim. Koridorun diğer tarafında kırmızı bir saf, salla-

na sallana yürüyordu. Adamların külrengi yüzlerinde acziyet vardı. Sağlıkları için yapılan zorunlu muayene bile artık zahmetli geliyordu sanki.

Refakat muhafızının önünde durdum. Zincirlerin birbirine çarpma sesleri kesilmişti. Prangalı ayak bilekleriyle birlikte topallayan bedenlerinden kekremsi bir koku geliyordu. Muhafız bana panikleyen gözlerle baktı.

"Bu bir işbirliği talebi" dedim.

Resmi ve otorite barındıran "işbirliği talebi" ifadesiyle gerildi. Yumuşak bir ifade takındım ama sert ses tonumu yumuşatmadım.

"Koro çalışmaları son aşamasında. Kendilerini iyice geliştirmişler fakat sahne korkusu yaşamalarından endişe ediyorum. Bir anda sahneye çıkınca heyecanlanıp koroyu mahvedebilirler."

"Bu benim hatam mı ki?"

"Hayır elbette. Fakat korodaki adamlar sahneye çıkmadan önce seyirci karşısında şarkı söyleme provasını önceden yapabilirlerse yardımı olur."

"İyi de benden ne yapmamı istiyorsun?"

"Zorunlu muayene edilenler her gün toplantı salonunun önündeki koridordan geçiyor. Sadece beş dakika durup içeri girerek alıştırma yapan koronun şarkılarını dinlerlerse daha iyi bir gösteri hazırlanabilir."

Refakat muhafızının gözleri merakla parıldadı ama ânında ilgisizlikle soğudu.

"Benim bunları zamanında reaktif üniteye kadar götürmem gerekiyor!"

O fazla meraklı bir çocuk olmasına rağmen bir askerdi. Söylediklerimi anlamıştı ama kabul etmeye yanaşmadı. Kulak zarını patlatacakmışçasına sesimi toparlayarak konuştum.

"Bu gösterinin ne kadar önemli olduğunu biliyorsunuz. Sayın İçişleri Bakanı da dahil olmak üzere emniyetten yetkililer, çok sayıda milletvekili ve iş insanının yanı sıra yabancı büyükelçiler ve konsolosların ailelerine kadar katılım sağlanacak. Eğer küçücük bir hata olursa..."

Korkmuş bir ifadeyle başını sağa sola salladı. Son darbeyi vurdum.

"Gösteri başarıyla sonlanırsa sahne korkusunu yenme konusunda işbirliği yaptığınız için refakat muhafızı olarak sizin de emeğiniz karşılıksız kalmaz. Sayenizde gerçek anlamda prova yapılmış olacağından."

Yüz kasları bir an gevşese de sert yüz ifadesine geri döndü.

"Başka çare yok o zaman. Kesinlikle beş dakika içinde bitir!"

Gün ışığı toplantı salonunun içerisine beyaz bir perde gibi yansıyordu. Genç kadın piyanonun başına oturmuş, koro üyelerini seslerine göre sıralamıştı. Genç kadın başını salladı. Derin sessizliğin içinden küçük bir titreşim yükseldi.

"Yahudi Esirler Korosu."

Adamlar zincirlerini çekerek birer ikişer pencereye doğru yaklaştılar. Ağır ama hüzünlü olmayan, hüzünlü fakat güçlü bir şarkı, tıpkı parlak altın rengi bir halı gibi dalgalanıyordu. Çok kısa ama bir o kadar da uzun beş dakika geçmişti. Adamlar yüzlerinde oluşan çocuksu gamzelerle kaybolmakta olan piyanonun titreşimlerini takip ettiler. Ardından refakat muhafızı komut verdi.

"Sağa dön! İleri marş!"

Adım atanların gri yüzleri arasında Dongcu'nun yüzü belirdi. Yüzüne baktığımda güldüğümü anlamış gibiydi. Çünkü o benim aynamdı. Zincirlerin sürtünme sesi uzaklaştıktan epey bir süre sonra toplantı salonunun diğer tarafına geçerek piyanoya doğru ilerledim.

"Harika bir icraydı. Refakat muhafızı bile şarkıya bayıldı."

Genç kadın sehpanın üzerindeki notaları toparlayarak cevap verdi.

"Buna sevindim. Azar azar daha iyiye gidiyor."

"Tek sorun İtalyanca sözlerinin tek bir kelimesini bile anlamıyor olmaları mı desem? Duygulandıkları kesin ama yazık ki şarkı sözlerini anlayamıyorlar. Üyelerin daha önce hiç duymadıkları İtalyancayı ezberleyebilmek için günlerini harcadıklarını biliyordum fakat... Japoncaya çevirip söylense nasıl olur?"

"Samimiyet, dilden üstün gelir. İster İtalyanca ister Japonca olsun insanları gerçek tutku etkiler."

Kadının elleri piyano tuşlarına değerken eşlik etmeye başladı. Şarkıyla eşzamanlı sözleri ezbere okuyordu.

Yahudi Esirler Korosu

Git, düşünce, altın kanatlar takıp
Git yamaçlara, kon küçük tepelere
Vatan toprağımızda esen tatlı rüzgârlar gibi
Yumuşak ve ılık bir koku yayılır orada...
Giordano'nun kıyılarını selamla
Sionne'un yıkılmış kulelerini

Ah vatanım, öyle güzel ve yitik
Ah anılar, öyle değerli ve öldürücü

Peygamberin altın arpı
Neden sallanıyorsun öyle sessizce söğütlerden
Gönlümüzdeki ateşi yeniden yakıyorsun
Akıp giden zamanın şarkısını söyle bize

Süleyman'ın tapınağına benzeyen
Bize hüzünlü bir şey çal
Acılarımıza katlanmamız için
Muktedir Tanrı'nın şarkısını söyle bize

Tam olarak ensemden bir tokat yemiş gibiydim. Kölelerin kuvvetli yaşama azimlerinden etkilendiğimden değil şarkı sözlerinin isyankârlığı yüzündendi. Neyin isyankâr olduğunu anlayamadığım için daha çok huzursuzlandım. Abartılı bir biçimde sakince konuştum.

"Tok ve güçlü seslerden dolayı bunun bir kahramanlık hikâyesi olduğunu sanmıştım fakat hiç beklenmedik bir anlamı varmış."

Genç kadın cevap vermek yerine hafifçe güldü. O gülüşün altında bir şeyler sakladığı belliydi. Acaba bir kumpas mı planlıyordu? Öyle olsa bile, ortada kızılacak bir şey yoktu. Çünkü bu hapishanede kumpas kurmayan yoktu.

"Yahudi Esirler Korosu"nun sözlerinin belirli bir sembol içerdiği açıktı fakat isyankâr içeriğin ne olduğunu bulmak kolay değildi. Benim tek bildiğim şey bu şarkının Verdi'nin bir eseri olmasıydı.

Arkamı yaslayabildiğim tek şey kitaptı. Darlığa düştüğümde kitaplarda yolumu arayıp bir sorunla karşılaştığımda çözümü yine kitaplardan bulurdum. Fakat çıkışı olmayan bir labirente benzeyen bu hapishanede tek bir kitap bütün doğruları söyleyebilir miydi?

Denetleme odasına geri döndüğümde, el konulan yayın listelerinin olduğu defterleri dikkatlice gözden geçirdim. "Müzik", "opera", "Verdi" gibi kelimelere dikkatimi verdim. Dördüncü defterde aradığım yazı vardı.

Müsadere eşya kayıt numarası 645 "Klasik Müzik Ustaları". İçindekiler listesinin altıncı sırasında Verdi adını gördüm. *Wagner ve Verdi, Avrupa Operasının Çift Atlı Arabası.*

Efsunlanmış gibi kitabı açtım. Altı sayfa boyunca Verdi'nin hayatı, müziği ve başlıca eserleri hakkında bir açıklama yapılmıştı. "Rigoletto", "La Traviata" ve "Il Trovatore"den sonra *Nabucco* çıktı.

Nabucco, Eski Ahit'te İkinci Krallar, Yeremya ve Daniel'da geçen Babil kralı Buhtunnasır'dır. Zamanında güçlü krallığı ile Suriye ve Mısır'ı yenerek Hammurabi'yi geride bırakan mutlak bir hükümdar olarak saygı gördü. Kral Süleyman'ın ölümünden sonra kuzey ve güney olarak ikiye ayrılan İsrail Krallığı'nı yıktı ve tutsak İbranileri Babil'e götürdü. İbraniler, Babil Nehri kıyılarını inşa etmek için seferber edildiler ve zorunlu olarak ağır bir çalışmaya ve köleliğe tabi tutuldular. Nehir kıyısında şarkı söyleyen, memleketleri Kudüs'ü, yani Sion Dağı'nı özleyen İbranilerin hikâyesi, Eski Ahit'in 137. mezmurunda bulunur.

"Yahudi Esirler Korosu", *Nabucco* operasının 3. Perde, 2. Sahnesi'nde görünen bir koro eseridir.

La Scala Tiyatrosu'nun sahibi Merelli, eşi ve oğlunun peş peşe ölümleri nedeniyle müziği bırakan Verdi'ye *Nabucco*'nun senaryosunu teslim etti. Verdi, Babil'e köle olarak her türlü zulme katlanan ve anavatanları İsrail'e dönme umudundan vazgeçmeyen İbranilerin hikâyesinden derinden etkilenmiş ve beste yapmaya başlamıştır.

9 Mart 1842'de Scala Tiyatrosu'nda prömiyeri yapılan *Nabucco,* Verdi için büyük bir başarıydı. Milano vatandaşları gözyaşlarına boğuldu ve Avusturya İmparatorluğu'nun baskısı altında inleyen İtalyanlar kendilerini Yahudilerle özdeşleştirdi

ve övdüler. "Yahudi Esirler Korosu", çaresiz İtalyanlarda yeni bir özgürlük tutkusu uyandırdı.

İtalyanlar Verdi'ye ulusal bir besteci olarak saygı duydular ve "Yahudi Esirler Korosu" birleşme hareketinde İtalya'nın ikinci marşı gibi benimsendi. *Nabucco*'nun Milano'da prömiyerinden otuz yıl sonra, İtalya Generali Garibaldi tarafından birleştirildi ve Verdi'nin cenazesinde "Yahudi Esirler Korosu" söylendi.

Kitabı kapadım, kutuya koydum ve "Yahudi Esirler Korosu"nun sözlerini tekrarladım.

"Git, düşünce, altın kanat takıp, git yamaçlara, kon küçük tepelere, vatan toprağımızda esen tatlı rüzgârlar gibi yumuşak ve ılık bir koku yayılır..."

Birden aklıma başka bir şarkı geldi.

"Beni memleketime gönder. Türlü tahıl ve meyvelerin bol bol olduğu, yükseklerde uçan tarlakuşunun cıvıl cıvıl öttüğü. Bu siyahi yaşlı adamın memleketi."

Melodiler yavaşça üst üste geldi. Vatanlarını kaybedip Babil'e götürülen Yahudiler, Avusturya İmparatorluğu'nun zulmüne uğrayan İtalyanlar ve Afrika'dan zorla Amerika'ya götürülen köleler.

Hepsi doğdukları memleketlerini kaybedip uzak mı uzak başka bir ülkeye götürülmüş, memleket hasreti çeken insanlardı. Vatanları ellerinden alınarak hapishanede ağır işlerde çalıştırılan Koreli mahkûmlar zihnimde canlanan bu resmin üzerine eklendi.

Diline pelesenk olmuş gibi "Beni memleketime gönder" diye ıslık çalan Yun Dongcu, "Yahudi Esirler Korosu"nu çalan Midori, Midori'nin piyanosunu akort eden şiddet yanlısı gardiyan Sugiyama, herkesin hor gördüğü Sugiyama'yı savunan Midori ve Yun Dongcu'nun şiirine kapılan Sugiyama...

Bu üçü müzik denilen zincirle birbirlerine bağlıydılar. Bir şekilde veya ne dereceye kadar bilmiyordum ama Dongcu muhtemelen "Yahudi Esirler Korosu"na dahil olmuştu. İpucu *Klasik Müziğin Ustaları* bölümünden bir paragraftı.

137. Mezmur

Hapishanede bu kitaba sahip olan tek bir kişiyi tanıyordum.

Dongcu kuru bir yaprak gibi sorgulama sandalyesine oturdu. Kelepçeleri çıkarınca metale sürtünen bileklerinin şiş ve kızarmış olduğunu gördüm. Yarı şüpheli yarı endişeli gözlerle bana bakmaktaydı. Nazik bir ifade takınmaya çalışarak müsadere kutusundan çıkardığım İncil'i sehpanın üzerine koydum.

"Birlikte kontrol etmemiz gereken ayetler var."

Yavaşça kitabın kapağını çevirdim. Kitap sayfalarının hışırtısı ve yutkunma sesi. Mezmurlar, 137 sayısı. Gözüme karışık harfler ilişti.

> Babil ırmakları kıyısında oturup Sion'u andıkça ağladık;
> Çevredeki kavaklara arplarımızı astık.
> Çünkü orada bizi tutsak edenler bizden ezgiler,
> Bize zulmedenler bizden şenlik istiyor;
> "Sion ezgilerinden birini okuyun bize!" diyorlardı.
> Nasıl okuyabiliriz Yehova'nın ezgisini el toprağında?

Beş mısranın altı çiziliydi. Gözlerimi İncil'den çekip ona baktım. Sırrını çözmeme ramak kaldığını fark etmiş gibiydi.

"*Klasik Müziğin Ustaları*'nı okudun demek."

Başımı salladım. Benimle aynı açı ve hızla başını salladıktan sonra ilk kısmın anlamını satır satır açıkladı.

"Babil ırmakları kıyısına götürülen Yahudi köleler eski ezgiler söyleyerek Sion'un özlemiyle gözyaşı döktüler. Hüzne

boğulmuş haldeyken Babilli murakıp onlara İbranice şarkı söylemelerini emretti. İbraniler elleri kolları bağlı bir tuzağa düşmüşlerdi. Emre uymazlarsa ölümden kaçış yoktu ve uyarlarsa da vatanlarını küçük göstermekten başka çareleri kalmayacaktı. Verdi, 'Yahudi Esirler Korosu'nu bestelerken bu ayetten ilham aldı. Çilekeş İbranilere altın kanatlarla Sion'a dönebilecekleri umudunu verdi yani."

Sözleri belirsiz bir gerçeği açıkça ortaya çıkardı. Babil ırmakları kıyısındaki Yahudi kölelerin ve Avusturya İmparatorluğu'nun baskı altında tuttuğu İtalyanların direnişçi olmasıyla aynı şekilde, Japon hapishanesine atılan Korelilerin de direnişçi olduğu gerçeğiydi bu.

"Koronun repertuvarına 'Yahudi Esirler Korosu'nu seçen Midori değildi, değil mi?" diye sordum.

Gözlerimin içine bakarak sakince cevap verdi.

"Önemli olan şey, besteyi kimin seçtiği değil. Asıl önemli olan şarkıyı söyleyenlerin gerçek hissiyatı dinleyenlere ne kadar iyi aktardığıdır."

"Öyle düşünüyorsan bir şey diyemem. Tıpkı şarkının sözlerinde olduğu gibi, koro üyeleri kaybettikleri vatanlarını geri almak ve memleketlerine geri dönme arzusuyla bu şarkıyı söyleyecekler. Fakat seyirciler yüksek rütbeli hükümet yetkilileri, generaller ve yabancı yetkililerden oluşuyor. Koreli mahkûmlar kaybedilen vatanla ilgili şarkı söylerse ne olur, hiç düşündün mü?"

Başını salladı.

"Bunu düşünmüyorum. Aklımdaki tek şey mükemmel bir sahne gösterisi sadece."

Herkesi aldatarak kendi intikamını tasarlayarak uyguluyordu. Onun intikamı ne tünel kazmak ne gardiyan öldürmek ne de hapishaneden firar etmekti. Vasat bir piyano eşliğinde

mahkûmların şarkısıyla Büyük Japon İmparatorluğu'nu karşısına alıyordu.

"Çok safmışsın. Seyirciler şarkının anlamını bilmezler mi sanıyorsun? 'Yahudi Esirler Korosu' Korelilerin Japonya'ya direniş marşı demek, Babil Krallığı'na direnen İbraniler ve Avusturya İmparatorluğu'na direnen İtalyanlar gibi."

"İster Koreli, ister Yahudi, ister Japon, isterse de İtalyan olsun, şarkının gerçek hissiyatı dinleyene net bir şekilde aktarılabilir."

"Bu, sanat ve müzik yoluyla Kore'nin bağımsızlığını haykıracağınız sahte bir oyun. Japonya'nın önde gelen isimlerini toplayıp uluorta olduğu kadar gizli bir direniş eyleminde bulunmaya çalışıyorsun. Gerçek ortaya çıkarsa sadece koro üyelerinin değil, bu konserle alakalı herkesin başı belaya girer. İstediğin bu mu? Müdür ve başgardiyana haddini bildirmek, Midori ile benim başımı yakmak mı?"

Kimseye zarar vermek veya başını belaya sokmak istemiyorum diye itiraz etti. Bu savaşın ortasında sadece birilerinin hissiyatını barındıran bir şarkıyı başka birilerine aktarmayı umduğunu ekledi ve son ifadesini tamamlamış bir sanık gibi yüzüme baktı.

Kurduğu hayal masum muydu? Kurnazca mıydı? Hayır, her halükârda kötü değil güzeldi. Bu hayali gerçekleşebilir miydi acaba? Dünyanın çok acımasız, çağın da bu kadar korkunç olduğu bir zamanda herkese teselli veren müzik, herkesi kutsayacak bir şarkı mümkün müydü?

O an imparatorluğun bana emanet ettiği mevkiyi ve görevi hatırladım. Fukuoka Hapishanesi'nin denetim sorumlusu, bu hapishanedeki hiçbir eser benim denetleme ölçütlerimi ihlal edemezdi. Sadece mektuplar ve kitaplar değil, şarkılar ve gösteri içerikleri de dahil.

Ben seçen ve hüküm verendim. Yakılacak mı gönderilecek mi, yok mu edilecek yoksa tutulacak mı, öldürülecek mi yoksa canı mı bağışlanacak... Onun planıyla hazırlanan koro gösterilerinde de aynıydı.

"Bu isyankâr şarkı, Fukuoka Hapishanesi'ni ziyaret edecek seçkin konukların önünde söylenemez."

Gözlerinde ciddi bir bakışla gösteriyi iptal edip etmeyeceğimi sordu. Bu, müdüre her şeyi rapor edip etmeyeceğime dair bir soruydu. Bir denetleyici olarak elbette bu isyankâr gösteriyi durdurmalıydım. Ama ben bu sorusuna cevap veremedim.

Midori geceyi unutup sürekli çalıştı. Koroya seçilen mahkûmlar gösteri için her şeylerini ortaya koymuş gibiydi. İlk başlarda bu kadar güzel sesler çıkarabileceklerini dahi bilmeyen mahkûmlar için müzik bir din olmuştu artık. Koroya seçilmeyenler bile atölyede, avluda ve koğuşlarda belli belirsiz duyulan cılız müziğe kulak kabartıyordu.

En azından prova yapılırken herkes mutluydu ve özgürlüklerinin tadını çıkarıyor gibi görünüyorlardı. Müzik bu hapishanede tek teselliydi. Gözleri "Yine de gösteriyi durduracak mısın?" diye sorar gibiydi. Bu konuda bir seçeneğim olduğu gerçeği bana acı veriyordu.

"38 numaralı koğuştaki ihtiyar demişti. Yol çoktur ama birinden yürürsün. Hangisinde umut varsa oraya yürü. Demek istediğim ticaretin iyi olacağı tarafa yürümek daha çok kazanç bırakır."

Yun Dongcu'nun pervasızlığını azarlamak istesem de onun bu masumiyetinin peşinden gitmek istedim. Gösterinin sonunda belki de alakalı herkes bunun acısını çekmek zorunda kalacaktı. Eğer şansımız yaver giderse seyirciler etkilenerek alkışlar ve gösteri başarıyla sonuçlanabilirdi de. Yine de onları tehlikeye atarak kumar oynamak istemiyordum. Buna rağmen

bir tarafını mahkûmlar korosunun Japon seyircileri nasıl etkileyeceğini görmek istiyordu. Keza savaş bize diz çöktürüp dünya bizleri canavara dönüştürse de ruhumuza, özümüze zarar veremeyeceğini de.

O an denetleyici olduğum gerçeği beni korkuttu. Sugiyama da ölümünden önce bir denetleyiciydi. Bunun yanı sıra ben de Sugiyama gibi hem koronun refakat muhafızı hem konserden sorumlu inzibattım ve bir bodrum kütüphanesinin varlığından haberdardım. Sugiyama'nın yaptığı ya da yapmaya çalıştığı her şeye olduğu gibi dahildim.

Öyleyse ben de mi birileri tarafından öldürülecektim?

Durmadan dibe çöken Prometheus

Sorgu odasının loş ışığında Dongcu'nun gözlerinin feri sönmüş gibiydi. Yüzünden kir akıyor, sıska omuzlarını saran hapishane tulumu bol görünüyordu. Şafaktan beri el arabası çektiği için bitkin düşmüştü.

"Yorgun görünüyorsun."

"Bana moruk muamelesi yapmayı bırak. Daha yirmi altı yaşındayım ve gücüm kuvvetim yerinde. Yarın tıbbi tedbir gününde bir iğne vuruldum mu kendime gelirim."

Gözleri beklentiyle parladı. Sorgu odasındaki şu hali, çalışma atölyesinde kirle kaplı bir şekilde el arabasını çeken, kavakların olduğu tepede kös kös dikilen ya da güneş vuran duvarın altına çömelmiş oturan Yun Dongcu'dan tamamen farklıydı. Her şeye rağmen konu şiirden açılınca, mezarından fırlayan Lazarus gibi olurdu. Sesi canlanır ve gözleri ışık saçardı. Berrak bir sesle konuşmaya başladı.

"1940 yılında Yonhi Yüksekokulu'ndan mezun olmadan önce bir şiir kitabı çıkarma niyetindeydim. On dokuz şiiri topladım ve hatta başlık bile koydum ancak Korece yazdığım şiirlerin Japon yetkililerin denetiminden geçmesi mümkün olmadı. *Gökyüzü, Yıldızlar, Rüzgâr ve Şiir*. Hiç doğmamış ancak adı yaşamakta olan bir şiir derlemesi."

Belli belirsiz bir tebessümle birlikte ilk şiir kitabını yayınlayamamanın kırgınlığını ve öfkesini ima etti.

"Gökyüzü, Yıldızlar, Rüzgâr ve Şiir mi dedin? Gökyüzü, Rüzgâr, Yıldızlar ve Şiir değil miydi? Ayrıca Yonhi Yüksekokulu'ndan mezun olman 1941 değil de 1940 mı?"

"Bunun ne önemi var?"

Gereksiz ayrıntılara takılıyorsun der gibi baktı. Elbette karşımdaki başka biri olsaydı fark etmezdi. Şiir kitabının adı ister Gökyüzü, Rüzgâr, Yıldızlar ve Şiir olsun, ister Gökyüzü, Yıldızlar, Rüzgâr ve Şiir olsun, Yonhi Yüksekokulu'ndan ister 1940'ta ister 1941'de mezun olsun, ne fark ederdi ki? Fakat bu başlık onun hayatındaki ilk şiir kitabına aitti ve o yıl Yonhi Yüksekokulu'ndan mezun olduğu yıldı. O kadar titiz birinin asla karıştırmaması gereken önemli gerçeklerdi.

"Hafıza zaten çok güvenilecek bir şey değil."

Umursamaz bir tavırla güldü. Fakat benim gülmem mümkün değildi. Bugünlerde hafıza kaybı ciddi seviyedeydi. Bazen Sezar'ı Augustus ile, bazen de Stendhal'i Hugo ile karıştırıyordu. Yetersiz beslenme yüzünden miydi? Yoksa ağır zorunlu çalışma nedeniyle miydi?

Geçici bir durum olduğunu ummaktan başka çarem yoktu ama yine de huzursuzdum. Bir şeyler ters gidiyordu ama neyin yanlış gittiğini bilmiyordum. Zaten bitkin haldeki bedeni mum gibi eriyor, küçücük yaraları bile kolay iyileşmiyordu. Ciğerleri fırlayacakmış gibi öksürürken eliyle ağzını kapattığında tulumunun manşetinde kırmızı lekeler gördüm. Kolunu sıvadığında gördüğüm uzun bir kesikten dolayı kan bulaşmıştı. Önemsemiyormuş gibi şöyle söyledi:

"Büyütülecek bir şey değil. Atölyede işin bitmesine yakın el arabası eğildi ve kolum çizildi. Doğru düzgün yemek yemediğimden midir nedir, kanama durmuyor."

"Aradan iki saat geçtiği halde niye bu şekilde duruyorsun?"

Tozluğumun ipini çözerek koluna dolarken bağırdım fakat sesim anlamsız bir gürültü olarak dağılıp gitti. Hapishanede hasta olmak, yaralanmak başkalarına anlatılacak bir şey değildi. Bütün mahkûmlar zayıf ve hastalıkla yaşıyordu. Bulanmış bir göleti andıran gözlerle bana baktı.

"Muhtemelen soğuktan dolayıdır. Bahar gelip havalar ısındığında iyileşirim. Tedavi alabileceğim ve iğne yaptırabileceğim tıbbi tedbir listesine alınmam büyük şans."

"Öyle. Umarım bu lanet kış bir an evvel geçip gider."

"Bahar ancak sert soğuğa ve şiddetli kar fırtınalarına katlandığında gelir. Güzellik acının ardından gelir, tıpkı yağmursuz gökkuşağını görememeniz gibi. Acısız güzellik bir hiçtir."

Bunu söylerken bakışları berraklaştı. Fakat yine de bu kırılganlığını ve zayıflığını örtemedi.

"Revire gidince belirtileri tüm ayrıntılarıyla anlat. Böylelikle ya ilaç yazarlar ya da iğne yaparlar."

Sanki söylediklerime son noktayı koymak ister gibi öksürdü.

"Bacaklarında derman kalmayıp sık sık düşen, gözleri kararan ya da hafızası zayıflayan tek kişi ben değilim. Güçlü besin takviyelerini bünyemin kabul etmemesinden oluşan geçici bir aşırı duyarlılık tepkisi olduğunu söylüyorlar. Tedaviye devam edersem iyileşirmişim."

Açıklaması içimi rahatlatmamıştı. Hastalığını gizlemek için yalan söylüyor da olabilirdi. Sanki sedef hastalığına yakalanmış gibi görünen donuk çehreyle konuşmasına devam etti.

"Merak etme! Hayatta kalacağım. Buradan ayaklarımın üstünde çıkacağımı söylemiştim ya."

Beni teselli edercesine sırıttı. Oysa asıl teselli edilmesi gereken ben değil oydu. O vakit revirde bize yardım edecek biri aklıma geldi. Dongcu'yu ayağa kaldırdım.

Revir binasının koridoruna açılan demir kapının önünde durduk. Acil bir hastaya refakat ettiğimi söyleyince gardiyan kapıyı açtı. Karanlık koridor prangaların ve nefeslerimizin sesini içine çekti.

Toplantı salonunun önüne vardığımızda, piyano sesleri duydum. Midori prangaların sesini duyunca çalmayı bıraktı ve dönüp bize baktı. Alnım terden parlıyor ve nefesim çeneme değiyordu. Şaşırmış bir yüz ifadesiyle bir Dongcu'ya, bir bana baktı.

"Böldüğüm için özür dilerim. Acil bir hasta. Kanaması durmuyor."

Piyanonun yanındaki ilk yardım kutusunu açıp yarayı alkolle temizledi.

"Dikiş atılacak kadar derin olmayan yüzeysel bir yara, buna rağmen kanamanın durmaması tuhaf. Kanamayı durdurup sabitlersek iyileşir."

Yaralı bölgeye gazlı bez koyup sardı. Kan artık gazlı bezin üzerine sızmıyordu. Dongcu aniden piyanoya yaklaşıp bir parmağını sakince tuşun üzerine koydu. Belirsiz bir nota, ince bir iplik gibi uzadı. Gözlerini kapatıp yankıyı bir süre tüm bedeniyle hissetti. Genç kadını çekip salondan çıkarttım.

"Neyse ki kanama durdu ama sonrası için endişeliyim. Çalışma atölyelerinde yaralanmalar kaçınılmaz... Ayrıca kanamanın kesilmemesi başka bir hastalığın belirtisi olabilir."

"Başka bir hastalık mı?"

"Kesinlikle eskisi gibi değil. Sorgu sırasında bile sürekli uyukluyor ve çalışırken aklını yitirmiş gibi davranıyor. Ayrıca aşırı öksürüyor, grip belirtileri var ve hafızası da gittikçe zayıflıyor."

"Havalar aşırı soğuk, üstüne üstlük koğuşlarda ısıtma da olmadığı için hasta sayısı arttı. Ayrıca bir süreden beri kanama-

sı durmayan hastaların ortaya çıkması da garibime gitti. Çoğu üçüncü binanın mahkûmlarıydı."

Midori'nin konuşmasının sonunda şüpheli bir ima gizliydi.

"Üç numaraysa Koreli mahkûmlar. Ağır işler için seferber edildiler ve verilen tayın da çok az, üstelik koğuş buz gibi. Doğal olarak vücut dirençleri düşüyor ve ister istemez hastalığa karşı da zayıf kalıyorlar.

Bunun dışında başka bir özellikleri daha var. Tıbbi tedbirlere tabi olanların çoğu üçüncü koğuştan seçildi."

Olduğum yerde donakaldım.

"Tıbbi tedbirler sağlık sorunu olanların iyileşmesi için bir önlem değil mi? Bu yüzden öncelikle nispeten zayıf Koreliler seçildi. Peki, tıbbi tedbirlere tabi olanların sağlığı neden gittikçe kötüleşiyor?"

Midori başını salladı.

"Yapılan iğnelerin içeriğiyle ilgili bir sorun da olabilir. Zayıf bir insana güçlü besin takviyesi enjekte edilirse beklenmedik yan etkiler ortaya çıkabilir. Yan etkiler kesinleştiğinde imparatorlukta gelmiş geçmiş en iyi doktorlar olan Kyuşu Üniversitesi doktorları harekete geçecektir."

"Eğer harekete geçmeye niyetleri olsaydı çoktan geçmeleri gerekirdi."

Kendi kendime kızıyordum. Onu koruyamazsam, tüm hayatım kendimi suçlamakla lekelenecekti.

"Üç gün sonra haftalık tedavi planı ve araştırma konusu inceleme toplantısı var. Yan etkileri bildirip önerilerde bulunacağım, bu yüzden tıbbi tedbirlere tabi tutulanlarda görülen başka yan etkileri araştırır mısın?" dedi.

Parıldayan gözleri içimi birazcık rahatlattı. Öte yandan sebebini bilmediğim bir huzursuzluk kapladı içimi. Belki de daha büyük bir tehlikeye adım atıyorduk farkında olmadan.

Dört gün sonra, başhekim Morioka'nın çalışma ofisine gittim. Odanın bir duvarındaki rafta tıp kitapları vardı ve burnumu yakan keskin ilaç kokusu garip bir ferahlık hissi veriyordu. Başhekim memnun bir ifadeyle tokalaşmak için elini uzattı. Bir ağaç kütüğü gibi sertçe tokalaştım. Elinde hoş bir sıcaklık hissettim.

"Genç Yuiçi! Tıbbi tedbirlere tabi tutulanların nakli için gönüllü olman takdire şayan."

Övgüyle başlayan başhekim, yumuşak bir tonla devam etti.

"Hemşire Midori'nin araştırma raporu için veri sağlamışsın ancak tıbbi tedbirler hakkında bazı yanlış anlaşılmalar var."

Beni övüyor mu, suçluyor mu anlayamadım. Sert bir sesle karşılık verdim.

"Hastalar yan etkiden yakınıyordu, araştırmamın içeriğini sağlık ekibine sunmaktan başka bir şey yapmadım."

Benim sağladığım ve Midori tarafından rapor edilen veriler, mahkûm sayısı ve yan etki belirtilerinin sınıflandırılmasıydı. Baş ağrısı, yorgunluk, fiziksel güçsüzlük, hazımsızlık gibi belirtiler neredeyse tüm hastalarda görüldü. Kusma ve ishal de az değildi. Hafıza kaybı, baş dönmesi, yarada kanamanın durmaması ve küçük darbelerden kaynaklı eziklerde deri altı kanaması da sıkça görülüyordu. Hemen hemen her hastada birden fazla belirti vardı. Başhekim yüz ifadesini olabildiğinde yumuşatarak şöyle dedi;

"Seni suçlamaya çalışmıyorum. Araştırma ekibim raporu dikkatle inceledi ve uygun önlemler almaya karar verdi. Tek bir vahim kusur hariç mükemmel bir rapordu."

"Kusur mu dediniz?

"Senin raporunun içeriği aşırı derecede hastaların ifadelerine dayanıyor. Raporda bahsedilen yan etkilerin çoğu, mahkûmların ağzından çıkan sözler. Ancak tıbbi yan etkiler,

hastaların iddialarından ziyade ayrıntılı bir tıbbi inceleme aracılığıyla ayırt edilmeli."

Su gibi akan bu ses mahcubiyet duymama neden oldu. Entelektüel izlenim ve deneyimli hekimlik, hem beyefendi ve asil tavırlar, hapishanede konser düzenleyecek kadar sanat zevki, fikrini kesin olarak ifade ederken bile nezaketi elinden bırakmayan saygınlık, savaş esnasında mahkûmlara sergilediği insan sevgisi... Bir gün onun yaşına geldiğimde böyle bir sese sahip olmak isterdim. Ama o yaşa kadar hayatta kalabilir miydim ki? Hayatta kalsam bile asla onun gibi olamazdım.

"Söyledikleri bir iddia değil efendim, iğne vurulanlar ağrıdan şikâyet ediyorlar. Hastaların bizzat yaşadığı belirtilerin en doğru veri olduğunu düşünüyorum."

Kekeleyen sesim kulağa boş bir itiraz gibi gelmiş olmalıydı. O barışçıl gülümsemesiyle düşüncelere dalan başhekim son kararını vermiş gibi konuştu.

"Yarın senin ilaç kliniğini ve muayenehaneyi gezmene izin veriyorum. Güvenlik bölgesi olsa da tıbbi tedbirin ne kadar fenni ve sıhhi gerçekleştiğini bizzat görürsen yanlış anlaşılma ortadan kalkar."

Uzaktan, toplantı salonu tarafından pratik yapan koronun sesi geldi. Şarkı sesi giderek güçleniyordu.

Ertesi gün öğlen 2'de otuz mahkûmu revir binasına götürdüm. Koridorda dururken koroyu dinleyen Dongcu'nun yanaklarına renk geldi. Şarkının sonunda, mahkûmlar derin bir nehrin akışı gibi ağır ağır koridorda ilerlediler. Dongcu'nun zorlu çalışmadan kaytarmış olması büyük şanstı ama anlayamadığım bir konu vardı. Onun bedenini mahveden ağır çalışma koşulları mı yoksa vurulduğu iğne miydi?

Muayene odasına geldiğimde gümüş çerçeveli gözlük takan bir doktor onu takip etmem için işaret etti. "Reaktif Ünite-

si" yazan kahverengi ahşap kapıdan içeri girdi. Beyaz odanın ortasına gerilmiş iki taraflı beyaz perdenin arasından altı adet sedye görülüyordu. Doktor ahşap masasının başına oturunca iki hemşire özenle ve sebatla hareket etmeye başladı.

"Reaktif ünitesi, temizlik ve rahatlık açısından en iyi seviyededir."

Doktor başıyla işaret edince hemşire cıvıl cıvıl bir sesle hasta listesindekilerin adını seslendi. Adı söylenen adamlar, alışık oldukları gibi numaralarına göre sedyelere geçtiler. Şırınga kutusunu tutan hemşireler robot misali net hareketlerle damarları buldular ve iğneleri sapladılar.

İğne vurulan adamlar bir süre müşahade altında tutuldular. İlacın vücutta eşit olarak yayılması için yaklaşık yirmi dakika gerekliydi. İğneden hemen sonra hareket ederlerse baş dönmesi veya kasılma gibi yan etkiler olabilirdi. Doktor hastaların arasından yavaşça yürüdü ve bana şöyle dedi:

"Bu ilaç vücutlarına enerji verecek ve canlılık katacak. Cephelerde savaşan cesur askerlerimiz için muazzam bir güç ve imparatorluğun zaferi için nihai bir temel taşı."

Doktor beni muayene odasının bir köşesindeki kapıya doğru yönlendirdi. Duvarları kireçle boyanmış oda, reaktif ünitesinden pek farklı değildi. Masanın üzerindeki hasta listesi ve vizite defterine bakılırsa, sanırım burada sağlık durumu ve fiziksel işlevler üzerine çeşitli testler gerçekleştiriliyordu. Defteri inceleyen doktor kapıya doğru bağırdı.

"531 numara! İçeri!"

Köşedeki bir sandalyede esas duruşta oturan genç bir hasta, doktorun lafını Korece haykırdı. İçeriye gözbebeği kanlı bir adam girdi. Doktor defterden gözlerini ayırmadan "Özellikle rahatsız olan bir yerin var mı?" diye sordu.

Hasta çekingen gözlerini ovuşturdu. Tercüman hastaya doktorun sorusunu eski Korece anlattı.

"Özellikle rahatsız bir yerim yok. Tüm bedenim rahatsız çünkü. Başım her zaman ağrıyor ve yorgun hissediyorum ama geceleri uyuyamıyorum. Bir şey yemediğim halde doğru düzgün helaya çıkamıyor, altıma kaçırıyorum."

Doktor sakince belirtileri deftere yazdı. Kalemi masaya koyduktan sonra çekmeceden bir kronometre ve rastgele örnekleme sayıları tablosunu andıran sayıların sıkışık halde yazıldığı bir kâğıt çıkardı. Doktor bana beyin faaliyetlerindeki hasarı ânında tespit edebilecek zihinsel aritmetik testi olduğunu söyledi. Aritmetiğin en etkili nörolojik test olduğunu çünkü kısa süreli hafıza, odaklanma ve doğru hesaplama dahil olmak üzere kapsamlı beyin faaliyeti gerektirdiğini açıkladı. Doktor kâğıdı çevirdi ve kronometre düğmesine bastı.

"Başla!"

Hasta daha önce defalarca yapmış gibi alışkın hareketlerle soruları çözmeye başladı. Çoğu, iki basamaklı sayıların toplama ve çıkarması gibi basit işlemlerdi. Bir dakika sonra doktor durmasını işaret etti. Hasta yorgun bir ifadeyle kalemi bıraktı. Cevap kâğıdını kontrol eden doktor çözülen soru sayısı, doğru ve yanlış cevapların sayısını yazdı ve memleketi, anne babasının isimleri ve doğum günü gibi kişisel sorular sormaya devam etti.

"Şu an hangi yıl ve aydayız?"

"Ocak 1945."

"Burası neresi?"

"Fukuoka Hapishanesi."

Doktor başını eğerek deftere kaydetti. Sormaya devam etti.

"Memleketin neresi?"

"Kore yarımadası, Iyju."

"Ne zaman tahliye olacaksın?"

Hasta bir süre tereddüt etti.

"1946'da mıydı ki?"

Doktor elindeki deftere "Ne zaman tahliye olacağını bilmiyor" diye yazdı. Tekdüze sorular devam etti. Hasta bazı sorularda tereddüt etti, bir iki soruyu bir türlü cevaplayamadı. Hasta çıkınca doktor teşhis ve tedavi kayıtlarına bakarak bir önceki testin sonuçlarını karşılaştırdı.

"Bir dakikada on iki problemi çözdü. Doğru cevap sayısı dokuz. Bir hafta öncesine göre bir tane eksik soru çözdü ve yanlış cevap bir tane arttı. Hafıza testinde bile cevaplayamadığı soru sayısı ve tereddüt sayısı iki katına çıktı. İyi değil. Senin dediğin gibi, bu ilacın bir yan etkisi gibi görünüyor."

"Öyleyse derhal reaktif uygulamanın durdurulması gerekmez mi?"

Doktor bunalmışçasına başını iki yana salladı.

"İyi dinle inzibat! Bunun ne tür bir araştırma olduğunu biliyor musun ki durdurulmasından bahsediyorsun? Bu araştırmanın başarılı olmasını içtenlikle bekleyen ne çok insan var biliyor musun? Bir sürü zengin ve nüfuzlu kodaman bu araştırmayı yakından takip ediyor!"

Bir bakıma haklıydı, sıradan bir inzibat olarak durdurun, devam edin gibi şeyler söylemek benim haddime değildi. Onlar insanları kurtaran doktorlardı. Bir, iki değil, yüz binlerce ve milyonlarca insanı. Araştırmanın sonuçlarına göre sayısız askeri ve hava saldırısı mağduru kurtarılabilirdi. Tüm araştırmaların yan etkilerinin olması doğaldı ve yan etkileri tek tek ortadan kaldırmak için ellerinden geleni yaparlardı. Ne yan etkinin ne de başarısızlığın olduğu yeni bir teknolojiyi illa araştırmak için bir sebep var mıydı?

Sıradaki hasta odaya girdi. Solgun yüzlü Dongcu'yu zar zor tanıdım. Defteri açan doktor, otomatik olarak sordu.

"Hükümlü numarası!"

"Hatırlamıyorum."

"İsim?"

"Yun Dongcu."

Afallayan doktor başını kaldırıp ona baktı.

"Japonca adın!"

"Hatırlamıyorum."

Doktor tıbbi kayıtlara "Japonca adını hatırlayamıyor" yazdı ve zihinsel testi uzattı. Bir dakika sonra doktor kronometre düğmesine bastı ve sormaya devam etti.

"Memleketin?"

"Mançurya, Yongjong'daki Myongdong köyü." Hafif bir gülümsemeyle ekledi.

"Dört tarafı dağlarla çevrili, şirin bir köydür. İlkbaharda açelyalar, kiraz çiçekleri, şakayıklar, rüzgâr çiçekleri birbiriyle yarışırcasına açar, nehir kenarındaki pamuk gibi huş çiçekleri her tarafı kaplar."[8]

"Yeter! Rahat rahat memleketini düşünmenin zamanı değil."

Doktor, Dongcu'nun sözünü kesti ve sorulara devam etti.

"Ne zaman tahliye olacaksın?"

"30 Kasım 1945."

"Büyük Japon İmparatorluğu'nun imparatoru kimdir?"

"Hatırlamıyorum."

Doktorun dudaklarının kenarı seğirdi.

"Hatırladığın kelimeler?"

Gözlerini kapadı. Ağzından kelimeler ıslık misali aktı.

"Gökyüzü, rüzgâr, yıldız, şiir."

Doktor kelimeleri not aldı ve konuştu.

"Güzel. Çarpım tablosundan dokuzar dokuzar say bakalım."

---

8 Dongcu'nun hem halaoğlu hem de şair olan Gim Congu'nun hatıralarından alınmıştır. (y.n.)

Alçak sesle çarpım tablosunu söyledi.

"9, 18, 27, 36, 45, 54, 63, 72, 81, 90, 99..."

"Yeter. Tamam. Çık bakalım!"

Yavaşça döndüğünde kuru sırtı terk edilmiş bir arazi kadar çirkin görünüyordu. Eskiden dümdüz olan sırtı kamburlaşmış ve yürüyüşü aksar olmuştu.

Doktor "Hafızası da hesaplama becerisi de mükemmel. Diğerlerinden çok daha fazla soru çözdü ve hiçbir yanlış cevabı yoktu. İğne tedavisine uyum sağladığı için yan etki endişesi yok" dedi.

Şüpheli bir sesle karşılık verdim.

"Hafızası zayıflıyor. Japonca adını da mahkûm numarasını da hatırlayamadı."

"Danışmanlık söz konusu olduğunda her zaman gergin olmak ve sahte cevabı ayırt etmek gerekir."

"Sahte cevap mı dediniz?"

"Doğru ya da yanlış cevap değil, üçüncü bir cevap. Bu, hastanın kasıtlı olarak yanlış cevabı söylediği ya da soruyla alakasız cevap vermesi durumudur. Japonca adını hatırlayamamış değildi, hatırlamak istememişti. Aynı şey hükümlü numarası için de geçerli."

"Hatırladığı gerçeğini neden kasten saklasın ki?"

"Suçunu kabul etmeye yanaşmıyor. Hükümlü numarasını hafızadan silerek kendi suçunu görmezden geliyor yani. Aynı şekilde Japonca adını unuttuğunu söyleyerek adının değiştirilmesini de kabul etmiyor."

"Numara yaptığını mı söylüyorsunuz?"

"Tıbbi tedbirlere tabi olanlarda bir ya ya iki yan etki görüldüğünü anladı. Ortak yan etki olan hafıza kaybını tersine kullanarak kasıtlı şekilde hafızayı reddediyor. Aslında hükümlü numarasını hatırlayamasa bile başını eğip göğsüne bakabilir-

di. Çünkü göğsünde 645 sayısı var. Ama öyle yapmadı. Üstelik tahliye gününü ve kalan gün sayısını eksiksiz hesapladı ve hatta çarpım tablosunda bile mükemmeldi. Doğru cevapları söylediğini sen de gördün ya!"

"O, genel ezberleme yöntemini kullanmadı. 'Dokuz kere bir dokuz, dokuz kere iki on sekiz, dokuz kere üç yirmi yedi' gibi genel tarzı söylemeden yalnızca 9, 18, 27 sırasıyla sayıları söyledi."

"Her neyse, mükemmel bir cevaptı."

"Çarpım tablosunu söylemedi, sadece basit hesaplamalar yaptı. '9x2=18, '9x3=27' dediğimiz çarpma yöntemi hafıza değil '9+9=18, 18+9=27' gibi toplama tarzında bir hesaptır."

"Bunu nerden biliyorsun?"

"Çarpım tablosunda dokuzların son sayısı olan 81'den sonra 90, 99'a kadar durmadan sayıları sıraladı. Onu durdurmasaydınız devam edecekti. 108, 117, 126..."

"Fark etmez. Böyle mükemmel bir şekilde toplama işlemi yaptıysa kafası iyi çalışıyor demek. Bu konuyu bir sonraki görüşmede incelerim, artık mahkûmları götürebilirsin."

Ne olursa olsun bir şeyler söylemek istedim ama dudaklarım beni dinlemedi. Sıkı düzen hareketlerle arkamı dönüp odadan çıktım. Adamlar koridorun bir köşesinde ikili sıra halinde dizilmişlerdi. Hükümlü numaralarını birer birer her söylediğimde boğuk sesler çıkıyordu. Her birinin yüzünü ve prangalarını kontrol edip öfkeyle emrimi verdim.

"İleri marş!"

Takırdayan zincirlerin sesi duyuldu. Dongcu'nun doğru düzgün yürüyüp yürüyemediğini kontrol etmek istedim ama dönüp bakmadım. Çünkü gözlerimdeki hüznü görmesini istemiyordum.

Benim yıldızıma da bahar gelirse...

Hava saldırıları giderek sıklaşıp uzuyordu. Japonya devasa bir kışlaydı ve Fukuoka ABD Hava Kuvvetleri'nin ön bahçesiydi. Korkulu bir uyarı alarmının beraberinde gelen B29 birliği bir anda şehri harabeye çevirdi. Bir hayli geciken sirenin sesi, küle dönen şehir ve ölenler için yakılan ağıt gibi duyuldu.

Savaş sokağın manzarasını külrengine çevirdi. Farelerin ve kemikleri çıkmış kedilerin arasında ağır postal sesleri dolaştı ve dükkânlar kapandı. Ölüm her zamanki gibi duygusuzdu, soğuktu ve insanlar korku denilen yükü sırtlanıp yaşadılar. İnsanların tek amaçlarının hayatta kalmak olduğu bir çağdı.

Savaş devam ettiği gibi kıyafet atölyesinin işleri de devam etti. Askeri üniformaya, daha çok askeri üniformaya ve daha daha çok askeri üniformaya ihtiyaç vardı. Kana bulanmış üniformaların yıkanması, parçalanmış olanlarınsa onarılıp yeniden boyanması gerekiyordu.

Dongcu kan ve terle lekelenmiş üniforma dolu el arabasını ağır ağır sürüklüyordu. Açık hava saatini haber veren siren çaldığında belini doğrultup çalışma atölyesinin dışındaki külrengi gökyüzüne bakarak ıslık çaldı. Ona doğru yaklaştığımda vücudundan ekşi ekşi soğuk ter kokusu yayıldı. Buna sevinmiştim. Çünkü terlemesi onun hâlâ sağlıklı olduğunun bir kanıtıydı.

Islık çalmayı kesip uzaklara daldı. Gökyüzü solmuş, gri bir kumaş parçası gibi alçalmıştı. Dongcu uçurtma uçurduğu mutlu anlarını mı hatırlamıştı acaba? Ancak savaş giderek şiddetlendi, Sugiyama öldü ve uçurtması bir daha havalanmadı.

Dongcu "Üçüncü gün. Her gün bu saatlerde yükselen uçurtma üç gündür görünmüyor" dedi.

"Biri hevesle uçurtma savaşı yapmak istiyordu. Cam parçalarını yapıştırdığı iple rakibin zayıf uçurtma ipini kesmekten zevk alıyordu ama hapishanede uçurtma yasaklanınca vazgeçmiş olmalı."

"O çocuğun tek amacı rakip uçurtmanın ipini koparmak değildi. Uçurtmayı öyle becerikli idare ediyordu ki, nasıl desem, o kadar hassastı ki... Yenilikçi bir tarzdı mı desem?"

Dongcu çocukla uçurtma savaşı yapmanın vals yapmak gibi olduğunu söyledi. Çocuk baloya ilk kez giden genç bir kızın ellerini mahcup uzatması gibi uçurtma ipini usulca salıyordu. Dongcu ise genç kızın belini kavrayan genç adam gibi ipi hafifçe gerip o kız çocuğun uçurtmasını yönlendiriyordu. Çocuk Dongcu'nun uçurtmasının ipi hemen kopmasın, uzun süre dayansın ister gibi dikkatli ve hassastı. Dongcu uçurtma ipini sardığında çocuk kendi uçurtmasının ipini salıyor, Dongcu ipi saldığında onunla birlikte uçurtmasını yükseğe uçuruyordu. Mahkûmlar iki uçurtmanın şiddetle savaştığını düşünüyordu ancak onlar gökyüzünde şahane danslar ediyorlardı.

"O çocuk neden böyle yaptı acaba?"

"Yalnız hissettiğinden olamaz mı? O çocuk sahibinin dizlerinde şirinlik yapan bir yavru köpek gibi kendi uçurtmasının ağırlığını benim ipime yüklüyordu. Aniden yükselerek, sonra tepetaklak alçalarak ve sonra kendi etrafında dönerek şirinlikler yapıyordu. Ne kadar becerikli olduğuyla övünmeye çalışmıyor, birine yaslanmak istiyordu."

Benim asla aklımın ucundan geçmeyecek şeylerdi anlattıkları. Yüksek duvarın iki tarafında uçurtma uçururken duygu alışverişinde bulunduklarını söylemesi de, ip vasıtasıyla hissedebildiğini söylediği o çocuğun yalnızlığı da. Tek kelime etmeden duvarın öte tarafına yönelen bakışları sanki mavi uçurtmayı arıyor gibiydi. Ortadan kaybolan uçurtmaya neden böylesine takılıp kalmıştı ki? Belki de aradığı şey uçurtma değil de uçurtma uçuran o çocuktu.

"Bence uçurtma uçurmaya olan ilgisini kaybetmiş olabilir."

Sözlerimle teselli olmaktan ziyade daha çok hüsrana uğramış gibi görünüyordu. O hâlâ üç gün önceki saldırının sarsıntısını üzerinden atamamıştı. Yıkım ve ölüm taşıyan savaş uçağı yıldızsız karanlığın içinden gelmişti. Uzaklardan bir gümbürtü duyulmuş, her yanı barut kokusu kaplamıştı. Liman tarafındaki gökyüzü kırmızıya boyanmış, yüksek bir siren sesi duyulmuştu. Dongcu koğuşun tam ortasında kös kös dikilerek hapishane duvarlarından içeri giren patlama seslerini dinlemişti.

Koreli mahkûmlar ölümcül patlamayı havai fişek gösterisi gibi izleyip eğlendiler.

"Daha fazla atın! Tamamen küle çevirin!"

Bombaların tüm vücutlarını parçalamasına bile razı olan mahkûmlar B29'un bu şehri yakıp kül yığınına çevirmesi için dua etti. Dongcu omuzlarını büzerek söylendi.

"Keşke uçurtma uçurabilsem... Uçurtmam yükselince o çocuk mutlaka uçurtmasını havalandırır... Böyle yapamasa da en azından hayatta olduğundan emin olmak istiyorum."

Sesi boğuluyormuşçasına nefes nefeseydi. Bir şey söylemeliydim.

"Uçurtma uçurmak yasaklandı. Onun güvende olduğundan emin olmanın başka bir yolu olmalı."

Nasıl bir yol olduğunu sormamasını diledim. Söyleyecek cevabım yoktu çünkü. Çatıdaki hoparlörden atölye işinin başladığını bildiren siren yükseldi. Birden şaşırarak kendi el arabasına doğru ilerledi.

Ertesi gün koro çalışmasından sonra Midori'ye çekinerek konuyu açtım. İsmini ve yüzünü bilmesem de hapishanenin dışında uçurtma uçuran bir çocuğun izini bulmasını rica ettim. Cevap vermekten kaçınıp ellerini piyanonun üzerine götürdü. Kendini tehdit altında hissedip hissetmediğinden emin olamadım. Belki de artık her şeyden elini eteğini çekmek istiyordu. Dünya ışıkları sönmüş gibi karanlık, kafamın içi çamurlu su gibi bulanıktı.

İki gün sonra Midori ile tekrar karşılaştığımda dünyam yeniden aydınlandı. Yan yana, donmuş karın üzerinde yürüdük. Nemi buharlaşan kuru kar, üzerine her bastığımızda çıtır çıtır sesler çıkardı. Belli etmemeye çalışarak heykel misali keskin hatlı yüzünü yandan süzdüm. Konuya nasıl başlayacağını bilemiyor, düşüncelerini toparlıyor gibiydi.

Nihayet ağzını açtı ve "Üzgünüm. O çocukla görüşemedim" dedi.

Göğsümde bomba patlıyor gibi bir ses duydum. Dongcu söylememiş olsa bile o gece yılın en şiddetli bombardımanı yapılmıştı. Liman ve şehir merkezi küle dönmüş, çok sayıda sivil ölmüştü. Kızın onlardan biri olmadığını söylemek mümkün müydü? Midori devam etti.

"Çocuğun evi Hataka Limanı'ndan şehre giden yol üzerinde bir mahalledeydi. Yaklaşık yirmi eski gecekondunun olduğu bir yerdi."

"Bunu nereden biliyorsun?"

"Gardiyan Sugiyama'nın isteği üzerine bir kere çocuğun evine gitmişliğim var."

"Yerel Fukuoka gazetesinde saldırının ana hedefinin Hakata Limanı ile Fukuoka merkezini birbirine bağlayan otoyol olduğu yazıyordu. O çocuğun evine ne olmuş acaba?"

"Bombalar mahalleyi neredeyse silip süpürmüş. Birkaç gün geçmesine rağmen barut kokusu hâlâ vardı. Orada ne bir askeri üs ne de liman gibi büyük tesisler var ve üstelik yoksul bir kenar mahalle olduğu için sığınak falan da yoktu."

Tüm bedenimdeki kan dondu. Keşke öğrenmeseydim dediğim bir şeyi mi öğrenmiştim? Sesi çatallaştı ve zorlukla devam etti.

"Kızın annesini Fukuoka Şehir Hastanesi'nin geçici ek binasında buldum. Üzerine yıkılan kirişin altında kalarak bacağını kırmış."

Neredeyse haykırırcasına sordum.

"Peki ya çocuk?"

"Çocuk saldırıdan önce Fukuoka'dan ayrılmış. Saldırıdan kaçınmak için hükümetin bebekler ile çocukları büyük şehirlerden kırsal alanlara tahliye etme talimatını takiben köydeki babaannesinin evine gönderilmiş. Fukuoka'ya bir saat uzaklıkta kırsal bir alan olduğu için saldırı yapılamamış olmalı."

Tüm bedenim soba yakılmış gibi ısındı. Çocuk hayatta olduğu sürece nerede olduğunun önemi yoktu. Midori elindeki beyaz bohçayı uzatıp başıyla düğümü çözüp bakmamı işaret etti. Eskimiş hastane çarşafından yapılmış bir bohçaydı. İçinde soluk, sarımtırak kâğıttan bir uçurtma vardı. Bir çıtası eğilmiş diğeri kırık uçurtma salkım saçak haldeydi. Uzun kuyruğunda ıslaklık izleri vardı.

"Uykusunda patlama seslerini duyan anne kendini kaybetmiş halde merdivenlerden inerken kızının özellikle sevdiği uçurtmayı alarak çıkmış. Köydeki babaannesinin evine giderken kendi uçurtmasıyla düşürdüğü diğer tüm uçurtmaları ya-

nında götüren çocuk yalnızca bu uçurtmayı duvara asıp bırakmış. Anne, kızının tavan arasına gururla astığı uçurtmayı alıp tam evden çıkacakken ani patlamayla bilincini kaybetmiş ama komadayken bile uçurtmayı bırakmamış."

Basit ve kaba uçurtma, bıkacak kadar çok gördüğüm, resmi hapishane belgeleri için kullanılan kalitesiz geri dönüşüm kâğıdından yapılmıştı. Uçurtmayı yapanın kim olduğu, uçuranın kim olduğu aşikârdı.

Çocuğun annesi Midori'ye bu uçurtmanın, kızının bir uçurtma savaşında düşürdüğü ilk uçurtma olduğunu söylemişti. Uçurtma uçurmanın akranları tarafından dışlanan kızının tek mutluluğu olduğunu da.

Uçurtmanın üzerinde toz ve kül lekeleri vardı, hafif bir kül ve barut kokusu geliyordu. Bir çıtası kırık ve alt tarafı yırtık uçurtmanın arkasında siyah mürekkep izi gördüm. Benim çok gördüğüm tanıdık bir el yazısıydı.

Fukuoka'nın En İyi Uçurtma Avcısı'na

Tebrik ederim. Bugün sen kazandın.

Eğer bunu şu an okuyorsan bizim uçurtmamız senin eline düştü demektir.

Savaşı kazandığın için bu uçurtma bundan sonra senin. Fakat biz yine yeni bir uçurtma yapacağız. Yarın mavi uçurtmanın karşısına çıkmak için. Biz belki de yarın senin mavi uçurtmanı ele geçiririz. Çünkü yarın seni yeneceğiz. Yarın olmazsa belki ertesi gün, belki de sonraki gün.

Uçurtmamızı iyi sakla. Bu uçurtmalar sana Fukuoka'daki en iyi uçurtma avcısı olduğunu söyleyecektir.

Bu hassasiyet Sugiyama'nın sert madeni sesinin hangi köşesindeydi acaba? Birkaç satırlık kısa yazıyla, kızın kazanma arzusunu ateşlemenin yanı sıra uçurtmayı iyi saklamasını da temin ediyordu. Ben sessizce hayal ettim. Acaba o sert mizaçlı adam birini hiç sevdi mi, sevdiği kadın için piyano akort etti mi, o kadının acemi caz performansını hiç dinledi mi, hiç birlikte sıcak kahve içmeyi ve şeftali kadar yumuşak bir bebeğe sahip olmayı hayal etti mi? Sugiyama bir kadın için iyi bir adam olabilirdi. Bir çocuk için harika bir baba da olabilirdi. Ama artık o bu dünyada değil. Adamı ölüme kim sürüklemişti acaba? Başımı kaldırıp Midori'ye sordum.

"Sugiyama kızı nasıl etkilemiş olabilir?"

"Şair şiir yazmayı bıraktığında, Sugiyama akort bahanesiyle bana geldi."

Hikâyeyi anlatmaya başladı.



Sugiyama doktor çantasına benzeyen siyah bir çantayı açtı. İrili ufaklı penseler, anahtarlar, piyano telleri ve lastik tokmaklar parıldıyordu.

"C!"

Midori dimdik otururak tuşa bastı. Ara ara anahtarla sıkılarak gerilen teller gıcırdıyordu. Piyano yavaş yavaş hayata dönüyordu. Altın rengi günbatımı piyanonun siyah ve parlak yüzeyine yayıldı. Midori, Sugiyama'nın güçlü eline baktı. Kesik izleri, kırılıp kaynadığı anlaşılan yamuk kemikler... Birilerinin burnunu ezen bu eller, narin bir canavarı ehlileştiriyordu. O eller öldürdükleri kurbanları hatırlar mıydı acaba? Hatırlamazlardı. Çünkü o acımasız anılarla bu kadar güzel bir ses çıkaramazlar.

Midori çalmaya başladı.

"Beni memleketime gönder. Türlü tahıl ve meyvelerin bol bol olduğu..."

Sugiyama gözlerini kapatmış halde, alnını buruşturdu ve dudaklarını hafif aralayarak her bir notanın renginin, gücünün, yankısının, titreşiminin ve kulaklarında bıraktığı hoşluğun tadını çıkardı. Nihayetinde basit bir ses olmaktan çıkan müziğe kapılmıştı. Gözlerini ancak son notanın bıraktığı tat tamamen kaybolduktan sonra açtı.

"Bayağı iyileşmiş."

Günbatımı Midori'nin yüzüne kırmızı bir gölge düşürmüştü.

"Ses mi?"

"Hayır, ses değil ama mükemmel çaldın. Vuruşların da daha doğal hale geldi."

Boynunda kalın bir damar kabardı. Hem kızgın hem de heyecanlı gibi görünüyordu ama aslında utanmıştı. Kendi içindeki duygulardan bihaberdi. Ne hissettiğini, hislerini nasıl ifade edeceğini bilmiyordu. Bildiği duygular öfke ve nefretten ibaretti.

Dünya ona hiç nazik davranmamış, zaten o da bunu istememişti. Kendini öfke ve nefretten bir demir zırhla korumuştu. Nefret edilmeden önce kendisi nefret ediyor, dayak yemeden önce kendisi dövüyordu. Utandığında, hatta birini sevdiğinde bile kızıp bağırır çağırırdı. Bağırarak şefkatini ifade eder, kaba davranarak iyi niyetini gösterirdi. Sessizlik onun en rahat diliydi. En azından birilerine kızmaktan ya da nefret etmekten daha iyiydi. Sugiyama elini kaygan piyano kapağına koyarak çekine çekine konuyu açtı.

"Bir ricam var. Hapishanenin dışında birini bulmak istiyorum..."

Hapishanede yaşamak zorunda olan Sugiyama'nın aksine, revirde çalışan Midori dışarı çıkmakta özgürdü. Midori, "Kimi?" diye sordu gözlerini kocaman açıp etrafına bakınarak.

Sugiyama epey bir süre sonra kekeleyerek cevap verdi.

"Bilmiyorum, erkek mi kadın mı, kaç yaşında ve nerede yaşıyor... Emin değilim ama hapishaneye yakın bir yerde yaşadığı kesin. Her salı hapishanenin dışındaki arazide uçurtma uçuruyor çünkü. Belki de küçük bir çocuktur. On üç, on dört yaşlarında biri, yalnızlık hisseden biriymiş."

Sesinde özgüven yoktu. Son cümlesinde atlamış olduğu üçüncü şahsı sordu Midori.

"Biri böyle mi tarif etti?"

"Hiranuma Dozu, hayır, Yun Dongcu. Onu tanıyorsun, değil mi?"

Korkmuş gözleri titredi. Dongcu'yu sadece ismen tanımıyor, onun şiirlerini ve severek çaldığı ıslığın melodisini dahi biliyordu. Tek bununla kalsa iyi, onun önerisiyle hapishane konserinin repertuvarına "Yahudi Esirler Korosu"nu dahil etmişti.

"O... yanlış bir şeyler mi yaptı?" diye tereddütle sordu.

Sugiyama hayır anlamında başını salladı. Yanlış yapan o değil, onu hücreye gönderen ve şiirlerini yakan kendisiydi. Sugiyama başını eğerek kalın, nasırlı ellerine baktı. Sonra ellerinin yaptıklarından utanç duydu.

"Hücre hapsinden döndükten sonra tek bir mısra bile yazmadı. Gerçi onu anlayabiliyorum, hücre hapsi sadece bedenini değil ruhunu da mahvetmiş. Ayrıca Dongcu hücredeyken uçurtma uçuran çocuk da sırra kadem bastı."

"O çocuğu bulup ne yapmayı düşünüyorsun?"

"Uçurtma uçurmasını söylersen iyi olur. Hapishanenin dışında uçurtma uçarsa, uçurtma yarışı yapabiliriz."

Pencereden dışarıya, yüksek tuğla duvarın ötesine baktı. Omuzlarının üstünden yaklaşan altın rengi günbatımı gizli konuşmalarına kulak misafiri oluyordu.



"Birkaç gün sonra kızın uçurtması gökyüzünde uçuyordu. Belki de bu uçurtma kızın o günkü savaşta düşürdüğü uçurtmadır."

Midori kırılan uçurtmaya dokundu. Artık uçamıyordu ama bu kırılmış uçurtma ve yırtık kuyruğunda rüzgâra karşı gökyüzünde süzüldüğü anılar vardı.

"Savaş bitip kız dönerse eğer, bu uçurtma tekrar havada süzülecek."

Böyle söyleyen Midori'nin yüzünü hüzünlü bir beklenti yalayıp geçti.

"Sugiyama'nın kızı uçurtma savaşına yönlendirmesi olağanüstü bir fikirdi. Çünkü iyi bir gösteri sağlayarak mahkûmları etkili bir şekilde kontrol edebildi" dedim.

"Sugiyama'nın kızı yönlendirmesi, ne gösteri ne de mahkûmları kontrol etmek içindi."

Midori'nin bu cümlesi hem bir itiraza benziyor hem de benden yemin almak istiyor gibiydi.

"Sugiyama'nın duvarlardan dışarıya uçurarak gönderdiği uçurtma değil, şiirdi."

Sıska bir sokak kedisi pencereye yaklaştı. Biriken karın üzerinde yürüyüşü duyuluyordu.

"Bu da ne demek?"

Hepsinin Sugiyama'nın planı olduğunu söyledi. Dongcu'nun şiir yazmasını ve uçurtma uçurmasını sağlaması, kızı uçurtma savaşına çekerek Dongcu'nun şiirlerini hapishane sınırlarından dışarı çıkarmak istemesi, hepsi Sugiyama'nın planıydı yani.

"Sugiyama, Dongcu'nun Korece şiir yazmasına izin verdi. Şartı şiiri Japoncaya çevirip ezbere okumasıydı. O artık daha fazla bir denetleyici değil Dongcu'nun yazdığı şiirlerin ilk okuru olmuştu. Dongcu şiirini Japonca okuyunca Sugiyama bunu

bir gecede yaptığı uçurtmanın arkasına yazmıştı. Dongcu her şeyden habersiz uçurtmayı uçurmuş ve kaybetmesi kaçınılmaz savaşa girmişti. Ama buna değerdi. Uçurtma hapishanenin dışına düşünce Dongcu'nun şiiri hapisten kurtulabilecekti."

Rüzgârlı bir gecede, karlı bir gecede sorgu odasının manzarasını zihnimde canlandırdım. Soğuk ve kasvetli odada iki adamın sakin sorgulaması ve itirafı gerçekleşiyordu. Dongcu şiirini okuyunca Sugiyama itiraflarını yazar gibi sorgu kaydına şiiri yazıyordu.

Tek satırlık cümle önlerindeki karanlığı bir an için bir kıvılcım gibi aydınlatırdı. Böyle anlarda Sugiyama nokta koymak için kuvvetle kalemini bastırırdı. Bu demir parmaklıklar ardındaki bir şairin şiiriydi. Fakat şair artık demir parmaklıklar ardında hapis değildi. Sadece demir parmaklıklar ardında yaşıyordu.

Şiirlerin kanatları yoktu ama Sugiyama'nın uçurtmasına binerek güvercinler gibi uçtular. Özgürlüğünü yeniden kazanmış dil, rüzgârın eşliğinde yüksek duvarlarla keskin dikenli telleri aşıyordu. Uçurtma duvarların ardında bekleyen kızın uçurtmasıyla dans edercesine havada bir aşağı bir yukarı hareket ediyor, kendi etrafında dönüyordu. Daha sonra cam tozu yapıştırılmış ip yüzünden ipi kopan zayıf uçurtmayı rüzgâr uçuruyor ve yere düşürüyordu.

Kız hıçkıra hıçkıra ağlayarak kırlarda koşuyor ve düşen uçurtmayı arıyordu. Kızın görüş alanından uzaklaşan uçurtmalar bazen dikenli çalılara, bazen çamura, bazen de dar ve kirli sokakların köşelerine düşüyordu. Çalıların, çamurun ve sokakların arasında yolunu şaşırarak kayıp uçurtmayı arayan kız, bazen uçurtmayı gece geç saatlerde limandaki bir telefon direğinin üzerinde ya da sahilde kumların üzerinde yırtılmış ve ıslanmış halde buluyordu. Eve döndüğünde üzerinde ace-

mice Japonca yazılar olan buruşuk uçurtmaları odasındaki gömme dolabın derinlerine saklıyordu.

Şiirler özgürlüğe kavuşmuş muydu? Özgür şiirler neredeydi?

Bizim aşkımız yalnızca dilsizdi

Dongcu ne zaman sorgu odasına girse benzi atardı. Ama sorgulama başlayınca, farklı birine dönüşmüş gibi canlanırdı. Var olmayan ama algılanabilen şeylerden, görünmeyen ama çıkarımda bulunulabilen şeylerden ve yok olan ama hafızada kalan şeylerden bahsederdi. Sahip olunamasa da istenebilecek, ulaşılamasa da umut edilebilecek şeylerden.

Sorgu odasında karşılıklı oturduğumuzda artık ne ben onu gözetleyen bir inzibat ne de o bir mahkûmdu. Biz cümlelerin hayalini kuran suç ortağıydık, kayıp yazarları ve onların hikâyelerini kovalayan takipçilerdik. Çok sayıda şair, yazar, filozof ve eserlerde yer alan karakter bizimle sohbet ederdi. Ancak bulunduğumuz yer romantizme dalmak için hiç de uygun olmayan sorgu odasıydı. Ben bu saçma gerçekliği kendi kendime küçümsedim.

"Şiir mi? Umut mu? Komik laflar değil mi? Bu hapishane bir çorak arazi."

"Baharı bekliyoruz ama belki de bahar çoktan bizim yanımıza gelmiştir. Herkes baharın yanından geçtiğini ancak bahar gittiğinde anlar. Soğuk demir parmaklıkların ardında bile mutluluk var."

"Hayır, bu kahrolası demir parmaklıkların içinde hiçbir şey yok. Güzellik, zekâ ve asaleti bırak, küfür bile olmaması büyük şans."

"Ararsan bulursun."

"Arasam da nafile."

"Arayıp da bulamazsan kendimiz yaparız olur biter. Beni hapseden demir parmaklıklar sayesinde daha çaresiz şiirler yazabildim."

Belki de haklıydı. Demir parmaklıklar onu hapsedemedi, kelepçeler ve prangalar onu bağlayamadı. Hapishane onun evi, işyeri, okulu ve kilisesiydi. Burada çalıştı, burada dinlendi, burada hakikati arayıp yine burada dua etti. Dongcu kâğıdın üstüne kalemle şiir yazmamış, ruhuna şiiri kazımıştı.

"Buraya geldikten sonra bir ara şiiri bıraktım. İpi kopmuş bir uçurtma gibi şiiri unuttum yani."

"Peki, nasıl yeniden şiir yazabildin?"

Göğsünden bıçaklanmış gibi acıyla cevap verdi.

"Sugiyama... Sugiyama vardı."

Geçmiş zamanla konuştu. Onun sözünü duyunca Sugiyama'nın artık burada olmadığı gerçeği netleşti.

Oldukça yaşlanmıştı ve sanki ilk kez gördüğüm biri gibi yabancıydı. Ancak onun da hayatında biriyle birlikte güldüğü, şarkı söylediği ve birine âşık olduğu muhteşem zamanlar olmalıydı. Ama o hiç kimseye âşık olmamış birine benziyordu. Neden hiç aşk şiiri yazmamıştı acaba? Ben onun bir mısrasına dayanarak soru çıkarttım.

"Rüzgâr Esiyor şiirindeki 'Tek bir kadını bile sevmedim' ifadesi senin kendine olan itirafın mı?"

"Kim olursa olsun herkesin saklamak istediği bir sırrı vardır."

Düz alnında ince kırışıklıklarla mütevazı bir şekilde gülümsedi ve bir şiir okudu.

Aşkın Mabedi

Ey Sun, benim mabedime ne zaman girdin?
Peki, ben ne zaman senin mabedine girdim?

Bizim mabedimiz
Eski geleneklerin sindiği aşk mabedi

Ey Sun, bir ceylana benzeyen kristal gözlerini yum.
Aslan gibi dağınık yelelerimi düzelteyim.

Bizim aşkımız yalnızca dilsizdi.

Ey Gençlik!
Kutsal şamdandaki ısıtan ateş sönmeden önce
Ey Sun, ön kapıya doğru koş.

Karanlık ve rüzgâr penceremize çarpmadan önce
Ebedi aşkımıza sarılarak arka kapıdan uzaklara kaybolacağım.

Artık
Senin ormanda güzel bir gölün var ve
Benim sarp sıradağlarım.

Bir yanardağ misali şiddetli aşkla ve bunu bastırma isteği arasında mücadele ediyor gibiydi. Belki de aşk her gencin katlanması gereken bir ıstıraptı. Onun şiirlerini kâğıda aktardığım güdük kurşunkalemi bırakıp şöyle dedim.

"Ne olursa olsun, söylenemeyen aşk belki de aşk değildir."

Bu cümlem kendime karşı bir suçlamaydı aslında. Nihayetinde sevmek dediğimiz şey sevdiğini söyleme cesaretidir ve sevdiğin halde sevdiğini söyleyemiyorsan bu sevmemekten farksızdır. Midori, ben onun karşısında bir dilsizdim. O benim yüreğimde kabaran tutkudan habersizdi. Bildiği halde belki de bilmiyormuş gibi yapıyordu.

"Söylenemeyen aşk da aşktır, hatta söylenmiş bir aşktan daha derin olabilir."

Ses tonu yüzümün yanmasına sebep oldu. Konuyu çabucak değiştirdim.

"Sun adındaki o kız... Şimdi nerede olduğunu biliyor musun?"

Acı bir gülümsemeyle başını iki yana salladı. Ona hoş olmayan bir anıyı mı hatırlattım acaba diye kaygılandım. Ne var ki hoş olmayan bir anı belki de baştan beri var olmamıştı. Bütün hatıralar değerlidir ve acı anılar bile hayatı meydana getiren birer parçadır. Ben de yine uzak gelecekte nasıl biri olursam olayım bu hapishanedeki korkunç ve acımasız olayları unutamayacaktım. Yıllar geçtikçe ben de onun Sun'u düşündüğü gibi Midori'yi düşünecek miydim?

Onun diğer aşk şiirleri olan "Erkek Çocuk" ile "Kar Yağan Harita"yı sırayla hafızamda canlandırdım. "Erkek Çocuk", bir sonbahar günü güzel Sun ile ona âşık olan küçük çocuğun tutkusunu, "Kar Yağan Harita" ise karın yağdığı bir sabah "sevdiği Sun ile vedalaşan küçük çocuğun acısını resmeden şiirlerdi. O gerçekten Sun'u sevmiş miydi? Sun adındaki kız gerçekten de var mıydı?

Soramadım. Zira onun, o kızı hatırlayamamasından korkmuştum. Onun hafızasının paslandığına, darmadağın olduğuna, kaybolduğuna şahit olmak istemedim. Fiziki olarak değil, ruhunun açlığından bitap düşmüş görünüyordu.

"*Malte Laurids Brigge'nin Notları*'nı bir kez okuyabilir misin?"

Sesi kasasından düşmüş kapı gibi gıcırdadı. Açlığını anlıyor gibiydim. Ruhu açlık ve susuzluk çeken biri için bir kitap bir öğün yemekten daha kıymetlidir. Bazı kitaplar insanların hastalığına iyi gelir ve hatta insana yaşama enerjisi verir. Dar sahaf dükkânının rafları arasında yaşama umudu arayan benim için olduğu gibi. *Malte Laurids Brigge'nin Notları* dermansız Dongcu'yu güçlendirip hafızasını canlandırabilir miydi acaba?

Denetleme odasına koşarak 645 numaralı kutudan *Malte Laurids Brigge'nin Notları*'nı aldım. Sararmış kitabın kenarları dökülüyordu. Sorgu odasına dönüp masanın üzerine eski kitabı koyunca titreyen elleriyle eski kitabın kapağını okşadı. Ağır hareketlerle sayfaları tek tek çevirirken şakaklarında yeşilimsi damarların hızla attığı belli oluyordu.

Sevimli kız kardeşinin yanağını okşuyormuş gibi kitap sayfalarını okşarken kitabın yıpranmış kenarları gözüme çarptı. Kitap beni tanımasa da ben kitabı tanıyabildim. Kitabı elinden kaptım ve sayfaları çevirdim. Aradığım sayfayı açtığım an ruhum bedenimden fırlayacakmış gibi hissettim. Uzun zaman önce okuduğum bir cümlenin altı zar zor görünür halde çizilmişti.

"Başlangıçta hiçbir şey ifade etmeyen bir kurgunun kısa ve sahte ilk cümlelerini yazmanın bir ömür alacağına inanmak istemedi."

Bu cümle benim geçmişe yürüdüğüm bir cümleydi ve alt çizgi ise ruhumun ayak izleriydi. Uzun zaman önce bir sonbahar günü, tozların uçuştuğu sahafın bir köşesinde çömelmiş, Rilke'nin cümlelerinin altını çizerken, edebiyata karşı hem çekingen hem de yoğun bir arzu duymuştum.

O gece eve dönerken, *Malte Laurids Brigge'nin Notları* gelince, başkasına satmadan beklememizi isteyen bir gencin ricasını annem bana söylediğinde, kitaplığın en köşesine sakladığım kitabı hatırlayarak aynı anda hem biraz suçluluk duymuştum hem de içim rahatlamıştı. Biz bir kitabı ve bir şairi aynı anda sevmiştik. Aynı anda bir kadını seven iki delikanlı gibi.

Tek bir kitap bile götürülemez kuralı yüzünden yanıma tek bir kâğıt bile alamadan askere gittiğim için ikide bir, arkamda bıraktığım kitaplar, özellikle kitaplığın köşesine koyduğum *Malte Laurids Brigge'nin Notları* aklıma gelirdi. Rilke hâlâ o tozlu rafta mıdır ki? Orada değilse, ne zaman, nasıl ve kime gitmiştir acaba?

Sessizce kitabın sırtını okşadım ve akıbetini zihnimde tahmin ettim. Askere gittikten sonra bir gün kitaplığın köşesinde Rilke'yi bulan annem o Koreli öğrenciye üzerinde oğlunun el izlerinin bulunduğu kitabı uzatarak belki de şöyle demişti. "Oğlum da Rilke'yi severdi."

Çalkantılı çağı aşarak benimle şairi birbirine bağlayan bu eski kitabın yalancı rastlantısına inanmam mümkün değildi. Dongcu kitabı önüme doğru itti.

"Bu kitap senin olsun."

Ancak bu kitap onun kafasına göre senin olsun diyemediği, el konulan bir kitaptı. Bir zamanlar yalnızca bana ait bir kitaptı ama şimdi ne benim ne de onundu, elinden zorla alınan bir kitap oluvermişti. Peki ya senin olsun dediği kitap değil de Rilke'nin ruhuysa? Hiç kimse bir ruha sahip olamaz ve doğal olarak kimsenin o ruhu zorla almaya hakkı yoktur.

Sayfaları tek tek çevirdim. Kitap bir zamanlar birinin elinden geçerek benim olmuştu ama genç bir şairin eline ulaştıktan sonra bana geri dönmüştü. Dünyayı böyle dolaşan Rilke'nin ruhu, yaralı insanların başını okşayıp ve iyileştirmişti.

O gece dünya biraz daha güzelleşiyor gibi geldi bana. Ayrıca biraz daha büyüdüğümü de hissettim.

Dongcu'nun anıları rüzgârda uçuşan sporlar kadar zengindi. Sorgu odasına gelirken sürekli kendi kendine mırıldanırdı. Bu yaptığı kendisini terk etmeye çalışan kelimelerle cümleleri tüm gücüyle sımsıkı tutma mücadelesi gibi görünüyordu. Dışarıda sessizce kar yağıyordu.

"Biraz dinlendikten sonra gitsem olur mu?"

Konuşma sırasında bile dudaklarından kırık dökük sözler ve parçalanmış ifadeler dökülüyordu. Yeşil pas, bakır ayna...

"Peki, olur."

Karanlığın ötesinden beyaz kar taneleri şiddetle pencereye çarpıyordu. Pencereye yansıyan çehresine boş boş baktı.

"Her yer beyaza bürünmüş."

Anlayamadığım, Korece bir şeyler mırıldanarak yürümeye devam etti. Zincirlerin sürüklenme sesi yüreğimi ağırlaştırdı. Sorgu odasına giderken koridorda yanlış tarafa döndü. O denli tanıdık yolu bile mi unutmuştu? Sorgu odasını geçip yürümeye devam ettiği için omzundan tutarak onu durdurdum.

Sorgu odası derin dondurucu misali soğuktu ama soğuğun ne olduğunu unutmuş gibiydi. Oturur oturmaz, bir anda yok olacaklarmış gibi kafasındaki kelimeleri mırıldandı. Tam 24 yıl 1 ay, bir dev gibi heybetle ortaya çıkan teslimatçı... Sözler soğuk havada uçuşuyor, cümleler sessizliğin içinde yüzüyordu.

Bölük pörçük sözlerini not alırken kalemimi bıraktım ve soru sormaya başladım. Her gece yem atarcasına tekrarlanan sorulardı bunlar. Adın ne? Memleketin neresi? Bugünün tarihi ne? Ne zaman tahliye oluyorsun? Şu an aklına gelen kelime ne?

Hükümlü numarasını ve ona zorla verilen Japonca ismini sormadım. Çarpım tablosunu da ezbere okutmadım. Mutlu

anılarını daha sık ve daha uzun süre zihninde canlandırmasını sağlamalıydım. Memleketine dair soru sorunca gözleri parıldadı.

"Kışın kar yağdığında köyüm beyaza bürünür. Yiyecek arayan karacalar ve yaban domuzları misafir gibi köye inerdi. Çocuklar uçurtmalarıyla göğü doldurur, büyükler de şahin avına çıkardı. Evimiz, okulun girişine yakın, büyük, kiremit çatılı bir evdi. Avluda bir erik ağacı, arka tarafta kayısı bahçesi, doğu kapısının dışında büyük bir dut ağacıyla derin bir kuyu vardı. Dutlar tatlı mı tatlı olurdu. Kuyunun içine doğru bağırıp yukarı baktığımda uzaktaki kilisenin çan kulesindeki haça güneş ışığı vururdu. Köyde yürüyüş yapmayı severdim. Dereden karşıya geçip ormana, tepeyi aşıp köye gidip gelmeyi. Karahindibaların açtığı, saksağanların uçtuğu, genç kızların geçtiği, rüzgârın estiği o yollarda..."[9]

Tüm bu anılar sanki artık ona ait değildi. Hafızanın sert bir kasa benzediğine, ne kadar çok kullanılırsa o kadar keskinleştiğine ve mutlu anıların insanı ölümden kurtaracağına inanıyordum. Dongcu çökmüş gözlerini zorlanarak kaldırdı. Unutkanlık, sıva harcına benzeyen zihninde gezinerek kiliseyi, memleketindeki evini, Baudelaire'i ve Balzac'ı kemiriyordu.

"Yuiçi... Vatanabe, Yuiçi!"

Sanki aklına bir şey gelmiş gibi adımı söyledi. Ben de cevap verdim.

"Efendim?"

İnce ve kırışık dudaklarıyla hafifçe gülerken kendisiyle amansız bir savaş veriyor gibiydi. Bir cevap duymak istemiyordu, sadece adımı söylemek istemişti. Unutmadan önce...

---

9 Yun Dongcu'nun hem halaoğlu hem de onunla aynı ilkokulda okuyan şair Gim Congu'nun anlatımı. Yürüyüş ile ilgili tasvirler şairin "Yeni Yol" adlı şiirinden alınmıştır. (y.n.)

Her an, unutkanlık adlı bir düşmanla savaşayım derken bütün gücünü kullanıyordu. Bir saatte yirmi tane kelime hatırlama pratiği yaptı. Shakespeare'in diyaloglarını ezberden söyledi, Tolstoy'un cümlelerini tekrarladı ve Rainer Maria Rilke ile Francis Jammes'in şiirlerini sesli okudu.

Bir zamandan itibaren daha çok konuşmaya başladı. Memleketinden, okul günlerinden, okuduğu kitaplardan ve yazarlardan, edebiyatçılardan, müzisyenlerden, ressamlardan bahsetti. Bana bir kelime de olsa daha fazla şey aktarma çabasıyla yaptığı gevezelikler kalbimi yaralıyordu. Kafasının içindeki anılarla dolu çekmeceye inanamayarak, parçalanmış anılarını benim çekmeceme taşımaya çalışıyordu.

Gece ilerlemişti ama uyumayı unutmuştu. Huzursuzluk uykusunu kaçırıyor, uykusuzluk onu daha da huzursuz yapıyordu. Huzursuzluğunu gidermek için onu bodrumdaki kütüphaneye götürdüm. Sonrasında karanlık boşluğa bakarak konuştu.

"Senin bodrum kütüphanesinin sırrını öğrenmemeni dilerdim."

"Ne yazık ki öğrendim."

Sesim gerginlikten çatallanmıştı. Yasadışı bir alana göz yummanın ne şekilde olursa olsun bir karşılığı olmalıydı. Bir kişi öksürse bile ben ürküp kalakalırdım. Rüyalarımda birkaç kez tüm bedenimin bağlanarak yerde sürüklendiğini görürdüm. O tür gecelerde uykudan uyanan gözlerim ıslak olurdu.

Bodrumu bulduğum an başgardiyana koşup durumu rapor etmem gerekirdi. Şu an bile yasadışı bir şeyi rapor etsem huzursuzluktan kurtulurum. Ama huzursuzlukla birlikte yaşamayı seçmekten başka çarem yoktu. İki eliyle omuzlarımı kavrayıp konuştu.

"Elbet bir gün burası açığa çıkacak ama hem sen burayı bilmiyor olacaksın hem de hiçbir ilgin olmayacak. Çünkü gerçek-

leri itiraf etmek istesem de hatırlayamayacağım. Er ya da geç bu ânı bile tamamen unutacağım."

Acı acı gülümsedi ve hatırladığı kitapların adlarını sanki kafasına kazırmış gibi tek tek okudu. *Diriliş, Don Kişot, Monte Kristo Kontu...*

"Bir gün bu kitap isimleri bile duman gibi yok olacak değil mi? Sanki hiç bilmemişim gibi. O zaman sen bana söyler misin? Benim bir zamanlar böylesine güzel kitapları okuduğum gerçeğini..."

Ağzından çıkan beyaz buhar, solgun yüzünü daha da solgunlaştırıyordu. Her soluk alışında içinden soğuk bir ruh çıkıyor gibiydi. Uzaktan bir düdük sesi duyuldu. Limandaki bir vapurda kalın ve alçak tonda sis borusu öttü. Küçük lamba bir ot böceği gibi cızırdadı. Ona hitaben değil de kendi kendime konuştum.

"Öyle bir şey olmayacak. Doktor da yan etkilerin yakında geçeceğini söyledi. 30 Kasım'da buradan ayrılacaksın ve gönlünce şiirler yazıp şiir kitapları çıkaracaksın. Bu savaş bittiğinde ve daha iyi günler geldiğinde pek çok insan senin şiirlerini okuyacak."

"Umarım öyle olur."

Titrek bakışlarla yüzüne silik bir gülümseme kondurdu. Kendi hikâyesinin mutlu sonla bitmesini diler gibi. Fakat ben bu hikâyenin sonundan korkuyordum.

Fakir komşuların isimleri ve Francis Jammes, Rainer Maria Rilke...

Yeni yıl gelmişti ama değişen hiçbir şey yoktu. Kış giderek derinleşiyordu ve bahardan eser yoktu. Kimse bir şey demese de bir şeyleri hissedebiliyordum. Savaşın ağırlık merkezinin yön değiştirdiğini ve Japonya'nın batmakta olduğunu. Dilden dile, suskunluktan suskunluğa huzursuzluk, ürkütücü bir hızla yayılıyordu. Radyoda Japonya'nın galibiyet mücadelesini destekleyen, azimli konuşmalar yapılıyordu. Her yere son Japon vatandaşı kalana kadar vatan toprağının savunulmasını emreden ilanlar asılıyordu.

Geceleri devasa bir gölge, karanlığın ortasından uçup gelerek şehrin üzerine yuvarlak, ağır ve parlak şeyler atıp gözden kayboluyordu. Etrafta bomba sesleri, çığlıklar ve feryatlar yankılanıyor, sokaklar ateşten bir deniz olup ardından kül yığınına dönüşüyordu. Sabredip dayanılırsa acının sona ereceğine dair inanç belki de çoktan geçmişti. Çünkü ölüp giden insanlar artık daha fazla acı hissetmeyeceklerdi.

Hapishane de artık güvenli bölge değildi. Ocak ayına girildiğinde, bombalama nedeniyle hapishanenin kuzey duvarının yaklaşık yirmi metresi çöktü. Ardından gelen hava saldırısı, avlunun ortasında büyük bir çukur açtı ve iki kavak ağacı küle

döndü. Yüksek sesli alarm çaldığında gardiyanlar dehşete kapılarak hava saldırısı sığınağına koştu ancak düşman uçakları alarmdan daha hızlı yaklaştı. Hayatlar hava savunma tesislerinin ne kadar etkili ve sağlam olduğuna bağlıydı.

Hemen içerideki hava savunma tesisi kontrol edildi. Yeni yapılan 4. 5. ve 6. koğuş binaları ya da koridorunda derin ve sağlam hava sığınağına doğrudan bağlanan merdivenin bulunduğu revir binasında herhangi bir sorun yoktu.

Asıl sorun eski ana binaya bağlı 2 ve 3 numaralı koğuş binalarıydı. Pearl Harbor saldırısının ardından yetersiz kalan hava savunma tesisi genişletilmeye çalışılmış ancak binanın bodrum katının çökme riski nedeniyle kazılamamıştı. Son çare olarak ana binadan yaklaşık yüz metre uzaktaki boş bir araziye bir hava saldırısı sığınağı kazıldı ancak bu, hayatlarını riske atarak ani bir bombalama durumunda kaçmak için çok uzaktı. Daha yakın, daha derin, daha güçlü bir hava saldırısı sığınağının yapılması gerekiyordu. Başgardiyan ana binanın tasarım çizimlerini didik didik incelemeye başladı.

Aradan bir hafta geçmişti, bir gün şafak vakti işimi bitirdikten sonra zihnim bulanık bir halde denetleme odasından ayrıldım. Koridorun öbür ucunda bir grup gardiyan homur homur bir şeyler konuşuyordu. Hiç kimsenin girip çıkmadığı ve her zaman kasvetli bir sessizliğe gömülü olan koridorda ne olmuştu acaba?

Gardiyanlar beni telaşla iterek koşar adım bodruma inen merdivenin olduğu arşiv odasına doğru ilerlediler. Dar koridorda koşan ayak sesleri terden ıslanmış sırtıma bir kamçı gibi çarptı. Sonunda beklenen mi olmuştu?

Ardına kadar açık duran arşiv odasında altı yedi gardiyan homurdanıyordu. Hepsi bana acayip bir yaratık görmüş gibi

baktı ve yana çekilip bana yol açarak geçmeme izin verdiler. Tüm gücümü bacaklarıma verdim ve gözlerimin önünde neler olduğunu izledim.

Duvarın bir tarafındaki masa ve dolap kaybolmuştu. Onun yerine yırtılmış döşemenin altında siyah bir ağız kocaman açılmış duruyordu. Işık karanlığın içinden zayıfça sızıyordu. Yavaşça karanlığa adım atarak dar merdivenleri indim.

Zeminde kırık raflar ve kitap yığınları darmadağın haldeydi. Etrafı gardiyanlarla çevrili başgardiyan rafın altındaki bir bölmeden siyah bir kitap çıkardı.

"Bu fare yuvasının içindeki her şeyi dışarı çıkarın ve avlunun ortasına yığın. Heriflerin gözlerinin önünde yakıp yok edeceğiz. Ayrıca bu işle ilgili olan herkesi ortaya çıkarın!"

Başgardiyan öfkesine hâkim olamamış gibi bacağına copla vurdu ve merdivenden yukarı çıktı. Ben ise çaresizce harap olmuş kütüphaneye baktım.

Burası artık bir kütüphane değil, savaş alanıydı. Raflar yıkılmış, kitaplar dağılmış, sayfaları yırtılmıştı. Bu küçük gizli oda artık masum kitap ve cümleleri hayal ederek saklanan insanların yüzlerini daha fazla hatırlamayacaktı.

Gardiyanlar dağınık kitapları tek tek toplayarak merdivenden yukarıya taşıdı. Yere atılan kitapları elime aldım. *Gulliver'in Gezileri, Büyük Umutlar, Shakespeare Soneleri, Cong Ciyong Şiirleri*... Bu hikâyeler duman olup uçacak ve küle dönüp soğuyacaktı. Bir kıdemli gardiyan bana doğru yaklaşarak homurdandı.

"Amerikalı heriflerin bombardımanı bizim için şanstı. Bombardıman olmasaydı bu fare yuvasını asla bulamazdık."

Kumpasın merkezini bulan başgardiyanının cin gibi yetenekli olmasıyla gururla övünüp durdu.

"Binanın bodrum katına hava saldırısı sığınağı inşa etmek için öncelikle taşıyıcı olmayan duvar ve kolonların konumu-

nu öğrenmek gerekiyordu. Başgardiyan ana binanın inşasında kullanılan düzinelerce plan sayfasını titizlikle gözden geçirerek arşiv, sorgu odası ve denetleme odasının bulunduğu bölgede uzun süre önce kapatılmış bir yeraltı alanı keşfetti. Halihazırda bir yer altı alanımız olduğundan, onu genişletmek, yeni bir yer kazmaya kıyasla bize hem zaman kazandırır hem de daha az masraflı olurdu. Ama bu kapatılan depo lanet olası şeylerle doluymuş."

Kalbim uzun yoldan gelmiş bir el arabası gibi küt küt atıyordu. Ya başgardiyan bu yasak yeri bildiğim halde hiçbir şey söylemediğimi fark ederse? Birden aklıma annemin yüzü geldi ve korku gözlerimi bulandırdı. Kıdemli gardiyanın sesini arkamdan duydum.

"Japonca el yazısına bakarsan, bu Sugiyama'nın işi. Toprağın altında Koreli heriflerle iyi anlaşırlardı. Yapmaması gereken bir şeyi yaparsa neler olacağını bilen bir adam sonuçta eceli gelmeden öldürüldü."

Kumpasın suç ortaklarının dışında tutulduğum için içim rahatladı. Ne itiraz etmeme, ne de kendimi savunmaya gerek vardı. Kimseye çaktırmadan hızla gözyaşlarımı sildim.

"Sugiyama Korelilere yardım ettiyse onu neden öldürdüler acaba?"

"Koreli herifler aslında iyiliğin karşılığını düşmanlıkla öderler. Sugiyama'yla ilgili bir şeyler ters gitmiş olmalı. Ya da Sugiyama onların sırlarını ifşa etmeye çalışmış olabilir."

Kafam karışık haldeyken yüksek sesle siren çalmaya başladı. 3 numaralı koğuştaki mahkûmların avluda toplanması için verilen bir işaretti.

Askeri eğitim alanında sıralanan mahkûmlar soğuktan ve korkudan titriyordu. Gardiyanların vahşi bakışlarından kaçınarak beyaz nefeslerini çatlamış dudaklarının arasına sakladı-

lar. Gergin görünüyorlardı ve dün gece olanları düşünüyorlardı. Mikrofonun bip sesiyle birlikte başgardiyanın sesi hoparlörlerden çınladı.

"Fukuoka Hapishanesi, isyankâr Koreli mahkûmlara fazlasıyla ayrıcalık tanıyıp hoşgörülü davrandı. Ancak nankör şahıslar, bu iyi niyeti suistimal ederek kumpas kurdular. Bugün sabah yine başka bir sinsi kumpas ifşa oldu."

Başgardiyanın başını sallamasıyla gardiyanlardan biri el arabasına yüklenmiş şeyleri kürsünün önüne boca etti. Kara kitaplar teker teker ortaya döküldü. El arabalarının biri gidiyor biri geliyordu, kalaslar ve keresteler kitapların üstüne yığıldı. Kıdemli gardiyan teneke kutunun tıpasını açtı ve benzini kitap yığınına döktü. Tiksindirici bir koku burunları sızlattı. Başgardiyanın soğuk sesi üzerime hücum etti.

"İnzibat Vatanabe! Ateşe ver!"

Ne kadar gerildiğimi fark etmemesini diledim. Başgardiyan gözleriyle yakamdan tutup beni kitap yığınının önüne fırlattı. Başımı kaldırınca ölümü bekleyen kitapları gördüm. Azap çeken Hamlet, amaçsızca gezinen Rimbaud, maceraperest Tom Sawyer ve bir bacağını kaybetmiş Kaptan Ahab... Cümlelerde yaşamış, kitap sayfalarının arasında saklanmış insanlar. Herkesin önünde o kitaplardan ne kadar çok tiksindiğimi kanıtlamalıydım. İçinde bulunduğum bu kumpastan kurtulmanın tek yolu buydu.

Çakmağı çakınca soğuk mavi alev titredi. Başgardiyanın gözleri çıkan alevden daha koyu mavi parlıyordu. Titreyen ellerimle bir kitap aldım. Kitap benzin kokuyordu ve benzine bulanmış cümlelerle noktalama işaretlerinin yarısı şeffaflaşmıştı. *Suç ve Ceza*'nın bir sayfasıydı.

Raskolnikov yeniden yürümeye başladı. "Acaba nerede okumuştum" diye düşünüyordu bir yandan da, "İdam

mahkûmunun biri ölümünden bir saat önce, yüksek bir dağın tepesinde, ancak iki ayağının sığabileceği kadar daracık bir yerde yaşaması gerekse, çevresindeyse uçurumlar, okyanuslar, sonsuz karanlıklar, fırtınalar ve sonsuz bir yalnızlık olsa, yine de o bir avuç yerde ömrü boyunca, binlerce yıl, sonsuza dek yaşamanın, o anda ölmeye yeğleneceğini söylemiş. Yeter ki yaşasın! Yalnızca yaşasın! Aman Tanrım, bu nasıl gerçek böyle! Bu nasıl gerçek! İnsan ne alçak yaratıkmış!"

Raskolnikov bir dakika kadar durup düşündü, sonra "Bunun için insana alçak diyen de alçaktır!" diye ekledi.

Bu cümleleri yazan Dostoyevski değil de bendim sanki. Elbette ölüp dirilsem bile böylesine derinden hayatın hakikatini ayırt eden bir yazı yazamayacaktım. Ancak en azından bu cümleleri okuduğum an ruhumun geçmişte bir gün Dostoyevski'yle aynı şeyi düşündüğünü hissettim.

İşte o zaman ruhumun Dostoyevski'nin ruhuyla bütünleştiğini anladım. Her ne kadar farklı çağlarda, farklı yerlerde, farklı görünüş ve isimlerle var olsak da Dostoyevski ve ben aynı rüyaları gören, aynı hakikatleri kavrayan aynı insandık. Onun yazılarını yakmak zorunda olduğum şu an onun ruhunu ayan beyan gördüm.

Mahkûmlar korkuluk gibi kös kös dikilmiş elimdeki çakmak alevini izliyorlardı. Boş bakan gözbebekleri arasından bir kuyu kadar berrak ve derin gözbebeklerini buldum. O gözlere bakınca yüzünde ışık yanmış gibi hissettim. İçini zar zor aydınlatmaya yetecek kadar bir ışık.

Parmaklarımda derman kalmayınca çakmak elimden kaydı. Ateş sanki güzelce olgunlaşmış bir meyve misali özgürce düştü. Yağlı kâğıt ânında ateşi emdi ve devasa bir alev sütunu oluştu. Tahtaların çıtırdayan sesi, esen rüzgârın alevleri güç-

lendirişiyle birlikte siyah bir duman ve sıcaklık dört bir yana dağıldı. Başgardiyanın sesi alevle birlikte yaklaştı.

"İyi bakın! İmparatorluğa karşı gelmenin sonuçlarını görün."

Kitapların yaydığı ısının peşinden ateşin etrafına toplanan adamlar donmuş ayaklarını ısıttılar ve ıslak ayaklarını kurutttular. Öndeki adamlar ateşin sıcaklığından yüzlerini kaçırdılar, arkadakiler de ateşe yaklaşmak için bağırdılar. Soğuktan bitkin düşen adamlar, yanan kitapların son sıcaklığında ısındılar. Bu sıcaklık onların hayatlarında bir daha tadını çıkaramayacakları bir sıcaklıktı. Belki de iyi olmuştu. En azından kitaplar yandığı sürece herkes ısınabilecekti...

Müdürün odasına çağrılıp gittiğimde müdür tülün ardından dışarı bakıyordu.

"Avlu amma gürültülüydü ha."

Rahat adımlarla masasına yaklaşırken sesinde bir öfke vardı. Başgardiyan içgüdüsel olarak meselenin özünü kavramış, nereye dikiş atılması gerektiğini fark etmişti. Mahkûmların bodruma sığınak yapıp yasaklanmış kitapları okuması gardiyan birliğinin mazeretsiz ihmalkârlığıydı ancak durumu tersine çevirmek için bir fırsattı da.

Önemli olan olayın kendisi değil kontrol altına alınma süreciydi. Başgardiyan gizli bir kumpası ortaya çıkarmış olmakla övünebilir ve yasak kitapların derhal yakılması ve elebaşları ile suç ortaklarının tespit edilmesi aşamasında işleri hızlı ve kusursuz halletme yeteneğini gösterebilirdi. Ayrıca bodrumdaki gizli odayı genişletme işine yoğunlaşarak hava saldırılarına karşı yapılacak sığınak konusunu da halledebilirdi.

"Fareden farksız herifler önemsiz bir kargaşa çıkardı ama fare yuvalarını bulup ortadan kaldırdım. Bununla birlikte

uzun zamandır istenen hava savunma sığınağının inşasına da artık başlayabiliriz."

Başgardiyandan sonra rapor verme sırası bendeydi. Çünkü olay denetleyici olduğum bölgede meydana gelmişti. Müsadere yayınların listesi, adedi, el konuluşu ve yakma süreci hakkında ek rapor verdim. Müdür ağzından piposunun dumanını üflerken dumanla birlikte kısa bir cümle de çıkardı.

"İyi bir iş çıkardınız. Derhal olaya karışanları bulup icabına bakın ve bir an önce hava savunma sığınağının yapımını tamamlayın!"

Müdür tam da başgardiyanın istediği gibi hareket etti. Başgardiyan çoktan okuma yazması olan heriflerin koşulsuz yakalanıp elebaşı ve suç ortaklarının bulunması emrini vermişti. Hava savunma sığınağı çalışmaları da zaten devam ediyordu. Geriye kalan tek şey, olayı mesele olmaktan çıkarıp meseleyi çözmedeki başarısını göstermekti.

"Ana binanın bodrumuna gizli oda kazmak, hapishanenin kalbinde delik açmaktır. Kim olduklarını birer birer öğrenip boyunlarından asacağız."

Aralarındaki konuşma abartılı replikleri olan bir piyes gibiydi. Müdür ağzındaki pipoyu çıkarıp külünü kül tablasına silkeledi. Keskin bir madeni ses kulağımı tırmaladı. Bu hareketi kasıtlı gibi görünüyordu. Piyes aniden ikinci perdeye geçmişti.

"Bu sadece zaman israfı olur. Koreli heriflerin hepsi aynı. İçlerinde daha kötüsü de daha iyisi de yok. Hepsi bir elebaşı, hepsi bir suç ortağı. Domuz sadece domuzdur. Daha güzel bir domuz olmadığı gibi daha çirkin bir domuz da yoktur yani!"

Başgardiyan dudaklarını yaladı. Kendi sözlerini turp keser gibi pat diye kesen müdürün tavrından memnun olmamasına rağmen, müdürün attığı kartla tekrar oynadı.

"Zaten olmuş bir olay, bu yüzden birkaçını yakalayıp olayı kapatacağım. Sizin dediğiniz gibi onlar sadece domuz. Genelde sorunlu birkaç herifi boynundan asarsak baş ağrıtan bu meseleyi halledebiliriz."

Başgardiyan yalakalık akan gözlerle müdürün iznini bekledi. Müdür yüksek sesle pipoyu emdi. Yoğun bir tütün kokusu yayıldı.

"Asarak halletmeye kalkışmasan da sorun zaten kısa sürede çözülür. Nasıl olsa sığınak gardiyanlar ve görevliler için. 3 numaralı bina, Amerikalı heriflerin gece gündüz gelen hava saldırılarına ne kadar dayanacak?"

Müdürün yapmaya çalıştığı sığınakta Koreli mahkûmlar için yer yoktu. Hava saldırısından sonra koğuş belki de büyük bir toplu mezarlığa dönüşecekti. Çığlık atmak istedim ama sesim bir mağara misali vücudumda yankılandı ve dışarı çıkamadı. Onların suçlarına sessizlikle ortak oluyordum.

Cezalandırılmalı mıyım? Evet, öyle olması gerekecek. Bu çılgın savaş bittiğinde ve dünyanın aklı başına geldiğinde burada işlenen barbarca suçlar kınanacak. Ben de bu suça ortak olanlar arasında olacağım. Öyleyse savaşın bitmesini ve daha iyi bir dünyanın gelmesini dilememeli miyim acaba?

O gece Dongcu ve ben sorgu odasında aramızda bir masa, boş boş birbirimize baktık. Gün içinde olan birçok şeyi düşündüm. Bodrum kütüphanesi ifşa oldu, kitaplıklar kırıldı, kitaplar yakıldı ve her şey yok oldu. Birbirimizi teselli etmek istedik ama bunu yapamayacak kadar bitkindik. Bir süre sonra Dongcu'nun ağzı bir yara gibi açıldı.

"Beni bodrum kütüphanesine götürebilir misin?"

"Orası artık bir kütüphane değil. Bütün kitaplar yandı, bir tane bile kalmadı."

Sandalyemden fırlayarak sesimi yükseltmiştim. Öfkem ona değil, kitabı yakanlara yani kendimeydi. Benden sonra yavaşça kalktı.

"Önemli değil. Kitaplar yok olsa da ruhları kalır. Kitapların kokusu ve sesleri orada."

"Her şey bitti! Kitapları bu ellerle ateşe verdim."

Ellerimi kaldırıp salladım. Parmaklarım titredi, ardından omuzlarım sarsıldı ve göğsüm titredi. Pişmanlık, çaresizlik hissi ve her şeyi kaybetmenin boşluğu gözyaşı olarak döküldü. Kollarını omzuma sıkıca sardı.

"Yuiçi, kendini suçlayarak hayatını mahvetme. Yaşamak zorundayız. Bu savaşın sona erdiğini görmek ve bu kirli çağa tükürmek için hayatta kalmalıyız. Hayatta kalmak kazanmaktır. Çünkü bir ceset asla yaşasın diye bağıramaz ve zafer kutlaması yapamaz."

"Gel gör ki bir şeytan olmadığın müddetçe bu kirli çağda hayatta kalamazsın."

"Haklısın, eğer bu savaş bizi şeytan yaparsa yapsın ne fark eder, şeytan olalım ama insan kalbi taşıyan şeytanlar olalım. Sugiyama'nın yaptığı gibi."

"Kendi ellerimle mahvettiğim o yere tekrar gitmekten korkuyorum."

"Kitapları yaktın ama hiçbir şey mahvolmadı. Kitaplar her zamankinden daha canlı."

Onun yalan söylediğini düşünerek üniformamın koluyla ıslak gözlerimi sildim. Nazik bir bakışla beni yönlendirdi. Şakırdayan prangalarının sesini takip ettim.

Bodruma vardığımızda acı bir küf kokusu sardı etrafımızı. Gaz lambasını kaldırınca boş alan çok ürkütücü göründü. Zincirleri çekerek etrafta dolaşırken parçalanmış kalasların arasından bir şey aldı. Bu gardiyanların postallarının yırttığı bir kitap

yaprağıydı. Yaralı bir kuşun kanadını okşarcasına kitabın buruşmuş yaprağını kaldırdı. Yalnızca yarım sayfalık bir içerikle hangi kitap olduğunu bildi.

"Genç Werther'in Acıları."

"Werther" adını duyar duymaz kalbim küt küt atmaya başladı. Gözlerimiz yarışırcasına buruşuk kâğıda çevrildi.

> Lotte'nin kendine has bir melodisi var. Piyanoda gizemli bir melek kudretiyle çaldığı, öyle basit, öyle dâhiyane! Onun en sevdiği şarkı, daha ilk notayı vurmaya başlayınca, beni bütün eziyet, şaşkınlık ve durdurulamayan kederden kurtarıyor.
>
> Müziğin eski gizemli gücünden, hiçbir söz bana olanaksız gelmiyor. Bu basit şarkı beni nasıl da kavrıyor! Ve onu nasıl da tam vaktinde kullanmasını biliyor, çoğunlukla kafama bir kurşun sıkmak istediğim zaman! Ruhumun yanıltısı ve karanlığı dağılıyor ve yine daha rahat solumaya başlıyorum.

Daha önce okuduğumda hiçbir anlam ifade etmeyen bu cümleler o an bana Werther'in hissiyatını aktardı. Sevdiği Lotte'nin piyano sesini hatırlayan Werther ve Midori'nin piyano sesini duyduğumda ben, aynı varlıklardık.

Dongcu birkaç kez cümleleri tekrarladıktan sonra kâğıdı özenle katlayıp tulumunun cebine koydu. Lezzetli atıştırmalıkları kendine saklayan bir çocuk gibiydi.

"Okumak istediğim kitap çok da... Endişeliyim. Anlamını yarım yamalak hatırladığım kelimeler var ve uzun cümlelerin başı ile sonu arasındaki ilişkiyi iyi anlayamıyorum. Hikâyeler birbirine karışıyor, bağlam da kafasına göre düğümleniyor. Hatta D'Artagnan ve Edmond Dantes aynı hikâyede birbirlerini tanıyormuş gibi yapıyorlar."

"Sıradan bir olay. *Karamazov Kardeşler*'i Tolstoy'un yazdığı ve *Kızıl ve Kara*'yı André Gide'in yazdığı sanılıyor, insanlar karıştırabiliyor. Hatırlama becerimiz var ama unutmak da bizim bir yeteneğimiz. İyi olmayan anıları unutarak tamamen var olabiliriz."

Karanlık odanın içini dolduran insanların nefesleri duyulabiliyormuş gibi geldi. Soludukları havanın sindiği toprak duvarlar, kitaplara dalan insanların parlayan yüzleri, sayfaları çeviren su toplamış parmaklar...

Dongcu sessiz kitapların mezarına baktı. Belki de alevler içinde yok olan şiirlerini düşünüyordu. Bir şiir kitabına bile dönüşemeden ölen bir ruhun parçaları. Ağzını güçlükle açtı.

"Kitaplar nasıl bir yöntemle yaşar ve ölür ki?"

Kelimeler ve noktalama işaretlerinden oluşan bir kitap, biri tarafından okunduğu an onun yüreğine kök salar ve yaşamaya başlar. Kitaplar elden ele dolaşır ve sahaflarla kütüphanelere doğru uzun bir yolculuğa çıkar. Birinin yüreğine düşüp kök salıp kocaman bir ağaç olurken sayfaları yıpranır, kapakları eskir, yazıları solar. Ve bir gün tozla karanlık içinde son nefesini verir ama ruhu yüreğimizde yaşamaya devam eder. Bu nedenle kitaplar ölmez.

"Bir keresinde Sugiyama şöyle sormuştu; Koreliler neden bu kadar konuşkan, ağır işlerde çalışırken molalarda ne hakkında bu kadar çok çene çalıyorlar..."

Koreli mahkûmların her fırsatta ne hakkında konuştuklarını, nasıl bu kadar çene çalabildiklerini ben de bilmek istiyordum. Sanki benim soruma cevap veriyormuş gibi konuştu.

"Herkesin bir hikâyesi vardır. Okuyamayan insanların bile bizzat yaşadıkları kendilerine has hikâyeleri vardır. Bedenlerine terk ettikleri memleketlerinin hikâyesi, ağlayan anne ve ablalarının hikâyesi, sevdikleri kadınların ve sevgi görmedikleri

kadınların hikâyesi kazınmıştır. Bu hapishanedeki kitapların hepsi yakıldı ama o kitaplardaki hikâyeler sayısız mahkûmun yüreğine kazındı."

"Ne demek istiyorsun? Bu nasıl mümkün olabilir?"

"Hücre hapsine gönüllü gidenler kitapları kendileri için okumadılar. Bir hafta boyunca mümkün olduğu kadar kitabı ezberlediler. Hücreden çıktıktan sonra koğuşa geri döndüler ve kitabın içeriğini arkadaşlarına anlattılar. Bunu dinleyen hikâyenin konusunu hatırlar, bir kişi hatırlayamayınca iki kişi, üç kişi hatırlatırdı. Her biri ya bölümleri ya da sayfaları paylaşırdı yani. Birkaç kısa şiiri ezberleyerek hep birlikte bir şiir kitabını tamamladıkları da oldu. Mesela 113 numaralı koğuş Francis Jammes'in *Seçme Şiirler*'ini, 115 numaralı koğuş *Sefiller*'i, 119 numaralı koğuş ise *Monte Cristo Kontu*'nu ezberlemişti. Her bir mahkûm hikâyeleri ve sahneleri paylaşarak hatırladığı için bir araya geldiklerinde bir hikâye kitabı oluyordu."

Yani koğuşlar bir hikâye fabrikasıydı, her bir koğuş bir kitaptı ve her bir mahkûm bir sahneydi.

Dongcu'nun sözleri beni avutmak için söylenen yalan ya da tatlı bir teselli değildi. Söyledikleri doğruydu. Açıkça hissedebiliyordum. Kitapların yanmalarına rağmen ruhlarının ölmediğini. Kitaplar nefes alıyor, yürüyor ve yaşıyordu. Bu sert ve acımasız hapishane duvarlarının içinde. Benimle, onunla, hepimizle.

Hava savunma sığınağının inşası için yaklaşık on mahkûm seçildi. Bodrumdaki gizli odaya takviye kolonları diktiler ve duvarlara toprak dökülmesini önlemek için kalın tahtalar yerleştirdiler. Derinliği yeterliydi ve binanın ağırlığının ulaşmadığı dış duvarların ötesi kazıldı. Üç günde dört katı genişleyen yeraltı alanı, ana binada yaklaşık kırk gardiyanı barındırabilecek geniş ve düz bir hava savunma sığınağına dönüştürüldü.

Hava saldırıları rutin olarak devam ederken ölümler de sıradan hale geldi. Ne zaman siren çalsa, gardiyanlar iyi eğitimli birer av köpeği gibi sığınağa koştular. Ancak inşaat için seferber edilenlerin sığınağa girmesine izin verilmedi. Sirenlerin ardından alışılmadık sesler de gelir oldu. Patlayan bombaların, yıkılan binaların ve kırılan kolonların sesleri... Koğuştaki bir adam konuşmaya başladı.

"Şu pervane sesi! Bir B-29, Bockscar. Siz bilmezsiniz ama ben nerede duysam tanırım. Uzun bir yol kateder, dokuz tonluk bomba atar ve sonra hiçbir şey olmamış gibi ortadan kaybolur."

Karanlığın içinden bir başkası sordu.

"Eğer bu B-29 ise, Japon heriflere ne olacak?"

"Ne demek onlara ne olacak? Toptan yok olacak."

Adamın ağzından sulu çamur gibi bir kahkaha çıktı. Diğerleri de ardından birer ikişer güldü. Sonra araya başka biri girdi.

"O zaman biz de tahtalıköyü boylamaz mıyız? Bomba Japonları ve Korelileri ayırt ederek mi patlıyor sanki?"

Bu sefer kimse gülmedi.

Siren çaldığında, sığınakta duvarın köşesine çömeldim ve yukarıda olacakları hayal ettim. Sirenler koğuşlarında sinmiş haldeki mahkûmlar tarafından da duyulacaktı. Sirenlerin ardından ölümün habercisi gibi yaklaşan pervane sesi ve her şeyi yok eden bomba sesi de. Fakat o lanet bombaların koğuşları es geçmesi için dua etmekten başka yapabilecekleri bir şey yoktu.

Hava savunma sığınağı derin ve sağlamdı ama beni utançtan koruyamıyordu. Ben onları ölümün ortasında bırakıp hayatta kalmak için sığınağa kaçmıştım. Burada olmam haksızlıktı. Neden ben korunurken ve onların bir kenara atılması gerekiyordu? Suçlu oldukları için mi? Öyleyse benim hiç mi suçum yoktu?

Akkor lamba uzakta patlayan bombaların kükremesiyle yanıp söndü. Alçak tavandan bir toprak yığını düştü ve balık kokusu gibi pis bir koku yayıldı. Ben yaşıyordum. Yaşadığım gerçeğine duyduğum utançtan başımı eğdim. Bombardımanın altında savunmasız bırakılanların kaderini tahmin edebiliyordum ama acılarını içselleştiremiyordum.

Tehlike geçti alarmı çalınca gardiyanlar gürültü patırtıyla sürü halinde sığınaktan çıktı. Kısa bir saklambaç oyunundan sonra eve dönen çocuklar misali... Dik merdivenleri koşar adım çıktım ve hemen Dongcu'yu aradım. Sıfıra vurulmuş saçları beyaz tozla kaplanmıştı ve yaşıyordu. Nefes alıyor, bana bakıyor ve dudakları titriyordu.

Bombardıman devam ederken farklı yerlerdeydik. Ben yeraltı sığınağında, o ise yerin üstündeki koğuşta. Ben hayat diyarında, o ise ölüm diyarında. Yüz metreden daha kısa bir mesafe kaderimizi belirlemişti. Ancak kader kolay bir denklem değildi ve bombalar her seferinde koğuşları ıskalamıştı. Her şeyi alıp götürecek gibi görünen bombardıman geçtiğinde, ölümden kaçmak için sığınağa koşanlar da, koğuşlarında ölümü bekleyenler de aynı şekilde hayatta kalmıştı.

Şükretmeli miydim? Bu içimden gelmiyordu. Zira şükretmek için çok fazla bedel ödemiştim.

Bu aşırı çile, bu aşırı yorgunluk

Birbirine kenetlediği ellerini masaya koyan Dongcu biraz gergin görünüyordu. Soğuk hava nedeniyle başparmağının tırnağı kırılmıştı. Yıpranmış pantolonun paçasının altında ayak bileklerinin beyaz yumrusu görünüyordu. Derinliğini bilemediğim göz bebekleri içime işleyerek benim utancıma baktı. Sakladığı hatıraları solmadan, hafızası daha fazla gitmeden ona Sugiyama'yı sormam gerekiyordu.

"Sugiyama'yı kimin öldürdüğünü biliyorsun, değil mi?"

"Onu öldüren bu zalim çağ. Herkes deliriyor, herkes ölüp gidiyor."

Kulağa hem kızgın hem de çaresiz gelen bu sesler ondan değil de başka birinin ağzından çıkıyor gibiydi. Sugiyama Dozan'ın hayatı bir çelişki yumağıydı. Ağzı bozuk, şiddet yanlısı bir gardiyan, kitapları yakan bir denetleyiciydi ama aynı zamanda bütün gece kitap okuyarak sabahlayan bir okuma bağımlısıydı. Hangisi gerçek yüzüydü? Belki de bunların hepsi onun gerçek haliydi. Zira hakikatin birçok yüzü vardır. Bizler zamana ve mekâna göre kimi zaman kötü kimi zaman dürüst, kimi zaman dolandırıcı kimi zaman dolandırılan, kimi zaman muhbir kimi zaman da ihbar edilen mağdur oluyoruz. Dongcu'nun haline acıdığım halde hava saldırısı alarmı çalın-

ca tek başına sığınakta saklanan benim gibi. Sonuçta en hor gördüğüm insandan başka bir şey değildim. Dongcu suçluluğumu okşar gibi konuştu.

"En güzel şey yaşamaktır. Kirli, zalim, cehennem gibi bir dünyada hayatta kalmaktır. Bir melek kadar saf ve bir kahraman kadar cesurca ölmek yerine, bir şeytan kadar acımasız da olsan hayatta kalmalısın. Ancak hayatta kalırsan kirli savaşın sonunu görebilir, kötülüğün ortadan kaybolduğunu ve yaralıların teselli edildiğini görebilirsin."

Cevabı utancım için bir bahane yerine geçti. Ona sordum.

"Sugiyama da hayatta kalmak için şeytan maskesi takmış olabilir miydi?"

Başını olumsuz anlamda salladı.

"Hayır, o bir şeytandı. Ama şeytan olmaktan utanan bir şeytan. Holhin Gol Muharabesi'nden canlı dönen bir savaş kahramanı değildi. O sadece savaş bataklığında türlü badireler atlatarak hayatta kalan biriydi."

Dongcu gözlerini indirdi. Konuşmaya devam edip etmeme konusunda tereddüt ediyordu. Tekrar sordum.

"Bu Sugiyama'nın sıkı denetimini, dayaklarını ve işkencesini nasıl açıklıyor?"

"Emin değilim. O da cevap veremez çünkü çoktan öldü. Ancak sağ salim geri döndüğü için kendinden nefret ettiği belliydi."

"Kendinden nefret etmenin zalimlikle ne ilgisi var?"

"Başkalarına karşı acımasız eylemleri için kendini cezalandırdı. Başkalarının bedenini mahvederek kendi ruhunu mahvetmek istemişti mi desem? Özsaygısını çöp gibi bir kenara attı, içinde öfke ve nefreti büyüterek insaniyet konusuna gözlerini kapattı. Zalim bir iblise dönüşünce kendini cezalandırabilecekmiş gibi..."

Sıvası lekeli duvara baktı. Birilerine kötü davranarak kendini cezalandırdığını söylemesi kulağıma zorlama gibi gelmişti. İşkenceden dolayı acı çeken kişi işkence eden değil, işkenceye uğrayandır. Sugiyama karşısındakinin acılarına kayıtsız kaldı. Hatta bundan zevk alıyormuş gibiydi. O affedilemez biriydi.

"İşkence kendinden nefret etmek değildir, bir suçtur. Aksine, o intihar etse veya kendine zarar verseydi, senin dediklerinin ikna gücü daha fazla olurdu."

Çatallaşan sesimle söylediğim her bir kelimeyi zihninde tartar gibi düşünerek başını salladı.

"Onun sağanak gibi gökten yağan bombalardan kurtularak karargâha dönen bir kahraman ilan edilmesi Kara Kuvvetleri'nin palavrası."

"Kara Kuvvetleri neden yalan söylesin?"

"Onu kahraman ilan edip kendi mağlubiyetlerini saklamak için. O, tek bir süngüyle tankçı erlerin boğazını kesen bir kahraman değildi. Sadece bizim gibi sıradan biriydi. Korkunca kaçmak isteyen biri yani."

"Onun Sovyet askerleri tarafından hiç kuşatılmadığını mı söylüyorsun?"

Dongcu başını iki yana salladı.



Sugiyama'nın Sovyet askerleri tarafından kuşatıldığı yalan değildi. Sovyet saldırısı onun dahil olduğu arama müfrezesinin geri çekilme yolu açmak için ana birlikten ayrılmasıyla başladı. Dokuz kişilik müfrezeden dört kişi ânında öldü ve hayatta kalan Sugiyama esir düştü. On gün boyunca süren acımasız işkenceleri hatırlamıyordu. Prangaların, kıskaçların ve sopaların sabrını ve özsaygısını nasıl yerle yeksan edip vicdanını nasıl yok ettiğini.

Şeytanlar onun ruhunu mahvederken Sugiyama da bir şeytana dönüştü. Şeytanla baş etmenin yegâne yolu ister istemez şeytana dönüşmekti. Teninde hissettiği ağrılar nedeniyle ve uykusuzluk, susuzluk çekerken defalarca kendinden geçse de tekrar uyanmak istedi. Ölüp cennete gitmektense bu cehennemde de olsa hayatta kalmak istedi. Acı çekmeyen insanlar kolayca ölümü seçebilir fakat doğduğundan beri acı çeken Sugiyama için hayatta kalmak kazanmak demekti. Ölüm yenilgi, vazgeçiş ve utançtan başka bir şey değildi.

Sugiyama muhbir olmayı reddetti. Üç gün boyunca uyuyamayınca kaç gün geçtiği dahası kim olduğu hakkında aklı bulanmaya başladı. Sugiyama mümkün olsa müfrezenin yerini, gittiği güzergâhı ve toplanma sinyalini unutmayı derinden isterdi. Unutabilseydi kendi ağzıyla itirafta bulunmazdı çünkü.

Sugiyama bayılıp uyandıktan sonra tekrar kendinden geçti. Her uyandığında istisnasız kendi kanının kokusunu aldı. Ne anlama geldiklerini bilmeden çarpık ve ezik sözler geveledi. Farkında olmadan tüm bilgileri ifşa edip etmediğini, ettiyse de nereye kadar anlattığını merak etti.

Sonrasında birdenbire gözlerini açtığında önündeki manzaranın değiştiğini gördü. Kan kokusu yerine burnuna kekremsi bir koku geldi. Öldüğünü ve cehenneme gittiğini sandı. Fakat sandığının aksine, gözlerinin önünde cennet manzarası vardı. Su ve lapa kâsenin bulunduğu yer cennet de cehennem de değil, Sovyet Ordusu Sahra Hastanesi'ydi. Sugiyama kendini kaybederek bir kâse lapayı silip süpürdükten sonra bedenini yokladı. Parçalanma ve yırtılma izleri ile yarıklar ve irin toplamış yaralar gördü. Tüm bedeni bandajlarla kaplıydı fakat hayatta kalmıştı. Sevinse mi, üzülse mi, bilemiyordu.

Düşmanın onun canını bağışlamasının, işkenceye ara verip yaralarını iyileştirerek karnını doyurmaya kadar ihtiyaçlarını

karşılamasının elbette tek bir sebebi vardı. Bu tüm sırları döküldüğü anlamına geliyordu. Hatırlamıyordu fakat kendinden geçtiği sırada tüm gerçekleri itiraf ettiğini düşündü. Saçları diken diken oldu.

Sugiyama bacaklarına dokundu. Dizleri soyulmuş ve birkaç yeri yanmış ve parçalanmıştı fakat kırık yoktu. Çadırın aralığından dışarıya baktı. Dört nöbetçi er sahra hastanesinin dört büyük çadırını koruyorlardı. Yapması gereken şeyin kaçmak olduğunu açıkça anladı. Düşman onun müfrezesinin konumunu öğrenmiş olsa da müfreze çoktan yer değiştirmiş olacağından hâlâ umudu vardı. Müfrezenin bıraktığı izlerin peşinden giderse onlara katılabilirdi.

Sugiyama yerden çadırın kazığını çekip çıkardı. Demir kazığı nöbetçinin boğazına saplayıp silahını almayı düşünse de toy bir nöbetçi eri öldürmenin anlamsız olduğunun farkına vardı. Amacı nöbetçinin silahını almak veya onu öldürmek değil kaçmaktı.

Titreyen bacaklarını gererek etrafına bakındı. Çadırdan yüz metre kadar uzakta sık huş ağaçlarından bir orman vardı. Demirle dağlanmış uyluğu sızladı. 12 buçuk saniyeye ihtiyacı vardı. Nöbetçiler gözlerini sadece 12 buçuk saniyeliğine başka bir yere çevirse duman gibi ormanın içinde kaybolabilirdi.

İçinden üçe kadar sayan Sugiyama gözlerini kapatıp koşmaya başladı. Bir ayağını yere basmadan diğer ayağıyla adım atmak için çabaladı. Merminin ne zaman omurgasını parçalayacağını bilmesi imkânsızdı. Yaralı bileği onu ileriye itti. Rüzgâr yüzüne hızlıca sürtünüp kulağını yaladı.

Bir an her yer sessizliğe gömüldü ve burnuna gazellerin kokusu geldi. Gözünü açtı. Sık huş ağaçları görüş alanını kapatıyordu. Karanlık ormanın içinden geçerek ilerledi.

Orman devasa bir tuzak gibi onu sarıyordu. Uzun ve gür dallar yüzünden yönünü kestiremiyor, keskin bir ışık huzmesi

gözbebeğini deliyordu. Dallar yüzüne çarpıyor kökler ayağından kavrıyordu. Bitkin bacaklarını rastgele sallıyor, boğazından yanık kokusu geliyordu. Yere yığılacağı her an çamura bulanmış müfrezesini hatırlayarak içgüdüyle yürümeye devam etti.

Gece, gündüz, gündüz, gece dur durak bilmeden yürüdü ve müfreze sığınağına varıp dizlerini mahveden bitkinlik hissiyle inledi. Çünkü müfrezesinden hiçbir iz yoktu. Müfrezenin bıraktığı işareti kontrol ettikten sonra hissizleşerek bir lastiğe dönmüş bacaklarını zar zor hareket ettirdi.

İki gün sonra hareket halindeki müfrezeyi neredeyse yakalamıştı. Sağ salim dönerek müfrezeye katılabilirse bilinçsizce yaptığı gammazlık suçunun affedilebileceğine inanıyordu. Eğer kaderinde ölmekten başka bir şey yoksa onlarla ölmeyi yeğlerdi. Bıraktıkları işarete göre alçak bir dağı daha aşarsa müfrezeyi yakalayabilecekti.

Hali mecali kalmamış bacaklarla dağın dik yamacını sürünerek çıkarken uzun bir ıslık sesi geldi. Bomba atıldığına dair bir uyarı olduğunu kavramadan, bir patlamayla birlikte silah ve çığlık sesleri birbirine karışarak büyük bir gürültüye dönüştü. Delirmişçesine kayalara ve ağaç köklerine tutunarak dağın tepesine tırmandı. Ter ve toz bütün vücudunu kaplamıştı. Dağın tepesine ulaşınca Rus ordusunun kendinden bir adım önce davranarak müfrezeye baskın yaptığını fark etti. Ağaçlar devasa ateş sütunlarına dönmüştü, közler uçuşuyordu.

Yuvarlanırcasına dağdan indi. Rus ordusunun geri çekildiği orman kapkara yanmıştı ve barutun sıcaklığı ayak tabanını ısıttı. Gözleri yakan dumanın altında müfrezedekilerin isimlerini bağırdı. Cevap yoktu.

Birden uzaktaki dağın tepesinden ona dik dik bakan bir çift göz farketti. Sessizliği bölen silah sesiyle birlikte kalın bir

sopayla vurulmuş gibi hissettiği korkunç şok omuz eklemini vurmuştu. Sıcak ve yapışkan kanı üniformasını ıslattı. Hâlâ soğumamış sıcak toprağa yanağını yasladı. İrili ufaklı ağaçların çatır çatır yanışını duyuyordu. Bu ses bir müzik gibiydi. Bir zamanlar sevdiği kadının uzun beyaz parmakları aklına geldi. Kötü bir ölüm olmadığını düşündü.

Yeniden uyandığında orman buz gibiydi. Ağır göz kapaklarını zorla kaldırdı. Önünde dimdik duran bir askerin tozluklarını gördü. Tecrit edilmiş müfrezeyi kurtarmak için harekete geçen Kwantung Ordusu'nun arama birliğiydi. Göz kapakları indi. Birinin uzaktakilere bağırdığını duydu.

"Kurtulan var. Tahliye edin!"

Telaşlı postal sesleri duyuldu ve bedeni havaya kaldırıldı. Görevini tamamlamıştı. Zira onun görevi hayatta kalmaktı.

Sonrasında hayatı boyunca hep o zaman ölmem gerekmiyor muydu diye düşündü. Uzun zaman boyunca yanan ormanın içinde bıraktığı ruhunu unutamadı. Boş ruhuna şeytani bir ruh girip yerleşmişti.



"Şiddetinin nedeni savaşta silah arkadaşlarını satma karşılığında tek başına hayatta kalmasının suçluluk duygusu mu?"

Derin bir iç çekerek sordum. Dongcu kısacık saçlarını ovalayarak cevap verdi.

"Kendisini o hale getiren şeyin Rus Ordusu tarafından uğradığı ağır işkenceler olduğunu düşünmüştü sanırım. İşkenceye uğramasaydı silah arkadaşlarının hayatını satmayacağını düşünmüş olmalı."

"Bunun mahkûmlara işkence edip sert davranmasıyla ne ilgisi var?"

"Mahvolmuş ruhunun hayatta kalabilmesinin tek yolu belki de şeytani bir ruha dönüşmekti. İsa Mesih'i satan Yahuda İşkariyot kendini astı. Gel gör ki Sugiyama hayatta kalmıştı."

Daha fazla açıklama yapmadan sustu. Ne dediğini anlamış gibiydim. Sugiyama ne zaman suçluluk duygusuna kapılsa gördüğü işkenceyi hatırlamış olmalıydı. Belki de işkencenin acısını her hatırladığında sattığı silah arkadaşlarını hatırlıyordu. Öyle ya da böyle, cehenneme benzeyen anıları onu bir şeytana dönüştürmüştü. Her seferinde de sopasını kaldırıp gördüğü işkenceyi başkalarına uyguladı. Kötü anılar bir başka kötülüğü doğurmuştu yani.

Sopa karşısında yıkılan mahkûmları gördüğünde sonuna kadar dayağa dayanabilecek birinin olmadığından emin olup suçluluk duygusunu mu hafifletiyordu acaba? Bu utanç verici geçmişini haklı hale getirmeye çalışan Sugiyama'nın uydurduğu bir bahaneden öteye gidemezdi.

Anlamakta zorlanıyordum. Yine de yapabileceğim bir şey yoktu. Dünyada anlaşılmaz şeyler çoktu ve şayet anlamış olsam da aynı duyguları paylaşmam hiç mi hiç mümkün değildi. Sugiyama'nın müfrezesinin sığınağını Sovyet askerlerine gammazladığı iddiasının doğru olmadığına dair fikrimi söyledim.

"Sugiyama sonuna kadar ağzını kapalı tuttu. Eğer onun bir hatası varsa, o da sırrı sızdırmış olması değil, Sovyet ordusunun hilesini fark etmemiş olmasıdır. Ağzını açmayınca Sovyet ordusu onun kaçmasına kasten izin vermiş sonra da peşinden gitmişti. Ardından tam müfrezesine katılmak üzereyken müfrezeyi yok etmişti."

"Nasıl bu kadar eminsin?"

"Eğer itiraf etmiş olsaydı, müfrezesi uzun süre önce saldırıya uğrardı. Söylemiş olsaydı, cehennemi aratmayan o sahneye

şahitlik etmez ve bunun için suçluluk duymazdı. Öyle olsaydı vicdanı da ruhunu mahvetmemiş olurdu."

Sugiyama'nın suçlarının asla affedilmeyeceğini biliyordum ama öte yandan onun acısını sanırım anlayabiliyordum. Peki, Sugiyama iyi bir insan mıydı? İyi niyetliyse şayet, bu nasıl bir iyi niyetti?

Yahudi Esirler Korosu

Sugiyama öldüğünde ve Dongcu başkalarının yerine mektup yazmayı bıraktığında kartpostalların sayısı gözle görülür şekilde azaldı. Ara sıra gardiyanların postası gelip gitse de Koreliler neredeyse hiç kartpostal yazmıyordu. Bir keresinde özellikle Dongcu'nun peşinden ayrılmayan, mektup yazmaktan hoşlanan genç bir mahkûma bunun nedenini sormuştum. Çok arkadaş canlısıydı ve bana bile samimi davranıyordu. Kalın dudaklarının arasından soğuk bir nefes vererek şöyle cevapladı.

"Güzel haberler olsun ki kartpostal gönderilsin, öyle değil mi? Kötü haber varsa da hiç bilmemek daha iyi olur."

O zaman neden bu kadar çok insan Dongcu'dan yazmasını istemişti ki? Genç mahkûm tekrar homurdandı.

"Onun kötü haberleri bile güzel bir üslupla yazma yeteneği vardı. Soğuktan ölecek haldeyken bile soğuğun vücudu güçlendirdiğinden mi bahsetmedi, küçük bir koğuşa zar zor sığılırken, koğuşun dar olması sayesinde soğuğa dayanıldığını mı yazmadı... Daha neler neler, sonuçta hiçbiri yalan değil. Yazmayı bitirince kartpostalı okurdu ve ben de ona hak verirdim zaten. Soğuktan ya da acıdan şikâyet etmezdi ve olumlu gözle bakarsak buradan ayrılma ümidini aşılıyordu. Ona kartpostal

yazdırmak için akın eden herkes umut dolu sözler duymak istiyordu. Kartpostal yazmayı bırakınca da diğerleri umudunu yitirdi. Ah! Acaba bir daha kartpostal yazar mı?"

Sorusuna cevap verememiştim. Sadece yazdığı kartpostalları okumak istedim. Tıpkı Sugiyama'nın yaptığı gibi.

Savaş devam ediyordu. Daha çok genç savaş alanına sürükleniyor, daha çok genç ölü olarak geri dönüyordu. Dışarıda yiyecek ve giyecek stoğu çoktan tükenmişti. İnsanlar açtı, çıplaktı ve dehşete kapılmıştı ama Fukuoka Hapishanesi yersiz bir heyecanla doluydu. Bir hafta sonra yapılacak konserin hazırlıkları yüzündendi. Müdür toplantı salonu, avlu ve idari bölge arasında mekik dokuyor ve başgardiyansa harıl harıl Tokyo'dan gelecek ileri gelenleri karşılama hazırlığı yapıyordu. Midori son provaya odaklanan koronun seslerini daha iyi hale getirmeye çalışıyordu. Arka arkaya yapılan hava saldırıları nedeniyle bazı ileri gelenler Fukuoka'ya gelmekte tereddüt ederken, İçişleri Bakanı ve ordu komutanının katılma kararı ile bir anda fikirleri değişmişti. Yüksek rütbeli bürokratlarla generallerin katılımı, Japonya'nın güney bölgesini savunmaya yönelik iradelerini dünyaya göstermeyi amaçlıyordu.

Dongcu yaklaşan konser için heyecanlı ve gergindi. Bütün ilgisi "Yahudi Esirler Korosu"na çevrilmişti. Şarkıyı uzaktan belli belirsiz de olsa duyabilse her şeyi yapmaya hazırdı ancak koğuştan koroyu duymak imkânsızdı. Bunun nedeni konserin yapıldığı revir binasındaki toplantı salonu ile 3 numaralı binanın çok uzak ve koğuş duvarlarının çok kalın olmasıydı. Üstüne üstlük atölyedeki makinelerin yüksek sesleri de müziği duymasını engelleyecekti.

Konserden iki gün önce coşkulu bir sesle müziği dinlemenin bir yolu olduğunu söyledi. Nasıl bir yol olduğunu sordu-

ğumda, konserin yapıldığı pazartesi günü tıbbi tedbire tabi tutulursa revir binasına gidebilirim diye cevap verdi.

Bu sözlerin anlamı gayet açıktı. Konser sırasında reaktif ünitesine giderek iğne vurulacağını söylüyordu. Reaktif ünitesi toplantı salonuna yakın değildi ancak binanın aynı katındaydı. Gösteriyi bizzat izleyemese de kulak kabartıp dinlerse koroyu rahatlıkla duyabileceği bir mesafeydi. Ama sözlerinde gizlenen ölümcül bir tehlike seziliyordu. Başımı inatla salladım.

"Tıbbi tedbir programı her hafta salı ve cuma günü. Bunu keyfi olarak değiştiremezsin."

"Yuiçi, lütfen!"

Yine bir seçim yapmamı istiyordu. Tehlikeyi göze alarak hazırladıkları konseri dinlemesine engel mi olacaktım yoksa o şarkıyı dinlemek için tehlikeli iğneyi vurulmasına izin mi verecektim? Gittikçe boşalan zihninin küçücük bir kısmını da olsa müzikle doldurabilse, ne olursa olsun her şeyi yapardı. İsteğini geri çeviremezdim.

Ertesi gün korodakilere refakat görevimi bitirdikten sonra reaktif ünitesine gittim. Uzun koridorda yürürken, kaç kez dönmeli miyim yoksa devam etmeli miyim diye tereddüt yaşadım. Sonunda reaktif ünitesinin kapısını açtım ve afallayan sorumlu doktora ilave iğne vurulmak isteyen bir mahkûmun olduğunu bildirdim. Nedenini soran doktora şöyle cevap verdim.

"Reaktif tedavinin etkisi kendini gösteriyor gibi. Zindelik kazanan hastalar ağır işlerde bile kolay kolay yorulmamakta ve verimlilikleri de artmakta."

Doktor bir an için şüpheli gözlerle baktı, sonra hemen gülümseyerek döndü ve deneğin hükümlü numarasını istedi. Epey bir süre sonra, ağzımda dolaşan üç rakamı zar zor söyledim.

"645..."

Doktor heyecanlı bir sesle bağırdı.

"Tamam! Pazartesi günü saat ikide onu reaktif ünitesine getir! Bu nadir tıbbi tedbirin başarısını yakından takip etsem iyi olacak."

Cevap vermeden ayağa kalktım.

Konser gününün sabahı hava berraktı. Hapishane avlusu gece sessizce yağan karla birlikte bir kâğıt kadar beyaz parlıyordu. Güneş doğarken koro üyelerini toplantı salonuna götürdüm. Salonda düzinelerce gardiyan başgardiyanın talimatları doğrultusunda telaşla hareket halindeydi. Sahneye kırmızı halı serilmiş ve seyirci tarafına da yaklaşık 300 sandalye yerleştirilmişti.

Öğle vakti geçtiğinde hapishane kapısına siyah arabalar gelmeye başladı. Siyah smokinli Üstat Marui arabadan indi. Bir gün önce Fukuoka'ya gelen üstat, sahneyi kontrol ettikten sonra soyunma odasına gitti. Hapishanenin giriş kapısına ardı ardına siyah arabalar yanaşıyordu. Smokinli ve üniformalı erkekler ve muhteşem tuvaletli kadınlar arabadan iniyordu. Hapishane konseri denilen bu benzersiz etkinliğe katılmak konusunda isteksiz de olsalar, içlerinde garip bir beklentinin olduğu belliydi.

Müdür yüzünde kocaman bir gülümsemeyle VIP konukları karşıladı ve jilet gibi ütülü takım giyen kıdemli gardiyanlar ve iyi giyimli hemşireler seçkin konuklara toplantı salonuna kadar eşlik etti. Boş yerler doldu ve Japon milli marşı söylendi. Sahnenin ışıkları söndü ve perde açıldı. Yasujiro Marui frakıyla spot ışıkları altında sahneye çıktı.

Refakat muhafızı Dongcu'nun ayak bileklerindeki prangaları kontrol etti. Koğuştan çıkan Dongcu ağır adımlarla revir binasına doğru ilerledi. Gece boyunca biriken kar rüzgârda

savruluyordu. Ayak basılınca kar, diş gıcırdatır gibi bir ses çıkardı. Şangırdayan prangaları kara gömüldüğünde Dongcu özgürlüğüne kavuşmuş yanılgısı yaşadı.

Revir binasının arka kapısından girer girmez müziğin sıcaklığını hissetti. Beklenti ve heyecan adımlarını biraz daha canlı hale getirdi. Reaktif ünitenin kapısına ulaştığında doktor onu gülümseyerek karşıladı. Dongcu kararlı bir ifadeyle muayene odasına girdi. Uzaktan bir adamın berrak, kederli sesi duyuldu.

Kale kapısının önünde kuyunun yanındaki ıhlamur...

Dongcu sese biraz daha odaklanmak için gözlerini kapadı. Doktorun sorusu araya girdi.

"Hükümlü numaran!"

"645."

Gölgesinin altında tatlı bir rüya gördüm

"İsim?"

"Hiranuma Docu efendim."

Dalları sallanarak bir şeyler söylüyor sanki...

"Ne zaman tahliye olacaksın?"

"30 Kasım 1945. 298 gün kaldı."

Şarkı bittince salonu alkış sesleri doldurdu. Ağzı kulaklarına varan Üstat Marui gülerken alnındaki teri sildi. Alkışlar devam etti. Başı yere değecek kadar iyice eğilerek selam verdi ve sahne arkasında kayboldu. Alkışlar onu tekrar sahneye çağırdı.

Hemşire ustalıklı el hareketiyle iğneyi serum hortumunun ucuna geçirdi. Soğuk bir iğne Dongcu'nun önkoluna girdi. Berrak ilaç vücuda ince hortumdan aktı. Dongcu korkuyordu. İlaç onu güçten düşürebilirdi. Şarkı ve alkış sesleri med cezir gibi bir yaklaşıyor, bir uzaklaşıyordu. Birkaç seferlik alkıştan sonra uzun bir sessizlik oldu.

Sahnede hayalete benzeyen yüzler belirdi. Mahkûmlar ağır prangalarını çekerek ses tonlarına göre dizildi. Şakırdayan prangaların sesi seyircilerin kalbini sıkıştırdı. Midori beyaz hemşire önlüğüyle sahneye çıkınca aralardan alkışlar koptu. Dimdik yürüyerek piyanonun başına oturdu. İfadesiz gözler onu inceliyordu. Birkaç derin nefes aldı ve ardından başını salladı. Parmakları tuşlara dokundu.

Dongcu gözlerini kapattı. Rahat nefesler, bulanık bilinç. Sanki derin sulara dalmış gibiydi. Uzaklardan piyano sesi geliyordu. Berrak sıvı damarlarından, duru piyano sesiyse kulaklarından bedenine akın ediyordu. Azametli ve hüzünlü sesler.

Git, düşünce, altın kanatlar takıp
Git yamaçlara, kon küçük tepelere
Vatan toprağımızda esen tatlı rüzgârlar gibi
Yumuşak ve ılık bir koku yayılır orada...
Giordano'nun kıyılarını selamla
Sion'un yıkılmış kulelerini

Karanlık sahnenin arkasındaydım. Kudretli sesler hafif bir hüzün yüklenerek yüreğime akın etti. Sadece kulaklarıma değil, koku, heyecan ve titreme olarak tüm duyularıma ulaştı. O kadar güzel bir müzikti ki ondan haz almayı hak edip etmedi-

ğim konusunda tereddüt ettim. O an insan olmanın güzelliğini ve yaşama sevincini keşfettim. İnsan olduğum ve hayatımın devam ettiği gerçeğiyle kalbim şiddetle çarptı.

Ah vatanım, öyle güzel ve yitik
Ah anılar, öyle değerli ve öldürücü

Şarkı bir erkek ve bir kadının aşkı gibi mütemadiyen gerginlik ve sakinlik arasında bir hızlanıyor, bir yavaşlıyordu. Her oktavın farklı tonuyla her birinin farklı ses rengi birbirlerine nüfuz ediyordu. Bu bir canavarın uluması kadar hüzünlü, yaz günü yağan bir sağanak gibi azametliydi. Midori piyanoyla sesleri hızlandırıyor, dizginliyor, kışkırtıyordu. Sonunda sesler birbirine karışıp patlayıverdi. Herkes birbirini teselli etti ve herkes birbirlerinin yaralarına dokundu. Şarkı söyleyenler şarkı söyleyebildikleri için, şarkı dinleyenler ise şarkıyı dinleyebildikleri için mutlulardı.

Peygamberin altın arpı
Neden sallanıyorsun öyle sessizce söğütlerden
Gönlümüzdeki ateşi yeniden yakıyorsun
Akıp giden zamanın şarkısını söyle bize

Süleyman'ın tapınağına benzeyen
Bize hüzünlü bir şey çal
Acılarımıza katlanmamız için
Muktedir Tanrı'nın şarkısını söyle bize

Sonunda şarkı bitti. Son notanın belli belirsiz izleri soldu ve kısa bir sessizlik oldu. Dongcu'nun gözleri her notanın son titreyişinin tadını çıkarıyormuş gibi hâlâ kapalıydı. Sessizlik yerini alkış ve tezahürat seslerine bıraktı.

Dongcu gözlerini açtı. Soğuk gerçeklik yine bir karabasan gibi üzerine çullandı. Ancak gözbebeklerinde henüz kaybolmayan melodinin izleri kalmıştı. Mutlu bir rüyadan uyanan bir çocuğa benziyordu. Hemşire kolundan kalın iğneyi çıkarttı. Doktor, "Güzel. Şimdi çok daha canlı görünüyorsun ha!" dedi.

Ertesi gün öğleden sonra, müdürden gelen ani çağrı üzerine çok gerildim. Bodrum kütüphanesi hakkında rapor etmediğim konu mu ortaya çıkmıştı acaba? Yoksa uçurtma uçuran kız hakkında bir şeyler mi öğrenmişti? Eğer öyleyse bana ne olacaktı? Türlü türlü düşünceler korkularımı körükledi.

Buz saçağı gibi kaskatı halde, müdürün gösterdiği sandalyeye oturdum. Müdür elindeki gazeteleri sallayarak neşeyle gülümsedi. Kocaman yazılar sanki birbiriyle yarışırcasına gözüme gözüme girdi.

"Fukuoka Hapishanesi", "Konser", "Duygu Yüklü", "Muhteşem Şarkı"...

Müdür etkilenmiş gözlerle yazılara baktı.

"Konser büyük bir başarıydı. Hapishane konseri sadece Fukuoka'nın yerel gazetelerinde değil, ulusal gazetelerde de yayınlandı. Mahkûmları getirip götürmek ve çalışmalarını kontrol konusunda senin de büyük bir katkın oldu."

Fakat hâlâ korkuyordum. Benim bu hapishaneye ne gibi bir katkım olmuş olabilirdi ki? Ne yetenekli bir gardiyan, ne külyutmaz bir denetleyici, ne de zalim bir işkence memuruydum. Tüm bunların suçluluğunu duyduğum halde hiçbirinden kaçamayan bir inzibattan ibarettim. Müdür gazeteleri bırakıp parmaklarıyla bıyığının uçlarını yukarı kaldırarak, "Çö Çisu infaz edildi. İki gün önce asılarak idam edildi" dedi.

Kafamın içi sanki elektrikler kesilmiş gibi karardı. Müdür son noktayı koyar gibi konuşmasına devam etti.

"Böylelikle cinayet soruşturması da bitmiş oldu. Sugiyama olayı sorunsuz kapandı."

İnanamıyordum. Daha Sugiyama'yı öldüren kişiyi bulamamışken Çö Çisu nasıl idam edilebilirdi? Onun ölmemesi gerekiyordu. Dayanılmaz çaresizliğimi zar zor bastırarak "Son bir ifade ya da son bir söz söyledi mi efendim?" diye sordum.

"Geriye tek bir söz bırakmadı. Bir gözlemciyi de son kez ifade vermeyi de reddetti. Hayattayken olduğu gibi ölümü de derli toplu, temiz oldu."

"Peki ya yakınları?"

"Hapishane sicilinde iletişime geçebileceğimiz aile üyesi veya yakın arkadaşı yoktu. İster istemez kimsesizler mezarlığına gömme işlemine kadar ben kontrol etmek zorunda kaldım."

Aklımı oynatmış halde kafamı salladım. Müdür benim çöken omzuma vurarak görevimi başarıyla tamamladığımı söyledi. İlkbaharda ödül olarak tatile göndereceğini de ekledi. Fakat bu sözler bir kulağımdan girip öbüründen çıkmıştı. Oradan nasıl çıktığımı bilemedim. Müdürün odasından çıkıp idare binasının uzun koridorundan ve karların erimediği avludan geçtim. Ayaklarımın altındaki toprak çökmüş de havada duruyormuşum hissine kapıldım.

Kimsesizler mezarlığına "311" sayısı yazılı bir tabela eklendi. Çö Çisu'nun hükümlü numarasıydı. Onun ölümü sadece onun değil benim için de dönüşü olmayan bir olaydı. Çünkü onun boynuna ipi geçiren bendim. Ben hakikat labirentinde yönümü şaşırmış dolaşırken, Çö Çisu gözlemci istemeden, son bir ifade bile vermeden ölmüştü. Sugiyama'yı öldüren katilin gerçekten o olduğunu içtenlikle dilemekten başka çarem yoktu. Ancak o zaman masum bir adamı idam ettirme suçluluğundan kurtulabilirdim. Yapabileceğim bir şey yoktu. Kim bilir, belki bir şey kalmıştı.

Sugiyama'yı öldüren gerçek katili bulmam gerekiyordu.

Tanrı aşkına, ne olmuştu acaba?

Karanlık donmuş toprağın üzerine serilmişti. Revir binasının penceresinden hafif bir piyano sesi duyuldu. Temiz pencerenin kenarları beyaz kırağı toplamıştı. Hafifçe yayılan sıcak ışığın altında piyano başında oturan Midori notalara baktı. Notalar ton ve seslerin en saf diliydi.

Yükseklik, uzunluk, ara ve es barındıran her bir notayı yavaş yavaş okuyordu. Karmaşık notalar rastgele örnekleme sayı tablosu gibi ince bir mırıldanışla ağzından süzülüyordu. Yaklaştığımı anlayınca mırıldanmayı bırakıp arkasına baktı.

"Revirde tedavi görenlerin muayene kayıtlarını görmek istiyorum. 3 numaralı binadaki hastaları muayene ederek kayıtları tutuyorsun ya" dedim.

"Muayene kayıtları ancak başgardiyanın dilekçesi ve muayene dairesi başkanının izniyle gösterilebilir" diye cevap verdi.

"Bunu biliyorum fakat Sugiyama'nın ölümünü ortaya çıkarmak için o kayıtları görmem lazım."

Hafifçe kaşlarını çattı. Bu talebim onun başını belaya sokar mı diye merak ettim.

"Muayene kayıtlarının cinayetle ne ilgisi var?" diye sordu.

"Ölmeden önce ne yaptığına bakarsak ölümüne dair ipuçları bulabiliriz. Kimi, ne zaman, nerede ve nasıl yaraladığını bilmemiz gerekiyor."

"Basit yaralanmaların nasıl meydana geldiği ile nasıl tedavi edildiğinin yazıldığı bir deftere bakarak cinayet hakkında bir şey öğrenilebilir mi?"

"Kayıtların bir canı vardır. Güzel bir müzik olarak hayata dönen boş bir nota gibi. Muayene kayıtları bize Sugiyama'nın nasıl bir hayat yaşadığını ve neden ölmesi gerektiğini söyleyecektir."

Bir an pencereden dışarı baktıktan sonra, kararını vermiş gibi başını salladı. Sonra dik bir duruşla piyanoya döndü. Ertesi gün pratik yapan Midori nota defterinin altından siyah ve sert kapaklı bir dosya çıkarıp uzattı. İstediğim muayene kayıtlarıydı. Dosyayı uzattıktan sonra hiçbir şey söylemeden tekrar piyano çalmaya başladı. Altın rengi günbatımı toplantı salonunda uzun süre parladı. Dosyayı okumaya başladım.

3 numaralı koğuş binasındaki mahkûmların nadiren tıbbi tedbire tabi olmaları kayıtlarda da açıkça görünüyordu. Ocaktan ağustosa kadar neredeyse hiç muayene kaydı yoktu ve sadece ara sıra ölüm teşhisleri göze çarpıyordu.

Ölüm 3 numaralı koğuş binasında sık sık yaşanıyordu. Farklılıklar olmasına rağmen ayda üç dört ölüm meydana geliyordu. Ocak ayında atölyede çalışan bir mahkûmun boya tankına düşerek boğulmasıyla başlayan ölümler, koğuş binasının tavanını onaran bir mahkûmun düşerek, altmış dört yaşındaki bir mahkûmun gece yarısı kalp krizinden ölmesiyle devam ediyordu. Şubat ayında da kalp krizleri, yüksekten düşerek ölümler, boğularak ölümler devam etmiş, yaz gelince de beyin kanaması ve kalp krizleri artmıştı. Eylül ayından itibaren yaralanmalara dair muayene kayıtları birer ikişer yazılmaya başlanmış ve kasım ayı sonrasında hızla artmıştı.

3 numaralı koğuş binasından gelen yaralılarla doktor yerine nöbetçi hemşire ilgileniyordu ve kayıtlarda gösterilen yaraların çoğu baş bölgesinde kesik şeklindeydi. Yaralanmalar çalışırken

düşme veya merdivenden yuvarlanarak kafanın yarılması şeklinde açıklanıyordu. Yapılan müdahaleler kanamayı durdurma ve dezenfeksiyon gibi basit ilk yardımdan ibaretti. Sık sık muayene olanların kişisel bilgilerine baktığımda bazı tanıdık isimler görmüştüm. Çö Çisu, Gim Göngpil, Hiranuma Dozu.

Yun Dongcu?

Sanki bedenime keskin bir cisim batırılmış gibi irkildim. Çö Çisu ve Yun Dongcu on beş günde bir ya da iki kez mütemadiyen tedavi görmüştü. Yaralandıkları bölgeler kafadan başlamak üzere baldırlar, omuzlar, kollar vs. idi, yani vücudun her yerinde kesikler veya yarıklar vardı.

Bir sonraki başlık yaralanma sebeplerinden bahsediyordu ki bunları okuyunca muayene kayıtlarının doğruluğundan şüphe etmiştim. Defterde kaydedilen yaralanmaların detayları bildiğim gerçeklerden oldukça farklıydı. Açık halde defteri tutarak Midori'nin yanına gittim. Çalıştığı bestenin son mısrasını çalarken durdu.

"Bu kayıt defterine ne kadar güveneceğimi bilmiyorum. 3 numaralı binadaki mahkûmlar arasında Sugiyama'nın sopasıyla kafası yarılmamış tek bir kişi yok. Benim getirip götürdüğüm beş ya da altı kişi de dahil. Anlamadığım, bu kayıtlarda gardiyanın dayağıyla yaralanıldığına dair tek bir satırın bile olmaması."

"Kayıtlar yalnızca kaydedilmiş gerçeklerdir çünkü işin aslı farklıdır" dedi bakışlarımdan kaçınarak.

"Muayene kayıtlarının yanlış olduğunu mu söylüyorsun?"

"3 numaralı koğuş binasından yaralılar revire gelince ilk müdahaleyi ben yaparım. İşimi bitirip yaranın tipini ve derecesini bildirdikten sonra, sorumlu doktor yaralanmanın ve tedavinin ayrıntılarını kaydeder."

"Doktor denen şahıs neden var olmayan sahte gerçekleri kaydetti ki?"

"Müdür bu hapishanedeki korkunç şiddetin ortaya çıkmasını istemiyor. Resmi bir belge olan muayene kayıtlarında böyle yüz kızartıcı, tatsız şeylere yer vermek istemedi anlayacağın."

"Hadi müdürü anladım, o neyse de doktorlar hastanın neden ve nasıl yaralandığını dürüstçe kaydetmekle yükümlüdür."

"Onlar için birkaç mahkûmun yaralanması hiçbir şey ifade etmiyordu."

Gözlerine delirmiş gibi dik dik baktım. Onu suçlamak istemiyordum ama sesim çatallaşmıştı.

"Burada yazılan yalanları değil de, işin aslını söyler misin? Tanrı aşkına, ne oldu?"

Bakışlarını klavyeye çevirdi. Tuşlar ânında gümbürdeyecek gibiydi.

"Ayda neredeyse bir ya da iki yaralı bile gelmezken eylül ayından itibaren baş bölgesinde kesik olan yaralı sayısı artmaya başladı. Yaralanmanın sebebini sorduğumda çoğu Sugiyama'nın adını vererek küfürler savuruyordu. Kasaptan farksız o herif insanı köpek gibi dövüyor, Korelilerin hepsi onun elinden ölecek diyorlardı. Dediklerine göre sert, kör bir aletle kesip yarıyordu. Ama garip bir şey vardı."

"Neymiş o?"

"Yaraların çoğu iki ila üç santimetre uzunluğunda kesiklerdi. Sanki pratik yapıyormuş gibi ince deriyi hatasız kesiyordu. Uyluk gibi kalın bölgeleri keskin kırbaç demiriyle yarmıştı."

"Mümkün olduğunca deriyi yaralamaktan ya da yırtmaktan kaçınmak yaygın bir işkence yöntemidir. Fakat Sugiyama'nın işkencesi tam tersiymiş demek."

"Bir gün yaraya müdahale ederken yaralının sol serçeparmağının bükülmüş olduğunu gördüm. Kırık kemik düzgün tedavi edilmediği için burkulmuştu. Nedenini sorduğumda Sugiyama'nın kullandığı sopaya engel olmak isterken parmağının kırıldığını söyledi. Aklımı tuhaf bir düşünce kurcaladı."

"Ne gibi?"

"Kesik, yırtık ya da yarıklar kanama nedeniyle büyük bir yaralanma gibi görünür ama beklenmedik bir şekilde çabuk iyileşir. Aksine, kırık parmak çok daha ciddi bir yaralanmayken adamcağız tedavi talebinde bulunmamıştı. Diğer hastaların durumu da aynıydı. Ağır yaralı insanlar da neredeyse hiç tedavi talebinde bulunamazken, birdenbire vücudunda kesik olan yaralılar akın etmeye başladı."

İşin aslı gayet basitti. Sugiyama'nın şiddet eylemleri eskiden beri devam ediyordu ancak herhangi bir tedavi talebi olmamıştı. Eylül ayından itibaren kasıtlı olarak vücudunda kesik olanların tedavi almalarını sağlamıştı. Eylül ayından sonra iki şey değişmişti. Birincisi yaralanma tipi, ikincisi ise tedavi talebinin başlamasıydı. Bu gerçek, aklıma Sugiyama hakkında bazı şüpheleri getirdi. Eylül ayında meydana gelen değişikliğin nedeni neydi? Merak ettiğim bir konu daha vardı.

"Çö Çisu ve Hiranuma ayda ortalama bir veya iki kez tedavi görmüş. Kasım ayından sonra Hiranuma neredeyse iki haftada bir tedavi görüyor, sebebi neydi?"

Midori'nin gözbebekleri neredeyse görünmeyecek derecede titredi. Bir şey mi saklıyordu? Bir şey saklıyorsa bilmek istiyordum, saklamıyorsa da saklamadığından emin olmak istiyordum.

"Çö Çisu'nun o sıralarda tünel olayı yüzünden sorgulanırken şiddete uğradığını hatırlıyorum. Hiranuma ise..."

Bir an durakladı. Gözlerimi ondan ayırmadan sordum.

"Sugiyama o sıralarda Yun Dongcu ile şiir yoluyla duygularını paylaşıyordu. Hâlâ şiddete başvuran bir gardiyandı ama sadece Dongcu konusunda koruyucu rolüne geçtiğini mi söylesem? Peki, hangi sebeple Yun Dongcu'nun kafasını yaralamış olabilir?"

Altın renkli günbatımı şarap kırmızısına boyandı ve ardından koyu kırmızıya döndü. Karanlık, pencerenin dışından bizi izliyordu. Yun Dongcu'nun tedavisinin başladığı zamanı düşündüm.

"Eylül 1944, bu tarihte ne olmuştu acaba?"

Düşünceler dikiş iğneleri gibi uçarak zihnime saplandı. Geri verdiğim kayıt dosyasını nota defterinin altına sakladı ve toplantı salonunun ortasından geçerek karanlıkta kayboldu.

Gardiyan odasına döndüğümde nöbetçi gardiyan sevinmişti. Biriken raporları yazmam gerektiğini, onun yerine nöbet tutabileceğimi söyleyince, sanki beyaz dişleri yerinden çıkacakmış gibi ağzı kulaklarına vardı ve bana gardiyan odasının anahtar destesini vererek kaçarcasına gözden kayboldu.

Anahtarları titizlikle inceledikten sonra, odadaki metal dolabın anahtarını buldum. Hapishanenin tüm resmi belgeleri dosyalar halinde bu dolapta muhafaza ediliyordu. Dezenfeksiyon ve Temizlik Kaydı, Hava Saldırılarında Tahliye Eğitim Raporu, 3 Numaralı Koğuş Binası Mahkûm Sorgulama Kayıtları, İşçi Yerleştirme ve İş Denetim Günlüğü...

Ağustos ayının öncesi ve sonrası olarak aradığım Revir Tedavi Talepleri ve Ölüm Bildirim Talepleri üçüncü raftaydı. Tedavi Talep Belgesi, tedaviye ihtiyaç duyan bir mahkûm olduğunda sorumlu gardiyanın inisiyatifine kalmış, yardım amaçlı bir dilekçeydi. Karbon kâğıdını yayarak iki yaprak kâğıda yazılan ve başgardiyan tarafından onaylanan belgenin aslı muhafaza edilir, diğer nüshası revire teslim edilirdi. Ölüm bildirim dilekçesi ise ölen biri olduğunda tedavi talep dilekçesi ile aynı tarzda hazırlanarak saklanırdı.

Toplantı salonunda Midori'nin getirdiği dosya ile Tedavi Talepleri dosyası çok örtüşüyordu. Farkı ise, muayene kayıt defteri hem tedavi hem de ölüm kayıtlarını barındırırken, bu-

rada bu iki konu ayrı ayrı dosyalanmıştı. Eylül ayından itibaren gözle görünür şekilde artan tedavi taleplerinin çoğu Sugiyama Dozan tarafından yazılmıştı. Üzerinde yaralanmanın sebebi makul ölçüde yazıyordu ama en muhtemel sebebin sopası olduğu tahmin edilebilirdi.

Sonra farklı ve şaşırtıcı bir dosya gözüme takıldı. Ölüm Bildirim Talepleri dosyasının yanına yerleştirilen Zorunlu Denetim Aşamaları Raporu... Dosyayı incelerken ilk sayfanın ocak değil 24 Ağustos'ta başladığını fark ettim. Bu zorunlu denetim sisteminin ağustos ayında başladığı anlamına geliyordu.

Sugiyama tarafından yazılan tedavi talep dilekçelerine yeniden baktım. İlk dilekçe 22 Ağustos 1944 tarihliydi. 24 Ağustos ile 22 Ağustos arasındaki ilişki neydi? Zorunlu denetim aşamaları raporunun bir sonraki sayfasında ilk tıbbi tedbire tabi tutulan on iki kişinin isimleri, belirtileri ve şüphelenilen hastalık isimleri listelenmişti. Çoğunluğu beslenme dengesizliği ve güç kaybı şikâyetleriydi ve göz bozukluğu, uykusuzluk, basur ve duygusal kaygı gibi genel belirtilerdi.

Japonya'daki en iyi sağlıkçılar olan Kyuşu Üniversitesi ekibinin incelemesine değmeyecek belirtilerdi. Aslında doğru olan diyabet, katarakt, hepatit gibi ciddi hastalıkları olan yaşlı mahkûmların öncelikle seçilip tedavi edilmesiydi. Buna rağmen, tıbbi tedbire tabi olanların çoğu, 10'lu yaşların sonlarından 30'lu yaşların başlarına kadar genç Korelilerdi.

İmparatorluktaki en iyi sağlık personeli tıbbi tedbir programı için gerçek hastaları değil aksine sağlıklı insanları seçiyor gibiydi. Kafamda çözemediğim sorularla üç dosyayı yan yana açtım ve tarihlere göre kontrol etmeye başladım.

İncelediğim ilk şey Zorunlu Denetim Aşamaları Raporu'ydu. 24 Ağustos'ta yirmi dokuz yaşındaki Kaneyama Tokiçiro (Korece adı Kim Myongsul) zorunlu denetim için ilk

seçilen mahkûmdu. Hastalık adı beslenme dengesizliği ve uykusuzluktu.

Bu iki hastalık belirtisi yalnızca mahkûmlar için değil, aynı zamanda gardiyanlar için de geçerliydi. İkide bir tayın tedariğinin kesintiye uğradığı, gecenin bir yarısı hava saldırısı sirenlerinin çaldığı lanet savaş yüzünden yetersiz beslenme ve uykusuzluktan mustarip olmayan var mıydı ki? Başka bir deyişle Kaneyama, en iyi tıbbi bilgiye sahip sağlık personelinin beslenme dengesizliği ve uykusuzluk dışında herhangi bir anormallik tespit edemeyeceği kadar sağlıklı bir gençti.

Gencin ismi 17 Kasım tarihli Ölüm Bildiri Talebi dosyasında tekrar karşıma çıktı. Tanrı aşkına, 29 yaşında sağlıklı bir adamı üç ay içinde ölüme götüren ne olabilirdi? Son olarak iki kez Tedavi Talepleri dosyasını didik didik etmeme rağmen gencin ismini bulamadım. Herhangi bir tıbbi tedavi gördüğüne dair kaydı da yoktu.

Zorunlu Denetim Aşamaları Raporu ile Ölüm Bildirim Talepleri dosyaları arasında bulduğum bağlantı Tedavi Talepleri dosyasında belirsiz hale gelmişti. Ancak asıl Tedavi Talepleri dosyası ile diğer iki dosya arasında hiçbir ortak noktanın olması, ikisinin ortak noktalarının olduğunu bariz şekilde ortaya koyuyordu. Tedavi gören mahkûmlar tıbbi tedbir için seçilmiyor, tıbbi tedbire seçilmeyenler için de ölüm bildirimi dilekçesi yazılmıyordu. Başka bir deyişle, Sugiyama tarafından yaralananlar tıbbi tedbirlerden hariç tutulurken, ölenler tıbbi tedbirlere tabi tutulanlardı.

Tekrardan Ölüm Bildirim Talepleri ile Zorunlu Denetim Aşamaları Raporu'nu karşılaştırdım. Umarım yanılıyorumdur diye düşündüğüm varsayımım maalesef doğruydu. Kasım ayından sonraki yedi ölüm bildiriminin beşi tıbbi tedbire tabi tutulan mahkûmlardı. Ölüm sebepleri beyin kanaması, kalp ve

ritim bozuklukları, metabolik bozukluklar ve benzeri şeylerdi. Geride kalan iki kişiden biri tüberkülozdan mustarip yaşlı bir adamdı, diğeri ise duvar onarımı sırasında düşen taş yığınının altında ezilerek ölmüştü.

Eski kapı çerçevesini sallayan kuvvetli rüzgârın yüksek sesi yüzünden ürpererek arkama baktım. Pencere aralarından soğuk rüzgâr hücum etti. Tüylerim diken diken olmuştu.

Tıbbi tedbir programında, gerçek hastalığı olanları seçip tedavi etmek yerine tam aksine sapasağlam gençleri ve fazlasıyla sağlıklı adamları seçmişlerdi. Öyleyse bu insanlar neden ölmüşlerdi? Tanrı aşkına, revir binasında neler olmuştu?

Ertesi sabah başhekimin odasına girdim. Eski ama kaliteli kahverengi bir halı ayak seslerimi bastırdı. Zamanın eskitemediği ışıltıyla parlayan ahşap masanın yanında ürkütücü bir iskelet modeli dimdik durmaktaydı. Odanın bir duvarında anatomik şema, kas ve doku şemaları asılıydı ve Hakata Körfezi'nin sahil şeridi de pencerenin dışında uzanıyordu. Başhekimle görüşme talebinin iyi bir karar olup olmadığından emin değildim. Ama yapmam gereken bir şey olduğu belliydi.

"Nasıldı Yuiçi? Tıbbi tedbir çalışmalarını incelemenin faydası dokundu mu?"

Başhekimin gülümsemesi beyaz, aydınlık ve göz kamaştırıcıydı. Ondan bilmediğim bir entelektüellik ve asalet kokusu alıyordum. Dürtüsel olarak onun insanları cezbeden çekiciliğiyle şaşkına dönmüştüm, sesim çatlamıştı.

"Evet. Öyle oldu."

"Sevindim. Her hadisenin iki yüzünün olması doğaldır. İlkel mahkûmların ağzından çıkanlar değil de bilimsel tedavi sürecini izlediğin için yanlış anladığın konular da ortadan kalmış olmalı. Yakında müdürden sana izin vermesini isteyeceğim, iç rahatlığıyla memleketine gidip gelirsin."

Tebessümle beni uyarıyor, iyi niyetini göstererek beni azarlıyordu. Hakikaten içimden onun iyiliğini kabul ederek koşup Kyoto'ya gitmek geldi. Bu mide bulandırıcı demir parmaklıklardan kaçıp daracık rafların aralarındaki boşluklara koyduğumuz eski kitapların yanında uykuya dalmak istedim. Ama ondan önce halletmem gereken iş vardı.

"Teşekkür ederim ama ne yazık ki tıbbi tedbire tabii olanların yan etkileri devam ediyor."

Alnında yüzündeki tebessümü saklayan kalın kırışıklıklar göründü. Benim gibi bir inzibat bozuntusunun şikâyeti karşısında sabrı taşmıştı. Boğazını kısa boğuk bir öksürükle temizledi.

"Biliyorum. Bu araştırma ekibinin de öngördüğü bir durumdu."

Sözleri bir silaha dönüşerek adeta beni vurmuştu.

"Hafıza kaybı ve kanamanın kesilmemesini öngördüğünüz halde ilaç vermeye devam ettiğinizi mi söylüyorsunuz?"

Başhekimin çehresi yavaşça dondu. Parlayan gözlerle bana tepeden baktı. Az öncekinden tamamen farklı, soğuk, tehlikeli ve amansız bir bakıştı. Soğuk bir ses tonuyla konuştu.

"Sen Japonsun, değil mi?"

"Öyleyim."

"Öyleyse, yaptığımız bu savaşın ne kadar yüce olduğunu ve bunun Japon tarihi için ne kadar önemli olduğunu da biliyorsundur."

"Evet, biliyorum efendim!"

Bu savaşın ne kadar yüce ve ne kadar önemli olduğunu zihnime bir kez daha kazıyarak refleksle cevap verdim. Japonya ben doğduğumdan beri savaşın içindeydi. Rusya, Çin, Moğolistan, Kore, Amerika... Japonya durmadan sayılamayacak kadar çok düşmanla savaşmıştı. Düzenli ordulara, komünistlere ve gerillalara karşı savaşmıştı. Bir düşman geri çekildiğinde bir

diğeri ortaya çıkıyor ve bir cephe kapandığında bir diğeri açılıyordu. Başhekim başını onaylarcasına salladı.

"Buradaki araştırma ekibi de en az senin kadar sadakatle araştırmaları üzerinde çalışıyorlar. Senin bir inzibat olarak mahkûmları idare ettiğin gibi, araştırmacılar da doktor olarak hastaları idare ediyor. Sen nasıl gece boyunca devriye geziyor ve denetleme işi yapıyorsan, biz de bu savaşın kazanılması için sabahlara kadar çalışıyoruz."

Bana bakarkenki ifadesi ılımlıydı. Boğazımda düğümlenen tiksintimi kustum.

"3 numaralı koğuş binasındaki hastalarda görülen belirtiler imparatorluğun zaferi için mi efendim?"

"Araştırma ekibimiz uzun bir süredir bu savaşta mücadele eden askerlerimiz için yeni tedavi yöntemleri geliştirmeye kendilerini adadılar. Daha önce olmamış ve ileride olamayacak kadar yüce tedavi teknikleri geliştireceğiz."

"Ne tür bir tedavi yöntemi?"

"Profesyonel tıp bilgisi gerektiren konular bunlar. Bir iki kelimeyle anlatamam, anlatsam da anlayamazsın!"

Neşter kadar keskin sesi sözlerimi kesti.

"Elbette öyledir ama ben sadece bir inzibatım ve kesin olarak bildiğim tek şey, tıbbi tedbirlerin yan etkilerinin devam ettiği gerçeği."

"Kusma, ishal, baş dönmesi ya da hafıza kaybı ve kanamanın durmamasından bahsedeceksen gerek yok!"

"Hayatta kalabilmek için iğne vurulan insanlar ölüp gidiyor. Tanrı aşkına, bu revir binasında neler oluyor?"

Başhekimin gözlerinde şimşekler çaktı. Ağzımdan çıkanı kulağım duymuyordu. Sesimi yükselterek devam ettim.

"Tek bir kayıt yalan söyleyebilir. Ancak tek bir olaya ait iki veya daha fazla kayıt yalanları ortaya çıkarır ve gerçeği göz-

ler önüne serer. Zorunlu Denetim Raporu ve Tedavi Talepleri, Ölüm Bildirim Talepleri gibi belgeler yani."

Başhekimin yüzündeki kan çekildi. Yavaşça ılımlı tebessümüne geri dönerek konuşmaya başladı.

"Bak sen! Sadece inatçı biri olduğunu sanıyordum ama çok da zeki bir arkadaşımızmışsın. Güzel! Buraya kadarını anladıysan burada yapılan yüce araştırmayı da anlarsın. Sana istediğin şeyi söyleyeceğim ama sen de daha fazla vahşi bir köpek gibi iz sürerek her şeye burnunu sokmayacaksın."

Korku ve merak kalbimi sıkıştırdı. Başhekim öfkeli bir çocuğu yatıştırır gibi alçak sesle konuştu.

"Araştırma ekibimiz insan yaşam destek sistemi için devrim niteliğinde bir tıbbi teknoloji geliştiriyor. Başarılı olursa zayiat sayısını önemli ölçüde azaltacak ve birçok hastanın hayatını kurtaracak. Evet, Hipokrat'tan sonra yeni bir tıp dünyası açılıyor."

"Nasıl bir şeyden bahsediyorsunuz?"

"Transfüzyon için kan yerine yeni bir madde arıyoruz. Savaş kızıştığında, savaş alanındaki yaralı askerlerin en çok ihtiyaç duyduğu şey kan oluyor. Birçok insan kan kaybından hayatını kaybediyor ve tahliye edilseler bile, transfüzyon için yeterli kan olmadığından ameliyat yapılamıyor ve bu sebeple çok fazla ölüm gerçekleşiyor. Yani kanın yerini alacak bir madde geliştirebilirsek, sadece binlerce askeri değil yaralı sivilleri de kurtarabiliriz."

"İnsan kanının yerini alabilecek bir madde mi?"

"Kan 'kan hücreleri' ve 'plazma' bileşenlerinden oluşur. Plazma, akyuvar, alyuvar ve trombositler gibi kan hücresi bileşenleri dışında kalan bileşenlerdir. Çoğunluğu sıvı olan plazma, çeşitli proteinlerden ve kan pıhtılaştırıcı bileşenlerden oluşur. Kan pıhtılaştırıcı bileşenler savaş alanında yaralı askerlerin kanamasını durdurmak için son derece elzemdir. Şimdiki gibi savaş zama-

nında transfüzyon için kan kesinlikle yetersiz ve gerekli miktarı elde etmek neredeyse imkânsız. Bu yüzden bir tek 'plazma' bileşeni yapabilirsek savaşın gidişatı tamamen değişecek."

Konuşurken sesi titriyordu ve yüzünden hayaller kurduğu anlaşılıyordu. Başka doktorlar hastaları tedavi etmekle uğraşırken, buradaki ekip insanlığın hayat çerçevesini iyileştirmeye çalışıyordu.

"O zaman siz yeni bir kan mı yarattınız?"

"Araştırma ekibimizin geliştirdiği şey 'salin' adı verilen bir plazma muadilidir. Salin vücut sıvılarına benzer bir sodyum bileşimine sahiptir ve plazma benzeri bileşenlerden oluşur. Aslında hastalık veya yaralanma nedeniyle sıvı kaybeden hastalara genellikle serum olarak verilir. Bu acildir. Araştırma ekibinin görevi, tuzlu su çözeltisinin bileşimini kontrol ederek ve çeşitli biyolojik süreçlerden geçirerek plazmanın yerine geçecek bir çözelti geliştirmektir."

"Salin dediğiniz şeyin bildiğimiz tuzlu sudan farkı yok ama insan vücuduna kan yerine tuzlu su verdiğinizi mi söylüyorsunuz?"

Kaşlarımı çatarak mırıldandım. Başhekim tepkimi bekliyormuş gibi konuşmaya devam etti.

"Senin gibi tıp bilgisi yetersiz birinin insanları kurtarmak yerine öldürdüğümüzü sanarak yanlış anlaması doğal. Araştırmalarımız ve deneylerimiz dışarıya ifşa olmasın diye güvenliği sıkı tuttuk. Ama endişelenmene gerek yok. Çünkü insanların salin saflık derecesine uyum sağlaması, sodyum bileşimine dayanıklılık ve yabancı maddelere bağlı iltihaplanma da dahil olmak üzere tüm yan etkilere bakıyoruz."

"Ne var ki yan etkiler görülmeye devam ediyor."

"Ben de biliyorum. Tipik belirtisi zooplanktona bağlı subaraknoid kanamalar. Bu beyin içi kanamaya benzer. O yüzden

iki günde bir herhangi bir anormallik olup olmadığını tespit etmek için yakından izleyip tedbir alıyoruz. Mental aritmetik testi bunun en tipik örneği. Mental aritmetik genel nörofizyolojik kapasiteyi belirleyen bir yöntemdir. Vücut içindeki yabancı maddelerin nöropsikiyatrik sistem üzerindeki etkisine dair ânında ve kesin kararlar alabiliriz."

Damarlarımda akan kan donmuş gibiydi. Farkında olmadan korkunç ve adi bir suç işlemiştim. Bu yaptıkları insan deneyiydi. Onları ölüm laboratuvarına sürükleyen bir piyondum. Deney için seferber edilen insanlar neden öldüklerini bilmeden öldüler. Görmesem de yüzümün kızardığını hissedebiliyordum.

"Büyük Kyuşu İmparatorluk Üniversitesi araştırma ekibi demek sağlıklı insanların ölüme sürüklendiği insan deneyleri yapıyormuş. O müthiş İmparatorluk Tıp Fakültesi araştırma biriminin neden hapishaneye taşındığını şimdi anlıyorum. Çünkü deneklere ihtiyacınız vardı. Dağsıçanı ve beyaz farelerin yerini alacak kanlı canlı insanlara yani..."

Başhekim yine o değişmez tarzıyla tebessüm etti. Az öncesine kadar oldukça nazik görünen tebessüm şimdi kötü ve acımasız görünüyordu. Sabrıyla beni teselli etmeye çalıştı.

"Seni anlıyorum. Hâlâ dünyanın kirletmediği yaştasın zira. Henüz 20 yaşına dahi basmamışsın. Bu yüzüne söylenmez ama belli ki zehir gibi kafan var ve bu yüzden anlarsın. Bu dünya sandığın kadar basit değil. Bıçakla turp keser gibi her sorunu tek seferde kesip atmak kolay değil yani. Çetin, karışık, kirli de olsa, dünya böyle. Yaptığımız çalışma vicdansız insan deneyi olsa da senin söylemenle dururuz mu sanıyorsun? Hiç de bile. Bu deney sayesinde savaş alanında ölümle yüz yüze gelen askerlerin ve hava saldırısında ölüp giden çocukların hayatlarını kurtarabiliriz."

Başhekim konuşmaya devam ederken gözyaşlarım yanaklarımdan süzülüyordu. Neden ağlamak zorundaydım ki? Nedenini bilemiyordum. Utanç, öfke, düşmanlık, suçluluk, affedilmez çaresizlik... Tüm duygular yüreğime hücum ediyordu. Ne kadar ulvi bir amaç için olursa olsun, böyle bir şey yapılamaz. Her ne kadar fazla insanın hayatını kurtarmak için de olsa, başkalarının canıyla oynamaya kimsenin hakkı yok.

Islak gözlerimi sımsıkı yumdum. Bu kirli dünyaya bakmak için yeterince özgüvenim yoktu. Başhekim anlayışlı tavrıyla omzuma hafifçe vurdu.

"İyi dinle, Yuiçi! Kurtarmamız gerekenler 'herhangi biri'leri değil. Aynı şekilde, denekler de 'herhangi biri' değil. Kurtarmamız gereken bu insanlar, imparatorluğun askerleri ve ayrım gözetmeyen Amerikan hava saldırılarında öldürülen siviller. Bu masumların aksine, deneklerimizin hepsi ağır suç işlemiş mahkûmlar. Bu insanlar yüce imparatorumuza bomba atmış, karanlıkta Japonların boğazını kesmiş ve polis karakolunu ateşe vermiş herifler. Ne demek istediğimi anlıyor musun?"

Anlayamıyordum. Hiçbir şey anlamıyordum. Bu pis savaşın bizi nasıl böyle şeytani canavarlara dönüştürdüğünü, bu savaşı hangi delinin başlattığını, bitmesi için daha kaç canın alınması gerektiğini, sağduyu sahibi olduğuna inananların neden bu savaşı önleyemediğini...

Savaş çıkaranlar halk değil, iktidarı elide tutan deli herifler-di. Bu sebeple onlar bu savaşta suçlarının olmadığını bile iddia edebilirlerdi. Ancak savaşı başlatmamış olmakla savaşın sorumluluğundan kaçılamaz. Onlar savaşı önleyemediler değil, önlemediler. Ya bu dünyayı ateş topuna çevirmeye çalışanların kumpaslarını göremediler ya da görmezden geldiler. Benim de onlardan aşağı kalır yanım yoktu. Başhekim devam etti.

"Herifler toplumumuzun içinde büyüyen kötüler. Vücutta gizlice büyüyüp sonunda insanı öldüren kötü huylu kanser hücreleri yani. Kanser teşhisi konduğu zaman yegâne tedavi yöntemi nedir, bilir misin?"

Zaman ıssız bir boşluğa akıp gidiyordu. Duvar saatinin metal sarkacı keskin bir hançer gibi parlıyordu. Başhekim devam etti.

"Uzun lafın kısası, neşter vurmak. Buna rağmen kanserli hücreler dur durak bilmeden büyür. Büyüyerek sağlıklı hücreleri hasta eder ve sonucunda tüm vücudu mahveder. Sapasağlam insanların bile ölüp gittiği savaş ortamındayız şimdi. Kurtarmamız gereken insanlar kimler peki? Tümörden farksız herifleri kurtarmak için iyi insanları ölüme mi terk etmeliyiz?"

"Birilerinin ölmesi ve birilerinin yaşaması gerekiyorsa, buna kim karar veriyor?"

"Yaptıklarının cezasını çekmeden ölen sayılamayacak kadar çok var nasılsa. Öldükten sonra bir işe yarayacak olurlarsa, hayattayken işledikleri suçları bir nebze de olsa affedilir."

"Ölen mahkûmların cesetleri demek mezarlığa gömülmüyordu."

"Canlı bir denekten önce kadavralar üzerinde deney ve inceleme yapmak zorundaydık."

"Sadece ölenler değil, hastalık ya da kaza sebebiyle bile revir binasına nakledildikten sonra geri dönen oluyordu."

Başhekim gülümsedi. Şeytani bir gülümsemeydi.

"Ölmek üzere olan bir herifle ölü bir herif arasında fark var mı sanki? Hepsinin sonu kadavra olmaktı nasılsa."

Başhekimin sesi tiz ve yüksek tonda yankılanmıştı. Dünya onun dediği gibi basit değil miydi acaba?

Korkunç zamanlar

Giyim atölyesi dev bir kazan gibi kaynıyordu. Çamaşır makinelerinin ve dikiş makinelerinin sesine gardiyanların bağrışmalarının karıştığı bir gürültü hâkimdi. Ağır boya ve kekremsi toz kokusunun içinde kirlenmiş yüzler parlıyordu. Mahkûmlar eski sahiplerinin artık bu dünyada olmadığını düşündükleri yıpranmış veya kurşun deliği olan askeri üniformalara yama yapıyor, dikiyor ve tamir ediyorlardı.

Dongcu boyama atölyesine verilmişti. Onu tıbbi tedbir listesinden çıkarmak için akla karayı seçmiştim fakat ne yapmam gerektiğini bilemiyordum. Tek yapabildiğim onu soğuk ve açık alandaki atölyelerden nispeten sıcak bir boyama atölyesine nakletmek oldu. Solmuş askeri üniformaların dağ gibi yığılı olduğu el arabasını çekerken yığılacakmış gibi görünüyordu.

Kabaran buharların ve bağrışmaların gürültüsünün arasından kulak tırmalayan bir siren sesi duyuldu. On dakikalık makine teftiş vaktiydi. Dongcu usul usul geri adımlarla boya tankının yanına gidip çömeldi. Diğerleri karşı taraftaki pencere kenarına yayıldılar. Gardiyanlar atölyenin dışında sırayla sigara içerek laklak ettiler.

Dongcu parmak uçlarını boyama tankının altında duran bir kutuya daldırdı ve laciverte boyanan parmaklarını çıkardı.

Sıçrayan pis sular, türlü renkteki boyalar ve el izleri yüzünden kirlenmiş duvara bir şeyler yazdı ve parmağında kalan boyayı tulumunun paçalarına sildi. Zayıf sırtıyla yazıyı örteceğim diye belini bükerek arkasını döndü ve beni görünce içi rahatlamış gibi göründü.

Karşıdaki pencereye yaslanmış gardiyan şüpheli gözlerle bizi izliyordu. Sopamı çıkararak ona doğru yürüdüm ve uyluğuna bir tane yapıştırdım. Dengesini kaybedince sendeledi. Gardiyanlar rahatlamış bir ifadeyle tekrardan çene çalmaya koyuldular. Dongcu'nun arkasındaki kirli duvara yazılan lacivert kelimeler ortaya çıktı.

"Gökyüzü, rüzgâr, yıldız, şiir..."

Dongcu dört kelimeyi ağır ağır hecelerken gülümsedi. Tek kelime etmeden kendi kendime söz verdim. Günün birinde hafızasını kaybedecek olursa onu buraya getirecek ve bu kelimeleri ona okutacağım diye. Ayrıca onun bir şair olduğunu ve ebediyen şair olacağını söyleyeceğim diye. Sonra onun unuttuğu şiirlerini sesli okuyacağım diye. Eğer öyle yaparsam kim olduğunu tekrar hatırlar mıydı acaba?

Gülünce yüzünde güller açmış gibiydi. Sert ve şiddetli bir çağdan mustarip olmasına rağmen ne bozulmuş ne de kirlenmiş bir gülüştü bu. Gardiyanlar gülüşünü görmesin diye onu sırtımla gizledim. Ona sunabileceğim tek iyi niyet göstergesi bundan ibaretti.

Dongcu rüzgârı bağrına alan bir yelkenli misali sessizce zamanın üzerinde kayıp gidiyordu. Nereye gittiğini bilmiyordum. Muhtemelen kendisi de bilmiyordu.

Dongcu bir ceylan kadar çelimsiz bedeniyle el arabasını çekerek bokböcekleri gibi dikiş ve boyama atölyeleri arasında mekik dokuyordu. El arabası boyunu aşan boyalı giysilerle doluydu. Sırtında hayatın, onu bu noktaya getiren çağın ağırlığı-

nı taşıyordu. Kendi bedenini bile taşıyamayacak kadar güçsüz görünen beyaz ve cılız ayak bilekleriyle arabayı itti.

Atölyede bir anda sirenler çalmaya başladı. İşçiler aniden kesilmiş çimenler gibi bir kenara kıvrıldılar. Dongcu da el arabasını bırakıp kendini bir tarafa attı. Yerde yatan işçilerin arasından geçerek ona yaklaştım. Tam yanında dikildiğim halde beni fark etmemişti. Alnında ter parlıyor, yüzünden kir akıyordu. Ağır işten dolayı mahkûm tulumunun göğüs kısmı yırtık pırtık haldeydi.

Ne zamandan beridir bilmem, ne kızıyor ne bir şeyden rahatsızlık duyuyor, ne bir şeyden zevk alıyor ne de mutlu oluyordu. Konuşma süresi kısalıyor ve sessizliği gittikçe uzuyordu. Nadiren bir şeyler söylediğinde de kelimeler kırılıyor ya da birbirine karışıyordu.

Sohbetimiz mors alfabesi gibi bir kesilip bir devam ediyordu. Uzun sessizlik, kısa konuşma, daha uzun sessizlik, daha kısa konuşma. Ve bir noktada sohbetimiz tamamen kesildi. Sessizlik, uzun sessizlik, daha uzun sessizlik, daha da uzun sessizlik.

Onun yorgunluğunu, onun ıstırabını benimmiş gibi hissediyordum. Sesimin titrememesine özen göstererek sordum;

"İyi misin?"

Boş bir ifadeyle bana baktı. Sonrasında "Ah!" diye kısa bir sesle yüzünde memnun olmuş bir ifade belirdi. Buraya kadardı. Yüzümü hatırlıyordu ama kim olduğumu bilmiyordu. Kısa saçlarıma ve kahverengi üniformama dikkatle baktı. Onu tanıyıp tanımıyor olduğumu, tanıyorsam da nereden tanıdığımı düşünüyor gibiydi.

Hafızası böceklerin yediği yapraklara benziyordu. Bir mahkûm olduğunu biliyordu ama neden burada olduğunu hatırlayamıyordu. Kendisinin şair olduğunu biliyordu ama ne

tarz şiirler yazdığını bilemiyordu. Birçok kitap okumuştu ama kitaplardaki kahramanların ismini de hatırlayamıyordu.

Birlikte geçirdiğimiz vakitler aklında kalacak mı acaba diye merak ettim. Sorgu odasındaki sessiz sohbetler, sayısız kitap ve yazar, gizli bodrum kütüphanesi, orada nefes alan kara kitaplar, yazdığı kartpostallar, revir binasının koridorunda titreyerek dinlediği koronun şarkıları...

Bileğinden tuttum. Elinin arkası soğuk rüzgârdan yarılmıştı ve avucuna kalın bir çivi batmıştı. Onu çekiştirince ister istemez arkamdan geldi. Bir oraya bir buraya dağılmış işçilerden uzaklaştık. Her tökezlediğinde onu daha sıkı kavradım ve bileğini ancak boya atölyesinin köşesine vardığımızda serbest bıraktım. İç karartıcı duvarın köşesinde kalın harfli lacivert yazı açıkça görünüyordu.

Gökyüzü, rüzgâr, yıldız, şiir.

Dudaklarına belirgin bir tebessüm yerleşti. Bu tebessümün kime ait olduğunu biliyordum. Vatanını kaybetmiş halde doğmuş bir bebek, kuyuya yansıyan mavi gökyüzünü seven bir çocuk, gizlice karanlığı aydınlatarak şiirler yazan bir şair, hem adı hem özgürlüğü elinden alınan bir genç, anadilinde şiir yazdı diye kelepçelenen bir mahkûm, tebessümü dudaklarına bir dövme gibi kazınmış yakışıklı bir erkek ve sonunda o tebessümü bile kaybeden adam...

Gözleri zarif lacivert yazının üzerindeydi. O kısacık yazı, sanki bir yemin ediyordu; onun kim olduğunu, ne kadar temiz bir ruha sahip olduğunu ve ne güzel şiirler yazan bir şair olduğunu.

Titreyen ellerini harflerin üzerinde gezdirdi.

Yıldız Saydığım Gece

Mevsimin geçtiği gökyüzünde
Dolu dolu sonbahar var.

Galiba dertsiz tasasız
Tüm sonbahar yıldızlarını sayacağım.

Yüreğime birer ikişer kazınan yıldızları
Artık daha fazla sayamamam,
Dingin sabah geldiği için
Yarın geceye kaldığı için
Daha gençliğim elden gitmediği için.

Bir yıldıza anı,
Bir yıldıza aşk,
Bir yıldıza yalnızlık,
Bir yıldıza hasret,
Bir yıldıza şiir ve
Bir yıldıza anne, annem.

Anneciğim, ben her bir yıldıza güzel sözlerle sesleniyorum. İlkokulda aynı sıraları paylaştığımız çocukların isimlerini ve Pe, Gyong, Og gibi yabancı kızların isimlerini, çoktan anne olmuş mahallemizdeki kızların isimlerini, fakir komşuların isimlerini, güvercin, enik, tavşan, katır, karaca, Francis Jammes, Rainer Maria Rilke gibi şairlerin isimlerini yıldızlara veriyorum.

Hepsi çok uzakta
Yıldızlar nasıl uzaktaysa

Anneciğim,
Sen de yine uzaklardaki Kuzey Gando'dasın.

Ben her şeyi özlüyorum.
Bunca yıldızın ışık saçtığı tepede
İsmimi yazarak
Üzerini toprakla örttüm.

Başka bir gece, sabaha kadar öten böcek
Utanç verici ismine üzülme sebebimdir

Oysa kış geçer de benim yıldızıma da bahar gelirse
Mezarların üzerinde yeşeren çimenler gibi
İsminin gömülü olduğu tepede de
Çimenler başı dik yeşerecek.

Yüzü bir ışık yanmış gibi aydınlandı. Sugiyama'yla birlikte seyrettiği gece gökyüzü aklına gelmişti belki de. Yığınla dökülen gökteki yıldızlar, yıldızların puslu ışığının ötesinde görünen ebediyet, yıldızların altında özlemle yıldız şarkısı söyleyen o ses. Fakat o asla bilmiyordu. Şiirdeki o ışıltılı sözlerin kimin uykusunu kaçırdığını, kimin kafasını karıştırdığını ve hatta şiiri kimin yazdığını bile.

Onu kaybetmek zorunda olmama öfkeliydim. Kimi suçlamam gerektiğini bilmek istiyordum. Onu yakalayıp hapse atan, bu denli mahvolmasına sebep olan, ölüme yaklaştığını seyredenlerden biri de bendim. İstesem de istemesem de bu kirli savaşı başlatanlarla aynı taraftaydım.

Biz hepimiz affedilmeli miydik? Ya da daha doğrusu, hepimiz affedilmeyi hak ediyor muyduk ki?

İşin başladığını bildiren siren sesi gürültüyle çaldı. Dağılmış adamlar oturdukları yerden kıvrıla kıvrıla ayağa kalktı. Her yerden "aman, of ya" diye inleme sesleri duyuldu. Dongcu titreyen bacaklarıyla adımlarını hızlandırdı. Sopayı acele ettirir gibi koltukaltına doğru iterek desteklemeye çalıştım. Bedeni hayal edilemeyecek kadar hafifti. O an güçlükle sürüdüğü ayağı burkuldu.

"645 numara! Hiranuma! Yun Dongcu!"

Ona seslenebileceğim tüm isimlerle seslendim. Düşerken kafasını yere çarptığından mıdır nedir, bilincini kaybetmişti. Ya da bilincini kaybettiği için düşmüş olabilirdi. O yere yığılırken kırmızı tulumlu mahkûmlar aceleyle etrafımızı sardılar. Nöbetçi gardiyan da koşarak geldi.

"Neler oluyor?"

"Mahkûm yığılıp kaldı."

Sopayı fırlatıp Dongcu'yu sırtıma alarak koşmaya başladım. Külrengi duvarlar, demir parmaklıklar ve dikenli teller hızla gözümün önünden geçti. Kırmızı akkor lambalar, beyaz duvarlar ve yüksek tavanlar durmadan devam etti.

Doktorlar düzenli aralıklarla kan basıncını, vücut ısısını ve nabzını ölçüp konuşturarak bilincini kontrol ettiler. Yaptıkları onu kurtarmak için gösterdikleri bir çaba değil, ölüm sürecini gözlemlemekti.

Sorumlu doktorun özel izniyle Dongcu'yu ziyaret edebildim. Beyaz perdeler sanki ölümün gölgeleri gibi dar koridor boyunca çekiliydi. Perdelerin ardında ölmeyi bekleyen hastalar vardı. Koridorun ortasına vardığımızda doktor durdu ve ince perdeyi açtı. O dar alanı dolduran ölümün yüzünü görebiliyordum.

Dongcu mütemadiyen bilincini kaybediyor sonra kendine geliyordu. Koluna saplanmış iğneye bağlı ince hortumdan vücuduna berrak bir sıvı akıyordu. Doktor sadece besin takviyesi olduğunu söyledi. Buna inanmam mümkün değildi. Derhal iğneyi çıkarmalı mıyım yoksa olduğu gibi bırakmalı mıyım, bilemedim. Bilinci yerine geldiği her an doktor aceleyle soruyordu.

"Adın ne?" "Bugün günlerden ne?" "Burası neresi?"... Ölmekte olan bir hastayı son ânına kadar gözlemlemek bir işkenceydi. Hastanın ölmeden önce neyi hatırlayıp neyi hatırlamadığını kontrol ediyorlardı. Dongcu başını eğdi ve ağzını zar zor açarak konuştu.

"Hatırlamıyorum. 14 Temmuz 1943. Burası Kyoto Şimogamo Polis Karakolu mu?"

14 Temmuz 1943 polis tarafından tutuklandığı tarihti. Doktor sabrı taşmış gibi bağırdı.

"Durumun tümüyle berbat! Peki, ne hatırlıyorsun? Bana ne olursa olsun söyle! Gördüğün, duyduğun, aklına gelen her şeyi söyle bakalım."

Dongcu dudaklarını hafifçe oynatarak ince bir sesle konuştu.

"Gökyüzü, rüzgâr, yıldız, şiir... Anılar, aşk, hasret, şiir ve anne... Her yıldıza bir güzel söz, fakir komşuların isimleri ve köpek, tavşan, karaca, katır, Rainer Maria Rilke..."

Doktor başını sağa sola salladı, sonra ayağa fırladı ve peşinden gelmem için işaret etti. Her zaman olduğu gibi, Dongcu bana başka bir dünyaya baktığını düşündüren gözlerle baktı. Onun yüzünü son görüşümdü bu.

Birkaç gün sonra, revirden bir yazı geldi. Gönderen Dongcu'yla ilgilenen doktordu. Yazıyı okuduğum an gözlerimin önüne siyah bir perde inmiş gibi hissettim. Pat diye olduğum yere çöküverdim.

645 numara için ölüm bildirimi gönderim talebi.

Revirden ölen mahkûmun adını alarak adresine telgrafla bildirimde bulunmak, mektuplaşma denetleyicisi olan benim bir başka görevimdi. Masanın üzerindeki telefonu çekip elime aldım. Sorumlu gardiyanı çağırmak için kolu çevirdikten epey sonra bile tek kelime edemedim. Ahizenin öbür tarafında gardiyanın sinirli sesi kulağımı çınlatınca ancak kendime gelebildim. Ağzımdan soğuk, duygusuz cümleler döküldü.

"16 Şubat, Dongcu öldü, cesedi alıp getirin."

Ahizeyi tutan elim zangır zangır titriyordu. Ahizeyi bıraktım, avuçlarımı açtım ve parmaklarımla birer birer saydım. Artık onun yaşayamacağı geri kalan günleri.

17 Şubat, 18 Şubat, 19 Şubat 1945...

Donmuş hapishane avlusunda kafese kapatılmış bir hayvan gibi dolanarak zamana katlandım. On gün sonra telgrafı alan babası ve amcası geldi. Gurbette son nefesini veren oğullarının cesedini yüklenip rüzgâra doğru yola çıktılar.

Hapishaneden çıkarken onlara yaklaştım. Bir şey söylemek istiyordum ama söyleyebileceğim hiçbir şey yoktu. Başımı eğdim. Onun son halinden bir parça, son sözlerinden birkaç kelime de olsa iletmek istedim. Babası oğlunu güzel bir genç adam olarak hatırlayabilsin diye. Epey sonra başımı kaldırdım.

"Ah... Dongcu öldü. Böyle güzel bir insan..."

Döndüm ve yürüdüm. Onlar yas tutarken benim ağlamam uygun değildi.

Ne mutlu yas tutanlara

Zamanım orada durdu. O günden sonra zamanın nasıl geçtiğini bilmiyordum. Kar yağdı, kar yığıldı ve karın eridiği yerde yeni sürgünler filizlendi. Donmuş dallarda bahar çiçekleri açtı ve çiçekler soldu. Ne kışın geçtiğini, ne baharın geldiğini, ne baharın bitip yazın geldiğini biliyordum. Kimsenin olmadığı uçsuz bucaksız denizde yüzen küçük bir yelkenliydim. Yelkenlerim yırtılmış, küreklerim kırılmış, su alıyordum.

Sugiyama'nın yüzü ve Dongcu'nun sesi atölyelerden, avludan, denetleme ve sorgu odasından kısacası her yerden birdenbire karşıma çıkıyordu. Sugiyama'nın ana koridorun korkuluklarından sarkan cesedi, müdürün odasında dinlediğim Kış Yolculuğu, Sugiyama'nın eski bir kâğıttaki acemi yazısı, yıldızların altında şiir okuyan Dongcu'nun gözleri, kara kitapların sessizce nefes aldığı bodrum kütüphanesi ve piyanonun üzerinde kuş misali uçuşan Midori'nin parmakları, "O bir şairdi" deyişi, bir yol dumana dönüşen şiirler, bir avuç küle dönen kitaplar, sorgu odasında paylaştığımız hikâyeler, "Birinin yüreğinde kök salan bir kitap asla ölmez".

Suçsuz yere ölüp giden pek çok insan gördüm. Savaşın ruhuma uyguladığı şiddetti bu. Ölmeyen ve hayatta kalanlar bile yanımdan ayrıldı. Dongcu gittikten sonra Midori ani bir tayin

telgrafı aldı ve Nagazaki'deki Kara Kuvvetleri Hastanesi'ne gitti.

Kısacık bir gülümseme bile bırakmadan ayrılmıştı. Hapishaneden giden tek o olsa da tüm hapishane bomboş görünüyordu. Sefilleşmek ve daha da sefilleşmek istedim ama o bile kolay değildi.

Bazen, ara sıra, sık sık, daha doğrusu, uyanık olduğum her an Midori aklıma geliyordu. Her seferinde sopamı deli gibi savurarak mahkûmlara gözdağı verdim. Daha vahşileşerek acının üstesinden gelmeye çalışan Sugiyama gibi.

Mahkûmlar usul usul benden kaçınmaya başladılar. İstediğim de buydu. Kendi kendime bir canavara dönüşürsem ancak o zaman Midori'yi tamamen unutabileceğimi düşündüm. Çünkü o benim gibi bir canavarla asla uyuşmayacak kadar masum bir varlıktı. Onunla olan ayrılığımızda bile daha fazla üzüntü hissedemedim.

Denetleme odası kaçabileceğim tek yerdi. En azından kitap ve kartpostal okuduğum anlarda, acımasız çağın şiddetinden yaralananın bir tek ben olmadığımı hissedip teselli olabildim. Denetleme bahanesiyle öğünleri atladım ve inzibat toplantılarına da gitmedim. Üzerinde mavi posta damgası bulunan kartpostallar bir kırlangıç sürüsü gibi uçup geliyor, uçup gidiyordu. Kanatları olmadan hapishane duvarlarını, dağları aştılar ve denizi geçtiler. Her gün rutine bağlamış halde posta odasına gittim ve posta çantasında birkaç kartpostal ile denetleme odasına döndüm. Bazen kalın paketler de olurdu.

O posta geldiğinde yaz başıydı, mayıs ayının sonlarına doğru. Müdür Hasegava Higaşi adına gönderilen bir mektuptu. Ara sıra emniyet ya da İçişleri Bakanlığı gibi yüksek makamlar tarafından gönderilen resmi mektuplar dışında hapishane müdürüne özel posta nadiren geliyordu. Sugiyama'nın bu tür

postaları ne yaptığını görmek için alınan posta kayıtlarını karıştırdım. Tahmin ettiğim gibi müdür adına herhangi bir kişisel posta kaydı yoktu.

Işığa tuttuğumda siyahımsı zarfın üstündeki yabancı pulun üzerinde kaba bir posta damgası fark ettim. Mançuryalı mahkûmlara gelen mektuplarda gördüğüm pul ve damgaydı. Ancak hapishane müdürü Mançurya'da hiç çalışmamıştı. Şayet Kwantung Ordusu'nda bir tanıdığı olsaydı, normal postadan daha ucuz ve daha hızlı olan askeri postayı seçerdi. Peki ya müdüre bu mektubu kim göndermiş olabilirdi?

Söz konusu mektubun zarfında gönderenin adresi yazmıyordu. Gönderenin adı '泊光壽太郎' idiogramları ile yazılmıştı. Hakuaki Cutaro mu? Hakuteru Cutaro mu? Hakumitsu Cutarou mu? Bu soyadların hiçbiri yaygın değildi. Gerçekte var olmayan bir soyadı bile olabilirdi.

Sonra, bir noktada, beş idiogramı zihnimde farklı tarzda düzenledim. "泊" karakteri "三" ve "白" olarak iki idiogramdan oluşur. Beyaz anlamına gelen "白" ideogramı ile aynı telaffuza sahip "百" olarak okursam, bunun anlamı belki de 300 sayısıydı. O halde devamındaki "光" ideogramını da sayı olarak okumak doğru olmaz mıydı? *Aki* veya *teru* parlak anlamına gelir ancak *mitsu* 3 anlamına gelir. Peki ya Hakumitsu? *Cu* olarak okunan "壽" karakteri "十" rakamı ile değiştirilebilir. İdiogramlar bu sefer sayı olarak gözümde canlandı. "三百三十" Üç yüz otuz mu?

Fal taşı gibi açılan gözlerimle son idiograma baktım. Çö Çisu'nun sesi geldi aklıma. Sorgu odasına ilk kez çağırdığımda, Japonca adını sorunca ve açıkça, "İlla Japonca bir isim gerekiyorsa, bana İçiro (一郎) deyin" demişti. Taro (太郎), İçiro gibi bir ailenin en büyük oğlu için kullanılan başka bir isimdi. İdiogramlar sonunda gizli anlamı ortaya çıkardı. 三百三十一 (331).

Bu sayıyı hatırlıyordum. Fukuoka Hapishanesi'nde 331 numaralı mahkûm Çö Çisu'ydu. İnfazı çoktan gerçekleşmişti. Peki, bu mektubu ölü biri mi göndermişti?

Kafamda zarfı açarsam başıma geleceklerin kaygısı ve buna rağmen açıp okuma arzusu birbiriyle savaşıyordu. Fakat bir baktım, elim düşünmeden zarfı yırtıyor. Müdür postasını keyfi olarak açtığım için belki de beni affetmezdi. Zarfı açmamam mı gerekiyordu ki? Kimsenin anlamaması için tekrar yapıştıramaz mıydım?

Kendimi telkin etmeye çalıştım. Müdüre gelen mektubu gizlice açıp okumuyordum, sadece gelen postayı denetliyordum. Ben bir denetleyiciydim ve buraya gelen tüm postaları denetleme sorumluluğu ve yetkisine sahiptim. Müdürün mektubu dahi olsa bir istisna olamazdı.

Zarfın ağzında koyu renkli bir kâğıt görünüyordu. Her gün yazdığım, okuduğum ve yaktığım bir sorgulama kâğıdıydı. Bu kapalı hapishanenin sorgu kâğıdı nasıl olur da Mançurya'dan gelen zarfın içinden çıkardı? Bilmemem gereken bir şeyi öğrenmenin getirdiği korkuyla sarsıldım. Kâğıdı dikkatlice açtım.

Müdür Hasegava'ya,

Çoktan yazmalıydım ama hemen yazamadığım için üzgünüm. Uzun bir aradan sonra Gando'ya döndüğüm için yapacak çok işim vardı. Benden dört gözle haber bekleyen sana karşı mahcubum ama buradaki işleri bitirmem öncelikliydi.

Burada 460 kişilik bir bağımsızlık ordusu alayına komuta ediyorum. Yedi gün önce Kwantung Ordusu'nun üç alayını yok ettik. Ana kuvvet birimlerinin önü kesildiği için Gando'da konuşlanmış Kwantung Ordusu gücünü kullanamayacak.

Düşünüyorum da bana yardım etmek için her şeyi riske atmasaydın Fukuoka Hapishanesi'nden çıkamayacaktım. Buradan mektup yazmam bile senin sayende olduğundan hal hatır sormak boynumun borcuydu.

Öncelikle dört gözle beklediğin ilk haberi vereyim! Bana gönderdiğin üç adamın ölümü için başsağlığı diliyorum. Adamlar düşündüğün kadar çevik de, akıllı da, güçlü de değillerdi. Vladivostok üzerinden Gando'ya gelirken beni iyi korumasına korudular. Bildiğin gibi Gando benim için en elverişli yer. Hayatı boyunca dar bir alana kapatılmış heriflerin zorlu Gando topraklarında benimle boy ölçüşebileceğini sanıyorsan yanılıyorsun. Senin ve kadim dostluğumuzun hatırına adamların cesetlerini toprağa gömdüm. Kurtlar ve porsuklar tarafından yenmesinler diye.

Merakla beklediğin bir haber daha! Ne yazık ki o çok istediğin külçe altınlar senin olamayacak. Beni o altın külçeleri için gizlice uzaklaştırdın ve peşime üç casus taktın ama hepsi boşa kürek sallamakmış. Bu benim külçe külçe altınım olduğu anlamına gelmiyor. Külçe altınlar zaten hiç var olmadı. Ama sakın seni aldattığımı düşünme. Gando'da bir yerlerde gömülü olan ve yalnızca benim bildiğim çok miktarda mücevher olduğu sözüm doğruydu. Çünkü o iğrenç hapishaneden kurtulmak, en değerli mücevherlerle bile satın alınamayacak paha biçilmez bir özgürlüktür. Bununla birlikte gözü dönmüş açgözlüler, çok fazla mücevheri Bağımsızlık Ordusu tarafından Kwantung Ordusu'ndan ele geçirilen külçe altınlar diye kafalarına göre tahmin yürütmüşler. Sen de bunlardan farksızdın. Yani bilinmeyen bir yere gizlenmiş çok fazla altın külçesini bulmam için kaçmamı sağladın. Sonunda ben hazineyi buldum ama sen bu-

lamadın. Hiranuma Dozu yani Yun Dongcu adındaki genç buna metafor derdi. Yani bir cümlenin gizlediği başka bir gerçek.

Senden bir ricam var. İnzibat Yuiçi'ye verip de tutamadığım bir söz var, benim yerime senin anlatmanı istiyorum. Ona Sugiyama Dozan'ın hayatı ve ölümüyle ilgili gerçekleri anlatacağıma söz verdim ama sözümü bir türlü tutamadım. Şu sıralar o da hapishanede ne dolaplar döndüğünü fark etmiştir gerçi ama ikimiz arasındaki bağlantıyı öğrenememiştir. Benim yerime o çocuğa olayı anlatıver. Sen bir şey söylemesen bile, ısrarla her şeye burnunu sokup her şeyi öğrenebilecek bir çocuk gerçi...

Senden bir iyilik daha istemeliyim. Uyarı olarak görsen de fark etmez. Beni serbest bırakırken rehin tuttuğun Korelilerin başına umarım bir şey gelmez ki onlara bir şey olursa bu mektubu İçişleri Bakanlığı'na da gönderirim. Bende bu sorgu kâğıtlarından bolca var. Üst düzey dedektiflerin hapishaneye akın ettiğini görmek istemezsin, değil mi?

Bunca zaman beni yedirmeni, giydirmeni, barındırmanı takdir ediyorum, sağ ol.

Yazan No: 331

Zarfın içindeki kâğıt dosyadan yırtıp ona verdiğim sorgu kâğıdıydı. Hücre hapsindeyken Çö Çisu'yu sorguladığımda idam cezasına çarptırıldığı için vasiyetimi yazacağım diye benden birkaç kâğıt istemişti. Kâğıtta sorgu dosyasından koptuğu belli olan ip izleri vardı. Mektubun içeriğinde yazanın Çö Çisu olduğunu gösteren kanıtlar göze çarpıyordu. 'Gando' ve 'Bağımsızlık Ordusu' kelimeleri ona çok uyuyordu. Sonunda

benden bahsetmesi Çö Çisu olduğunu daha da netleştirdi. Sugiyama Dozan hakkındaki gerçeği söyleme sözü başka kimsenin bilmediği bir sırdı.

Tanrı aşkına, neler olmuştu? Kesinlikle asılarak idam edilmişti ancak bu mektup onun hayatta olduğunu kanıtlıyordu. Üstelik mektubunu okuyacağımı da biliyor gibiydi. Gönderenin adı yerine kendi hükümlü numarasını yazması, mektubu benden aldığı sorgu kâğıdına yazması ve sonlara doğru benden bahsetmesi bunun kanıtıydı. Müdüre gönderdiği mektubun her köşesinde bana gönderdiğine dair gizli kanıtlar vardı. Bana gönderdiği bir mektupla verdiği iki sözünü tutmuş sayılırdı. Bir yaprak kâğıdın ücretini ödeyeceğine dair verdiği söz ile Sugiyama'nın ölümüyle ilgili gerçeği söyleyeceğine dair verdiği söz.

O hikâyeyi dinlemem gerekiyordu. Hikâyeyi anlatması gereken müdürdü. Ne var ki müdür, bu dar hapishanedeki besin zincirinin tepesinde duran en güçlü kişiydi. Onu karşıma alamayacak kadar genç ve dünyadan bihaberdim. Mümkün olsa konuyu burada kapatmak isterdim.

Çözüm basitti. Mektubu yakmak yeterliydi. Savaş yüzünden Mançurya'dan gönderilen postaların kaybolması sık sık görülen bir durumdu. Üstelik müdürün kendisi bile Çö Çisu'dan böyle bir mektup geleceğini düşünemezdi.

Mektup kâğıdı parmaklarımın ucunda bir karar bekliyordu. Yakacak mıydım yoksa müdüre teslim edecek miydim? Sonunda masanın üzerindeki mührü vurdum.

DENETLENDİ.

Mektup müdüre teslim edilecek ve benim okuduğumu anlayacaktı. Bundan sonra başıma ne işler açılacağını bilmiyordum. Belki de okumamam gereken şeyleri okuyup yapmamam gereken şeyler yapmıştım.

Yine de artık bunun geri dönüşü yoktu.

Çılgın köpeklerin günleri

Müdürün odasına gireli epey geçmesine rağmen, gözlerini sabah gazetesinden ayırmadı. Müdür okurken kalın harfli manşetler gözüme ilişti. "İlkokuldan Üniversiteye Herkes İçin Yedek Askerlik Okulu", "Erken Askere Alınmaya İlişkin Askerlik Kanununda Değişiklik".

Askere alınma yaşı kademeli olarak 15'e düşürüldü. Orada burada "Anavatanı Savunma Savaşı" sözü duyuldu. Savaşın çıkmaza girdiği açıktı. Müdür gazetenin her sayfasındaki zafer haberlerine ve zaferin yaklaştığına dair kışkırtıcı makalelere takılıp kalmıştı. Kalın harflerle yazılmış manşetleri hece hece okudu, sonra gazeteyi katlayıp masanın üzerine koydu.

"Denetlediğin Mançurya postasını aldım."

Avının önünde kükreyen bir aslanın heybetine sahipti. Çelimsiz bir antilop gibi afallayarak duraksadım.

"Hapishaneye gelen tüm postaların denetlenmesi kuralını uyguladım efendim."

Sesim kulağa bir bahane gibi gelmiş olmalıydı. Her kuralın istisnaları vardı ve müdüre gelen posta da bir istisna olmak zorundaydı. Müdüre gelen mektuptaki denetlendi mührü bir şeyler göze alınmadığı müddetçe olabilecek bir eylem değildi. O mühür müdüre karşı bir savaş ilanıydı. Müdür piposuna koyduğu tütünü başparmağıyla bastırarak sıkıştırdı.

"Mektubun içeriğiyle ilgili bilmen gereken şeyler olduğu için seni çağırdım."

Müdür bir şeyleri saklamaya ya da bir şeylerden kaçmaya çalışmıyordu. Gözleri, açıklayıp ikna ederek seni yatıştıracağım diyen bir iradeyle parıldadı. Mümkünse onun tarafından yatıştırılmak istiyordum. Ne şekilde olursa olsun beni ikna etmesini de.

"Benim de öğrenmek istediğim konular var."

Müdür sıkıştırdığı tütünü yaktı ve birkaç nefes çekince havaya duman yükseldi.

"Ne öğrenmek istiyorsun?"

"Ne öğrenmek istediğimi, ne kadarını bilip ne kadarını bilmediğimi bilemiyorum. Sadece bu hapishanede olmaması gereken şeylerin olduğundan adım gibi eminim."

Müdürün yüzü kaskatı kesildi ve odada ürkütücü bir soğuk hava esti.

"Burada olmaması gereken şey diye bir şey yok. Olabilecek olanlar oluyor, özellikle şu anki savaş ortamında. Sözünü ettiğin olmaması gereken şey neymiş?"

"Revir binasında sapasağlam Koreliler üzerinde deneyler yapılıyor. Onlar..."

"Yani senin öğrenmek istediğin şey ne?"

Cümlemi bıçak gibi kesti. Sorusuna cevap verme zorunluluğu hissettim. Fakat sorusuna soruyla karşılık verdim.

"Çö Çisu gerçekten yaşıyor mu?"

Müdürün kaşları titredi. Elindeki pipodan içine derin bir nefes çekti. Beyaz dumanı üfleyerek başını salladı. Zihninde onlarca soru alev gibi birbiri ardına sıçrıyor, çarpışıyordu.

"O neden yaşıyor o zaman?"

Yukarı yükselen dumanı sessizce izledi. Sonunda sönmekte olan pipoyu küllüğe pat pat silkeledi. Birkaç kez boş pipoyu içine çektikten sonra konuştu.

"İmparatorluk için. İmparatorluk için onu öldüremedim."



Müdür ilk atandığı günden itibaren odasındaki beyaz tülün ardından Çö Çisu'yu izlemişti. İmparator'a bomba atan biri olduğu söylentilerine rağmen Çö Çisu hiç rengini belli etmiyordu. Konuşmayı unutmuş gibi ağzını kapatarak kafese kapatılmış bir hayvan gibi avluda dolaşıp duruyordu. Hapishanenin demir parmaklıklarının ardında hapsedilmiş olsa da zihninin tehlikeli düşüncelerle dolu olduğunu müdür fark etmişti. Hiçbir şey söylemese de sadece avluda güneşe çıksa bile onun bedeninden bir kumpas kokusu yayılıyordu.

Müdür o kumpasın aslını astarını öğrenmek istedi. Mahkûmlar arasına yerleştirdiği bir casusu sorgu odasına çağırttı. Bu casus hem mahkûmlar arasında olan biteni, yayılan söylentileri iletmekle görevli bir köstebek hem aralarındaki kaçakçılığı idare eden bir tüccar hem de bunun karşılığında kârın yarısını düzenli olarak toplayan bir kaçakçı olan Gim Mangyo'ydu. Müdür ona yeni bir görev, Çö Çisu'yu izleme ve onun her hareketini her lafını rapor etme görevi verdi.

Ertesi gün Çö Çisu, Gim Mangyo'nun koğuşuna gönderildi. Tüccarlara has neşesi ve girişkenliğiyle hedefine yaklaştı ve şaşırtıcı becerisiyle onu kendi tarafına çekmeyi başardı. Çö Çisu'ya zaman zaman hem mal vererek hem de gardiyanlardan sızdırdığı bilgileri onunla paylaşarak güvenini kazandı. Mahkûmların lideri Çö Çisu'nun en yakın adamı olunca mallarını kapış kapış satar oldu.

Ne zamandan beridir bilinmez, mahkûmlar arasında Çö Çisu'nun Gando'da bir vadide büyük miktarda altın sakladı-

ğına dair gizemli bir söylenti yayılmaya başladı. Japonya'ya gelmeden önce oldukça büyük bir bağımsızlık ordusuna komuta eden Çö Çisu Kwantung Ordusu'nun ikmal birliğine baskın düzenlemişti ve o birlik Gando bölgesinden elde edilen ganimetlerden sorumluydu. Ani saldırıyla ikmal birliğini yok eden Çö Çisu ordunun giderleri için kullanılan çok miktardaki altın külçesini gasp ederek sadece kendi bildiği gizli bir yere saklamış ve ardından gizlice Japonya'ya girmişti. Ancak İmparator'a suikast girişimi başarısız olunca hapishaneye düşmüş ve toprağın altında gömülü olan altınlar da dört gözle sahibini bekliyormuş.

Gim Mangyo gözleri parlayarak bu hikâyeyi anlattığında müdür bıyık altından güldü. Kwantung Ordusu ikmal birliğinin sıradan bir haydut çetesi tarafından yok edildiği söylentisinin yanı sıra Çö Çisu denen o herifin çok miktarda altını toprağın altına saklamış olduğu gerçeği de inanılmazdı.

Sonrasında birkaç kez hücre hapsine gidip gelen Çö Çisu bir gardiyanı iterek rastgele duvara doğru koşarken yakalanınca bu sefer müdür sorgu odasına bizzat indi. Müdür işkenceden pestili çıkan mahkûmun gözlerinin içine bakarak, "Komutan Çö mü diyorlar sana? Neden kaçmaya çalıştın?" dedi.

"Kaçmak düşmana esir düşen bir askerin ilk görevidir."

Müdür elindeki sopayla Çö'nün yanağına vurdu.

"Sen ne bir askersin ne de bir esir. Sen arsız bir düzenbaz, azılı bir suçlusun. Senin yaptığın firara girişmek değil gelin beni öldürün demek."

"Umurumda değil. Buradan ölmek pahasına da olsa çıkacağım."

"Demek hiç korkun yok. Bu kadar pervasızca ne yapmaya çalışıyorsun?"

"Buradan çıkarak mutlaka yapmam gereken bir işim var."

Çö Çisu'nun bu cümlesini duyunca müdürün kafasına dank etti. O sıralar ortalıkta dolaşan söylentiler neden bir anda aklına gelmişti ki? Abartılı ve içi boş söylentiler belki de asılsız değildi. Çö Çisu'nun sakladığı söylenen külçe altınlar gerçekten de varsa, bunlar imparatorluğa ait askeri hazinenin çalındığı anlamına gelirdi ve elbette bulunup geri alınması gerekirdi. Bu başarısı ona büyük bir şeref madalyası getirecekti.

Müdür şakaklarında bir karıncalanma hissetti. Asla sabırsız davranmamalıyım diye kendi kendini telkin etti. Acele etmemeli, zamana bırakıp kesinlikle emin olana kadar beklemeliydi. Epey sonra bıyığını burarak konuşmaya başladı.

"Firar girişimi olay yerinde ölümle sonuçlanır ama bu sefer on beş günlük hücre hapsiyle geçiştirelim. Aceleyle bir halt yemeye kalkarsan tüm bedeninin arı kovanına döneceğini aklından çıkarma. Elbette hücreden sağ çıkabilirsen..."

İki hafta sonra hücreden çıkan Çö Çisu beceriksiz bir firar girişiminde daha bulundu. Duvar boyunca kazılan hendekte yatarken devriyedeki bir gardiyan tarafından yakalanmıştı. Müdür yine Çö Çisu'yu bizzat sorguladı. Bu seferki firar planı ve uygulama süreci farklıydı ama amaç aynıydı. Buradan kesinlikle çıkarak halletmesi gereken bir iş olduğunu söylüyordu. Müdür o işin ne olduğunu sormadı. Sorsa bile cevap alma ihtimali yoktu zaten.

Müdür onu kurşuna dizmek yerine hücre hapsine geri gönderdi. Canlı çıkan Çö Çisu tekrar duvarları aşmaya çalıştı. Yine onu bekleyen hücre hapsiydi. Müdür, Çö Çisu ile bitmeyen saklambaç oyununa devam etti. Beceriksiz firar girişimleri, sorgulamalar, hücre hapisleri ve yine firar girişimi.

Atölyede yapılan tuğlaların yüklendiği kamyona saklandığı dördüncü firar girişimi de başarısız oldu. Müdür kamyonu durdurdu ve tüm tuğlaların indirilmesi emrini verdi. Toza bulanmış

bir halde tuğla yığınları arasından Çö Çisu yuvarlanıp düştü. Apar topar ayağa kalktı ve kapıya doğru koştu. Nöbetçi kulesindeki makineli tüfek doğrudan sırtına nişan almıştı. Nişancı, müdürün parmak uçlarını izledi. Müdür bir türlü ateş emri vermedi. Bunun yerine gardiyanlara göz işareti yaptı. Gardiyanların hepsi sopalarını çıkardı ve Çö Çisu'ya doğru koştu.

Sorgu odasına sürüklenerek getirilen Çö Çisu neredeyse bir cesede dönmüştü. Müdür bir paçavra gibi buruşmuş haline dik dik baktı. Öleceğini bile bile birkaç kez beceriksizce firar etmeye kalkışmasının altında yatan asıl niyetini müdür anlayamıyordu. Müdür etrafa baktıktan ve kimsenin olmadığından emin olduktan sonra ağzını açtı.

"Kaçmak için hayatını riske atmanın nedeni, ne düşmana esir düşen birinin görevi ne de mahvolmuş ülkenin bağımsızlığı. Para için. Gando'da lanet olası bir yerde sakladığın çok fazla altın var, değil mi?"

Çö Çisu şişmiş göz çukurlarını buruşturdu ve zar zor konuştu.

"Aklını mı oynattın, neden bahsediyorsun?"

"Kara Kuvvetleri belgelerini inceledim. 1930'ların ortalarında Gando bölgesinde bir ortaya çıkıp bir kaybolan Japon karşıtı eylemlerin kayıtları var. 1936'da Koreli bağımsızlık savaşçılarının ve Rus devrimcilerinin Kwantung Ordusu ikmal birliğine saldırdığına dair bir kayıt da var. Sonunda geri püskürtülmüş olsa da önemli ölçüde can ve mal kaybına uğramışlar."

"Altın külçelerinin çalınmasıyla ilgili bir kayıt mı var diyorsun yani?"

Sorgulamayı müdür değil, Çö Çisu yapıyordu. Müdür olumsuz anlamda başını salladı.

"Savaş halindeki bir ordunun kayıplarının boyutunu dürüstçe açıklaması pek olası değildir. Büyük miktarda askeri

hazine çalındıysa, sadece birliğin komutanı değil, düzinelerce asker de kurşuna dizilmekten kurtulamazdı. Savaş propagandasının temelinde zararı mümkün olduğunca az göstermek ve zafer kazanıldığında bunu geniş ölçüde yaymak yatar."

"Neden altınların çalınmış olacağını düşünüyorsun?"

"O yıl Kara Kuvvetleri'nden Kwantung Ordusu'na 8.000 asker gönderildi. Bir alay büyüklüğünde ikmal birliği, 700 sınır muhafızı ve 300 keşif eri. Gando bölgesindeki Koreli bağımsızlık savaşçılarının ve devrimci Rus unsurların kökünün kazınması için tam 16 kez emir verildi. Daha öncesinde de sonrasında da olmamış bir durum bu. Yani o dönemde çok büyük kayıplar verildiği anlamına gelir. Dağılan ikmal birliğini takviye edip yeniden yapılandırdıktan ve sınırı güçlendirdikten sonra, Japon karşıtı unsurları ortadan kaldırmak için bir operasyon başlattılar. Yarı yarıya başarılı olmuşlardı. Gando'nun her yerinde Japon karşıtı silahlı küçük gruplar dövülerek yakalandı, sayıları 2.000'in üzerindeydi."

"Yarım başarısızlık neydi peki?"

Müdür imalı bir tebessümle cevap verdi.

"Çalınan ganimetlerin bulunduğuna dair bir kayıt yok. Eğer bulunsaydı Japon karşıtı unsurlardan büyük miktarda ganimet elde edildiğine dair kayıtlar olurdu. Dediğim gibi, zafere dair ne kadar çok kayıt olursa o kadar iyidir."

"O zaman altın külçeleri nerede?"

"Bunu benim değil senin bilmen lazım..."

Müdürün dudaklarının kenarından bir gülümseme süzüldü. Bu pazarlık teklif eden birinin gülüşüydü. Çö Çisu'nun dudaklarının gerildiğinden emin olduktan sonra konuşmaya devam etti.

"Mahkûmlar arasında dolaşan söylentiler asılsız değildi. Buradan çıkabilmek için ölümü bile göze almanın sebebi sak-

ladığın altınları geri almaktı. Çünkü Kwantung Ordusu ikmal birliklerine baskın yapan sendin."

Müdür üniformasının en üst düğmesini açtı. Artık sorgu bitmişti, bir pazarlık başlıyordu. Altın külçelerin nerede saklandığını bilen tek kişi Çö Çisu'ydu. Çö Çisu sakladığı altınları ele geçirebilmek için hapishaneden çıkmak zorundaydı. Bunun içinse, müdürün onun kaçışına göz yumması gerekiyordu. Müdür, Çö Çisu'nun gözcüsü olmaktansa suç ortağı olmaya karar verdi. En azından böyle yaparak imparatorluğun kaybedilen ganimetlerini bulmak istiyordu.

Müdür tarafından önerilen anlaşma basitti. Gando'daki altın külçelerini yarı yarıya paylaşmaları şartıyla hapishaneden kaçmasına izin verecekti. Çö Çisu'nun peşine birkaç silahlı gardiyan takarsa onların elinden kurtulamayacağını düşündü. Altın külçelerini bulduğu an icabına bakarlarsa imparatorluğun ganimetlerini eksiksiz geri alabilecekti.

Şimdi makul bir firar planına ihtiyaç vardı. Sorgu odasında kafa kafaya vererek buldukları yöntem hücrede bir tünel kazmaktı. Çö Çisu çetesiyle birlikte duvarın öte tarafına bir tünel kazcak, müdür bunu görmezden gelecek ve böylelikle planları uygulanabilecekti. Tünelin tamamlandığı ve Çö Çisu'nun firar ettiği gün silahlı gardiyanlar onunla Gando'ya giderek ganimetleri alıp geldiklerinde operasyon tamamlanmış olacaktı. Bu plan bir iki ay değil, yıllar bile alabilirdi ama çok zaman alsa bile mükemmelce halledilmeliydi.

Çö Çisu sürekli hücre cezası alıyor, tünel işine yardım edecek çete üyesi de giderek artıyordu. Hücrenin boş kaldığı gün yoktu ve tünel azar azar ilerliyordu. Tünelin hapishane duvarına 15 metreden daha az bir mesafeye ulaştığı sıralarda bir sorun oldu. Çö Çisu'nun hal ve hareketlerini izleyen Sugiyama olayın kokusunu almıştı. Müdürün odasına koşup Çö

Çisu'nun firar planını ve yeraltı tünelini rapor ederken gözlerinden alevler saçılıyordu. Müdür hiçbir şey bilmeden çılgına dönen gardiyanı sakinleştirmek zorunda kalmıştı.

"Sugiyama! Senin rapor ettiğin meseleyi ben de biliyorum. Çabaların takdire şayan ancak bu yaygara koparılacak bir olay değil, ince düşünülmüş bir operasyon. Bu sebeple bu olayı bilmezden gel, tamam mı?"

Sugiyama, Çö Çisu'yu yem yaparak yürütülen kritik bir operasyonu anlayabilecek biri değildi. Sadece kendi gözetimi altındaki bir mahkûmun firarını önlemesi gerektiğini düşünüyordu. Müdürün odasından çıkar çıkmaz Çö Çisu'yu sorgu odasına sürükledi ve firar fikrinden vazgeçmesi için onu uyardı. Yöntem basitti. Tünel yeniden doldurulursa hiçbir şey olmamış gibi geçiştireceğini söyledi.

Bu, müdürün tünel konusunda sessiz kalma emriyle Çö Çisu'nun kaçmasını önleme görevi arasında seçtiği hem garip bir uzlaşma hem de gözlerinin önünde firar girişiminde bulunana yönelik bir cezaydı. Çö Çisu her gün tüneli teftiş eden Sugiyama'nın uyarısını kulak ardı edemedi.

Canı sıkılan taraf müdürdü. Çizdiği büyük resim küstah ve cahil bir gardiyan tarafından mahvediliyordu. Çö Çisu'nun ümitsiz firar girişimleri de sabun köpüğü gibi uçup gitmişti.

Sugiyama'nın ölümü o sıralara denk geliyordu.



"Sugiyama'yı öldürmek kimin işiydi?" diye kuru bir sesle sordum.

"Senin yaptığın soruşturma sonucuna göre Çö Çisu'ydu. Ama o olmasa da fark etmez. Sugiyama'nın ölümü tıkanmış haldeki planın önünü açtı çünkü."

Müdür duygusuz bir sesle cevap verdi. Başımı itiraz ederek iki yana salladım.

"Elemanınızın ölümünü operasyon için kullandığınızı mı söylüyorsunuz?"

"İşte o kadar önemli bir operasyondu. Nasılsa ölen öldüğüyle kalır. Ölümü imparatorluğa katkıda bulunabiliyorsa eğer Sugiyama da mutlu olurdu."

"Bunu nasıl yaparsınız, Tanrı aşkına?"

"Tünel çalışmasına devam etmek için çok geç olmuştu ve savaşın durumu da aleyhimize dönüyordu. Oyalanacak vakit yoktu. Planımızı değiştirmek zorunda kaldık. Tünel işine engel olan Sugiyama'nın ölümünü kullanmanın bir yolunu bulduk. Bu hapishaneden kurtulmanın en kesin yolu ölümdü. Çö Çisu'nun cezasını infaz edip cesedinin ailesi tarafından götürüleceğini söylersek onu hapishaneden çıkarmak kolay olurdu. Bunu yapmak için Çö Çisu Sugiyama'nın katili olmalıydı."

Çenem öfke ve kırgınlıkla tir tir titriyordu.

"Sugiyama cinayet davasını bana emanet etmeniz ve davayı çözmem karşılığında beni terfi ettirmeniz de Çö Çisu'yu bir katile dönüştürmek için bir plan mıydı?"

Müdür yüzünde mütevazı bir ifadeyle bıyığını burarak:

"Sen davayı emanet etmek için biçilmiş kaftandın. Yeterince saf, yeterince gözü karaydın. Her neyse, sen kendi konumunda elinden gelenin en iyisini yaptın. Katili buldun ve sonuçta operasyona katkıda bulundun. Kusura bakma ama en düşük rütbedeki bir inzibata, devam eden operasyonun tüm sırlarını anlatamazdım" dedi.

Çö Çisu'nun daha ilk sorgulamada neden öyle uslu uslu her şeyi döküldüğünü şimdi anlıyordum. O da aynı şekilde bu hapishaneden ancak katil olduğu takdirde kurtulabileceğini anlayan bir kumpasçıydı. Bense sadece onların sinsi kumpas-

larında kullanılan bir kuklaydım. Gerçeği bulmak için uykusuz kaldığım sayısız gece ve vicdan azabı çektiğim saatler ise hiçbir anlamı olmayan kukla oyunundan başka bir şey değildi. Çö Çisu'nun cezasının ne zaman infaz edildiğini de gerçekte idam edilmek yerine sadece kâğıt üzerinde öldüğünü de ya da cesedini koydukları tabutun kıdemli üç gardiyan tarafından hapishaneden çıkarıldığını da bilmiyordum.

Müdür, "Tekrar söylüyorum, sen görevini başarıyla tamamladın. Zira senin işin kandırılmaktı" dedi.

Müdür yumuşak bir sesle güya beni teselli ediyordu.

"Bu görevi yerine getirmek değildi, benimle kukla gibi oynadınız" diye bağırdım.

Müdür bir bahane bulur gibi, "Belki de haklısın ama bir kukla da olmazsa olmaz. Bu sayede Çö Çisu'yu mükemmel şekilde kaçırabildik ve imparatorluğun altın külçelerini geri alabildik" dedi.

Boğazımdan yükselen hayal kırıklığını kustum.

"Operasyon başarısız oldu. Çö Çisu'yu takip eden üç gardiyanınız öldü ve altın külçeler de zaten yokmuş."

"Hiç öyle şey olur mu? Tüm belgeleri kontrol ettim. Herifin ikmal birliğine baskın yapması da birlikten büyük miktarda altın külçenin çalınması da şüphesiz doğru. Dikkatsiz bir ânımızı fırsat bilerek altın külçeleri tek başına yedi herif. Yüksek rütbeli gardiyanlarım öldürüldüğünden, onu bulması için başka bir özel gardiyan göndermem gerekiyor. Altın külçelerini tekrar bulmalıyız yani! Yoksa ben bizzat herifin peşine düşerim."

Müdürün yüzü kıpkırmızı kesildi.

"Boşverin müdür bey, siz de kandırıldınız. Neden biliyor musunuz? Siz imparatorluğun ganimetine değil de sadece altın külçelerine tamah ettiniz. İmparatorluğa hizmet etmek istiyor olsaydınız ganimet konusunu Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na

ya da emniyete bildirmeniz gerekirdi ancak siz operasyon diye diye her şeyi gizlice yaptınız. Altın külçelerine karşı hırsınız olmasaydı Çö Çisu'nun hilesini de fark edebilirdiniz."

"Ne hilesinden bahsediyorsun?"

"Çö Çisu'nun saçma ve özensiz ilk firar girişimi, sizin tarafınızdan bizzat sorgulanmak üzere tasarlanmıştı. Mançurya'daki gizli altın külçeleri hakkında önceden söylenti yaydıktan sonra hayatını riske atıp kaçmaya çalıştı. Zaten her durumda başarılı olamayacak bir girişimdi ama kurşuna dizilmek yerine sizin verdiğiniz hücre hapsi cezasını alınca yaydığı asılsız söylentilerin sizin tarafınızdan yutulduğundan emin oldu. Külçelerin yerini bilen tek kişiyi asla öldüremeyeceğinizden emin olduktan sonra mütemadiyen firar girişiminde bulundu. Hayatı pahasına da olsa girişimlerine devam ederek, dışarıda yapması gereken önemli bir işi olduğunu kanıtlamış oluyordu. Yavaşça, tekrar ve tekrar sizin buna inanmanızı sağladı.

"Bu mümkün değil."

"Siz asla kandırılmayacağınızı düşündünüz ama içten içe kandırılmaya hazırlanmıştınız. Altın külçelerine olan hırsınız ona inanmak istemenize neden oldu. Gando'da çorak bir arazide büyük miktarda altının olmasını istediniz ve onların nerede olduğunu Çö Çisu'nun bilmesini umdunuz."

"Eğer hırsım varsa o da sadece çalınan ganimetleri geri almaya yönelik vatanseverlik hırsıdır."

Müdür gözlerinden öfke saçarak sopayla masaya vurdu. Kırbaç yemiş gibi olduğum yerde donup kaldım. Çok şey söylemiştim. En azından bu hapishanenin duvarları içinde, müdür en tepedeki yırtıcıydı ve ben küçük bir avdan başka bir şey değildim.

Yine bir seçim yapmak zorundaydım. Müdürün sözlerini kabul edersem bana hiçbir şey olmayacaktı. Şimdiye kadar bu

hapishanede meydana gelen ama kimsenin bilmediği olaylar gibi. Yoksa sonum Sugiyama gibi olacaktı. Nefesimi tutarak sordum.

"Sugiyama'yı öldürmek de planınızın bir parçası mıydı? Çö Çisu'yu bir katile dönüştürmek için kurbana ihtiyacınız vardı, değil mi?"

Müdür başını olumsuz anlamda salladı.

"Sugiyama operasyonun kurbanı değildi. Operasyonu mahveden sabotajcıydı. O, Çö Çisu'nun tünelini bulmasaydı hiçbir şey olmayacaktı. Bulmasına rağmen, benim emirlerime uysaydı yine güvende olurdu. Ama o bunu yapmadı."

"Böylece Çö Çisu'yu bir katil yapıp idam ettikten sonra onu tabuta koyup hapishaneden çıkarmaya karar verdiniz demek. Aynı zamanda emirlerinize itaatsizlik edip operasyonu mahveden Sugiyama'yı da ortadan kaldırmış oldunuz."

"Sugiyama sadece emirlere itaatsizlik etmekle kalmadı, aynı zamanda ihanet de etti. Çünkü isyankâr kitaplardan bir kütüphane oluşturmak ve onları muhafaza etmek için tüneli ana binanın bodrum katına bağladı. Bunun dışında, sorgulama bahanesiyle tıbbi tedbirlere tabi tutulanları kasten yaraladı. Hiranuma Dozu'da gördüğün gibi yani."

Sugiyama'nın tıbbi tedbir için seçilen mahkûmları alınlarını keserek kanatmasının onları korumak amacı taşıdığına dair tahminimde yanılmamıştım. Yun Dongcu ve Çö Çisu'nun yaraları da Sugiyama tarafından kasıtlı olarak açılmıştı. Sugiyama Dozan'ın şiddet yanlısı bir gardiyan olmadığını söyleyen Midori'yi ancak o zaman anlamıştım.

"Bu yüzden mi Sugiyama öldürüldü?"

Müdür başını iki yana salladı.

"Sugiyama'nın ölümünü kullandığım doğru ama onu ben öldürmedim. O hem emirlere itaatsizlik hem de hainlik etti

ama yine de birçok açıdan işe yarayabilecek bir savaş kahramanıydı çünkü."

"Öyleyse, onu kim öldürdü?"

Müdür cevap vermek yerine küçümseyerek baktı. Sis perdesinin arkasındaki gerçeğin parçaları yerlerini bulmaya başladı. Parlak altın çerçeveli gözlük takan, nazik gülümsemeye sahip bir yüz aklıma geldi. Bana bakıp gülümseyen ve şefkatli bir sesle beni tesellli eden bir yüz.

Bağırarak müdürün odasından bir hışımla çıktım.

Başhekimin odasının kapısını açıp içeri girdiğimde, başhekim sessizce ahizeyi yerine koyuyordu.

"Yuiçi, az önce müdürden bir telefon aldım. Bana bazı soruların olacağını söyledi."

Başhekimin sesi şefkatliydi. Kıpkırmızı yanan gözlerle ona baktım.

"Sugiyama Dozan'ın cinayet soruşturmasında işbirliği yapmanızı rica ediyorum."

"Hâlâ o olayı bırakamadın mı? O olay hakkında konuşmak istiyorsan, bildiğim kadarıyla çoktan suçlu tespit edilip dosya kapatıldı ama..."

Başhekim bana ne kadar safsın dercesine acıyan gözlerle baktı.

"Suçlu tespit edildi ancak dava kapanmadı. Çünkü suçlu gerçek katil değil. Sugiyama'yı öldüren bir başkası."

"Kim, neden onu öldürdü peki? O nerede o zaman?"

Başhekim katilden 'o herif' ya da 'o kişi' diye değil, 'o' olarak bahsetti. Sakin kalmalıydım. Dizginlerimi sıkarak uzun bir nefes aldım ve sonra sözlerime devam ettim.

"O kişi revir binasından biri."

"Neden böyle saçma bir fikre kapıldın ha Yuiçi?"

Sanki ağlayan bir çocuğu avutur gibi ses tonunu yumuşattı. Tek yapmam gereken zoraki sakin kalmaya çalışan başhekimi tahrik etmekti.

"Sugiyama'nın ağzının dikildiği ip cerrahi bir dikiş ipiydi. Bu savaş ortamında cerrahi iğne ve iplik kullanmasına bakılırsa cinayeti işleyenin sağlık çalışanı olduğu aşikâr ama yetenekli bir doktor olmasa gerek."

"Bunu neye dayanarak söylüyorsun?"

"Cesedi gördüğümde dikişler çarpık çurpuk ve berbattı. Sıçan gibi korkmuş olmalı ki eli titremiş, bu yüzden iğneyi yanlış yere saplamış ve kesiği genişletmiş. Kesik bariz ortada olsa da iğneyi yanlış yere saplamış ve düğümü bile düzgün atamadan tırsıp kaçmış."

Düğüm olmadığı doğruydu ama diğer söylediklerim yalandı. Dikişler doğru atılmıştı ve yanlış iğne izi de yoktu. Başhekimin gözleri hafifçe titredi. Duygularını güçlükle bastırdı ve tebessüm etti.

"Tıp hakkında hiçbir şey bilmiyorsan gelişigüzel zırvalayıp durma. Tanrı aşkına, Kyuşu Üniversitesi sağlık çalışanının düşük seviyede bir gardiyanı öldürmesi için bir sebep var mı ki?"

Onun sıcak gülümsemesi beni daha da korkuttu. Tükürüğümü ağzımda toparlayıp yuttuktan sonra dedim ki:

"Revir binasında neler olup bittiğini bilen Sugiyama mahkûmları sopayla döverek kanamalı yaralanmalara sebep oldu ve yaptığınız deneye engel oldu. Onun suçu hayvan sürüsünün içinde bir insan kalbine sahip olmasıydı."

Başhekim acınası gülümsemesiyle gözlüğünü yukarı kaldırdı.

"Kısmen haklısın ama birçok yönden yanılıyorsun. Zira ben cinayet işlemedim, sadece bir haini engelledim. Sugiyama imparatorluk uğruna kendini feda etmesi gereken bir gardiyan ol-

masına rağmen duygularının etkisinde kaldı ve ihanet etti. Birçok kez onu çağırıp ikna etmeye çalıştım ama dik kafalıydı. Bir zamanlar imparatorluğun yüce bir askeriydi ama yozlaşmış bir isyankâr olup çıktı. Yok edilmesi gereken bir kanser hücresiydi."

Cinayeti itiraf ettiği anda bile başhekimın yüzündeki gülümseme kaybolmadı. Eğer kötü bakışları ve acımasız bir ifadesi olsaydı, yumuşak ve dostça değil de kasvetli ve boğuk bir sesle konuşsaydı ondan tiksinip nefret edebilirdim. Hâlâ şefkatli gözlerle konuşuyordu.

"Yuiçi, kanser hücresinin neden yok edilmesi gerektiğini biliyor musun? Bunun nedeni tek bir kanser hücresinin diğer sağlıklı hücreleri kanserli hale getirmesidir. Sugiyama umarım seni de böyle zehirlememiştir. İhanet fikriyle zehirlenebilecek kadar genç ve safsın."

"Kanser kütlesi Sugiyama değil biziz."

Bağırdım. Başhekim acı acı bağıran bana bakarak, "Senin gibi bir gencin kabul etmesi kolay olmayabilir ama Japonya şu anda savaşın ortasında. Eğer bir askersen bunu açıkça kabul etmelisin!" dedi.

"Bu kirli savaşı ben başlatmadım. Savaşı başlatanlar sırf kendi güçlerini korumak için binlerce insanı öldürdüler, sakat bıraktılar ve acılara boğdular. Bedelini ödeyecekler. Kesinlikle korkunç ve acı şekilde bedelini ödemek zorundalar!"

Savunduğum kelimelerin boynumu sıkan bir kement olacağını biliyordum ama duramıyordum. Müdür elinden geldiğince nazik bir ifade takındı ve kinimi sessizce dinledi.

"Sen akıllı ve gelecek vaat eden bir delikanlısın. Sugiyama gibi ahmak ve körü körüne bir şeye bağlananlardan farklısın. Öyle olduğuna inanıyorum."

Tek yapabildiğim ardı ardına nefes alıp verebilmekti. Ölümden korkacak kadar ödlek değildim ama ölmeyi göze

alacak kadar da cesur değildim. Çö Çisu'nun dediği gibi, Yun Dongcu'nun isteği gibi hayatta kalmak istedim. Hayatta kalırsam ne yapabileceğimi bilmiyordum ama yine de hayatta kalmak istiyordum.

Başhekimin yüzünde soğuk bir tebessüm belirdi. Bana bakıp gülümsemesi, onu güldürdüğüm gerçeği utanç vericiydi. Keşke bana inanmıyor olsa diye düşündüm. Başhekim devam etti.

"Sugiyama öldü. Bu geri döndürülemez bir gerçek. Bizim şimdi yapmamız gereken onun ölümünün boşa gitmesine izin vermemektir. İyi bir yere gitmesi için dua edelim yani. Her ne kadar hayattayken berbat bir adam olsa da ölümü kıymetli sonuçlar doğurabilir."

Şeytanın yüzüne baktım. Gülen bir şeytandı. İçimde hissettiğim bulantı boğazıma kadar geldi. Elimle ağzımı kapatarak kaçarcasına başhekimin odasından çıktım. Tüm sırları söylemek istiyordum ama söyleyecek kimse yoktu. Söylesem de eminim kimse inanmayacaktı. İnansalar bile öfke duyacak tek bir kişi çıkmayacaktı. Diyelim ki öfkelendiler, onların da ellerinden hiçbir şey gelmeyecekti.

Bizler sonuçta hiçbir şey yapamayan aciz insanlardan başka bir şey değil miydik acaba?

Tek sayfalık bir itiraf daha

Temmuz ayına girince hapishane duvarlarının üzerinden nemli deniz havası geldi. Denetleme odasının kireç duvarlarında koyu yeşil küf oluşmuştu. Hava saldırıları daha da sıklaştı ve bombaların çeşitleri ile etkileri daha da arttı. Sığınak karanlık bir mezar gibiydi. Işığı açmadan karanlığa gözlerimi diktim. Karanlığın içinden yüzler belirdi. Ölenler ve hayatta kalanlar. Hayatta kalanlardan biriydim. Hayatta kaldığım gerçeğinden utanıyordum.

Ağustos olunca rutubetli hava bir hayalet gibi hapishanenin her yerine daha çok sokuldu. Denetleme odasının duvarlarındaki yeşil küf koyu külrengine döndü ve kolonlara kadar yayıldı. Radyodaki spikerin sesi gitgide şiddetlendi. Daha şiddetli hava saldırıları, daha keskin çığlıklar, daha fazla ölüm ve daha perişan şehirler...

O zaman bile hayatta kaldım. Hayatta kaldığım gerçeği sanki bir günah işlemişim gibi acı veriyordu. Gerçeğe gözlerimi yumdum. Yalanlara boyun eğdim ve kötülüğü benimsedim. Kalbimin içine hapsolmuş gerçek bir türlü dışarı çıkmadı ve mağara misali içi boş bedenimin her yerine süzüldü.

Savaş devam ediyordu ve sonsuza kadar bitmeyecek gibi görünüyordu.

7 ve 9 Ağustos. Hiroşima ve Nagazaki'de iki defa bombalama oldu. Her şey yandı, her şey çöktü, her şey gitti. 15 Ağustos'ta savaş sona erdi. Onun olmadığı günleri parmaklarımla saydım. 14 Ağustos, 13 Ağustos, 12 Ağustos... Geriye doğru sayarken parmağım 16 Şubat'ta durdu. Tam 6 aydan bir gün eksik. Savaşın bitmesine, daha doğrusu bağımsızlığa ancak 6 ay kalmışken Yun Dongcu ölmüştü. Ve ben hayatta kalmıştım.

Savaşın bitmesini hoş mu karşılamalıydım? Hayatta kaldığım için mutlu mu olmalıydım? Muhtemelen öyle olmalıydı. Ama bitip tükenmiştim ve mutlu olmaya mecalim bile yoktu.

Böylece o pis çağdan kaçıp kurtuldum.

| Epilog |

Fukuoka savaş suçları kampı şüpheli sorgu kayıtları

Soruşturma Tarihi: 29.10.1946

Soruşturma Yeri: Fukuoka Hapishanesi Sorgu Odası

Sorgulayan: Pasifik Komutanlığı, Müttefik Kuvvetler Hukuk Dairesi, Savaş Suçları Müfettişi, Yüzbaşı Mark Haley
Soruşturulan: Savaş suçlusu D29745 numaralı Vatanabe Yuiçi
Tercüman: Japon Çevirmen Nagaşima Gyotaro

Haley: Koğuşta bir yıl boyunca yazdığınız geniş kayıtları geçen bir hafta içinde gözden geçirdim. Söyleyeceklerinizin hepsi bu mu?
Vatanabe: Evet, hepsi bu.

Haley: Bu kayıtlarda sizin hem lehinize hem de aleyhinize ifadeler mevcut. Yazdıklarınıza göre, belki de savaş suçlusu olarak ceza almaktan kaçamayabilirsiniz. Bunu biliyor musunuz?
Vatanabe: Evet, biliyorum. Bu kayıtlar kendimi savunmak için yazılmış yazılar değildir. Savaş sırasında gözlerimle gördüğüm, kulaklarımla işittiğim ve ağzımla söylediğim şeylere

dair bir kayıttan ibarettir. Bu kayıtlar birçok insanın olmamıştır diye inanmak istediği, tamamen yok saymak isteyeceği ama asla yok sayılamayacak olayların anlatımıdır.

Haley: Yazılarınız gerçeklerin kaydedildiği bir rapor mu? Yoksa kurgusal bir roman mı?

Vatanabe: İkisi birden. Kayıtlarım hem gerçek hem de kurgu. Zaten yazdıklarım kurgu olsaydı, asılsız bir yalan değil de gerçeği anlatmak amaçlı bir kurgu olurdu.

Haley: Kyuşu Üniversitesi Tıp Fakültesi tarafından yürütüldüğünü iddia ettiğiniz insan deneyleri gerçeğe dayanıyor mu?

Vatanabe: Evet, öyle. O zamanlar ölen ya da durumu kritik olan mahkûmların ailelerine cenazeyi almaları için bir telgrafla birlikte gecikmeleri ya da gelmelerinin imkânsız olması halinde cesedin Kyuşu Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde kadavra olarak kullanılacağını bildiren bir mektup gönderirdik.

Haley: Tıbbi tedbir programı hakkında bu hapishanede tek bir kayıt bulunmadığından, tek tanık sizsiniz. Bu konu hakkında bir şey biliyor musunuz?

Vatanabe: Savaşın bitiminden hemen önce tüm belgeleri yakmak için üstlerimizden emir almıştık. Belgeleri yakma görevi denetleme memuru olduğum için bana verilmişti. Gardiyanlar odası, sorgu odası ve müdüriyete varıncaya kadar tüm belgeleri fırına götürüp yaktım.

Haley: Neden kimsenin söylemediği ve açığa çıkmasını istemediğiniz şeyler hakkında yazdınız?

Vatanabe: Birilerinin bilmesi gerektiğinden. Kaydedilmeyen tarih yok olabilir, daha da kötüsü yalanlarla da doldurulabilir.

Unutmazsak geriye bakabiliriz, geriye bakabilirsek hatalarımızı görebiliriz, hatalarımızı görebilirsek kabullenebiliriz, kabullenebilirsek af dileyebiliriz, af dileyebilirsek bağışlanabiliriz ve ancak bağışlandığımız zaman yeni bir başlangıç yapabiliriz.

Haley: Neden gerçekleri olduğu gibi kaydetmek yerine roman tarzında yazdınız?

Vatanabe: İnsanlar gerçeği söylemekten korkarlar ve gerçekleri kabul etmekten rahatsız olurlar. Bazı durumlarda kurgu gerçeklerden daha fazla gerçeği söyleyebilir. Ben gerçeği söylemek istedim ama o kadar korkutucu ve acımasızdı ki ben bile üstesinden gelemedim.

Haley: Kurgunun gerçek olabileceğini mi düşünüyorsunuz?

Vatanabe: Gerçek kaydedilen şey değil, hatırlanması gereken bir şeydir. Kayıtlar yakılarak saklanmaya çalışılsa da gerçek orada olmaya devam edecekir.

Haley: Sizin yazınız Japonlar için utanç verici bir tarih olabilir. Anlıyor musunuz?

Vatanabe: Utanç veren gerçek de bir gerçektir. Gurur veren bir yalan yerine utanç veren bir gerçeği kabul ettiğimizde gerçek özgürlüğe ulaşabiliriz.

Haley: Siz suçsuz olduğunuzu düşünüyor musunuz?

Vatanabe: Hayır. Ben suçluyum. Benim suçum hiçbir şey yapmamak.

Haley: Suç yasak bir eylemin gönüllü olarak işlenmesiyle oluşur. Hiçbir şey yapmamak nasıl bir suç olabilir?

Vatanabe: Ben savaşın çılgınlığı karşısında sessiz kaldım ve suçsuz insanların çığlıklarına kulaklarımı tıkadım. Ne bu iğrenç savaşı durdurabildim ne de insanların ölüp gitmesini engelleyebildim.

Haley: Siz savaş sırasında bir asker olarak sadece üstlerinizin emirlerini yerine getirdiniz ve doğrudan birini öldürdüğünüze dair bir kayıt da yok.

Vatanabe: Birini öldürmemiş olmam, çok fazla insanın öldüğü gerçeğini değiştirmez. Bu zalim çağda hayatta kalmış olmakla bile ben bir suçluyum.

Haley: Buradan çıkmak istiyor musunuz?

Vatanabe: Evet.

Haley: Buradan çıkarsanız ne yapmak istersiniz?

Vatanabe: Ne yapmak istediğimi ben de bilmiyorum. Ama yağmurlu bir günde bilmediğim bir sokakta şemsiyesiz yürüyen solgun bir adamı arkadan görürsem o şairi hatırlayacağım. Ardından kimseden emir almadan ona doğru koşup demiri kırılmış, yırtık şemsiyeyi ona tutacağım.

Haley: Yapmak istediğiniz başka bir şey var mı?

Vatanabe: Şiirin yazılı olduğu uçurtmayı saklayan o küçük kızı bulmak istiyorum. O adını bile bilmediğimiz kız, şairin ilk ve son şiirine sahip yegâne tanık.

Haley: Son olarak söylemek istediğiniz bir söz var mı?

Vatanabe: Pencereyi açabilir misiniz?

Haley: Aydınlık bir gece. Adeta yıldızlar üzerimize yağacak.

Vatanabe: Şu ışıklar biz dünyaya gelmeden çok daha önceki yıldızlardan geliyor. Onbinlerce yıl önce kaybolan yıldız ışıkları da var ve yüzbinlerce yıl önce kaybolan, dinozorların gördüğü yıldız ışıkları da. O, yıldız olup kayboldu ancak onun şiirleri şu yıldızlar gibi uzun zaman ışığını kaybetmeyecek.

BİR KADINI GÖRMEK	ANNEMARIE SCHWARZENBACH
BİTKİLERİN ÖZEL HAYATI	LEE SEOUNG-U
BEYAZ KÖLE	BERNARDİNE EVARİSTO
ADEM'DEN ÖNCEKİ YAŞAM	MARGARET ATWOOD
AMERİKANA	CHIMAMANDA NGOZI ADICHIE
CENNETE	HANYA YANAGIHARA
MEMELER VE YUMURTALAR	MIEKO KAWAKAMI
YEDİ YILLIK KARANLIK	JEONG YOU JEONG
KATİL	KANAE MINATO
ANNEM KOKAN ÇİÇEKLER	GENKI KAWAMURA
CENNETTEN KAÇAN ÇOCUK	LEE JUNG-MYUNG
DUNBAR	EDWARD ST. AUBYN
YÜKSELEN GÜNEŞİN ÜLKESİNDE	CHIMAMANDA NGOZI ADICHIE
BOYNUNUN ETRAFINDAKİ ŞEY	CHIMAMANDA NGOZI ADICHIE
OLGA	BERNHARD SCHLINK
BİRİNCİ TEKİL ŞAHIS	HARUKI MURAKAMI
ÇUKUR	PYUN HYE-YOUNG
SET-HARUKİ MURAKAMİ 2021	HARUKI MURAKAMI
ADOLF H.'NİN DİĞER YAŞAMI	ERIC EMMANUEL SCHMITT
İYİ EVLAT	JEONG YOU JEONG
HAYVAN ÇİFTLİĞİ	GEORGE ORWELL
SADECE MÜZİK	HARUKI MURAKAMI
AMERİKAN SAVAŞI	OMAR EL AKKAD
YOKSULLAR EVİ	GEORGE ORWELL
1984	GEORGE ORWELL
BOĞULMAMAK İÇİN	GEORGE ORWELL
HAYVAN ÇİFTLİĞİ	GEORGE ORWELL
PINBALL 1973	HARUKI MURAKAMI
KIZ, KADIN, ÖTEKİ	BERNARDİNE EVARISTO
MUCİZE ÇOCUK	KIM YEON-SU
ÖZGÜRLÜĞE SEYAHAT	ESI EDUGYAN
DANS DANS DANS	HARUKI MURAKAMI
SAHTE BELLEK	BLAKE CROUCH
MUCİZE	EMMA DONOUGHE
AHİTLER	MARGARET ATWOOD
DAMIZLIK KIZIN ÖYKÜSÜ ÇİZGİ ROMAN	MARGARET ATWOOD
MERIDIAN	ALICE WALKER
PEDRO PARAMO	JUAN RULFO
KARANLIK GÖZÜKÜNCE	WILLAM STYRON
KOMPLOCULAR	KİM UN-SU
KASIRGA TUTLMASI	JESMYN WARD
EVLENİLECEK KADIN	MARGARET ATWOOD
DENİZYOLU	URSULA K. LE GUIN
ALTIN HOROZ	JUAN RULFO
AYNALAR ŞEHRİ	JUSTIN CRONIN
SOPHIE'NİN SEÇİMİ	WILLIAM STYRON

MOR AMBER	CHIMAMANDA NGOZI ADICHIE
DOĞUM GÜNÜ KIZI	HARUKI MURAKAMI
DELLİÂDDEM	MARGARET ATWOOD
KÜLLER VE KIZIL	PYUN HYE-YOUNG
YAHUDA'YA GÖRE İNCİL	AMOS OZ
RENKLERDEN MORU	ALICE WALKER
TANIDIK ŞEYLER	HWANG SOK-YONG
KUMANDANI ÖLDÜRMEK	HARUKI MURAKAMI
KALP GİDİNCE	MARGARET ATWOOD
YÜZLERİN ÖTESİNİ GÖREN ADAM	ERIC EMMANUEL SCHMITT
SÖYLE HAYALET, ŞARKINI SÖYLE	JESMYN WARD
RÜZGARIN ŞARKISINI DİNLE	HARUKI MURAKAMI
ANTİLOP VE FLURYA	MARGARET ATWOOD
SİRKE KIZ	ANNE TYLER
UÇSUZ BUCAKSIZ	URSULA K. LE GUIN
DEĞERSİZ BİR HAYAT	HANYA YANAGIHARA
KARANLIK MADDE	BLAKE CROUCH
PRENSES BARİ	HWANG SOK-YONG
YAŞAM VE ÖLÜM KAFİYELERİ	AMOS OZ
NAMI DİĞER GRACE	MARGARET ATWOOD
CADI TOHUMU	MARGARET ATWOOD
FIRIN SALDIRISI	HARUKI MURAKAMI
HIRSIZ	FUMINORI NAKAMURA
KUZEY SULARI	IAN MCGUIRE
KUYRUK	BASMA ABDEL AZİZ
KARANLIKTAN SONRA	HARUKI MURAKAMI
ZAMAN BOŞLUĞU	JEANETTE WINTERSON
KÖR SUİKASTÇİ	MARGARET ATWOOD
HAVUZLU YAZLIK	HERMAN KOCH
DAMIZLIK KIZIN ÖYKÜSÜ	MARGARET ATWOOD
TUHAF KÜTÜPHANE	HARUKI MURAKAMI
DOSTLAR ARASINDA	AMOS OZ
SPUTNİK SEVGİLİM	HARUKI MURAKAMI
MERDİVENDEKİ KADIN	BERNHARD SCHLINK
KRALİÇE LOANA'NIN GİZEMLİ ALEVİ-HC	UMBERTO ECO
KADINSIZ ERKEKLER	HARUKI MURAKAMI
BAYAN MING'IN HİÇ OLMAYAN 10 ÇOCUĞU	ERIC EMMANUEL SCHMITT
SIFIR SAYI	UMBERTO ECO
UYKU	HARUKI MURAKAMI
KÖY HAYATINDAN SAHNELER	AMOS OZ
GÜNIŞIĞI KAPISI	JEANETTE WINTERSON
RENKSİZ TSUKURU TAZAKİ'NİN HAC YILLARI	HARUKI MURAKAMI
KOŞMASAYDIM YAZAMAZDIM	HARUKI MURAKAMI
TUFAN ZAMANI	MARGARET ATWOOD
BİR AYNADA ÜÇ KADIN	ERIC EMMANUEL SCHMITT
OVA ALEV ALEV	JUAN RULFO
PUSUDAKİ PANTER	AMOS OZ
YAZ YALANLARI	BERNHARD SCHLINK
1Q84	HARUKI MURAKAMI
ŞİŞMANLAYAMAYAN SUMOCU	ERIC EMMANUEL SCHMITT
PRAG MEZARLIĞI	UMBERTO ECO

1944, Fukuoka Hapishanesi, Japonya. Hapishane duvarlarının içinde korkunç bir cinayet işlenir. Tek ipucu ise cesedin cebindeki şiirdir.

Maktul hapishanenin "Kasap" lakaplı en gaddar gardiyanıdır. Cinayeti araştırması için ise en büyük tutkusu kitap okumak olan genç inzibat Vatanabe görevlendirilir. Soruşturmanın hemen başlarında azılı bir mahkûm hemen suçu itiraf eder ama Vatanabe ikna olmaz. Araştırmaları onu en sert kalpleri bile titretebilen şiirler yazan Yun Dongcu'ya yönlendirir. Vatanabe hem şüpheliyi, hem de yetenekli genç şair Yun Dongcu'yu sorguya çekerken hapishanede kimsenin göründüğü gibi olmadığını fark ede

Gerçek roman özgürlüğünü ve insanlığını kaybedenler için yazılmış bir ağıt, şiirin ve edebiyatın insanları dönüştürüp yücelttiğinin de bir kanıtıdır.

QR kodu okutunuz

Dijital fiyat etiketi

ISBN 978-625-6570-72-6

Sertifika no: 44919

9 786256 570726

Doğan Kitap